

Shivaji University, Kolhapur

Academic Audit College Wise Grade Report

Sr. No.	College Name	Grade
1	RAJARAM COLLEGE, KOLHAPUR	A
2	GOPAL KRISHNA GOKHALE COLLEGE, SUBHASH ROAD, KOLHAPUR	C
3	DESHBHAKTA RATNAPPA KUMBHAR COLLEGE OF COMMERCE, BINDU CHOWK, KOLHAPUR (AUTONOMOUS)	A+
4	KARMVEER HIRE ARTS, SCIENCE, COMMERCE AND EDUCATION COLLEGE, GARGOTI, TAL. BHUDARGAD, DIST. KOLHAPUR	B
5	RAJARSHI CHHATRAPATI SHAHU COLLEGE, KOLHAPUR	A
6	DEVCHAND COLLEGE, ARJUNNAGAR, TAL. KAGAL, DIST. KOLHAPUR	A+
7	DATTAJIRAO KADAM ARTS, SCIENCE & COMMERCE COLLEGE, ICHALKARANJI, TAL. HATKANANGALE, DIST. KOLHAPUR	A
8	VIVEKANAND COLLEGE, TARABAI PARK, KOLHAPUR (AUTONOMOUS)	A+
9	YASHWANTRAO CHAVAN WARANA MAHAVIDYALAYA, WARANANAGAR, TAL. PANHALA, DIST. KOLHAPUR	A+

Shivaji University, Kolhapur

10	SHIVARAJ COLLEGE OF ARTS AND COMMERCE & D.S. KADAM SCIENCE COLLEGE, GADHINGLAJ, TAL. GADHINGLAJ, DIST. KOLHAPUR	A+
11	JAYSINGPUR COLLEGE, JAYSINGPUR, TAL. SHIROL, DIST. KOLHAPUR	A+
12	MAHAVIR MAHAVIDYALAYA, BHAUSINGJI ROAD, KOLHAPUR (AUTONOMOUS)	A
13	THE NEW COLLEGE, SHIVAJI PETH, KOLHAPUR	A
14	NIGHT COLLEGE OF ARTS & COMMERCE, AZAD CHOWK, KOLHAPUR	B
15	SHRI SHAHAJI CHHATRAPATI MAHAVIDYALAYA, DASARA CHOWK, KOLHAPUR	A
16	BHOGAWATI MAHAVIDYALAYA, KURUKALI, TAL. KARVEER, DIST. KOLHAPUR	A
17	AJARA MAHAVIDYALAYA, AJARA, TAL. AJARA, DIST. KOLHAPUR	C
18	DR. BABASAHEB AMBEDKAR MAHAVIDYALAYA, PETH-VADGAON, TAL. HATKANANGALE, DIST. KOLHAPUR	C
19	SHRI SHIV-SHAHU MAHAVIDYALAYA, SARUD, TAL. SHAHUWADI, DIST. KOLHAPUR	B
20	SHRI VENKATESH MAHAVIDYALAYA, ICHALKARANJI, TAL. HATKANANGALE, DIST. KOLHAPUR	B
21	NIGHT COLLEGE OF ARTS & COMMERCE, ICHALKARANJI, TAL. HATKANANGALE, DIST. KOLHAPUR	B

Shivaji University, Kolhapur

22	YASHWANTRAO CHAVAN COLLEGE. (K.M.C.), GANGAWESH, KOLHAPUR	D
23	KAMALA COLLEGE, RAJARAMPURI, KOLHAPUR (AUTONOMOUS)	A
24	SMT. AKKATAI RAMGONDA PATIL KANYA MAHAVIDYALAYA, ICHALKARANJI, TAL. HATKANANGALE, DIST. KOLHAPUR	B
25	DR. GHALI COLLEGE, GADHINGLAJ, TAL. GADHINGLAJ, DIST. KOLHAPUR	A+
26	D.R.MANE ARTS AND COMMERCE COLLEGE, KAGAL, TAL. KAGAL, DIST. KOLHAPUR	A
27	SMT. GANGABAI KHIVRAJ GHODAWAT KANYA MAHAVIDYALAYA, JAYSINGPUR, TAL. SHIROL, DIST. KOLHAPUR	B
28	S.B.KHADE MAHAVIDYALAYA, KOPARDE, TAL. KARVEER, DIST. KOLHAPUR	C
29	SHRI SANT GADAGEBABA MAHAVIDYALAYA, KAPASHI, TAL. SHAIHUWADI, DIST. KOLHAPUR	C
30	SAHAKARBHUSHAN S. K. PATIL MAHAVIDYALAYA, KURUNDWAD, TAL. SHIROL, DIST. KOLHAPUR	B
31	YASHWANTRAO CHAVAN MAHAVIDYALAYA, HALKARNI, TAL. CHANDGAD, DIST. KOLHAPUR	A
32	RAJA SHIVCHHATRAPATI ARTS AND COMMERCE COLLEGE, MAHAGAON, TAL. GADHINGLAJ, DIST. KOLHAPUR	D
33	D. D. SHINDE SARKAR COLLEGE, BHAVANI MANDAP, KOLHAPUR	B

Shivaji University, Kolhapur

34	DOODHSAKHAR MAHAVIDYALAYA, BIDRI, MOUNINAGAR, TAL. KAGAL, DIST. KOLHAPUR	B
35	SADASHIVRAO MANDLIK MAHAVIDYALAYA, MURGUD, TAL. KAGAL, DIST. KOLHAPUR	B
36	RADHANAGARI MAHAVIDYALAYA, RADHANAGARI, TAL. RADHANAGARI, DIST. KOLHAPUR	C
37	CHANDRABAI-SHANTAPPA SHENDURE COLLEGE, HUPARI, TAL. HATKANANGALE, DIST. KOLHAPUR	D
38	PROF. DR.N.D.PATIL MAHAVIDAYALAYA, MALKAPUR, TAL. SHAHUWADI, DIST. KOLHAPUR	B
39	RAJARSHI SHAHU ARTS AND COMMERCE COLLEGE, RUKADI, TAL. HATKANANGALE, DIST. KOLHAPUR	C
40	JAYWANT MAHAVIDYALAYA, SHAHAPUR, ICHALKARANJI, TAL. HATKANANGALE, DIST. KOLHAPUR	B
41	COLLEGE OF NON CONVENTIONAL COURSES FOR WOMEN, C/O SIBER, UNIVERSITY ROAD, KOLHAPUR	A
42	M.H. SHINDE ARTS AND COMMERCE COLLEGE, TISANGI, TAL. GAGANBAVADA, DIST. KOLHAPUR	B
43	TUKARAM KRISHNAJI KOLEKAR ARTS AND COMMERCE COLLEGE, NESARI, TAL. GADHINGLAJ, DIST. KOLHAPUR	B
44	ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, KOWAD, TAL. CHANDGAD, DIST. KOLHAPUR	C
45	R.B.MADKHOLKAR COLLEGE, CHANDGAD, TAL. CHANDGAD, DIST. KOLHAPUR	A

Shivaji University, Kolhapur

46	ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, SARASWATI NAGAR, GADHINGLAJ, TAL. GADHINGLAJ, DIST. KOLHAPUR	B
47	SHIRIPATRAO CHOUGULE ARTS & SCIENCE COLLEGE, MALWADI-KOTOLI, TAL. PANHALA, DIST. KOLHAPUR	B
48	SHRI ANNASAHEB DANGE ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, HATKANANGALE, TAL. HATKANANGALE, DIST. KOLHAPUR	A
49	SHRI VIJAYSINH YADAV COLLEGE, PETH-VADGAON, TAL. HATKANANGALE, DIST. KOLHAPUR	A
50	VITTHALRAO PATIL MAHAVIDYALAYA, (ARTS,COMMERCE & SCIENCE) KALE, TAL. PANHALA, DIST. KOLHAPUR	C
51	KALA PRABODHINI'S INSTITUTE OF DESIGN, NAGALA PARK, KOLHAPUR.	B
52	DECCAN COLLEGE OF INTERIOR DESIGN, NEW SHAHUPURI, KOLHAPUR	C
53	DR. J. P. NAIK MAHAVIDYALAYA, UTTUR, TAL. AJARA, DIST. KOLHAPUR	C
54	ARTS, COMMERCE & SCIENCE MAHAVIDYALAYA, ASURLE-PORLE, TAL. PANHALA, DIST. KOLHAPUR	D
55	V. K. CHAVAN-PATIL ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, KARAVE, TAL. CHANDGAD, DIST. KOLHAPUR	D
56	SHRI. YASHAWANTRAO PATIL SCIENCE COLLEGE, SOLANKUR, TAL. RADHANAGARI, DIST. KOLHAPUR	D
57	NIORA ARTS, COMMERCE MAHILA MAHAVIDYALAYA, GADHINGLAJ, TAL. GADHINGLAJ, DIST. KOLHAPUR	D

Shivaji University, Kolhapur

58	PADMSHRI DR. G. G. JADHAV MAHAVIDYALA, GAGANBAVADA, TAL. GAGANBAVADA, DIST. KOLHAPUR	D
59	KAI. SHRI. Y. D. PATIL ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, YEVALUS, TAL. PANHALA, DIST. KOLHAPUR	C
60	MAHILA MAHAVIDYALA, KASABA BEED, TAL. KARVEER, DIST. KOLHAPUR	D
61	SHRI. LAHU BALA PARITKAR ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, PANORE, POST-VAITAVADE, TAL. PANHALA, DIST. KOLHAPUR	C
62	KOLHAPUR INSTITUTE OF TECHNOLOGY'S INSTITUTE OF MANAGEMENT EDUCATION & RESEARCH, GOKUL-SHIRGAON, KOLHAPUR	A
63	ASHOKRAO MANE GROUP OF INSTITUTION, FACULTY OF MANAGEMENT STUDIES, VATHAR TARFE VADGAON, TAL. HATKANANGALE, DIST. KOLHAPUR	D
64	IDEAL INSTITUTE OF MANAGEMENT, KONDIGRE, TAL. SHIROL, DIST. KOLHAPUR	D
65	D. Y. PATIL TECHNICAL CAMPUS, FACULTY OF ENGINEERING, TALSANDE, TAL. HATKANANGLE, DIST. KOLHAPUR.	A
66	PARVATIBAI MORE MAHILA MAHAVIDYALAYA (ARTS, COMMERCE & SCIENCE), SARAWADE, TAL. RADHANAGRI, DIST. KOLHAPUR	B
67	SMT. SHOBHATAI KORE WARANA MAHILA MAHAVIDYALAYA, YELLUR, MALKAPUR TAL. SHAHUWADI, DIST. KOLHAPIUR	D
68	MAJOR ANANDRAO GHATAGE ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, A/P MOUJE SENAPATI KAPSHI, TAL. KAGAL, DIST. KOLHAPUR	D
69	ARTS, COMMERCE & SCIENCE MAHAVIDYALAYA, HUPARI, TAL. HATKANANGLE, DIST. KOLHAPUR	D

Shivaji University, Kolhapur

70	DR. TANAJIRAO CHORAGE ARTS, COMMERCE AND SCIENCE SENIOR COLLEGE, NANDWAL, JAITAL PHATA, TAL. KARVIR, DIST. KOLHAPUR	D
71	ARTS, COMMERCE AND SCIENCE COLLEGE KONOLI TARF ASANDOLI, TAL. RADHANAGARI, DIST. KOLHAPUR	D
72	WILLINGDON COLLEGE, SANGLI	A+
73	CHINTAMANRAO COLLEGE OF COMMERCE, SANGLI	B
74	SMT. KASTURBAI WALCHAND COLLEGE OF ARTS & SCIENCE, WOOD HOUSE ROAD, RAJNEMI CAMPUS, SANGLI	A+
75	KARMVEER BHURAO PATIL COLLEGE, URUN-ISLAMPUR, TAL. WALWA, DIST. SANGLI	A+
76	PADMABHUSHAN DR. VASANTRAODADA PATIL MAHAVIDYALAYA, TASGAON, TAL. TASGAON, DIST. SANGLI	A+
77	BALWANT COLLEGE, VITA, TAL. KHANAPUR, DIST. SANGLI	A+
78	ARTS AND COMMERCE COLLEGE, ASHTA, TAL. WALWA, DIST. SANGLI	C
79	SHIKSHAN MAHARSHI DR. BAPUJI SALUNKHE COLLEGE, MIRAJ, TAL. MIRAJ, DIST. SANGLI	A
80	DR. PATANGRAO KADAM MAHAVIDYALAY RAMANAND NAGAR, BURLI, POST-KIRLOSKARWADI, TAL. PALUS, DIST. SANGLI	A
81	RAJE RAMRAO MAHAVIDYALAYA, JATH, TAL. JATH, DIST. SANGLI	A

82	SHRIMANT BABASAHEB DESHMUKH MAHAVIDYALAYA, ATPADI, TAL. ATPADI, DIST. SANGLI	A+
83	GANPATRAO ARWADE COLLEGE OF COMMERCE, SANGLI	B
84	YASHWANTRAO CHAVAN MAHAVIDYALAYA, URUN-ISLAMPUR, TAL. WALWA, DIST. SANGLI	A
85	VISHWASRAO NAIK ARTS, COMMERCE AND BABA NAIK SCIENCE MAHAVIDYALAYA, SHIRALA, TAL. SHIRALA, DIST. SANGLI	B
86	SMT. MATHUBAI GARWARE KANYA MAHAVIDYALAYA, KHAN BHAG, SANGLI	A
87	PADMABHUSHAN VASANTRAODADA PATIL MAHAVIDYALAYA, KAVATHE-MAHANKAL, TAL. KAVATHE-MAHANKAL, DIST- SANGLI	C
88	NEMGONDA DADA PATIL NIGHT COLLEGE OF ARTS & COMMERCE, SANGLI	D
89	KANYA MAHAVIDYALAYA, SHIVAJI NAGAR, MIRAJ, TAL. MIRAJ, DIST. SANGLI	A
90	SHRI SAMPATRAO MANE MAHAVIDYALAYA, KHANAPUR, TAL. KHANAPUR, DIST. SANGLI	D
91	ARTS AND COMMERCE COLLEGE, KADEPUR, TAL. KADEGAON, DIST. SANGLI	D
92	BHARATI VIDYAPEETH'S DR. PATANGRAO KADAM COLLEGE, SANGLIWADI, SANGLI	A
93	ARTS & COMMERCE COLLEGE, KASEGAON, TAL. WALWA, DIST. SANGLI	B

Shivaji University, Kolhapur

94	SMT. KUSUMTAI RAJARAMBAPU PATIL KANYA MAHAVIDYALAYA (ARTS, COMMERCE & SCIENCE.) ISLAMPUR, TAL. WALWA, DIST. SANGLI	A
95	MALATI VASANTDADA PATIL KANYA MAHAVIDYALAYA, ISLAMPUR, TAL. WALWA, DIST. SANGLI	A
96	BHARATI VIDYAPEETH'S MATOSHRI BAYABAI SHIRIPATRAO KADAM KANYA MAHAVIDYALAYA, KADEGAON, TAL. KADEGAON, DIST. SANGLI	C
97	SHRI RAOSAHEB RAMRAO PATIL COLLEGE, SAVALAJ, TAL. TASGAON, DIST. SANGLI	C
98	ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, PALUS, TAL. PALUS, DIST. SANGLI	A+
99	KRATISINH NANA PATIL MAHAVIDYALAYA, WALAWE, TAL. WALWA, DIST. SANGLI	A
100	MIRAJ MAHAVIDYALAYA, NEAR GOVT. MILK DAIRY, MIRAJ, TAL. MIRAJ, DIST. SANGLI	B
101	BABASAHEB CHITALE COLLEGE, BHILAWADI, TAL. PALUS, DIST. SANGLI	C
102	DESHBHAKTA ANANDRAO BALWANTRAO NAIK ARTS AND SCIENCE COLLEGE, YASHWANTNAGAR, CHIKHALI, TAL. SHIRALA, DIST. SANGLI	A
103	KRANTIAGRANI G.D.BAPU LAD ARTS COLLEGE, KUNDAL, TAL. PALUS, DIST. SANGLI	A
104	BABA NAIK ARTS AND SCIENCE COLLEGE, KOKRUD, TAL. SHIRALA, DIST. SANGLI	B
105	ADARSH COLLEGE, VITA, TAL. KHANAPUR, DIST. SANGLI	B

Shivaji University, Kolhapur

106	WARANA MAHAVIDYALAYA, AITAWADE (KH), TAL. WALWA, DIST. SANGLI	B
107	ARTS & SCIENCE COLLEGE, ATPADI, TAL. ATPADI, DIST. SANGLI	B
108	ARTS, COMMERCE & SCIENCE MAHILA MAHAVIDYALAYA, VISHNU GALLI, TASGAON, TAL. TASGAON, DIST. SANGLI	D
109	MOHANRAO PATANGRAO PATIL MAHAVIDYALAYA, BORGAON, TAL. WALWA, DIST. SANGLI	B
110	SMT.RAJAMATI NEMGONDA PATIL KANYA MAHAVIDYALAYA, NEMINATHNAGAR, SANGLI, TAL. MIRAJ, DIST. SANGLI	D
111	ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, UMADI, TAL. JATH, DIST. SANGLI	D
112	JIVAN PRABODHINI KANYA MAHAVIDYALAYA, VITA, TAL. KHANAPUR, DIST. SANGLI	D
113	PADMBHUSHAN DR.KRANTIVEER NAGANATH ANNA NAIKWADI KALA MAHAVIDYALAYA, ZARE, TAL. ATAPADI, DIST. SANGLI	C
114	MHAISHAL MAHAVIDYALAYA, MHAISHAL, TAL. MIRAJ, DIST. SANGLI	D
115	RAJARAMBAPU COLLEGE OF SUGAR TECHNOLOGY, ISLAMPUR, TAL. WALWA, DIST. SANGLI	D
116	VITTHAL (DAJI) PATIL ARTS, COMMERCE & SCIENCE MAHAVIDYALA, SALGARE, TAL. MIRAJ, DIST. SANGLI	D
117	SHANTINIKETAN LALIT KALA & NATYA TANTRA SHIKSHAN MAHAVIDYALAYA, C/O SHANTINIKETAN LOK VIDYAPEETH, OPPOSITE SUGAR FACTORY, SANGLI, TAL. MIRAJ, DIST. SANGLI	D

Shivaji University, Kolhapur

118	CHINTAMANRAO INSTITUTE OF MANAGEMENT AND RESEARCH C/O CHINTAMANRAO COLLEGE OF COMMERCE, SANGLI	B
119	VASANTRAODADA PATIL INSTITUTE OF MANAGEMENT STUDIES AND RESEARCH, SANGLI MIRAJ ROAD, POST: WANLESSWADI, TAL. MIRAJ, DIST. SANGLI.	A
120	VENKATESHWARA INSTITUTE OF MANAGEMENT, PETH NAKA, TAL. WALWA, DIST. SANGLI	D
121	SANJAY BHOKARE GROUP OF INSTITUTES, FACULTY OF ENGINEERING AND MANAGEMENT, TILAK NAGAR, MIRAJ-SANGLI ROAD, MIRAJ, DIST. SANGLI.	B
122	ABASAHEB GARWARE INSTITUTE OF MANAGEMENT STUDIES, S. T. STAND ROAD, KHANBAG, SANGLI	D
123	KALA (URDU) MAHAVIDYALAYA, SANGLI	D
124	MAHILA MAHAVIDYALAYA (ARTS, COMMERCE & SCIENCE) KAVATHE MAHANKAL, TAL. KAVATHE MAHANKAL, DIST. SANGLI	D
125	SHRI R.K. PATIL ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, SANKH, TAL. JAT, DIST. SANGLI	D
126	SHRI GAJANAN ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE JADARBOBLAD, TAL. JAT, DIST. SANGLI	D
127	SHRI VYANKATESHWARA COLLEGE OF SCIENCE, PETH, TAL. WALWA, DIST. SANGLI	D
128	SHRI ISWARRAO MORE-PATIL ARTS, COMMERCE & SCIENCE MAHILA MAHAVIDYALAYA, DIGHANCHI, TAL. ATPADI, DIST. SANGLI	D
129	CHHATRAPATI SHIVAJI COLLEGE, SATARA (AUTONOMOUS)	A+

130	SADGURU GADAGE MAHARAJ COLLEGE, VIDYANAGAR, KARAD, TAL. KARAD, DIST. SATARA (AUTONOMOUS)	A+
131	YASHWANTRAO CHAVAN COLLEGE OF SCIENCE, KARAD, TAL. KARAD, DIST. SATARA	A+
132	MUDHOJI COLLEGE, PHALTAN, TAL. PHALTAN, DIST. SATARA	D
133	KISAN VEER MAHAVIDYALAYA, WAI, TAL. WAI, DIST. SATARA	A
134	YASHWANTRAO CHAVAN INSTITUTE OF SCIENCE, SATARA (AUTONOMOUS)	A+
135	DAHIWADI COLLEGE, DAHIWADI, TAL. MAN, DIST. SATARA	A+
136	SHAHAJIRAJE MAHAVIDYALAYA, KHATAV, TAL. KHATAV, DIST. SATARA	C
137	LAL BAHADUR SILASTRI COLLEGE OF ARTS, SCIENCE AND COMMERCE, MALHAR PETH, SATARA	A
138	D.P.BHOSALE COLLEGE, KOREGAON, TAL. KOREGAON, DIST. SATARA	A+
139	BALASAHEB DESAI COLLEGE, PATAN, TAL. PATAN, DIST. SATARA	A
140	KAKASAHEB CHAVAN MAHAVIDYALAYA, TALMAVALE, PO-SAIKADE, TAL. PATAN, DIST. SATARA	B
141	DHANANJAYRAO GADGIL COLLEGE OF COMMERCE, SATARA (AUTONOMOUS)	A+

Shivaji University, Kolhapur

142	VENUTAI CHAVAN COLLEGE, VIDYANAGAR, KARAD, TAL. KARAD, DIST. SATARA	A
143	ARTS AND COMMERCE COLLEGE, SHUKRAWAR PETH, SATARA	A
144	KRISHNA MAHAVIDYALAYA, RETHARE BK, TAL. KARAD, DIST. SATARA	B
145	SHRIPATRAO KADAM MAHAVIDYALAYA, SHIRVAL, TAL. KHANDALA, DIST. SATARA	B
146	SHIKSHAN MAHARSHI BAPUJI SALUNKHE MAHAVIDYALAYA, SOMWAR PETH, KARAD, TAL. KARAD, DIST. SATARA	D
147	SHARADCHANDRA PAWAR MAHAVIDYALAYA, LONAND, TAL. KHANDALA, DIST. SATARA	B
148	MAHILA MAHAVIDYALAYA, MANGALWAR PETH, KARAD, TAL. KARAD, DIST. SATARA	B
149	SAVITRIBAI PHULE MAHILA MAHAVIDYALAYA, SATARA	A+
150	SAU. MANGALTAI RAMCHANDRA JAGTAP MAHILA MAHAVIDYALAYA, UMBARJ, TAL. KARAD, DIST. SATARA	B
151	SMT. MEENAL BEN MAHETA COLLEGE (ARTS, COMMERCE & SCIENCE), PANCHGANI, TAL. MAHABALESHWAR, DIST. SATARA	C
152	YASHWANTRAO CHAVAN MAHAVIDYALAYA, PACHAWAD, TAL. WAI, DIST. SATARA	A
153	ARTS AND COMMERCE COLLEGE, MAYANI, TAL. KHATAV, DIST. SATARA	D

154	SARDAR BABASAHEB MANE MAHAVIDYALAYA, RAHIMATPUR, TAL. KOREGAON, DIST. SATARA	A
155	RAJA SHIRIPATRAO BHAGWANTRAO MAHAVIDYALAYA, AUNDH, TAL. KHATAV, DIST. SATARA	A
156	ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, PUSEGAON, TAL. KHATAV, DIST. SATARA	C
157	DADASAHEB JYOTTRAM GODASE ARTS ,COMMERCE AND SCIENCE COLLEGE, VADUJ, TAL. KHATAV, DIST. SATARA	A
158	SHREEMANT BHAIYYASAHEB RAJEMANE COLLEGE, MHASWAD, TAL. MAN, DIST. SATARA	D
159	PROF.SAMBHAJIRAO KADAM COLLEGE, DEUR, TAL. KOREGAON, DIST. SATARA	A+
160	ARTS & COMMERCE COLLEGE, NAGTHANE, TAL. SATARA, DIST. SATARA	A
161	ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, VATHAR-STATION, TAL. KOREGAON, DIST. SATARA	D
162	SHANKARRAO JAGTAP ARTS & COMMERCE COLLEGE, WAGHOLI, TAL. KOREGAON, DIST. SATARA	B
163	AMADAR SHASHIKANT SHINDE MAHAVIDYALAYA, MEDHA, TAL. JAWALI, DIST. SATARA	C
164	NAMDEVRAO SURYAWANSHI (BEDAKE) MAHAVIDYALAYA, PHALTAN, TAL. PHALTAN, DIST. SATARA	D
165	GIRISTHAN ARTS AND COMMERCE COLLEGE, MAHABALESHWAR, TAL. MAHABALESHWAR, DIST. SATARA	D

166	SUSHILA SHANKARRAO GADHAVE MAHAVIDYALAYA, A/P – KHANDALA-BAVADA, TAL. KHANDALA, DIST. SATARA	D
167	ARTS AND COMMERCE COLLEGE, UNDALE, TAL. KARAD, DIST. SATARA.	D
168	BHIMRAO SHINDE ARTS, COMMERCE & SCIENCE MAHILA MAHAVIDYALAYA, WAI, TAL. WAI, DIST. SATARA	D
169	ARTS & COMMERCE COLLEGE, KOYANANAGAR, TAL. PATAN, DIST. SATARA	D
170	SMT. VIJAYADEVI DESAI SENIOR COLLEGE, AT POST -DAULATNAGAR, TAL. PATAN, DIST. SATARA.	D
171	KARMAVEER BAHURAO PATIL INSTITUTE OF MANAGEMENT STUDIES & RESEARCH, VARYE, SATARA	A
172	KRISHNA COLLEGE OF COMMERCE & SCIENCE, AT /POST – VATHAR, TAL. KARAD, DIST. SATARA	D
173	YASHWANTRAO CHAVAN SCHOOL OF SOCIAL WORK, JAKATWADI, SATARA	B
174	GAURI SHANKAR INSTITUTE OF MANAGEMENT SCIENCES, LIMB, SATARA.	D
175	JAYAWANT INSTITUTE OF MANAGEMENT, VATHAR, TAL. KARAD, DIST. SATARA.	C
176	KRISHNA INSTITUTE OF COMPUTER APPLICATION AND MANAGEMENT, VATHAR, TAL. KARAD, DIST. SATARA.	D
177	VISHWAKARMA DADASAHEB CHAVAN INSTITUTE OF MANAGEMENT AND RESEARCH, AT-MALWADI, POST-MASUR, TAL. KARAD, DIST. SATARA.	C

Year (2022-23)						
Name of Add on / Certificate programs offered	Course Code	Year Offering	No. of times offered during the same year	Duration of the courses	Number of students enrolled in the year	Number of students completing the course in the year
Basic Accounting	NA	2018-19	1	40 days	15	15
Water analysis	NA	2018-19	1	30days	15	15
Soil Analysis	NA	2018-19	1	30days	10	10
Basic Accounting	NA	2019-20	1	30 days	15	15
Water analysis	NA	2019-20	1	60 days	10	10
Soil Analysis	NA	2019-20	1	30days	15	15
Functional English	NA	2019-20	1	60 days	14	14
Water analysis	NA	2020-21	1	60 days	15	15
Soil Analysis	NA	2020-21	1	30days	12	12
Functional English	NA	2020-21	1	30days	13	13
Basic Accounting	NA	2020-21	1	30days	15	15
Vermi Composting	NA	2020-21	1	60 days	20	20
Medicinal Plant	NA	2020-21	1	30days	20	20
Water analysis	NA	2021-22	1	30days	15	15
Basic Accounting	NA	2021-22	1		15	15
Functional English	NA	2021-22	1	30days	14	14
Soil Analysis	NA	2021-22	1	30days	25	25
Vermi Composting	NA	2021-22	1	30days	15	15
Marathi Language & Personality Development	NA	2022-23	1	30days	05	05
Anuvaad	NA	2022-23	1	30days	05	05
Panchayat raj	NA	2022-23	1	60 days	05	05
Functional English	NA	2022-23	1	60days	14	14
Medicinal Plant	NA	2022-23	1	40 Days	20	20

**Dr. B.R. Ambedkar: Indian Society
and Ambedkarite Literature**

डॉ. बी.आर.आंबेडकर: भारतीय समाज आणि
आंबेडकरी साहित्य

Editor-in-Chief

Dr. Sachin Gundurao Kamble
(M.A. NET, SET, Ph.D.)

Assistant Editor

Mr. Vaibhav Kamble, Asstt. Prof.
Mr. Babasaheb Sable, Asstt. Prof.

अनुक्रमणिका

१. आंबेडकरवादी तत्वज्ञान आणि आजचे वास्तव- 57-63
डॉ. अशोक डोळस, पाथर्डी
२. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि संसदीय लोकशाही 64-69
प्रा. धनाजी कठरे, बडुज
३. दलित साहित्यातील पिळवणूक 70-82
प्रा. युवराज खरात, रहिमतपूर
४. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे स्त्रीविषयक विचार 83-91
काल आणि आज
प्रा. माधवी पवार, रेठरे, ता. कराड
५. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे सामाजिक विचार 92-97
प्रा. वैभव कांबळे, दौलतनगर, ता. पाटण
६. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर - अनंत पैलूंचा सामाजिक 98-109
योद्धा
डॉ. जितेंद्र कदम, खटाव
७. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची सामाजिक व 110-113
राजकीय चळवळ
डॉ. सुनिल साठे, दौलतनगर, ता. पाटण
८. एक अनुकरणीय जीवनादर्शः 114-122
भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
प्रा. डॉ. संतोष कदम, म्हसवड
९. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा सामाजिक 123-133
न्यायाचा लढा
प्रा. जगन्नाथ नम्वरे, औंध

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे सामाजिक विचार

प्रा. वैभव नानासाहेब कांबळे
श्रीमती विजयादेवी देसाई सिनिअर कॉलेज,
दौलतनगर, ता. पाटण, जि. सातारा
भ्रमणभाष - १५७९२८७२२७

प्रस्तावना-

जगातील सर्वात मोठी 'लोकशाही शासनव्यवस्था' म्हणून भारताकडे पाहिले जाते. विविध धर्म, संस्कृती, भाषा, परंपरा व चालीरितीमधील वैविध्य असतानाही एकतेचे दर्शन घडविणारे अनेक प्रसंग नजरेस पडतात. यामागे अनेक थोर महापुरुषांचे योगदान आहे. या महापुरुषांमध्ये डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे नाव अग्रक्रमाने घ्यावे लागेल. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे विचार, तत्वज्ञान व कार्यावर समताधिष्ठीत समाजाची निर्मिती झाली आहे.

उद्दिष्टे-

१. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे सामाजिक कार्य व विचार समाजावून घेणे.
२. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे वैचारिकतेचे स्वरूप समजावून घेणे.
३. तत्कालीन सामाजिक रुढी, परंपरांचा आढावा घेणे.
४. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे सामाजिक तत्वज्ञान समजावून घेणे.
५. सामाजिक समस्या जाणून घेणे.

हिंदु समाजाची नव्याने संरचना-

डॉ. बाबासाहेबांचा जन्म अस्पृश्य समाजात झाल्यामुळे त्या वर्गाची दुखे व त्याची अगतिकता त्यांनी अनुभवली होती. अस्पृश्यता, जातीयता, विषमता व अंधश्रद्धा या सारख्या अनिष्ट प्रथा प्रचलित होत्या. समाजात ब्राम्हण वर्गाचे वर्चस्व होते. समाजात असलेल्या अनेक

जातीपैकी महार, मांग, चांभार या जाती अस्पृश्य जाती म्हणून गणलेल्या होत्या. या जातीतील लोकांना अस्पृश्य म्हणून वागविले जात होते. त्यांच्या स्पर्शाने उच्चवर्णियांना विटाळ होतो. त्यांच्या व्यथा वेदना त्यांनी स्वतः भोगल्या होत्या. उच्चनीचतेच्या आधारावर रचलेली हिंदूसमाजाची उतरंडच त्यांना जमीनदोस्त करायची होती.

माणसा माणसात भेदभाव निर्माण करणारी जन्माधिष्ठीत जाती व्यवस्था नष्ट करून हिंदू समाजाची नव्याने संरचना करण्याचे काम डॉ. बाबासाहेबांनी केले.

सामाजिक स्वातंत्र्याचा पुरस्कार-

उच्च वर्णिय लोकांना अस्पृश्यतेच्या नावाखाली दलिताना अत्यंत अपमानास्पद वागणूक देत असत. सार्वजनिक आड, विहीर, पाणवठे, आणि तलावातील पाणी घेण्याचा अधिकार दलिताना नव्हता. सामाजिक दृष्ट्या बहिष्कृत होते. त्यांच्या स्पर्शाने विटाळ होतो म्हणून त्यांची वस्ती गावकुसाबाहेर ठेवलेली असे, याचे मूळ कारण म्हणजे येथील जातीव्यवस्था होय. जातीच्या व जातीसंस्थेच्या उच्चाटनाशिवाय सामाजिक स्वातंत्र्य मिळणार नाही, याची जाणीव डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांना होती. हिंदू समाजातील वर्ग हे जातीने बांधले गेलेले आहेत, त्यामुळे सामाजिक स्वातंत्र्याचा लढा पूर्ण होऊ शकत नाही.

जाती बाह्य विवाहासाठी आग्रही-

इतर समाजातील व्यक्तीला वर्ग बदलता येतो परंतु हिंदू समाजात जात बदलता येत नाही. जाती बाह्यविवाहावर धर्मनिच कठोर निर्बंध लादलेने संपूर्ण जातीव्यवस्था बंदिस्त होती. अशा समाजात सामाजिक अभिसरणाला वाव नव्हता. बाबासाहेबांना या बंदिस्त हिंदू समाजाची पुनर्रचना केली. जाती बाह्यविवाहासाठी त्यांनी आग्रही भूमिका घेतली.

मिश्र विवाहासाठी आवाहन-

भारताचा इतिहास हा कनिष्ठ जाती वर लादलेल्या शोषणाचा इतिहास आहे. सामाजिक स्वातंत्र्याशिवाय ब्राम्हणशाहीचा आणि आर्थिक स्वातंत्र्याशिवाय भांडवलशाहीचा पराभव करता येणार नाही, असे बाबासाहेबांचे मत होते. कारण दलित व पद्दलितांच्या शोषणाचे मूळ कारण जातीव्यवस्था होती. हे आपले विचार "Annihilation of Caste" या पुस्तकातून मांडले. चातुर्वर्ण्य, जन्माधिष्ठीत उच्च-नीचतेवर आधारलेली जातीसंस्था, समाजातील भेदाभेद व शोषण या सर्वांतून मुक्तता मिळण्यासाठी बाबासाहेबांनी मिश्रविवाह करण्याचे आवाहन समाजाला केले.

जातीव्यवस्था ही श्रमिकांची विभागणी करणारी व्यवस्था आहे.

जातीव्यवस्था ही श्रमाची विभागणी नसून श्रमिकांची विभागणी करणारी व्यवस्था आहे. मानवी तेढ निर्माण करणारी आहे. जात ही कर्मावर आधारीत होती. त्यामुळे सामाजिक, राष्ट्रीय ऐक्य व एकात्मता निर्माण होणे शक्य नाही, असे बाबासाहेबांनी निश्चून सांगितले.

मानवी हक्क व अधिकारांसाठीच सत्याग्रह-

दलितांना मंदिर प्रवेश मिळावा यासाठी बाबासाहेबांनी नाशिकच्या काळाराम मंदिरात सत्याग्रह केला. माणसाला माणूस म्हणून वागणूक मिळावी हेच त्यामागे कारण दिसते. पाणी निसर्गातील सर्वांना मिळणारी गोष्ट पण सवर्णांनी पाण्याचा हक्क नाकारला म्हणून महाड येथे चवदार तळ्याचा सत्याग्रह करावा लागला.

राखीव जागांसाठी मिश्र मतदार संघ-

ब्रिटीश शासनाने हरिजनांसाठी स्वतंत्र मतदार संघाचा निर्णय जाहीर केला. हा निर्णय मागे घेण्यासाठी म. गांधी आमरण उपोषण केले. या उपोषणामुळे राजकीय परिस्थिती अस्थिर बनली. अस्पृश्यांसाठी स्वतंत्र मतदार संघ नाकारावा असा आग्रह म. गांधीजींनी आंबेडकरांकडे धरला.

परंतु बाबासाहेब आपल्या निर्णयावर ठाम होते. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी राष्ट्रहितासाठी हरिजनांना मिळणारा स्वतंत्र मतदार संघाचा त्याग केला व पुणे करारावरती सही केली. हिंदू धर्म आणि हिंदू संस्कृतीच्या परीघा बाहेरील दलित, अस्पृश्यांसाठी "जातीय निवाडा" जाहीर झाल्यानंतर अस्पृश्यांसाठी राखीव जागा असणारे मिश्र मतदार संघ स्वीकारले. आंबेडकरांनी आपली वैचारिक बंडखोरी समाजपरिवर्तनासाठी खर्ची घातली.

मनुस्मृतीदहन-हिंदूची मानसिकता बदलणे-

'मनुस्मृती' हा ग्रंथ जाती व्यवस्था व अस्पृश्यता, विषमतेचा पुरस्कर्ता असून या ग्रंथातील वचनानुळेच जातीव्यवस्था, अस्पृश्यता, जाती बंधाला बळकटी मिळाली. शूद्रांची सामाजिक, राजकीय व आर्थिक कायम करणारी वचने या ग्रंथात होती. हिंदू समाजातील अनिष्ट चालीरिती व त्यातून निर्माण झालेली धर्मांध प्रवृत्ती याचे मूळ मनुस्मृतीत होते. या मनुस्मृतीचे दहनाच्या कृती मागे हिंदू समाजातील धर्मांध शक्ती समूळ नष्ट करण्यासाठी व हिंदूची मानसिकता बदलावी हीच प्रेरणा होती.

समता व सामाजिक न्यायासाठी लोकशाही-

जाती व्यवस्थाही सामाजिक न्याय व समान प्रतिष्ठा नाकारते म्हणून जातिनिर्मूलन आवश्यक ठरते. लोकशाही समाजव्यवस्थेत धर्मभेद, जातीभेद, लिंगभेद इ. भेदभावांना स्थान नाही. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांना जातीप्रश्नेवर आधारित समाजव्यवस्था मोडून त्या ठिकाणी स्वातंत्र्य, समता, बंधुत्व, न्याय व धर्मनिरपेक्षता अशा मूलभूततत्वांवर आधारलेली लोकशाही समाजव्यवस्था प्रस्थापित केली." ज्या शासनपध्दतीत रक्तपात न घडता आर्थिक आणि सामाजिक जीवनात क्रांतीकार बदल घडवून आणता येतात, ती शासनव्यवस्था म्हणजे लोकशाही" अशी व्याख्या डॉ. आंबेडकरांनी केली.

भारतीय संविधानाचे शिल्पकार-

शतकानुशतके सर्वप्रकारच्या विषमतेत दुःस्वप्नासारखे अतिवास्तव जीवन जगणा-या दलित, वंचित आणि शोषित अशा वर्गांना उज्ज्वल भवितव्याचे आश्वासन देणा-या संविधानाचे शिल्पकार डॉ. आंबेडकर बनले. राज्यघटनेतून सर्वांना "समानसंधी" ची हमी मिळाली. अनुसूचीत जाती - जमातींसाठी राखीव जागा व विशेष सोयी सवलतींची तरतूद केली. भारतीय संविधान हे भारतीय समाजाच्या पुनर्रचनेचे माध्यम बनले.

निष्कर्ष-

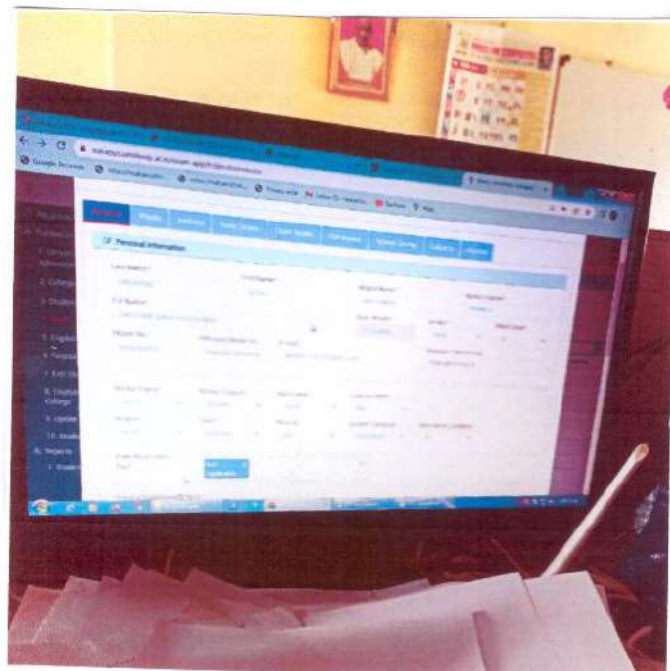
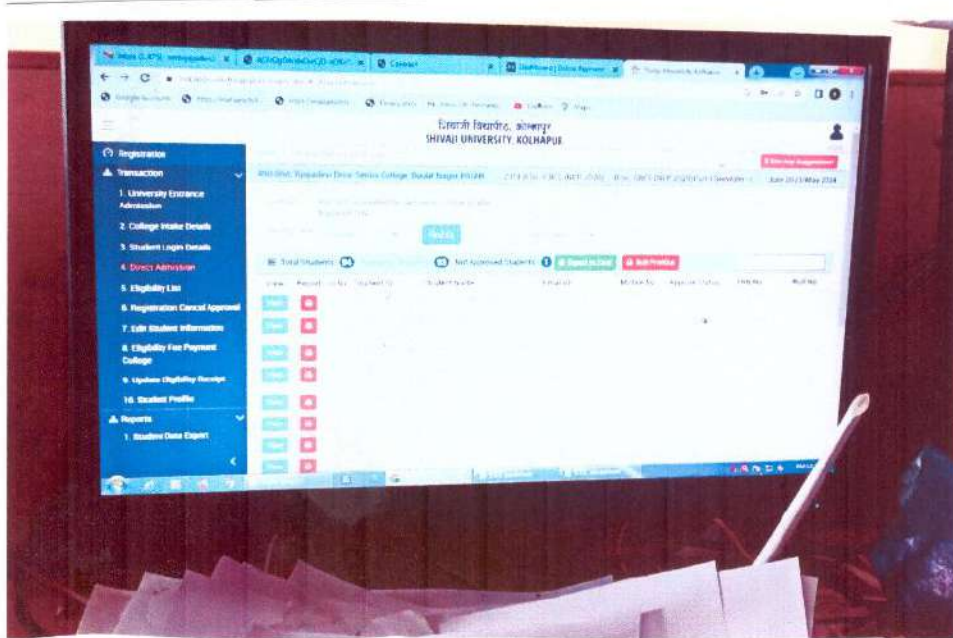
डॉ. बाबासाहेबांनी आपले संपूर्ण आयुष्य हे दलितांच्या उद्धारासाठी वाहिले. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी समतेच्या व न्यायाच्या तत्त्वावर हिंदु समाजाची मनोरारूपी संरचनेची शल्यचिकित्सा केली. सामाजिक स्वातंत्र्यासाठी लढा उभारून मानवतावादाचा पुरस्कार केला. जातीबाह्य विवाहातून सामाजिक अभिसरणाची संकल्पना रुजविली. माणसाला माणूस म्हणून जगता यावे, यासाठी जातीभेदाचा धिक्कार करून सामाजिक समतेचा डॉ. बाबासाहेबांनी पुरस्कार केला. दलित, शोषित व मजूर यांच्या ऐक्यासाठी व दैन्य नष्ट करण्यासाठी राखीव जागा व राजकीय सत्तेत सहभाग मिळवून डॉ. बाबासाहेबांनी दिला. स्वातंत्र्य, समता, बंधुत्व, न्याय व धर्मनिरपेक्षता अशी मूलभूत तत्त्वे असणारी लोकशाहीची निर्मिती केली. व्यक्ती स्वातंत्र्य, विचारस्वातंत्र्य, धर्मस्वातंत्र्यामुळे सामाजिक ऐक्य साधले. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे संपूर्ण जीवन हे उपेक्षित घटकांसाठी वाहिले.

संदर्भ-

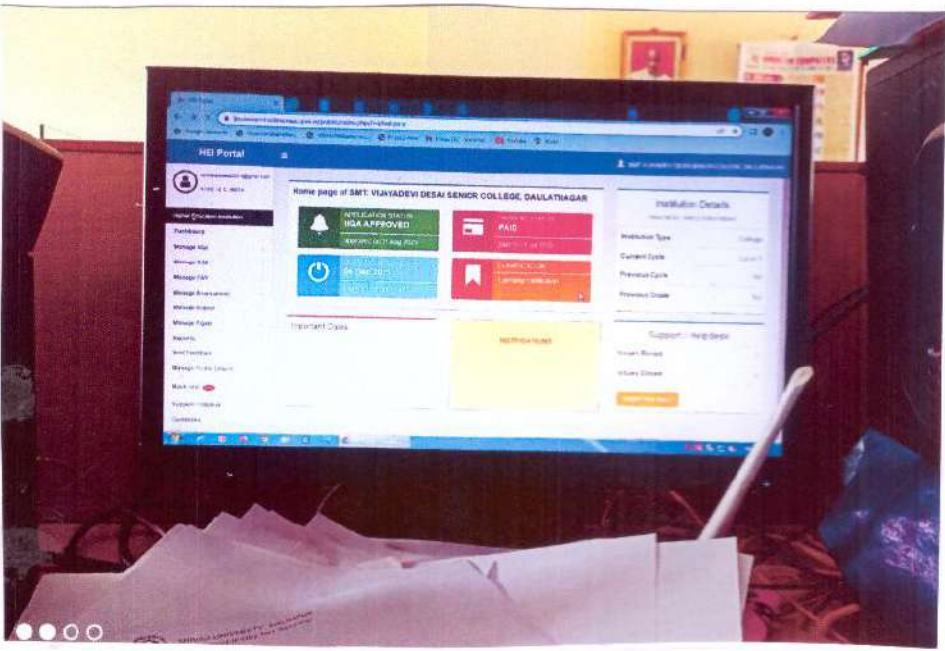
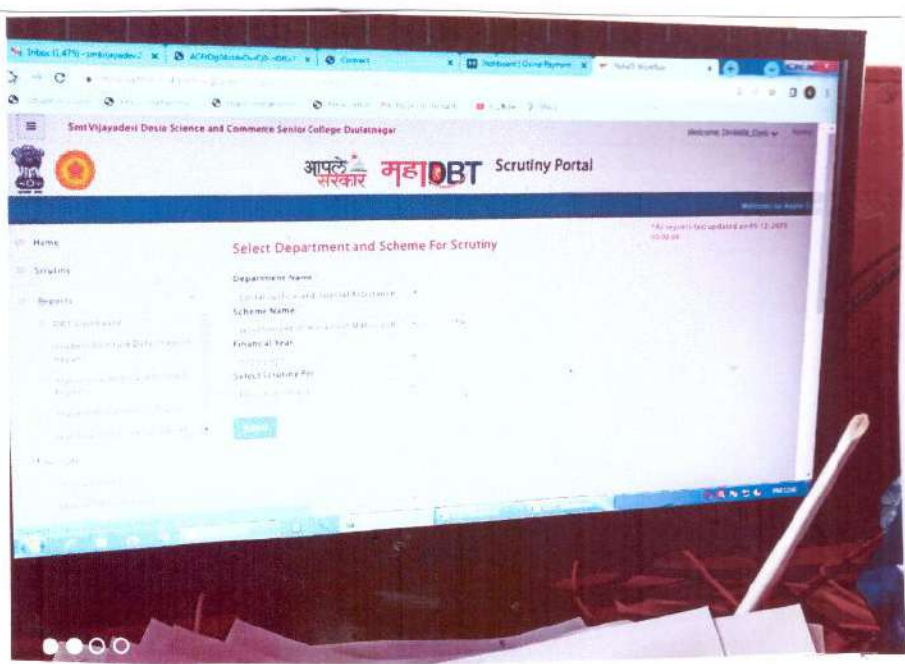
१. 'समकालीन भारतीय समाज-विद्युत भागवत-डायमंड प्रकाशन
२. मानवी हक्क आणि सामाजिक न्याय- प्रा. पी. के. कुलकर्णी- डायमंड प्रकाशन

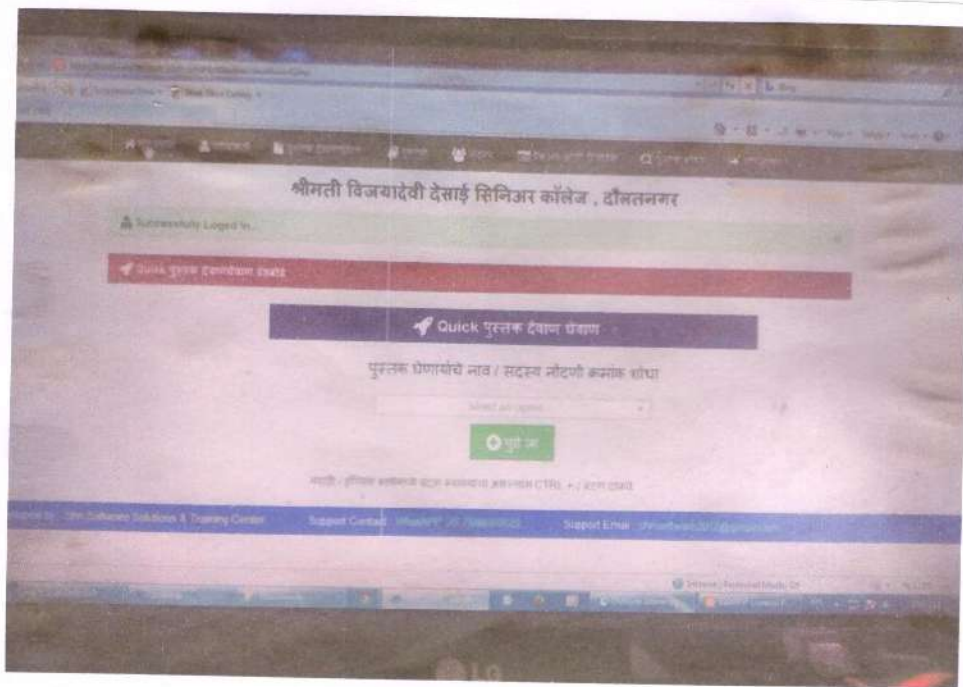
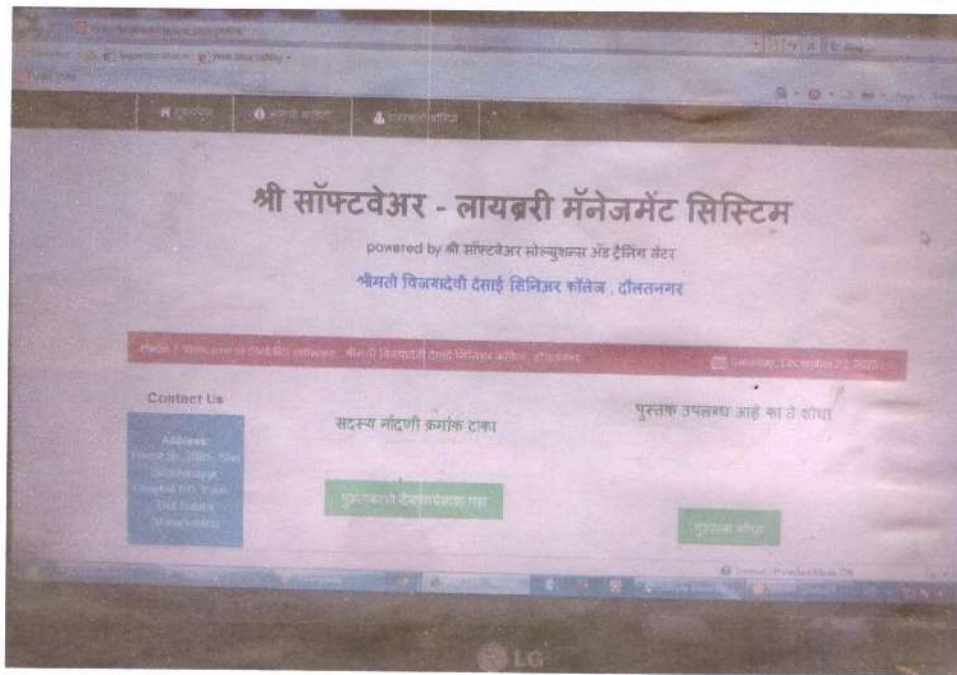
३. जातीअंताचे समाजशास्त्र- प्रा. संजयकुमार कांबळे
४. दलित साहित्य वेदना व विद्रोह-भालचंद्र फडके-श्रीविद्या प्रकाशन
५. साठोत्तरी मराठी वाङ्मय प्रवाह- डॉ. शरणकुमार लिंबाळे- दिलीपराज प्रकाशन
६. दलित साहित्याची वैचारिक पार्श्वभूमी -डॉ. जनार्दन वाघमारे- स्वरूप प्रकाशन
७. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे 'बहिष्कृत भारत' व 'मूकनायक'
८. महाराष्ट्रातील समाज सुधारक, डॉ. अनिल कठारे, विद्या बुक्स पब्लिशर्स, औरंगाबाद

E-GOVERNANCE SCREENSHOTS / PHOTOGRAPHS

Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Daulatanagar

A/P- Daulatanagar, Tal- Patan, Dist- Satara | Landline : 02372 268068 Mobile : 7057207581

- Home
- Messages
- Faculties
- Staff Members
- Laboratories
- Administration
- IQAC/NAAC
- Photo-Gallery
- Downloads
- Contact Us

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग
University Grants Commission
Quality higher education for all

G20
भारत 2023

Home | About Us | Organization | Key Initiatives | Guidelines | Regulations | NEPs | Fake Universities | e-Publications

NEP 2020 National Education Policy

University Grants Commission

Eligible Foreign Higher Educational Institutions are invited to apply

Timestamp	Username	Total score	ईमेल	ईमेल [Score]	ईमेल [FeedbacName of the /
2023/11/13 1:3	surajpawar47	4.00 / 30	surajpawar47	-- / 2	Suraj Shankar
2023/11/13 1:4	aniketchvan3	6.00 / 30	aniketchvan3	-- / 2	Shweta Harib:
2023/11/13 1:5	pratibhjadha	8.00 / 30	pratibhjadha	-- / 2	Pratibha Prak
2023/11/13 2:	pratibhjadha	8.00 / 30	pratibhjadha	-- / 2	Pratibha Prak

Name of the A	Name of the A	Address of th	Address of th	Address of th	Contact Num	Contact Num
-- / 2		At/Post Belaw	-- / 2		9545773378	-- / 2
-- / 2		At.post- Nava	-- / 2		9890625806	-- / 2
-- / 2		Siddheshwar	-- / 2		9607755547	-- / 2
-- / 2		Siddheshwar	-- / 2		9607755547	-- / 2

Contact Num	Occupation (ॐ)	Occupation (ॐ)	Occupation (ॐ)	Designation (॑)	Designation (॑)	Designation (॑)
	Hardware Bus	-- / 2		Owner	-- / 2	
	Construction	-- / 2		Accounting	-- / 2	
	No	-- / 2		Bcom	-- / 2	
	No	-- / 2		Bcom	-- / 2	

Year of passir	Year of passir	Year of passir	Department (f	Department (f	Department (f	Curriculum de
2022 -- / 2			B.Com	-- / 2		Good
2022 -- / 2			B.Com	-- / 2		Good
2022 -- / 2			Commerce	-- / 2		Excellent
2022 -- / 2			Commerce	-- / 2		Excellent

Curriculum de	Curriculum de	Curriculum de	Curriculum de	Curriculum de	Curriculum su	Curriculum su
0.00 / 2		Excellent	2.00 / 2	Excellent	Excellent	0.00 / 2
0.00 / 2		Excellent	2.00 / 2	Excellent	Good	2.00 / 2
2.00 / 2	Excellent	Good	0.00 / 2		Excellent	0.00 / 2
2.00 / 2	Excellent	Good	0.00 / 2		Good	2.00 / 2

Curriculum su	Syllabus is re	Syllabus is re	Syllabus is re	Knowledge b	Knowledge b	Knowledge b
	Excellent	0.00 / 2		Good	0.00 / 2	
Good	Excellent	0.00 / 2		Excellent	2.00 / 2	Excellent
	Good	2.00 / 2	Good	Excellent	2.00 / 2	Excellent
Good	Excellent	0.00 / 2		Excellent	2.00 / 2	Excellent

Usefulness of	Usefulness of	Usefulness of	Any suggestic	Any suggestic	Any suggestion for enhanci
Excellent	2.00 / 2	Excellent	Best Of Luck_--	/ 2	
Good	0.00 / 2		No	-- / 2	
Excellent	2.00 / 2	Excellent	Good perform--	/ 2	
Excellent	2.00 / 2	Excellent	Good	-- / 2	

ng the overall performance of the college(महाविद्यालयाची एकूण कामगिरी उंचावण्यासाठी काही सूचना) [Feedk

ack]

Edit with WPS Office

Timestamp	Username	Total score	ईमेल	ईमेल [Score]	ईमेल [Feedback]	शिक्षकाचे नाव
2023/11/13 12	pratikayadav	150.00 / 222	pratikayadav	1-- / 10		Yadav Pratika
2023/11/13 12	apatil10387@	120.00 / 222	apatil10387@	-- / 10		Amol Vasantra
2023/11/13 12	sairamjadhav	160.00 / 222	sairamjadhav	-- / 10		Jadhav S. R.
2023/11/13 12	kpatil161189@	170.00 / 222	kpatil161189@	-- / 10		Patil Kavita B
2023/11/13 12	vaibhavkamb	130.00 / 222	vaibhavkamb	-- / 10		Prof. V. N. Kar
2023/11/13 12	Suvarnapana	170.00 / 222	Suvarnapana	-- / 10		Panaskar Suv
2023/11/13 1:5	shraddhsashi	110.00 / 222	Shraddhaashi	-- / 10		Shraddha Ajit
2023/11/13 7:	jyotirgavhane	100.00 / 222	Jyotirgavhane	-- / 10		Gavhane Jyot
2023/11/13 9:	reshmajadhav	120.00 / 222	reshmajadhav	-- / 10		prof.Jadhav F

शिक्षकाचे नाव [S]	शिक्षकाचे नाव [F]	पदनाम [Score]	पदनाम [Feedb]	विभाग	विभाग [Score]
-- / 10		Assistant lect	-- / 10	Science -Bota	-- / 10
-- / 10		Lecturer	-- / 10	English	-- / 10
-- / 10		Lecturer	-- / 10	Political Scien	-- / 10
-- / 10		asst.lecturur	-- / 10	Marathi	-- / 10
-- / 10		Incharge princ	-- / 10	Marathi	-- / 10
-- / 10		Assit. Prof.	-- / 10	Science	-- / 10
-- / 10		Asst Prof.	-- / 10	English	-- / 10
-- / 10		Ass.profe	-- / 10	हिंदी विभाग	-- / 10
-- / 10		Assit.Profesor	-- / 10	Geography	-- / 10

विभाग [Feedback]	दिशा	दिशा	मी विचार केलेल्या	मी विचार केलेल्या	मी विचार केलेल्या
Ok	-- / 10		B	0.00 / 10	
Ok	-- / 10		A	10.00 / 10	A
Ok	-- / 10		A	10.00 / 10	A
Ok	-- / 10		A	10.00 / 10	A
A	-- / 10		A	10.00 / 10	A
Ok	-- / 10		A	10.00 / 10	A
Ok	-- / 10		A	10.00 / 10	A
Ok	-- / 10		A	10.00 / 10	A
A	-- / 10		A	10.00 / 10	A

अभ्यासक्रमाची उाअभ्यासक्रमाची उाअभ्यासक्रमाची उाअभ्यासक्रमाचे निव्अभ्यासक्रमाचे निव्अभ्यासक्रमाचे निव्तुम्ही अभ्यासक्रमा

B	0.00 / 10		A	10.00 / 10	A	A
A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A	A
A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A	B
A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A	B
B	0.00 / 10		A	10.00 / 10	A	B
A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A	B
A	10.00 / 10	A	B	0.00 / 10		B
A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A	A
A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A	A

तुम्ही	अभ्यासक्रमा	तुम्ही	अभ्यासक्रमा	अभ्यासक्रमाच्या	वअभ्यासक्रमाच्या	वअभ्यासक्रमाच्या	वअभ्यासक्रमात	लिंग	अभ्यासक्रमात	लिंग
0.00 / 10		B		0.00 / 10		B		0.00 / 10		
0.00 / 10		A		10.00 / 10	A	A		10.00 / 10		
10.00 / 10	B	A		10.00 / 10	A	A		10.00 / 10		
10.00 / 10	B	A		10.00 / 10	A	A		10.00 / 10		
10.00 / 10	B	A		10.00 / 10	A	A		10.00 / 10		
10.00 / 10	B	A		10.00 / 10	A	A		10.00 / 10		
10.00 / 10	B	B		0.00 / 10		A		10.00 / 10		
0.00 / 10		B		0.00 / 10		A		10.00 / 10		
0.00 / 10		A		10.00 / 10	A	A		10.00 / 10		

अभ्यासक्रमात लिंग मी विचार केलेल् मी विचार केलेल् मी विचार केलेल्महाविद्यालयाने मत्महाविद्यालयाने मत्महाविद्यालयाने म

	B	0.00 / 10		C	0.00 / 10	
A	A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A
A	A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A
A	A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A
A	A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A
A	A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A
A	A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A
A	A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A
A	A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A

मला विद्यार्थ्यांच्या मला विद्यार्थ्यांच्या मला विद्यार्थ्यांच्या ग्रंथालयात प्री-स्क्रिग्रंथालयात प्री-स्क्रिग्रंथालयात प्री-स्क्रिमहाविद्यालयातील

B	0.00 / 10		B	10.00 / 10	B	C
A	10.00 / 10	A	A	0.00 / 10		A
A	10.00 / 10	A	B	10.00 / 10	B	A
A	10.00 / 10	A	B	10.00 / 10	B	A
A	10.00 / 10	A	C	0.00 / 10		A
A	10.00 / 10	A	B	10.00 / 10	B	A
A	10.00 / 10	A	B	10.00 / 10	B	A
A	10.00 / 10	A	B	10.00 / 10	B	B
A	10.00 / 10	A	B	10.00 / 10	B	B

कॉलेज सुविधा सट्टमहाविद्यालयात अमहाविद्यालयात अमहाविद्यालयात अकॉलेज कॉन्टिनमध्कॉलेज कॉन्टिनमध्कॉलेज कॉन्टिनमध्

B	B	0.00 / 10		B	0.00 / 10	
	B	0.00 / 10		C	0.00 / 10	
B	A	10.00 / 10	A	A	0.00 / 10	
B	A	10.00 / 10	A	D	10.00 / 10	D
	A	10.00 / 10	A	A	0.00 / 10	
B	A	10.00 / 10	A	D	10.00 / 10	D
	B	0.00 / 10		D	10.00 / 10	D
B	B	0.00 / 10		C	0.00 / 10	
	A	10.00 / 10	A	C	0.00 / 10	

टॉयलेट/वॉशरूम	स्टॉयलेट/वॉशरूम	स्टॉयलेट/वॉशरूम	स्वर्गखोल्या स्वच्छ	ज्वर्गखोल्या स्वच्छ	ज्वर्गखोल्या स्वच्छ	जसूचना असल्यास
A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A	No suggestior
A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A	No
A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A	No
A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A	No
A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A	Nil
A	10.00 / 10	A	A	10.00 / 10	A	No
B	0.00 / 10		B	0.00 / 10		No
B	0.00 / 10		A	10.00 / 10	A	ग्रंथालयात पुस्तके
B	0.00 / 10		A	10.00 / 10	A	No

सूचना असल्यास [सूचना असल्यास [Feedback]

-- / 2

-- / 2

-- / 2

-- / 2

-- / 2

-- / 2

-- / 2

-- / 2

-- / 2

Notice

Date : 1/12/2023

All the students of the college and teachers informed that in our college we are arrange the film screening programme on "Ramanujan". Everyone should be attend on this programme on 1 Dec.2023.

I/C Principal

**Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara**

Head of Department

Report

Story of Ramanujan (Mathematician)

Date-1 Dec,2023 Time-11.00 a.m.

Vijayadevi Desai Senior College, Daulatnagar had organized program on film screening story of Ramanujan by science association and department of mathematics.

The program was arranged in the conference hall of college on Friday 1st Dec.2023 at 11:00 a.m. All the student of B.Sc. and all the staff of college were actively participated in this programme.

We get lots of knowledge about Mathematician. The program was concluded by vote of thanks expressed by prof.Kale G.S.

Details of programme in short:

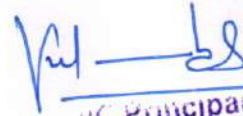
Date :-01/12/2023

Time-11 a.m. to 1 p.m.

Total presents :- 25 students.

Mrs.Kale G.S.
(Head of Department)

H.C. Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's
Shivajiuni/Affi/T-2/New College/2013-14 Primary Affi/V.Y.J/
Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Daulatnagar

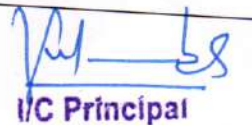
Tal-Patan Dist-Satara

Tel-02372-295050

Email-Vddc490s.cl@unishivaji.ac.in

Attendance

Sr.No.	Student Name	Sign
1	मिना निकुडवे	(ming)
2	शविमा खादव	Shavima
3	सायली खादव	Sayali
4	तेजस्वीमी सुर्यवंशी	Tejaswimi
5	साक्षी शिंदे	Saxhi
6	स्मृती शेवाळे	S. shinde
7	भारती सुर्यवंशी	Smriti
8	मानसी कांबळे	Manasi
9	माधवी मोळावडे	Madhavi
10	रोहिणी मालुसरे	Rohini
11	वैष्णवी बादल	Vishnvi
12	माने पुष्पमेशा	Mane
13	साक्षी भाकरे	Saxhi
14	भारती शेवाळे	Bharti
15	सानिका सावंत	Sanika
16	अमृता कुंभार	Amruta
17	सानिका भाकरे	Sanika
18	वैदेही देसाई	Vaidhi
19	सानिया मुलाणी	Saniya
20	सिद्धी शेवाळे	Siddhi
21		
22		
23		
24		
25		

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College,
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Film Screening Photos

Notice

Date : 30-10-21

All the students of the college and teachers informed that in our college we are arrange the film screening programme on "Ramanujan". Everyone should be attend on this programme on 30 Dec. 2021.

Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Head of Department

Report

Story of Ramanujan (Mathematician)

Date-1 Dec,2023 Time-11.00 a.m.

Vijayadevi Desai Senior College, Daulatnagar had organized program on film screening story of Ramanujan by science association and department of mathematics.

The program was arranged in the conference hall of college on Friday 1st Dec.2023 at 11:00 a.m. All the student of B.Sc. and all the staff of college were actively participated in this programme.

We get lots of knowledge about Mathematician. The program was concluded by vote of thanks expressed by prof.Kale G.S.

Details of programme in short:

Date : ~~30/10/2021~~

Time-11 a.m. to 1 p.m.

Total presents :- 25 students.

Mrs.Kale G.S.

(Head of Department)

H.C. Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan; Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's
Shivajiuni/Affi/T-2/New College/2013-14 Primary Affi/V.Y.J/
Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Daulatnagar
Tal-Patan Dist-Satara

Tel-02372-295050

Email-Vddc490s.cl@unishivaji.ac.in

Attendance

Sr.No.	Student Name	Sign
1	ढोकळे शहीत पांडुरंग	Rohit.D.P
2	ढिगे तेजस रमेश	Dige.Tejas.R
3	सुर्यवंशी शहीत बाबासा	Rohits.
4	घाडगे शधिका बाजीराव	Shawale
5	फडम मनिषा विश्वास	Kadam.R.B
6	नाईक मथुरी भखण	Naikm
7	गायक्वाड अनुशया सर्जेराव	(Anusha)
8	कोळेकर अनिल तुकाराम	कोळेकर अनिल तुकाराम
9	कदम अजित मधुकर	K.A.T
10	कोळी अनिकेत गणपत	Koli.A.G.
11	कदम अक्षय विश्वनाथ	Kadam
12	कोळी अनिकेत आनंदा	Koli
13	शेजवळ विशाल आकाराम	Shejwalkar
14	निवडुंगे विजय विशाल	Nivedunge
15	पवार अजित अजय	PAWAR
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Yul-28
IC Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Film Screening Photo

Estd.: 1954

Rayat Shikshan Sanstha's

SADGURU GADAGE MAHARAJ COLLEGE, KARAD

(AN AUTONOMOUS COLLEGE - Affiliated to Shivaji University, Kolhapur)

VIDYANAGAR, Pin - 415 124, Dist. Satara (M.S.) INDIA P.O. Box No.3

Ph. Office : (02164) 271346 Fax. (02164) 271346

Website : www.sgm.edu.in E-mail : sgmkarad@yahoo.com

ARTS, SCIENCE, COMMERCE & VOCATIONAL (Junior & Senior)

Accredited **A⁺** with CGPA 3.63 by NAAC • ISO 9001 : 2015 Certified College

• RUSA Beneficiary & NAAC Designated Mentor College •

Jr. College Index No. j.21.02.003

• Founder •

Padmabhushan
Dr. Karmaveer Bhaurao Patil
D.Lit.

Principal :
Dr. Mohan Rajmane
M.Sc., Ph.D.

Ref. No. 1199/2021-22

Date :

10/11/2021

To

The Principal,
Vijayadevi Desai Senior College, Daultnagar,
Tal.Patan, Dist. Satara.

Sub. : Submission of Research Project under Research Promotion
Activity ofr College Students.

I am pleased to inform you that the Research Project under the Research
Promotion Activity of the Shivaji University, Kolhapur is received with following details.

Name of Project Advisor	Name of Students	Title of Project	Amount Estimate Rs.
Mr.Salunkhe A. N.	1) Gosavi Priyanka Rajendra	Vertical and horizontal distribution of soil parameters in intensive agriculture zone at catchment area of morna river and effect on fertility of crops	10000/-
	2) Molawade Chandani Prasharam		
	3) Jadhav Tejasvi Prakash		
	4) Kumbhar Ajit Bapurao		

Financial assistance under this scheme is subject to final approval and
directions of the university.

Thank you,

Yours faithfully,

Principal,
Lead College,
Sadguru Gadage Maharaj College,
KARAD

Balasaheb Desai Foundation's

**Smt. Vijayadevi Desai Senior College Daulatnagar
(Arts ,Commerce ,Science)**

Office Computer and Printer

Prin *bs*

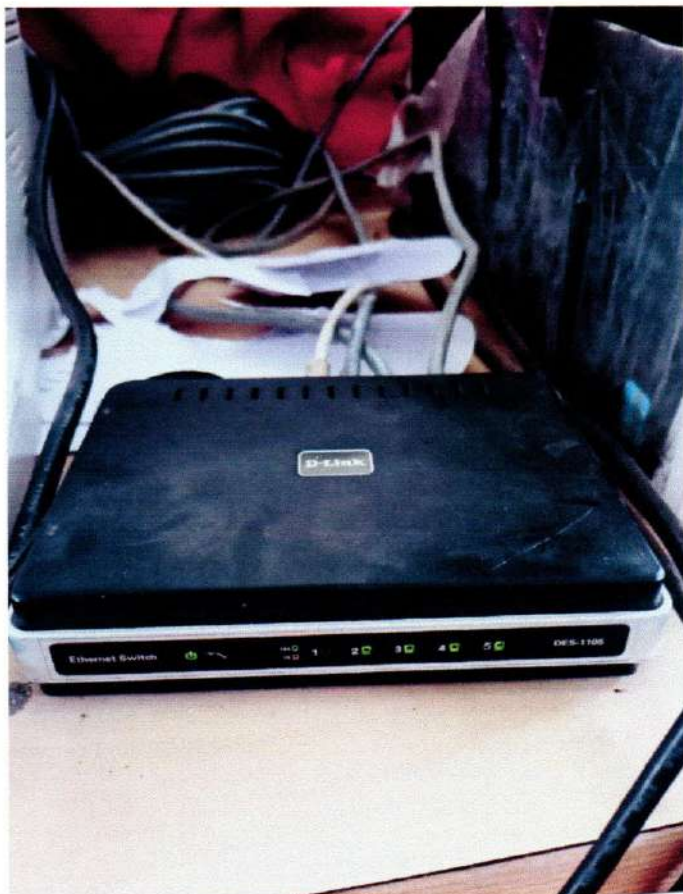
VC Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Palan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's

Smt. Vijayadevi Desai Senior College Daulatnagar
(Arts ,Commerce ,Science)
Internal Facility ,Wi-Fi Routers (2)

[Signature]

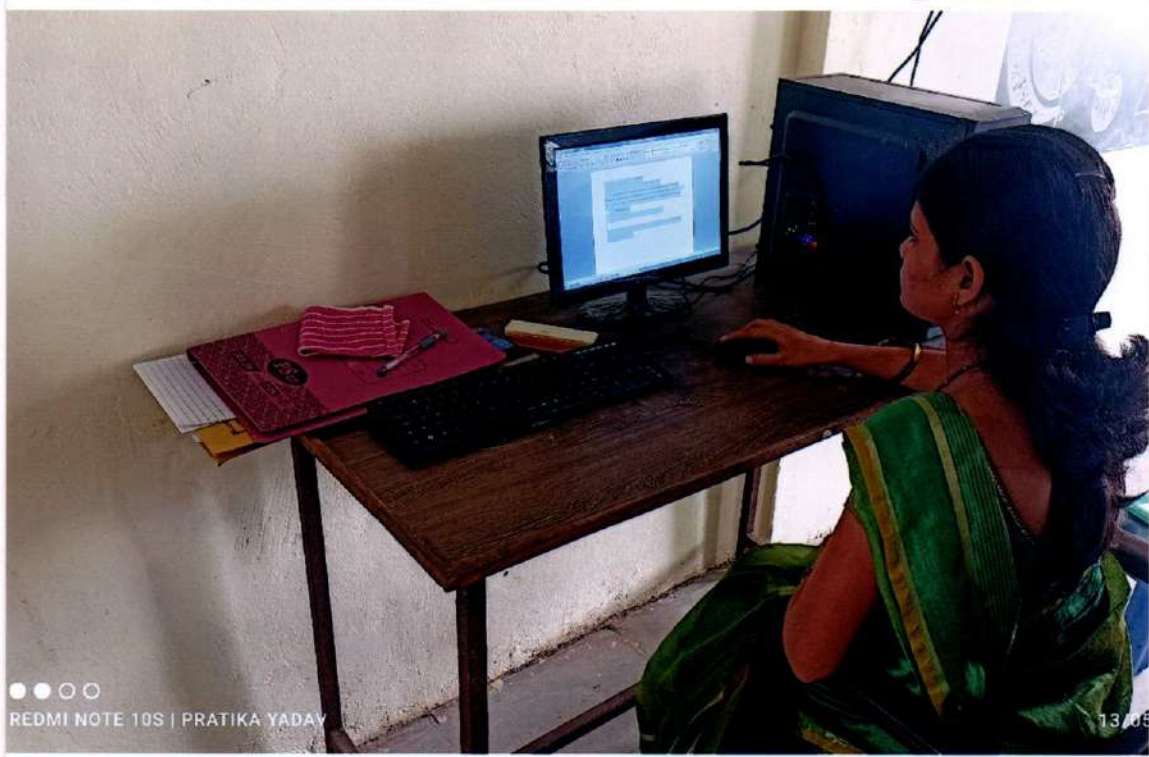
W/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Computer Facilities in Laboratories

● ● ● ●
REDMI NOTE 10S | PRATIKA YADAV

● ● ● ●
REDMI NOTE 10S | PRATIKA YADAV

13/05

[Signature]
VC Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatabad, Tal. Patan, Dist. Satara

शिक्षक संगणक विभाग

[Computer for Teacher.]

108 / फोटो का फोटो

02/06/

H.C. Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Wi-fi - सुविधा

Wi-fi - Facility

I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Virtual Classrooms

2:30 PM | 32.0KB/s

W = Wonderful Mother

N = Nicest Gift Of God

WOMAN

O = Outstanding personality

M = Marvelous Daughter

A = Adorable Sister

Yash
I/C Principal
Sri ... Desai Sr.
Daulatnagar, Tal. Patan, Dis

ICT Classrooms

[Signature]
I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

[Handwritten signature]

HC Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Bharat Sanchar Nigam Ltd

2020

HAPPY NEW YEAR

Account No: 1022281573

Invoice Date: 03/01/2020

Invoice No: WDC/MT/1908

Billing Period

01/12/2019 to 31/12/2019

Tariff Plan: 15GB CUL

Fax Invoice

VIJAYADEVI DESAI VARISHTA
MAHAVIDHALAYA
DAULATNAGAR
DAULATANAGAR MARALI
- DAULATANAGAR MARALI IN
PATAN-SATARA
415211
India

TELEPHONE NO
02372-268068

AMOUNT PAYABLE

₹ 1179.00

PAY NOW

DUE DATE

25-01-2020

ACCOUNT SUMMARY

Deposit Amount: 1400.00

PREVIOUS BALANCE

पिछली राशि (-)
₹ 1174.74

PAYMENT RECEIVED

पूर्व भुगतान (+)
₹ 1175.00

ADJUSTMENTS

समायोजन (+)
₹ 0.00

CURRENT CHARGES

वर्तमान शुल्क (=)
₹ 1178.82

TOTAL DUE

कुल बचे (=)
₹ 1178.56

AMOUNT

₹ 11

Amount in words: One Thousand One Hundred Seventy Nine Rupees and Zero Paise

Bill Mail Service

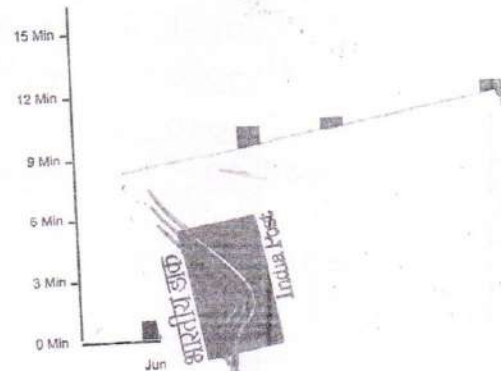
SUMMARY CHARGES

Current Charges	वर्तमान शुल्क विवरण	Amount ₹
Recurring Charges	पुनरावर्ती शुल्क	999.00
One Time Charges	एक बार शुल्क	0.00
Usage Charges	उपयोग प्रभार	1.20
Miscellaneous Charges	विविध प्रभार	0.00
Discount	छूट	-1.20
Adjustments	समायोजन	0.00
Tax	कर	179.82
Total Current Charges	वर्तमान शुल्क	1178.82

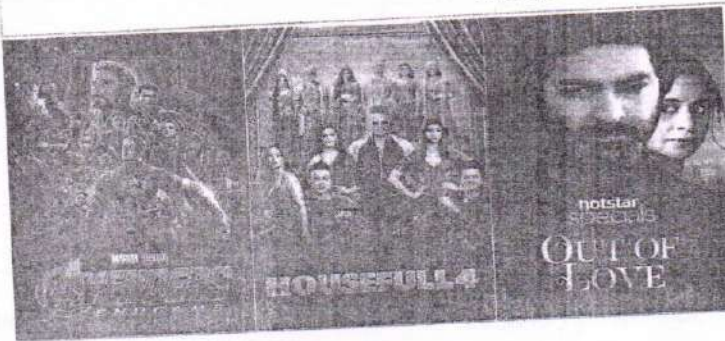
Tax Details

Tax Type	Percentage	Amount	Taxable Value
CGST	9.00%	89.91	999.00
SGST/UTGST	9.00%	89.91	999.00

USAGE HISTORY (6 MONTHS)

Now enjoy your favorite movies on Amazon Prime at no extra cost with your BSNL Postpaid click on Amazon banner on www.portal.bsnl.in

300GB OF DATA + HOTSTAR PREMIUM ALL AT ₹749/MONTH. IT'S SIMPLE MATH.

- American TV Shows and movies
- Bollywood blockbusters
- Exclusive Hotstar Specials
- Star Serials before TV.

BSNL hotstar PREMIUM ENTERTAINMENT BUNDLE To subscribe Call Toll Free 1800 345 1500 or visit www.vodafone.bsnl.co.in

KARAD H.O:4151107
BSNL (KARAD)
Dt:15/01/2020 14:53:46 Ctr:4
Dt:15/01/2020 14:53:46 Ctr:4
INV #51004781094157900216
TELEPHONE NO : 268068
BILL TYPE: TELEPHONE
BILL DATE: 15/01/2020
ACCOUNT NUMBER: 1022281573

REWARD

To Avail

upto **70%** On more than 50

Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Bharat Sanchar Nigam Ltd

Account No: 1022281573 Invoice No: WDCMH1907047841

Invoice Date: 03/11/2019 Billing Period

01/10/2019 to 31/10/2019

Tariff Plan: GO-GREEN-PLAN

Bill Mail Service Tax Invoice

VIJAYADEVI DESAI VARISHTA
MAHAVIDHALAYA
DAULATNAGAR
DAULATANAGAR MARALI
- DAULATANAGAR MARALI IN
PATAN-SATARA
415211
India

TELEPHONE NO

02372-268068

AMOUNT PAYABLE

₹ 1602.00

PAY NOW

DUE DATE

26-11-2019

ACCOUNT SUMMARY

Deposit Amount: 1400.00

PREVIOUS BALANCE	PAYMENT RECEIVED	ADJUSTMENTS
पिछली राशि (-)	पूर्व भुगतान (+)	समायोजन (+)
₹ 1338.62	₹ 1339.00	₹ 422.69

Customer GSTIN:

CURRENT CHARGES	TOTAL DUE	AMOUNT PAYABLE
वर्तमान शुल्क (=)	कुल बचे (=)	देय राशि
₹ 1179.38	₹ 1601.69	₹ 1602.00

Amount in words: One Thousand Six Hundred Two Rupees and Zero Paise Only

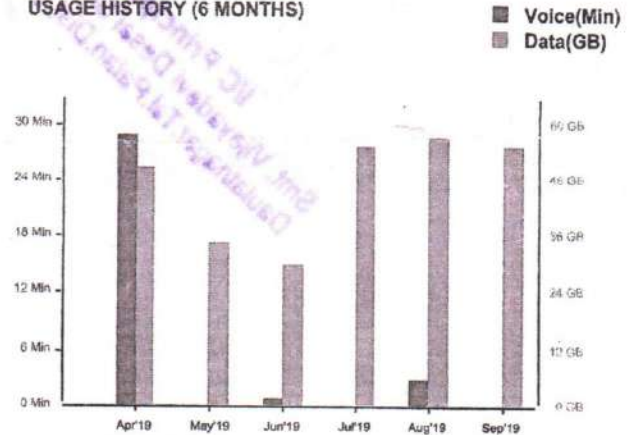
SUMMARY CHARGES

Current Charges	वर्तमान शुल्क विवरण	Amount ₹
Recurring Charges	पुनरावर्ती शुल्क	945.00
One Time Charges	एक बार शुल्क	0.00
Usage Charges	उपयोग प्रभार	1.20
Miscellaneous Charges	विविध प्रभार	0.00
Discount	छूट	-11.20
Adjustments	समायोजन	422.69
Tax	कर	244.38
Total Current Charges	वर्तमान शुल्क	1179.38

Tax Details

Tax Type	Percentage	Amount	Taxable Value
CGST	9.00%	122.19	1357.69
SGST/UTGST	9.00%	122.19	1357.69

USAGE HISTORY (6 MONTHS)

Now enjoy your favorite movies on Amazon Prime at no extra cost with your BSNL Postpaid Plan for 1-year. To activate the offer, click on Amazon banner on www.portal.bsnl.in

hotstar specials
CHHAPPAD PHAAD K€
Now streaming

BSNL hotstar PREMIUM
ENTERTAINMENT BUNDLE
AVAILABLE AT ₹750 PER MONTH

लेखा अधिकारी
Accounts Officer (TR)
Scan QR Code for making Bill Payment through Internet

BSNL Bharat Fibre
Amazing Broadband Speed

Unlimited Data with Unlimited Calls
750GB CUL

Speed up to 100 Mbps till 750GB, upto 2 Mbps beyond. Just @ ₹1277/month

Toll Free: 1800 345 1500 (Landline and Broadband)
www.bsnl.co.in | Download "My BSNL" App

[Handwritten Signature]
IIC Principal
Vijayadevi Desai College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Bharat Sanchar Nigam Ltd

Account No: 1022281573 Invoice No: WDCMH1901201588
 Invoice Date: 03/05/2019 Billing Period
 01/04/2019 to 30/04/2019

Tax Invoice

MHAAVADEVI DESAI VARISHTA
 MAHAVIDHALAYA
 DAULATNAGAR
 DAULATNAGAR MARALI
 - DAULATNAGAR MARALI IN
 PATAN-SATARA
 415221
 India

TELEPHONE NO
 02372-268068

AMOUNT PAYABLE
 ₹ 1635.00

PAY NOW

ACCOUNT SUMMARY

PREVIOUS BALANCE पुढील बाकी	(-)	₹ 1574.83	PAYMENT RECEIVED पुढील प्राप्त	(+)	₹ 1575.00	ADJUSTMENTS संशोधन	(+)	₹ 450.00
--------------------------------	-----	-----------	-----------------------------------	-----	-----------	-----------------------	-----	----------

SUMMARY CHARGES

Current Charges	वर्तमान चार्ज	₹ 945.00
Recurring Charges	पुनरावृत्त चार्ज	0.00
One Time Charges	एकदाचणी चार्ज	34.60
Usage Charges	वापर चार्ज	0.00
Miscellaneous Charges	विविध चार्ज	-44.60
Discount	छूट	450.00
Adjustments	संशोधन	249.30
Tax	कर	1184.30
Total Current Charges	एकूण वर्तमान चार्ज	1385.00

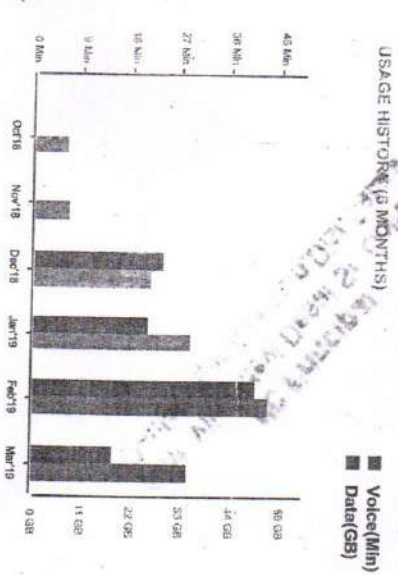
Tax Details

Tax Type	Percentage	Amount	Taxable Value
CGST	9.00%	124.65	1385.00
SGST/UTGST	9.00%	124.65	1385.00

Now enjoy your favorite movies on Amazon Prime at no extra cost with your BSNL Postpaid Plan for 1-year. To activate the offer, click on Amazon banner on www.portal.bsnl.in

Customer GSTIN:

CURRENT CHARGES वर्तमान चार्ज	(=)	₹ 1194.30	TOTAL DUE एकूण रक्कम	(=)	₹ 1634.13	AMOUNT PAYABLE पुढील बाकी	(=)	₹ 1635.00
----------------------------------	-----	-----------	-------------------------	-----	-----------	------------------------------	-----	-----------

No Extra Charges

Watch, Listen, Shop.
Get 1 Year of Amazon Prime with BSNL.

amazon prime

Visit www.bsnl.co.in

Accounts Officer (TR)
Scan QR Code for making Bill Payment through Internet

BSNL Bharat Fibre
Amazing Broadband Speed

Unlimited Data with Unlimited Calls
750GB Data Per Month

Speed up to 100 Mbps
Just @ 11277/-

Toll Free: 1800 242 7500
www.bsnl.co.in

IIC Principal
 Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
 Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

SCHEDULE D

(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date : 1/6/2018

From Balasaheb Desai Foundation

To ,

Shri/ smt Kamble Vaibhar Nanasaheb

With refrence to your application dated / / i have pleasure to inform you that you are here by appointed as ITC Principal

Rs 2200 per month in the scale of Rs _____

With effect from 01/06/2018 ofr the date you report for duty .you will be

Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness

Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of _____ months/year

From _____ to _____ in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sansthas

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated

The accept within 7 days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5 The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Phes
Secretary

Balasaheb Desai Foundation
Secretary and principal of the school
Daulatnagar, Tal. Patan

Committe (in the case of appointment

Order of teaching non teaching staff of the

School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar (Marali), Tal. Patan, Dist. Satara

Ref No : _____

Date : 1/6/2018

The Secretary,

Balasaheb Desai Foundation

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ 11

Dated 01/06/2018 I have to report that Shri/smt Kamble Vaibhav
Nanasaheb (Qualification) M.A.B.Ed, NET

As joined his/her duties as HC principal in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody. Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Yours Faithfully

[Signature]

Copy F.W.Cs For information to :

1) The Secretary Balasaheb Desai Foundation

[Signature]
Secretary
Balasaheb Desai Foundation
Daulatnagar, Tal. Patan

SCHEDULE D

(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date : 15/06/2018

From Balasaheb Desai Foundation

To ,

Shri/ smt Patil Amol Vasant Rao

With reference to your application dated / / i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Asst. Lect. (C.H.B.)

Rs 4000/- per month in the scale of Rs _____

With effect from 15/06/2018 of the date you report for duty .you will be Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of one months/year
From 15/06/18 to 30/04/19 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shall stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and conditions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sanstha's

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and communicated
The accept within 7 days from the date of receipt of the same

6) If No reply accepting the appointment is received within the period is mentioned in paragraph 5
The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary

Balasaheb Desai Foundation
Daulatnagar, Tal. Patan

Secretary and principal of the school

Committee (in the case of appointment

Order of teaching non teaching staff of the

School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar (Marali), Tal. Patan, Dist. Satara

Ref No : _____

Date : 15/06/18

The Secretary ,

Balasaheb Desai Foundation

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ 12

Dated _____ i have to report that Shri/smt Patil Amal
Vasantrao (Qualification) M.A. B.Ed. (English)

As joined his/her duties as Asst. Lect. in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Yours Faithfully

Dated

Copy F.W.Cs For information to :

- 1) The Secretary Balasaheb Desai Foundation
Daulatnagar, Tal- Patan, Dist- Satara

SCHEDULE D
(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date 15/6/18

From Balasaheb Desai Foundation

To,

Sr/ /smt Desai Komal panditrao

With reference to your application dated / / i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Asst Lect. C.H.B

Rs 42091 per month in the scale of Rs _____

With effect from 15/6/2018 ofr the date you report for duty .you will be

Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 11 months/year
From 15/6/2018 to 30/4/19 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sanshas

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated The accept within 7 days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5 The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary

Balasaheb Desai Foundation

Secretary and principal of the school

Committe (in the case of appointment

Order of teaching non teaching staff of the

School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar (Marali), Tal. Patan, Dist. Satara

Ref No : _____

Date : 15/6/18

The Secretary,

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ 03

Dated _____ i have to report that Shri/smt Desai Komal
panditrao (Qualification) M.A. BEd (Economics)

As joined his/her duties as Asst. Prof. in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody. Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Yours Faithfully

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

- 1) The Secretary Balabheb Desai Foundation
Daulatnagar, Tal. Patan Dist. Satara

SCHEDULE D
(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date 15/ 6/ 18

From Balasaheb Desai Foundation

To,

Sr/ri/ smt Patil Tejaswini Adhikrao

With refrence to your application dated / / i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Asst. lect - C.H.B

Rs 4000/- per month in the scale of Rs _____

With effect from 15/06/18 ofr the date you report for duty .you will be

Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness

Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 11 months/year

From 15/6/2018 to 30/4/2019 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sansthas

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated

The accept within 7 days from the date of receipt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5

The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary

Balasaheb Desai Foundation

Secretary and principal of the school

Committe (in the case of appointment

Order of teaching non teaching staff of the

School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt.

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar (Marafi), Tal. Patan, Dist. Satara

Ref No : _____

Date : 1/7/2018

The Secretary,

Sir,

With refrence to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ 124

Dated _____ i have to report that Shri/smt Patil Tejaswini
Adhikrao (Qualification) M.com (Accountancy)

As joined his/her duties as Asset. Lect in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Yours Faithfully

[Signature]
I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

[Signature]
Copy F.W.Cs For information to :

1) The Secretary Balasaheb Desai Foundation
Daulatnagar Tal. Patan Dist. Satara.

SCHEDULE D

(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date 15/06/2018

From Balasaheb Desai Foundation

To,

Shri/ smt Shinde Pratik Sandip

With refrence to your application dated / / i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Assit Leat (C.H.B)

Rs 4000/- per month in the scale of Rs _____

With effect from 15/06/2018 ofr the date you report for duty .you will be

Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness

Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 11 months/year

From 15/06/18 to 30/04/19 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sansthas

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated

The accept within 7 days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5

The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary
Balasaheb Desai Foundation
Daulatnagar, Tal. Patan
Committe (in the case of appointment

Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Senior college
Daulatnager Tal - Patan Dist - Satara

Ref No : _____

Date : 15/08/2018

The Secretary ,

Balasaheb Desai Foundation

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ 08

Dated _____ i have to report that Shri/smt shinde Pritam Sandip
_____ (Qualification) Msc. Bed (Zoology)

As joined his/her duties as Assist in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Pshinde

Yours Faithfully

Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

- 1) The Secretary Balasaheb Desai Foundation
Daulatnager, Tal - Patan Dist - Satara

SCHEDULE D

(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date 15/06/18

From Balagobeh Desai Foundation

To ,

Shri/ smt Pawā Shubhangi Rajaram

With refrence to your application dated / / i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Assist. Lect. (C.H.B)

Rs 4500/- per month in the scale of Rs _____

With effect from 15/06/18 ofr the date you report for duty .you will be

Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness

Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 11 months/year

From 15/06/18 to 30/04/19 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sonsthas

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated

The accept within 7 days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5

The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Phebo
Secretary

Balagobeh Desai Foundation
Secretary and principal of the school
Daulatnagar, Tal. Patan
Committe (in the case of appointment

Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

smt. Vijayadevi Desai senior college
Daulatnagar, Tal - Patan, Dist - Satara.

Ref No : _____

Date : 15/08/18

The Secretary ,

Balasaheb Desai foundation

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ 08

Dated _____ i have to report that Shri/smt Pawar Shubhangi
Rajaram (Qualification) Msc. (Zoology)

As joined his/her duties as Assist. Lect in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Shubhangi

Yours Faithfully

[Signature]

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

1) The Secretary Balasaheb Desai foundation
Daulatnagar, Tal - Patan, Dist. Satara.

SCHEDULE D
(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date 15/6/2018

From Balasaheb Desai Foundation

To,

Shri/ smt Shejwal Mayuraj Jagannath.

With refrence to your application dated / / i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Asst. Prof. (C.H.B)

Rs 4945 per month in the scale of Rs _____

With effect from 15/06/2018 ofr the date you report for duty .you will be

Entiteled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 11 months/year
From 15/06/18 to 30/04/19 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

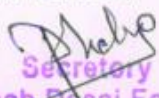
4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sarstha

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated
The accept within 7 days from the date of receipt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5
The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary
Balasaheb Desai Foundation
Daulatnagar Tal Patal
Secretary and principal of the school
Committe (in the case of appointment
Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Daulatnagar
Tal - Patan, Dist - Satara.

Ref No : _____

Date : 21/06/2018

The Secretary ,

Balasaheb Desai Foundation,

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ 05

Dated _____ i have to report that Smt/smt Shejwal Mayur
Jagannath (Qualification) M. Sc. (Phy).

As joined h/s/her duties as Asst. Prof in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Shejwal

Your Faithfully

[Signature]
I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

- 1) The Secretary Balasaheb Desai Foundations
Daulatnagar, Tal - Patan, Dist - Satara

SCHEDULE D

(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date 15/6/18

From Balasaheb Desai Foundation

To,

Shri/ smt Patil Sonali Shankar

With refrence to your application dated / / i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Assit. lect- C-H.B.

Rs 4000/- per month in the scale of Rs _____

With effect from 15/06/18 ofr the date you report for duty .you will be

Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness

Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 11 months/year

From 15/06/18 to 30/04/19 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sanshas

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated

The accept within 7 days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5

The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Dheha
Secretary
Balasaheb Desai Foundaon
Balasaheb Desai Found
Daulatabad Tal. Palan

Secretary and principal of the school

Committe (in the case of appointment

Order of teaching non teaching staff of the

School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Senior college,
Daulatnagar, Tal-Patan, Dist-Satara,

Ref No : _____

Date : 15/05/18

The Secretary ,

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ 05

Dated _____ i have to report that Shri/smt Patil Sonali
Shankar (Qualification) Msc. (Mathematics)

As joined his/her duties as Assist. Lect. in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Yours faithfully

J.S.S.

[Signature]
I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

1) The Secretary Balasaheb Desai foundation
Daulatnagar, Tal-Patan, Dist-Satara.

SCHEDULE D
(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date : 15/6/18.

From Balasaheb Desai foundation.

To,

Shri/ smt Shirke Reshma Manuti.

With refrence to your application dated / / i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Assist. Lect (C.H.B)

Rs 5000/- per month in the scale of Rs _____

With effect from 15/06/2018 ofr the date you report for duty .you will be

Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 11 months/year
From 15/06/18 to 30/04/19 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shall stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Somsthas

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated
The accept within 7 days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5
The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Balasaheb Desai Foundation
Secretary and principal of the school
Committe (in the case of appointment
Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Senior College
Daultnagar, Tal - Patan, Dist - Satara.

Ref No : _____

Date : 15 / 06 / 2018

The Secretary ,

Balasaheb Desai foundation.

Sir,

With refrence to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ 07

Dated _____ i have to report that Shri/smt ~~Pooja~~ Shirke Reshma
Meruti (Qualification) Msc. Bed. (Chemistry)

As joined his/her duties as Assit. Lect. in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Shirke

Yours Faithfully

[Signature]
I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daultnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

- 1) The Secretary Balasaheb Desai foundation
Daultnagar, Tal - Patan, Dist - satara.

SCHEDULE D

(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date 15/06/2018

From Balasaheb Desai Foundation

To ,

Shri/ smt Shejaval Priti Krishnat

With refrence to your application dated / / i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Asst. Lect. - C.H.B.

Rs 5000/- per month in the scale of Rs _____

With effect from _____ ofr the date you report for duty .you will be Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 1 months/year
From 18/06/2018 to 30/04/2019 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sangthas

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated The accept within 7 days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5 The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary and principal of the school
Balasaheb Desai Foundation
Daulatabad Tal. Pimpri
Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Senior college, Daulatnagar.
Tal. - Patan Dist. - Satara

Ref No : _____

Date : 18/06/2018

The Secretary ,

Balasaheb Desai Foundation

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ 13

Dated _____ i have to report that Shri/smt Shejaval Priti
Krishnat (Qualification) M.Sc. (Chemistry)

As joined his/her duties as Asst. Lect. in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Shejaval

Yours Faithfully

[Signature]
I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai S: College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

- 1) The Secretary Balasaheb Desai Foundation
Daulatnagar, Tal. - Patan, Dist. - Satara.

SCHEDULE D
(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

01/07/019
Date 21/08/019

From Balasaheb Desai Foundation.

To,

Shri/ smt Patil Madhuri Eknath.

With refrence to your application dated / / i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Asst. Lect.

Rs 5000/- per month in the scale of Rs _____

With effect from 01/07/019 ofr the date you report for duty .you will be

Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 10 months/year
From 01-07-09 to 30-6-2020 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shall stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

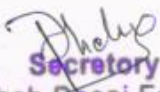
4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Santhas

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincate
The accept within 7 days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5
The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary
Balasaheb Desai Foundation
Secretary, Balasaheb Desai Foundation school
Committee (in the case of appointment)
Order of teaching non teaching staff of
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Senior college, Daulatnagar.
Tal. - Patan, Dist. - Satara.

Ref No : _____

Date : 01/07/2019

The Secretary,

Balasaheb Desai Foundation

Sir,

With refrence to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ _____

Dated _____ i have to report that Shri/smt Des. Patil Madhuri
Eknath (Qualification) M.Sc-Tech (Mathematics)

As joined his/her duties as Asst. prof. in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Yours Faithfully

[Signature]
I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

- 1) The Secretary Balasaheb Desai Foundation, Daulatnagar,
Tal - Patan, Dist Satara.

SCHEDULE D

(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date : 11/7/2019

From Balasaheb Desai Foundation

To ,

Shri/ smt Mathane Shivaji Jagannath

With reference to your application dated / / i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Assit. Lectured

Rs 6000/- per month in the scale of Rs _____

With effect from 11/7/2019 ofr the date you report for duty .you will be Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness

Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 10 months/year

From 11/7/2019 to 30/4/2020 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and conditions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sansha's

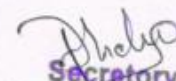
Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated

The accept within 7 days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary
Balasaheb Desai Foundation
Secretary and principal of the school
Daulatnagar, Tal. Patan
Committe (in the case of appointment
Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar (Marali), Tal. Patan, Dist. Satara

Ref No : _____

Date : 1/7/2019

The Secretary,

Balasaheb Desai Foundation

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ _____

Dated _____ i have to report that Shri/smt Pati Mathane shivaji
Jagannath (Qualification) M.COM. B.Ed

As joined his/her duties as Asst. Lect in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Yours Faithfully

Mathane
I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

- 1) The Secretary Balasaheb Desai Foundation's
Daulatnagar Tal-Patan Dist-Satara.

SCHEDULE D
(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date : 4/7/2019

From Balashahab Desai foundation

To,
Shri/smt Ingale Arvita Jaysing

With reference to your application dated / / i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Assit. Lect.

Rs 4000/- per month in the scale of Rs _____

With effect from 4/7/2019 of the date you report for duty .you will be Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 10 months/year
From 1/7/2019 to 30/4/2020 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shall stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and conditions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rule Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sansthal

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and communcated The accept within 7 days from the date of receipt of the same

6) If No reply accepting the appointment is received within the period is mentioned in paragraph 5 The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary
Balashahab Desai Foundation
Daulatnagar, Tal. Patan
Committee (in the case of appointment)
Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar (Marali), Tal. Patan, Dist. Satara

Ref No : _____

Date : 4/7/2019

The Secretary,

Balashahab Desai Foundation

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ _____

Dated _____ i have to report that Shri/smt Ingale Anita
Jayshingrao (Qualification) M. sc. M. Ed. M. phil (edu comm)

As joined his/her duties as Assit. Lec. in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Ingale

Ingale
Yours Faithfully
I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

1) The Secretary Balashahab Desai Foundation

SCHEDULE D
(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date : 1/7/2019

From Balasaheb Desai Foundation

To,

Shri/ smt Patil Sonali Shankar

With refrence to your application dated / / i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Assit. Lecturer

Rs 5000/- per month in the scale of Rs _____

With effect from 01/07/2019 ofr the date you report for duty .you will be

Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 10 months/year
From 01/07/2019 to 30/04/2020 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sunsthas

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincate:

The accept within 7 days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5 The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary
Balasaheb Desai Foundation
Secretary and principal of the school
Daulanagar, Tal. Patan

Committe (in the case of appointment:

Order of teaching non teaching staff of the

School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar (Marali), Tal. Patan, Dist. Satara

Ref No : _____

Date : 17/2/19

The Secretary,

Balasaheb Desai Foundation

Sir,

With refrence to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ _____

Dated _____ i have to report that Shri/smt Patil Sondli
Shankar (Qualification) Msc. Tech (Mathematics)

As joined his/her duties as Assit. Lect. in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond execute.

By him/her will be sent to you as it is executed

J.S.S.
Yours Faithfully

[Signature]
I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

- 1) The Secretary Balasaheb Desai Foundation
Daulatonagar, Tal- Patan, Dist. Satara.

SCHEDULE D
(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date 14/12/ 2020

From Balasaheb Desai Foundation

To,
Shri/ smt Jadhav Reshma Shekang

With refrence to your application dated 01/12/2020 have pleasure to inform you that you are here by appointed as _____

Rs 3000/- per month in the scale of Rs _____

With effect from 14/12/2020 ofr the date you report for duty .you will be

Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 10 months/year

From 14/12/2020 to 30/09/2021 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. sanstha

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated The accept within _____ days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5 The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary

Balasaheb Desai Foundation School
Secretary and principal
Daulatnagar, Tal. Patan
Committe (in the case of appointment)

Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai senior college

Daulatnagar Tal. Patan Dist. Satara

Ref No : _____

Date : 14 / 12 / 2020

The Secretary,

Balasaheb Desai Foundation

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ _____

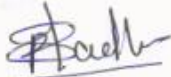
Dated 14/12/2020 i have to report that Sri/smt Jadhav Reshma
shejare (Qualification) M.A. B.Ed. D.S.M

As joined his/her duties as _____ in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

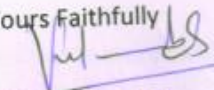
By him/her will be sent to you as it is executed

Copy F.W.Cs For information to :

1) The Secretary _____

Yours Faithfully

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

SCHEDULE D
(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date : 14/12/2020

From Balasaheb Desai Foundation

To ,

Shri/ smt Dr. Sunil Sambhaji Sattre

With refrence to your application dated 1/12/20i have pleasure to inform you that you are here by appointed as asst. lecturer

Rs 4500/- per month in the scale of Rs _____

With effect from 14/12/2020 ofr the date you report for duty .you will be Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 10 months/year
From 14/12/2020 to 30/09/2021 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. sanstha's
Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated
The accept within _____ days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5
The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary

Balasaheb Desai Foundation
Secretary and principal of the school
Daulatnagar, Tal. Patan
Committe (in the case of appointment

Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Senior college
Daulatnagar Tal-Patan Dist-Satara.

Ref No : _____

Date : 14/12/2020

The Secretary ,

Balasaheb Desai foundation

Sir,

With refrence to your appointment Transfer Order No.EST/Apt/ _____

Dated 14/12/2020 i have to report that Shri/smt Dr. Sunil Sambhaji
Sattre (Qualification) M.A. Ph.d

As joined his/her duties as _____ in the institution Before/after/during office hours

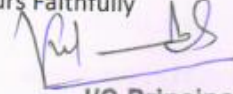
The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Yours Faithfully

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

- 1) The Secretary _____

SCHEDULE D

(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date 14/12/2020

From Balasaheb Desai Foundation

To,

Shri/ smt Ghone Poja Milind

With reference to your application dated 1/12/20 i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Asst. lecturer

Rs 8000 per month in the scale of Rs _____

With effect from 14/12/2020 ofr the date you report for duty .you will be Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 10 months/year

From 4/12/2020 to 30/09/2021 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sanstha's

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated The accept within _____ days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5 The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary

Balasaheb Desai Foundation
Daulatnagar Tal Patan
Committe (in the case of appointment

Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Senior, College Daulatnagar.
Tal- Patan Dist - Satara

Ref No : _____

Date : 14/12/2020

The Secretary ,

Balarahab Desai Foundation

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No.EST/Apt/ _____

Dated 14/12/2020 i have to report that Shri/smt Ghone Poja Milind

_____ (Qualification) M.Sc. Mathematics

As joined his/her duties as _____ in the institution Before/after/during office hours

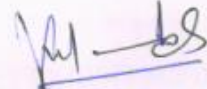
The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Yours Faithfully

Copy F.W.Cs For information to :

- 1) The Secretary _____

I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar Tal Patan Dist Satara

SCHEDULE D

(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date : 1/02/2021

From Balasaheb Desai foundation

To ,

Shri/ smt Amol Tukaram Bhisre

With reference to your application dated 1/2/21 i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Assit. Lecturer

Rs 8,000/- per month in the scale of Rs _____

With effect from 01/02/2021 ofr the date you report for duty .you will be

Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 1 months/year
From 1/2/2021 to 30/09/2021 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shall stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and conditions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

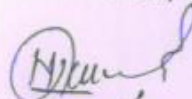
4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sansthal

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated The accept within _____ days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5 The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary

Balasaheb Desai Foundation of Education
Daulatnagar Tal Patan
Committee (In the case of appointment)

Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Senior college Daulatnagar,
Tal-patan, Dist-Satara.

Ref No : _____

Date : 01/02/2021

The Secretary,

Balasaheb Desai Foundation

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ _____

Dated 01/02/2021 i have to report that Shri/smt Amol Tukaram Bhise
_____ (Qualification) M.Sc B.Ed (physics)

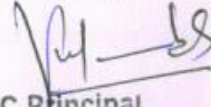
As joined his/her duties as _____ in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Yours Faithfully

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

1) The Secretary _____

SCHEDULE D

(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date 14/12/20

From Balasaheb Desai Foundation

To ,

Shri/ smt Bhole Amol Manuti

With reference to your application dated 1/11/20 have pleasure to inform you that you are here by appointed as Asst Lecturer

Rs 3500 per month in the scale of Rs _____

With effect from 14/12/2020 of the date you report for duty .you will be

Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 10 months/year

From 14-12-20 to 30-9-21 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shall stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and conditions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sangtha's

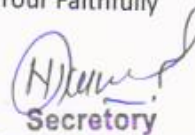
Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and communicated

The accept within _____ days from the date of receipt of the same

6) If No reply accepting the appointment is received within the period is mentioned in paragraph 5 The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary

Balasaheb Desai Foundation
Daulatnagar, Tal. Patan
Committee (in the case of appointment)

Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Senior College
Daulatnagar Tal-patan Dist-satara

Ref No : _____

Date : 14/12/2020

The Secretary ,

Balasahab Desai Foundation

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ _____

Dated 14/12/2020 i have to report that Shri/smt Bhale Amol Maruti

_____ (Qualification) _____

As joined his/her duties as _____ in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Yours Faithfully

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

1) The Secretary _____

SCHEDULE D
(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date 14/12/2020

From Balasaheb Pesai Foundation

To,

Shri/ smt Pisal Tejasvini Machhindranath

With reference to your application dated 4/12/2020 I have pleasure to inform you that you are here by appointed as Asst. Lecturer

Rs 6000 per month in the scale of Rs _____

With effect from 14/12/2020 of the date you report for duty .you will be

Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 10 months/year
From 14/12/2020 to 30/09/2021 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shall stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and conditions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

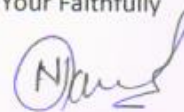
4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sanstha's

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and communicated
The accept within _____ days from the date of receipt of the same

6) If No reply accepting the appointment is received within the period is mentioned in paragraph 5
The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary

Secretary and principal of the school
Dajinagar, Tal. Patan
Committee (in the case of appointment)

Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai, Senior College Daulatnagar
Tal - Patan, Dist - Satara

Ref No : _____

Date : 14/12/2020

The Secretary ,

Balasaheb Desai foundation

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ _____

Dated 14/12/2020 i have to report that Shri/smt Pisal Tejarvini Machhindranath

_____ (Qualification) M.Sc. Chemistry

As joined his/her duties as _____ in the institution Before/after/during office hours

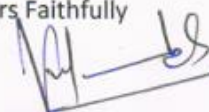
The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Pisal

Yours Faithfully

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

1) The Secretary _____

SCHEDULE D

(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date 15/12/2020

From

Balasaheb Desai Foundation

To,

Shri/ smt Shinde Shradha Ajit.

With refrence to your application dated / / i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Assistant Lecturer.

Rs 4000/- per month in the scale of Rs _____

With effect from 15/12/2020 ofr the date you report for duty .you will be

Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 10 months/year
From 15/12/2020 to 30/9/2020 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

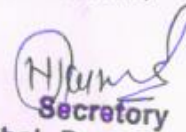
4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sandhan

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the recipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge recipt of this order of appointment and commincated The accept within _____ days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5 The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Secretary

Balasaheb Desai Foundation
Secretary and Principal of the school
Daulatnagar, Tal. Patan
Committe (in the case of appointment

Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Balasaheb Desai Foundation's
Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Daulatnagar.

Ref No : _____

Date : 15/12/2020

The Secretary,

Balasaheb Desai Foundation.

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ _____

Dated _____ i have to report that Shri/smt Shinde Shradelha
Ajit (Qualification) M.A. B.ed.

As joined his/her duties as _____ in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

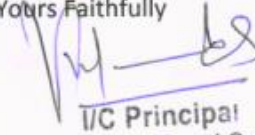
By him/her will be sent to you as it is executed

Copy F.W.Cs For information to :

- 1) The Secretary _____

Yours Faithfully

I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

SCHEDULE D

(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date 20/10/21

From Balasaheb Desai foundation

To,

Srri/ smt Sonawale Mamta Sanjaykumar.

With refrence to your application dated 11/10/21 i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Assistant Lechurer.

Rs 3000 per month in the scale of Rs _____

With effect from 20/10/2021 ofr the date you report for duty .you will be

Entiteled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness

Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 01 months/year

From 20/10/2021 to 30/06/2022 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

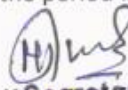
4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sanstha's

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated

The accept within 7 days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5 The order shall be treated as cancelled.

Secretary
Balasaheb Desai Foundation
Daulatnagar, Tal. Patan

Secretary and principal of the school
Committe (in the case of appointment
Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Senior college, Daulatnagar
Tal - Patan, Dist - Satara.

Ref No : _____

Date : 20/10/21

The Secretary,

Balasaheb Desai foundation

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ _____

Dated 20/10/2021 i have to report that Sri/smt Sonawale Mamta
Sanjaykumare. (Qualification) M.sc (physics)

As joined his/her duties as Asst. Lect. in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Yours Faithfully

V. S.
H/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

- 1) The Secretary Balasaheb Desai foundation
Daulatnagar, Tal - patan, Dist - satara.

SCHEDULE D
(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date 27/10/2021

From Balasaheb Desai Foundation

To ,

Shri/ smt Shewale. Komal Nirvutti

With refrence to your application dated / / i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Assistant lecturer

Rs 5000/- per month in the scale of Rs _____

With effect from 27/10/2021 ofr the date you report for duty .you will be

Entiteled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 01 months/year
From 27/10/2021 to 30/06/22 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. _____

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated The accept within 7 days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5 The order shall be treated as cancelled.

Your Faithfully

Balasaheb Desai Foundation
Daulatnagar, Tal. Patan

Secretary and principal of the school
Committe (in the case of appointment
Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

smt. vijayadevi Desai Senior College,
Daulatabad, Tal. Patan Dist. Satara

Ref No : _____

Date : / /

The Secretary,

Balasaheb Desai Foundation

Sir,

With reference to your appointment Transfer Order No. EST/Apt/ _____

Dated _____ i have to report that Shri/smt Shewale Komal
Nivritti (Qualification) M.com

As joined his/her duties as Asst. Teacher in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Yours Faithfully

[Signature]

HC Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatabad, Tal. Patan, Dist. Satara

Copy F.W.Cs For information to :

- 1) The Secretary Balasaheb Desai Foundation
Daulatabad, Tal. Patan Dist. Satara

SCHEDULE D

(See Rule 9 (5))

Order Of Appointment

No :

Date 17/12/2021

From Balasaheb Desai Foundation

To,

Sh/ /smt Yadav Pratika Rajendra

With refrence to your application dated 11/10/21 i have pleasure to inform you that you are here by appointed as Assistant Lecturer

Rs 9000 per month in the scale of Rs _____

With effect from 17/12/2021 ofr the date you report for duty ,you will be Entitled to allowance such as compensatory local allowance house rent allowance and dearness Allowance as specifically sanctioned by government from time to time

2) Your appointment is purely temporary for a period of 01 mo/th/year

From 17/12/2021 to 30/06/2022 in the leave /deputation vacancy

After expiry of the above period ,your services shal stand stand terminated without any notice

OR

Your appointments is on probation for a period of two years

3) The terms of your employment and condicions of service shall be as laid down in the Maharashtra employee of Private schools (Condition of Service) Regulation act 1977 And the rules Made there under

4) You shall have to undergo a medical examination by Dr. Sanstha's

Within three months from the date of joining the post your appointment shall be conditional pending the receipt of physical fitness certificate from the Doctor whose name is mentioned above

5) You are requested to acknowledge receipt of this order of appointment and commincated The accept within 7 days from the date of recpt of the sama

6) If No reply accepting the appointment is recived within the period is mentioned in paragraph 5 The order shall be treated as cancelled.

Secretary

Balasaheb Desai Foundation
Daulatnagar, Tal. Patan

Secretary and principal of the school
Committe (in the case of appointment
Order of teaching non teaching staff of the
School excluding principal ,vice principal

JOINING REPORT

Name of the institution

Smt. Vijayadevi Desai Senior College Daulatnagar
Tal-Patan, Dist - Satara

Ref No : _____

Date 17 /12/ 2021

The Secretary ,

Balasaheb Desai Foundation

Sir,

With refrence to your appointment Transfer Order No.EST/Apt/ _____

Dated 17/12/2021 i have to report that ~~Mr~~/smt Yadav Pratika
Rajendra (Qualification) M.Sc. (Botany)

As joined his/her duties as Asst. Lect in the institution Before/after/during office hours

The Agreement Bond on stamps Paper Worth Rs 3/- will be got executed from him/her

Immediately and will be kept in the safe custody .Report regarding Agreement Bond executed

By him/her will be sent to you as it is executed

Yours Faithfully

[Signature]
I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal.Patan, Dist.Satara

[Signature]

Copy F.W.Cs For information to :

- 1) The Secretary Balasaheb Desai Foundation
Daulatnagar, Tal-Patan, Dist - Satara

Balasaheb Desai Foundation's
Smt. Vijayadevi Desai Senior College Daulatnagar

Perspective Plan
(2019-20 To 2023-24)

The perspective plan has been prepared in the context of vision and mission of college for five years

1. To start Arts stream to provide arts education to the students of the rural and deprived students.
2. To organize University/State/National/International level seminar/conference/workshop seeking funds for UGC, other funding agencies or self-funded to strengthen the research culture of the college.
3. To promote the teaching staff for research publication's.
4. To add the staff with more number of qualified staff.
5. To organize lead college activities to support teaching-learning process for the benefit of student and teachers.
6. To enhance the use of ICT in the college.
7. To start and run self-designed add- on skill based certificate course which can empower students to start their business.
8. To prepare for academic and administrative audit (AAA) every year for quality enhancement.
9. To face NACC Accreditation for first cycle.
10. To increase academic collaboration's, linkage's and MOU's.
11. To start preliminary examinations as examination reforms.
12. To conduct workshops on faculty development program.
13. To strengthen career counselling cell and placement cell.

INFRASTRUCTURE

1. To construct new college building.
2. Computerization of library service.
3. Addition of e-books and e-journals.
4. To prepare eco-friendly college campus.
5. To add more number of books by collecting books from other as donation.
6. Add ICT instrument's for student and teachers to teaching learning process.
7. To start paperless college office.

EXTENSION

1. To organize women empowerment activities.
2. To strengthen NSS activities.
3. To contribute concretely in NSS adopted villages.
4. To organize environment awareness activities.
5. To organize social awareness activities.
6. To organize health awareness activities.
7. To organize culture programs, training programs, guest lectures etc.
8. To start Institutional scholarships to students.
9. To start Alumni booklet for students.
10. To start NCC unit in the college.

(SJIF) Impact Factor-7.675

ISSN-2278-9308

B.Aadhar

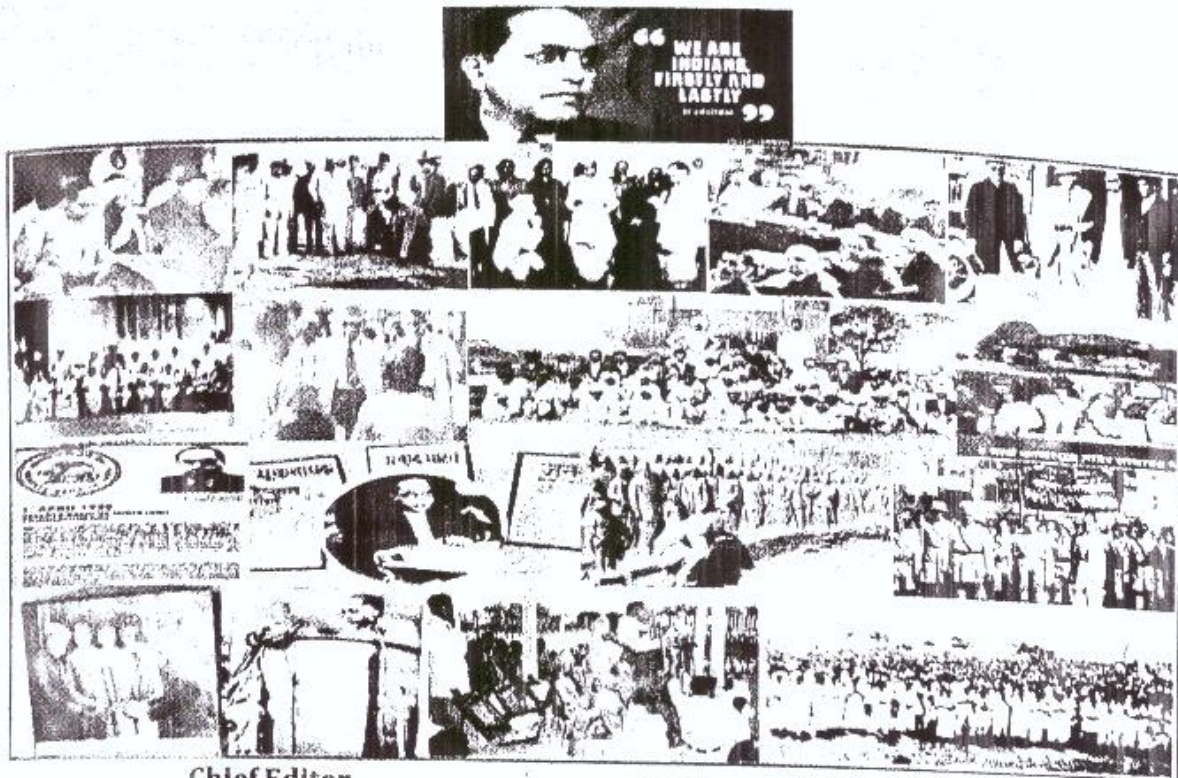
Peer-Reviewed & Refreed Indexed

Multidisciplinary International Research Journal

September-2021

ISSUE No- (CCCXVIII) 318 (C)

Thoughts and Works of Dr. Babasaheb Ambedkar

Chief Editor

Prof. Virag S. Gawande
Director
Aadhar Social
Research & Development
Training Institute Amravati

Editor

Dr. Pramod S. Meshram
I/c Principal,
Shri M. H. K. College of
Arts & Comm. Pachal

The Journal is indexed in:

Scientific Journal Impact Factor (SJIF)

Cosmos Impact Factor (CIF)

International Impact Factor Services (IIFS)

Aadhar International Publication Amaravati

Website – www.aadharsocial.com Email – aadharsocial@gmail.com

56	Annihilation of Caste System in India: A Perspective of Dr. B. R. Ambedkar Dr. Nisargandh Prabhakar	228
57	Dr. Ambedkar's Vision For Uniform Education In India Dr. Prem Bhagwan Acharya	232
58	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर दलित चळवळीचे प्रेरणास्रोत मनिष आत्माराम आवसरमोल	236
59	स्त्री स्वातंत्र्याचे उद्गाते बाबासाहेब प्रा. डश. शर्मिला बाळासाहेब घाटगे	238
60	आंबेडकरवादी मातंग लेखिका शकुंतला वायदंडे प्रा. डॉ. शरद गायकवाड	243
61	बहिष्कृत भारतकार डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर विकास गवई	247
62	डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांचे नियोजन व समाजकल्याण विषयक विचार प्रा. डॉ.तरोडे विजय लक्ष्मण	252
63	मानवी स्वातंत्र्याचे कैवारी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर प्रा. डॉ. वसुमती पी. पाटील	255
64	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या विचारांचा मुस्लीम मराठी कवितेवरील प्रभाव प्रा. वंदना सांडूराव पाटील	258
65	डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांचे स्त्री विषयक विचार प्रा.श्री.वैभव नानासाहेब कांबळे	264
66	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे कामगार त्रिषयक विचार आणि कार्य प्रा. सुनिल भालेराव पाटील	268
67	डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांची जातीअंताची चळवळ सिध्दार्थ विठ्ठलराव मस्के	273
68	महिला उध्दाराचे पुरस्कर्ते - डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर डॉ. शुभांगी एस्. माने	276
69	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या विचारांचा दलित साहित्यावरील प्रभाव भूषण प्रदीपकुमार देशमुख /डॉ. वंदना स. भोयर	281
70	आंबेडकरवादी स्वकथन : आठवणीचे पक्षी डॉ. शिवराज काचे	285

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांचे स्त्री विषयक विचार
प्रा.श्री.वैभव नानासाहेब कांबळे
श्रीमती विजयादेवी देसाई सिनिअर कॉलेज दौलतनगर ता.पाटण,
जि.सातारा महाराष्ट्र - ४१५१०९, धमणधवनी क्रं.९५७९२८७२२७

प्रस्तावना -

प्राचीन काळापासून आजतागायत भारतीय इतिहास हा समस्त मानवजातीचा उद्धार करण्यासाठी अनेक नररत्ने उदयास आली. त्यातील एक नररत्न म्हणजे महामानव डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर. स्पृश्यास्पृश्यतेच्या जातीच्या जोखडात अडकलेल्या समाज व्यवस्थेला आपल्या विचारातून प्रकाश वाट दाखविण्याचा त्यांनी विडा उचलला होता. दिशाहीन, निद्रीस्त, कर्मकांडात अडकलेल्या भारतीय समाजाला वैज्ञानिक दृष्टीकोन देण्याचे महान कार्य केले. उपेक्षित, वंचित राहिलेल्या या वर्गाला प्रवाहात आणत असतानाच भारतातील हिंदू स्त्रियांच्या प्रश्नांचा, समस्यांचाही त्यांनी अभ्यास केला. प्रस्तुत शोधनिबंधात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे स्त्री विषयक विचारांचा मागोवा घेणार आहोत.

संशोधनाची उद्दिष्ट्ये-

1. भारतीय स्त्रियांच्या सामाजिक जीवनाचा अभ्यास करणे.
2. भारतीय स्त्रियांच्या समस्या समजावून घेणे.
3. तत्कालीन भारतीय रुढी- परंपरांचा अभ्यास करणे.
4. डॉ.आंबेडकरांचे स्त्री शिक्षण विषयक भूमिका समजावून घेणे.
5. दलित महिलांच्या सामाजिक कार्यांचा अभ्यास करणे.
6. हिंदू कोड बिल व महिला यांचा अभ्यास करणे

गृहितके -

1. डॉ.आंबेडकरांनी आपले सर्व जीवन समाज कार्यासाठी व्यतित केलेचे दिसते.
2. स्त्रियांच्या समस्येला वाचा फोडली व न्याय मिळवून दिला.
3. डॉ.आंबेडकरांनी स्त्रियांना शिक्षणासाठी प्रेरित केले.
4. दलित महिलांना अन्याय, अत्याचाराविरोधात जागृत केले व संघटीत केले.
5. महिलांविषयक कायद्यांची निर्मिती केली.

प्राचीन भारतीय स्त्री जीवन-

भारताची प्राचीन संस्कृती म्हणून ओळखल्या जाणा-या सिंधू संस्कृतीमध्ये स्त्रियांची परिस्थिती सुखावह होती. त्यांना वस्त्रे, आभूषणे, नृत्य, संगीत या कला जोपासण्याची मुभा होती. त्यांना व्यक्त होता येत असे. स्वातंत्र्याचा उपभोग घेता येत होता. मात्र अजूनही सिंधू लिपीचा उलघडा झाला नाही. त्यानंतर स्त्री विषयक वेगळाच इतिहास दृष्टीस पडेल.

प्राचीन, मध्ययुगीन व आधुनिक काळातील स्त्रियांचे जीवन वेगवेगळ्या मार्गांनी पुरुषी वर्चस्वाच्या जात्याखाली भरडले जात आहे. इतर काळाच्या तुलनेत वैदिक काळात चांगली वागणूक होती, असे असले तरी त्यांना ही मर्यादित राहावे लागत होते. उदा- मार्गी व याज्ञवल्क्य यांच्यातील संवाद ब्रम्हा जर स्वयंभू आहे तर पृथ्वी

का नाही ? असा प्रतिप्रश्न गार्गी विचारते. त्यावेळी याज्ञवल्क्य गार्गीस धमकी देतो. तुझे मस्तक धडापायून गळून पडेल, असे म्हटले आहे. यावरून तत्कालीन समाज व्यवस्थेचा अंदाज येतो. याचाच अर्थ उपाध्या, आचार्या, ब्रम्हवादीनी म्हणून मिरविणा-या स्त्रियांची घुसमट निश्चितच होती. शोषित, विषमता, नैतिकता ही वैदिक विवाहानंतर शारीरिक संबंधाची उदाहरणे प्राचीन ग्रंथात दिसतात. 'अश्वमेध' यज्ञावेळी स्त्रियांनी घोडयाशी संभोग करावा, अशी धर्माज्ञा होती. तसेच चांगली संतती निर्माण होण्यासाठी आर्यलोक आपल्या स्त्रियांना मुर्तीकडे पाठवित असे, यालाच नियोग असे समजले जात. आज हिंदूंच्या लग्नातील सप्तपदीचा उल्लेख वेदांमध्ये आढळतो. सप्तपदी म्हणजे बराबरोबर बंधूने सात फेरे घालणे, होमाभोवती सात फेरे घालणे कारण देव लोकांना त्या वधूशी संबंध याबाबत असे वाटत असल्यास ते सात फेरे पूर्ण होण्याआधी तो हक्क देवांना बजावता यावा. एकूणच वैदिक कालखंडात स्त्री म्हणजे भोग वस्तू या नजरेने पाहिले जात असल्याचे दिसते.

पुढे वर्ण व्यवस्था तग धरून असतानाच इ.स. ५६३ मध्ये गौतम बुद्धांचा जन्म झाला. २१ व्या वर्षी त्यांनी स्वातंत्र्य, समता, न्याय व बंधुता यावर आधारीत बुद्ध तत्वज्ञानाची ओळख संपूर्ण जगाला करून दिली. गौतम बुद्धांनी स्त्रियांना संघात प्रवेश देऊन पुरुषप्रधान संस्कृतीला आव्हान दिले. खुद्द कनिका यांच्या नवव्या ग्रंथात भिक्खूणीनी आपले भिक्खूणी होण्या आधीचे व नंतरचे जीवन तसेच त्यांच्या विचारांचा अभ्यास, प्रचार व प्रसार करित असताना आलेले अनुभव 'थेरीगाथा' मध्ये काव्य रूपात रचले आहे. 'थेरीगाथा' म्हणजे जागतिक वाङ्मयातील स्त्रियांची पहिली रचना होय. या ग्रंथातून तत्कालीन स्त्रियांचे वास्तविक व सामाजिक जीवनाची कल्पना येते तसेच नातंदा, तक्षशिला या विद्यापीठातून स्त्रियांनी सामुदायिक शिक्षण घेतल्याचे दाखले मिळतात. त्या काळातील स्त्रिया सामाजिक व वैचारिक दृष्ट्या प्रगल्भ होत्या. उदा. महाप्रजापती गौतमीने महिलांचे संघटन करून भिक्खूणी संघाची स्थापना केली. यावरून बौद्ध कालीन स्त्रियांमध्ये नेतृत्व संघटन कौशल्य असल्याचे दिसते. त्याप्रमाणे 'निगारमाता' म्हणून ओळखली जाणारी विशाखा तत्वज्ञानात पारंगत होतीच पण ती पशुवैदक शास्त्रात निपुण असल्याचे दिसते.

बौद्ध धर्माकडील स्त्रियांचा ओढा वाढत असतानाच ब्राम्हणांनी ब्रम्ह निर्माण करणा-या साहित्याची निर्मिती केली. उदा. मनुस्मृती, भगवद्गीता, रामायण, महाभारत, वेदांत सुत्रे यांचा समावेश होतो. समाज सुधारकांनी स्त्री चा 'माणूस' म्हणून विचार केला-

मनुप्रणित स्त्री विरोधी विचार सरणीला तिलांजली देण्याचे काम म.फुले यांच्यापासून डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांपर्यंत अनेक समाजसुधारकांनी केले. म्हणून स्त्री आज कोठे तरी मोकळा श्वास घेऊ लागली आहे. आज ही अनेक ठिकाणी स्त्रियांचा 'माणूस' म्हणून विचार केला जात नाही. स्त्री म्हणून अनेक बंधने लादली गेली आहेत. डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांचे स्त्री विषयक विचार-

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर शिक्षणानिमित्त अमेरिकेत राहात असताना त्यांच्या मनावर तेथील समता, व्यक्ती स्वातंत्र्य आदींचे फार मोठे संस्कार झाले. विद्येने मनुष्य मोठा होऊ शकतो, याचा साक्षात्कार त्यांना झाला. ते आपल्या वडिलांच्या मित्राला लिहिलेल्या पत्रात म्हणतात, "जर आफण मुलांच्या शिक्षणाबरोबर मुलींच्या शिक्षणासाठी धडपड केली तर आपल्या समाजाची प्रगती झपाटयाने होईल." डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी स्त्रियांच्या वाटयाला आलेल्या दुःखाचे कारण समजावून घेऊन त्यांना प्रवाहात आणण्याचे प्रयत्न अविरत चालू ठेवले. तरी यांचा सन्मान व न्याय सहभागाशिवाय त्यांना कोणत्याही देशाची प्रगती नाही, हे जणू त्यांनी ओळखले होते. कोलंबिया विद्यापीठात शिकत असताना त्यांनी 'भारतीय जात वास्तव आणि स्त्रियांवरील बंधने' यांचा संबंध उलघडून दाखविला.

२५ डिसेंबर १९२७ रोजी महाड येथे बाबासाहेबांनी आपल्या अनुयायांसह मनुस्मृती जी स्त्रियांच्या अवनतीस जबाबदार आहे. तिचे जाहीर बहन केले आणि स्त्री मुक्तीचे द्वार खुले केले. समाजातील इतर स्त्रियांप्रमाणे दलित स्त्रियांमध्ये ही मनोधैर्य व करारीपणा आहे, याची ते जाणीव करून देतात.

डॉ. बाबासाहेबांनी देवदासी, मुरळी, जोगतिणी या व्यवस्थेला वासनेच्या बळी ठरलेल्या महिलांसाठी १६ जून १९३६ साली परळच्या दामोदर हॉलमध्ये परिषद भरविली. मागास समाजात दिसून येणा-या देवदासी प्रथेवर कडाडून टीका केली. पुरोहित वर्ग स्त्रियांचे लैंगिक शोषण करत होता. ते म्हणतात की, 'ज्या व्यवसायामध्ये मानसन्मान मिळत नाही असे व्यवसाय बंद करा. ज्ञान व विदया या दोन्ही गोष्टी काही पुरुषांसाठी नाहीत तर स्त्रियांना सुद्धा आवश्यक आहेत.' मुंबईतील कामाठीपु-यात गोलपीठा वेश्या व्यवसाय करणा-या स्त्रिया अनेक दलित वर्गीय देवदासी आहेत. यातून त्यांना मुक्त करण्यासाठी बाबासाहेबांनी मडके बुवा जाधव, श्री रेवजी डोळस या कार्यकर्त्यांच्या मदतीने दलित वर्गीय वेश्यांची १६ जून १९३६ रोजी सभा घेतली. या सभेला वाघे, मुरळी, जोगतिणी अनेकजण देवाला वाहिलेली देवदेवीच्या नावाने वावरणारे लोकसभेत हजर होते. या सभेत मार्गदर्शन करताना म्हणतात, 'धर्माच्या नावाखाली अनैतिक रितीने आपला निर्वाह करणा-या तुम्ही स्त्रिया आहात. देहविक्री सोडून आपला चरित्रक्रम सुधारण्याची तयारी करावी.' हीन चरित्र धर्माचा त्याग करण्यास सांगून त्या स्त्रियांमध्ये सामाजिक जागृती केली.

हिंदु कोड बिल - स्त्रियांच्या उत्थानासाठी महत्वाचे पाऊल-

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर हे पं.नेहरूंच्या मंत्री मंडळातून बाहेर पडले त्यामागे जी अनेक कारणे होती त्यापैकी महत्वाचे कारण म्हणजे काँग्रेस पक्ष व सनातनी प्रवृत्तीच्या लोकांनी हिंदु कोड बिलास केलेला विरोध हे होय. स्त्रियांचे अधिकार आणि त्या बाबत हिंदुची विधी प्रथा इ.बाबत संहिता करणे आवश्यक आहे, असे त्यांना वाटत होते. नेहूंचा हिंदु कोड बिलास पाठिंबा होता पण इतर सनातनी गट प्रखर विरोध करत होते. हिंदुच्या धार्मिक बाबीत डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांनी हस्तक्षेप करू नये, अशी त्यांची भूमिका होती. परंतु बाबासाहेबांना वाटत होते की, परिवर्तनासाठी टाकलेले एक महत्वाचे पाऊल होते. हिंदु कोड बिलामुळे स्त्रियांना सामाजिक प्रतिष्ठा, संपत्ती वाटा, घटस्फोट इ. बाबतीत स्वातंत्र्य मिळाले असते. विद्यमान कायद्यातील त्रुटी आणि अनिश्चितपणा नाहीसा करण्याच्या दृष्टीने बाबासाहेब हे बिल आणू इच्छित होते. व्यक्ती पेक्षा देश मोठा आहे म्हणून त्यांना त्यांच्या अधिकारापासून वंचित ठेवता येणार नाही, ही त्यांची स्पष्ट भूमिका होती. हिंदु कोड बिल नाकारण्यात आले परंतु पं.नेहरूंनी इ.स. १९५५-५६ ला या बिलावर आधारित स्त्रियांच्या हक्काचे संरक्षण करण्याच्या दृष्टीने खालील कायदे संमत केले.

1. दि हिंदु मॅरिज ॲक्ट, १९५६
2. दि हिंदु सक्सेशन ॲक्ट, १९५६
3. दि हिंदु मायनॅरिटी ॲण्ड गार्डीयनशिप ॲक्ट, १९५६
4. दि हिंदु ॲडॉप्शन ॲंड मेन्टेनन्स ॲक्ट, १९५६

निष्कर्ष-

समाजातील उपेक्षित, वंचित स्त्रियांच्या हक्कासाठी स्वातंत्र्य, समता, न्याय मिळवून देण्यासाठी आयुष्य खर्ची घालणारे डॉ.आंबेडकर हे मानव मुक्तीचे दाते होय. स्त्रियांना सामाजिक, धार्मिक, राजकीय आंदोलनांमध्ये पुरुषांच्या बरोबरीने सहभागी करून घेऊन त्यांच्या विकासाला चालना दिली. स्त्री वर्गाला कायदेशीर संरक्षण देऊन तिच्यातील अबलेला सबला बनविण्याचा विचार आदर्श मानावा लागतो. या आदर्श विचारांची शिदोरी मानवकल्याणासाठी सांभाळणे ही समस्त मानवजातीची जबाबदारी आहे.

संदर्भ-

1. धोंडगे अश्विनी, 'स्त्रीवादी समिक्षा', दिलीपराज प्रकाशन पुणे
2. श्रावस्ती दीपा रविंद्र, स्त्री स्वातंत्र्य आणि बुद्ध, फुले, आंबेडकर, नागनालंदा प्रकाशन, इस्लामपूर
3. माधव साखरदांडे, झाडे - प्रकाशाची, मनोविकास प्रकाशन, मुंबई
4. ले. शंकरराव खरात, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांची आत्मकथा

**Worldwide International
Interdisciplinary Research Journal**
(A Peer-Reviewed)

Year - 6, Vol.1, Special Issue -XXVIII, 14 April 2021

**डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे विचार
Thoughts of Dr. Babasaheb Ambedkar**

Editor: Dr. Rajesh Gangadharao Umbarkar

Address for Correspondence:

Mrs. Rajlaxmi Lakshman Shinde
Editor in Chief, Worldwide International Interdisciplinary Research Journal (A Peer-Reviewed Periodical)
Principal, Sarvmita Public School, Narced (MH, India) Email: shirsigajeshkeshan2004@gmail.com
Dr. Rajesh G. Umbarkar
House No. 624, Belanganal (Near) Janoli, Rajapur, Taluqa Narced, Dist. Solapur, Maharashtra
Email: umbarkarrajeshg@gmail.com, shirsigajeshkeshan2004@gmail.com, Mob No. 9822030267
Director for Telangana Journal for Interdisciplinary Corals, Vol. 1, No. 1, 2021, pp. 1-10
Inter: Humanities, Social Sciences, Sports, Commerce, Science, Education, Agriculture, Management,
Law, Engineering, Medical, Ayurveda, Pharmacological, Journalism, Mass Communication, Library Science, Family &

17.	सामाजिक आणि आर्थिक विकासात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे जलधोरण	प्रा. डॉ. जे. टी. कांबळे	68
18.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या धार्मिक चळवळी चा मातंग समाजावर झालेला परिणाम	प्रा. डॉ. सुनिल संभाजी साठे	72
19.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे शैक्षणिक कार्य	डॉ. गीता विशे	77
20.	हिंदू कोड बिल व स्त्रीउत्थान	प्रा. डॉ. राजेंद्रप्रसाद टी. पटले	81
21.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे इतिहास विषयक विचार	सौ. रंजलकर विनिता विनोदराव	84
22.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे आर्थिक विचार	डॉ. अशोक भाऊराव माळशिखरे	86
23.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या आर्थिक विचारांचा अभ्यास	प्रा. डॉ. मगर डी. के.	91
24.	आधुनिक भारताच्या जडणघडणीतील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे कृषी विषयक विचार	प्रा. वटाणे कल्याण राजेंद्र	94
25.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे पाकिस्तान विषयक विचार	प्रा. साके एल व्ही	98
26.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जीवनमानावर प्रकाश टाकणारी पुस्तकांची सूची	अजिंक्य दत्तात्रय पाटील	101
27.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे शैक्षणिक विचार	सोनाली मदनराव नखाते	105
28.	संसदीय लोकशाही विषयी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे विचार	प्रा. डॉ. प्रदीप जगताप	109
29.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे आर्थिक विचार	डॉ. उल्हास रामजी राठोड	115
30.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे धार्मिक विचार	प्रा. वैभव नानासाहेब कांबळे	117
31.	बाबासाहेबांच्या समाजकारणाला राजकारणाचा अडसर	डॉ. भास्कर श्रावण गायकवाड	121
32.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे शैक्षणिक विचार	प्रा. डॉ. सतिश गंगाराम ससाणे	125

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे धार्मिक विचार

प्रा. वैभव नानासाहेब कांबळे

धार्मिक विचारांची वेसाई विनिअर कॉलेज, दौलतनगर ता. पाटण, जि. सातारा, महाराष्ट्र-४१५२०९

प्रस्तावना-

धार्मिक विचारांच्या जडणघडणीमध्ये अनेक समाज सुधारकांचे महत्वपूर्ण योगदान आहे. ब्रिटीशांच्या दीडशे वर्षांच्या गुलामगिरीतून मुक्तता मिळविण्यासाठी अनेकांनी आपल्या प्राणांची आहुती दिली. त्या स्वातंत्र्य संग्रामातील हीराचे स्फोटक ठोपे जितके स्वाभाविक आहे तितकेच स्वातंत्र्यप्राप्तीनंतर राष्ट्राच्या उभारणीमध्ये तत्कालीन राजकीय नेते, समाज सुधारक, शिक्षणतज्ज्ञ, अर्थतज्ज्ञ, संशोधक यांचे योगदान समजावून घेणे क्रमप्राप्त ठरते. स्वातंत्र्यापुर्वी व त्यानंतर आंबेडकर यांचे धार्मिक विचार प्रस्तुत शोधनिबंधात यांचा वेध घेणार आहोत.

संशोधनाची उद्दिष्टे-

- १) भारतीय धर्म परंपरेचा अभ्यास करणे.
- २) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या धार्मिक चळवळीचा दृष्टीकोन समजावून घेणे.
- ३) तत्कालीन धार्मिक समस्यांचा अभ्यास करणे.
- ४) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या धार्मिक विचारांचा समाजवर झालेला परिणाम अभ्यासणे

संशोधनाची गृहितके-

- १) हिंदू समाजामध्ये अस्पृश्य समाजाला स्थान नव्हते.
- २) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या धार्मिक चळवळीने समाज जागृती झाली.
- ३) पूर्वीच्या अस्पृश्य समाजाने धर्मांतर केले.
- ४) धर्मांतरासुळे अस्पृश्य समाजाला मानवी हक्क व अधिकार मिळाले.

वैदिक कालखंडातील धार्मिक जीवन-

वैदिक कालखंडात चातुर्वर्ण्य व्यवस्था अस्तित्वात होती. ही व्यवस्था म्हणजे वर्णभेदावर आधारलेली होती. समाजाची च धर्माची विभागणी करणारी होती. ब्राम्हण, क्षत्रिय, वैश्य व शूद्र असे चार वर्णांमध्ये ही विभागणी झालेली दिसते. यातील सर्वर्ण व अवर्ण असे उच्चनीचतेच्या आधारावर ही व्यवस्था होती.

वैदिक कालखंडातील समाजजीवन म्हणजे धर्माच्या चाकोरीमध्ये बंदिस्त असणारे जीवन होते. भारतीय समाजाची सामाजिक, राजकीय, आर्थिक आणि सांस्कृतिक अंगे धर्माच्या नियंत्रणाखाली होती. धर्माचे निर्वंध तोडणे हा अपराध समजला जात असल्याने जूलूम जबरदस्ती होत असली तरी निमूटपणे सहन करणे, हे आपले कर्तव्य मानत होते. धर्मविरोधी भूमिका घेणा-या व्यक्तीला समाजात स्थान नव्हते. वैदिक धर्माचे पालनकर्ते ब्राम्हण वर्णियांनी स्वतःचा उद्धार करून घेतला होता. धर्माचे पावित्र्यरक्षणाच्या नावाखाली त्यांनी स्वतःकडे बरेचसे अधिकार ठेवलेले होते. ते स्वतःला भूदेव समजत होते.

विशेष या संकल्पनेचा उच्च प्रामुख्याने अर्धवर्षातील पुरुषसूक्तात झालेला आहे. १९५० मध्ये पुरुषसूक्ताचा अर्थ

अर्धवर्षाचा विद्वान् मांडतांना प्रामुख्य, अधिव्य, वैश्व व शूद्र हे चार वर्ण मूळ विराट पुरुषाच्या वैयक्तिकतेच्या अन्वयावरून
उद्भवले आहेत, याचे निवेदन आहे. अल्पवर्षाच्या विद्वान् मांडतांना शूद्रांना पायाचे स्थान आहे. संपूर्ण शरीराचा अर्थ
मनाकडे ही पायाचे काम सत्त्व त्रिही वर्णांची सेवा करणे हेच शूद्रांचे इतिकर्तव्य मानले गेले. परंतु काही अल्पवर्षांचे
पुरुषसूक्तात मोठा उदात्त व सात्विक अर्थ लावतात. वर्णव्यवस्थेत त्यांना श्रमविभागाच्या तत्वाचा साक्षात्कार होतो.
परंतु डॉ. बाबासाहेब अधिपत्र म्हणतात, ही श्रमविभागाची नसून श्रमिकांची विभागाणी आहे. या निरीक्षण प्रथम
श्रीदीन सभेचे सुरुवा लागला आणि समतेच्या आधारावर नवा समाज रूढ करण्यासाठी स्वातंत्र्य, समता व बहुता या
मुल्यांची जीवने रोवली गेली. महाराष्ट्रातील समाज सुधारकांनी व विशेषतः महात्मा फुले यांनी सामाजिक गुलामीचा
विरोधात कारणाकारले.

डॉ. बाबासाहेब अवेडकर यांना धर्माचे आलेले अनुभव -

डॉ. बाबासाहेबांनी अस्पृश्यतेचे बंदी लहानपणापासून बसले होते. लहानपणी दुकानदार दुकानच कापड काढताने
दुकानात त्यांचे पाहिले होते. सार्वजनिक ठळावर पाणी प्यायला बंदी असल्याचे त्यांना जाणविले होते. हंगामत करायला
साडी तयार नसताने कारण ते जातीने महार होते. डॉ. बाबासाहेबांना संस्कृत शिकण्याची अनिवार इच्छा होती. परंतु
अस्पृश्य संस्थांमुळे संस्कृत शिकता येत नव्हते आणि म्हणून पश्चिम भाषा शिकावी लागली याचे दुःख त्यांना फार
जाणवत होते. त्यामुळे डॉ. बाबासाहेबांनी जातीभेदाचे, विषमतेचे अनेक वाईट अनुभव बालपणापासून घेतले होते.

डॉ. बाबासाहेब यांची धार्मिक चळवळ -

डॉ. बाबासाहेबांनी भगवान गौतम बुद्धांना गुरु म्हणून म्हणून स्वीकारले व जगभरातील अनेक धर्मांचा अभ्यास
करला. अनेक धर्मांनी आपल्या धर्मात शत्रू, असा आग्रह धरला. हिंदू धर्म हा मनोराप्रमाणे कप्पाबंद आहे. यातील एका
काणातून दुसऱ्या कप्पात प्रवेश नव्हता, मग तो नितीही लायक असो. धर्म परंपरेने प्रत्येक वर्गाची कामे निश्चित केली
होती. जागृता कायम स्वस्थी गुलामगिरीची वागणूक मिळत होती. या अन्यायाविरुद्ध त्यांनी बंड पुकारले ते १९२१
च्या येवला येथील अस्पृश्यांच्या परिषदेमध्ये ते अध्यक्ष होते. या परिषदेत ते म्हणाले, "हिंदुधर्माशी असलेला संबंध तोडा.
स्वामिमान आणि शोचता विठेल यथा दुसऱ्या धर्मात जा, परंतु लक्षात ठेवा, जो धर्म तुम्ही निवडाल त्यात समान दर्जा
समान संधी आणि समान वागणूक मिळाली पाहिजे. दुर्दैवाने मी अस्पृश्य जातीत जन्माला आलो हा काही माझा अपराध
नाही. परंतु मरताना मात्र मी हिंदू म्हणून मरणार नाही" शूद्र जातीचा उपमर्द करणारी, त्यांचे आत्मबळ नष्ट करणारी,
त्यांची सामाजिक, आर्थिक व राजकीय गुलामगिरी कायम ठेवणारी मनुस्मृती चे दहन करण्याचे बाबासाहेबांनी जाहीर
केलं.

डॉ. बाबासाहेब यांचे धार्मिक विचार -

धर्माचे सर्वांच्या गुलामगिरीच्या दार्यातून मुक्त करणाऱ्या महान व्यक्तींच्या चरणी हे नमन वाहिले, ते असे.

" डॉ. अवेडकरांना आमच्या कुलदेवतांना
महात्मा जोतीबा फुल्याला। छत्रपती शाहू महाराजांला।"

समाजवादाचा कालावधीत भारतातील अस्मिताची समाजव्यवस्थेला नवीन जीवनमूर्त्वाची ओढळ झाली. अशा वेळी समाजाचे भांड पडवू याचे महत्त्व होय. बुद्धांचे तात्वज्ञान हे अंबेडकरांनी तात्वज्ञानाचे केंद्रस्थान बनवून बुद्ध आणि त्यांचा धर्म, बुद्ध आणि कार्ल मार्क्स, बुद्ध आणि त्यांच्या धर्माचे भविष्य या बाबतचा प्रश्न उपस्थित केला. मुंबई इलाहाबाद परिषदेच्या अध्यक्षपदावरून त्यांनी विचार व्यक्त केले. ते असे, 'साधू समाजाचा विकास देण्या देण्या अज्ञान आणि अंधकार वाढवतात, असा आरोप त्यांनी केला. बौद्ध धर्मवृत्ता समाजाचा सर्वांगीण विकास शिध्दा देतात, मतांनी असे कार्य करणे जरूरीचे आहे.'^{१५} समर्थ संप्रदायाच्या 'सुद्ध बौद्ध' या मध्ये जातिभेदाचे केलेले समर्थन हे, ची डॉ. अंबेडकरांनी कठोर चिकित्सा केली. समाजातील अज्ञान आणि माहितीकांची मानसिकता, जातीबादी, वास्तवतेवर आधारित नसलेली, अतार्किक, हिंसक, अमानवीय मानवी मूल्ये आणि समाज परिवर्तन विरोधी कशी आहे, हे सर्वसाधारण स्पष्ट केले.^{१६} महाडच्या 'सुद्ध बौद्ध' आणि त्यांचे चार अस्पृश्य समाजाला चबदार तळ्यावर पाणी पिण्यास बंदी होती, अशा प्रकारचे अमानवीय व्यवहार चबदार तळे सर्व जातीधर्मासाठी खुले केले. त्याचबरोबर पुणे येथील पर्वती देऊळ व न्यायिक सभेच्या निर्णयाने सर्व जाती-धर्मासाठी खुले केले. सन १९३५ च्या ऑगस्ट महिन्यात पुणे येथील परिषदेमध्ये मंदिर प्रवेशाच्या चळवळीचे कटू अनुभव सांगताना बाबासाहेब म्हणतात, 'हिंदूधर्माशी देवा शपथ घेऊन, स्वाभिमान आणि शांतता मिळेल अशा दुस-या धर्मात जा. परंतु लक्षात ठेवा, जो धर्म तुम्ही स्वीकारता तो समाज समान दर्जा, आणि समान वागणूक मिळाली पाहिजे. दुर्दैवाने मी अस्पृश्य जातीत जन्माला आलो हा काही समाजवादाचा धर्मोपदेश नाही. परंतु मरणाचा मात्र मी हिंदू म्हणून मरणार नाही.'^{१७} बाबासाहेबांनी अस्पृश्यांची अस्मिता जागृत

बाबासाहेबांनी वैदिक धर्माची चिकित्सा केली-

समाजातील अस्मिताची आवश्यकता असते. तेव्हा भारतीय लोकांनी लोकशाहीची मूल्ये मनोमन स्वीकारायची असतील असा अर्थ घ्यावा असे कल्पना ही लोकशाहीशी सुसंगत असल्या पाहिजेत. या दृष्टीने हिंदू धर्माची चिकित्सा केल्यावर हा धर्म अस्पृश्यता व बंधुभाव यांच्या विरोधी आहे, हे डॉ. बाबासाहेबांच्या लक्षात आले.

हिंदू समाजरचना ही श्रेणीबद्ध रचना आहे. ती ईश्वराने निर्माण केली असल्याचा समज असल्यामुळे तिला प्रत्यक्ष शपथचा आधार आहे.

- १) जाती व्यवस्थेने व्यक्तींना जाती वर्णात बांधून ठेवल्याने मुक्त देवाण घेवाणीस बंदी आली.
- २) जातीचे व्यवसाय जाती व्यवस्थेने आनुवंशिकतेच्या आधारे निश्चित केले.
- ३) हिंदू समाज रचना मधील स्वातंत्र्य नाकारून अन्यायी व्यवस्थेविरुद्ध संघर्ष उभा राहणार नाही, याची काळजी घ्यावी.

समाजाचा धर्म परिवर्तन-

डॉ. बाबासाहेबांनी १५ ऑक्टोबर १९५६ रोजी नागपूर येथे आपल्या हजारो अनुयायांना सोबत घेऊन बौद्ध धर्माची शपथ घेतली. उपस्थित अस्पृश्य समाजाला बावीस प्रतिज्ञाची शपथ दिली. अंधश्रद्धा, रुढीचा त्याग, मानवता,

सद्व्यवहार व नैतिकतापूर्ण जीवनशैलीचा अवग्रह धरता. बुद्ध संस्कृतीचा स्वीकार केला. अस्पृश्यांच्या शोषणाचा परिणामही मानसिक परिवर्तन केले.

तसेच भारतीय राज्यघटनेच्या निर्मितीमध्ये वावासाहेब अमूल्य योगदान आहे. भारतीय समाजाला समान हक्क व अधिकार दिले आहेत. सवर्णांना ही शोषण रचना नाही म्हणून धर्म, वंश, जात, लिंग यांच्या आधारे दुसऱ्याची अस्पृश्यता केली नसत असा अर्थही आहे. म्हणजेच सवर्णांचे संरक्षण दिले व नोकरीमध्ये आरक्षण देऊन सर्वांना प्रगतीचा मार्ग खुला केला.

हिंदू समाजातील उच्चनीचतेच्या जात्रातून अस्पृश्यांची सुटका करण्यासाठी धर्मांतर वावासाहेबांनी केले. परंपरागत मुद्राभंगिरीतून मुक्तता केली तसेच अस्पृश्य समाजाची सामाजिक, राजकीय, शैक्षणिक प्रगतीला जाणून केली. भारतीय राज्यघटनेच्या माध्यमातून दलिताना माणूस म्हणून वे अधिकार दिले. समान हक्क, समान दर्जा व स्वातंत्र्य यशा ही समाजातील सर्वांच्या कार्यांमुळे अस्पृश्यांना आत्मभान दिले हेच त्यांचे लोकोत्तर कार्य सदैव स्मरणात राहिले, असेच आहे.

संदर्भ सूची-

1. साडेपाकाशाची, भाषव साखरेवाडे, मनोविकास प्रकाशन, मुंबई
2. भारतीयन सामाजिक चळवळी, मनश्याम शाह, सागे पब्लिकेशन्स, नवी दिल्ली
3. दलित चळवळ आणि साहित्य, डॉ. कृष्णा किरवने, प्रतिभा प्रकाशन, पुणे
4. दलित साहित्य वेदना व विद्रोह, भावचंद्र फडके, श्रीविद्या प्रकाशन
5. जातिव्यंता ये समाजशास्त्र, प्रा.संजयकुमार कांबळे, डायमंड पब्लिकेशन

१७	चित्रपट आणि समाज प्रबोधन प्रा. डॉ. हेमंत नामदेव कुंभार	89-94
१८	झाडीपट्टी रंगभूमीवरील नाटकांतील सामाजिकता प्रा. डॉ. विजय रैवतकर	95-98
१९	दलित साहित्य आणि समाजप्रबोधन प्रा. डॉ. संदीप कडू माळी	99-103
२०	मराठी कादंबरीतील आदिवासी समाजदर्शन डॉ. योगेश हिरामण महाले	104-111
२१	आधुनिक मराठी साहित्यातील समाज प्रबोधन सौ. विजयालक्ष्मी देवगोजी, डॉ. मनिषा नेसरकर	112-118
२२	संत साहित्यातून परिष्कृत झालेले समाज प्रबोधन प्रा. डॉ. गणपत काशिबा हराळे	119-124
२३	संत तुकारामांचा समाज जागर प्रा. सुहास व्यंकटेश कुलकर्णी	125-129
२४	महात्मा फुले यांनी साहित्याच्या माध्यमातून केलेले समाजप्रबोधन प्रा. डॉ. सुनिल संभाजी साठे	130-132
२५	मराठी संतसाहित्यातील समाजप्रबोधन प्रा. डॉ. आबासाहेब पिरगोंडा नाईक	133-135
२६	साहित्यातून पर्यावरणीय समाजप्रबोधन प्रा. सौ. सुषमा विजय सुर्वे	136-143
२७	संत तुकाराम यांच्या अभंगातील समाज प्रबोधन प्रा. श्री. प्रदीप सहदेव चोपडे	144-150
२८	साठोत्तरी मराठी प्रादेशिक कादंबरीतून व्यक्त होणारी सामाजिक जाणीव डॉ. लालबा दुमटकर	151-155
२९	संत एकनाथांनी भारुडातून केलेले समाजप्रबोधन प्रा. श्री. विलास सखाराम सुर्वे	156-161

१७	चित्रपट आणि समाज प्रबोधन प्रा. डॉ. हेमंत नामदेव कुंभार	89-94
१८	झाडीपट्टी रंगभूमीवरील नाटकांतील सामाजिकता प्रा. डॉ. विजय रैवतकर	95-98
१९	दलित साहित्य आणि समाजप्रबोधन प्रा. डॉ. संदीप कडू माळी	99-103
२०	मराठी कादंबरीतील आदिवासी समाजदर्शन डॉ. योगेश हिरामण महाले	104-111
२१	आधुनिक मराठी साहित्यातील समाज प्रबोधन सौ. विजयालक्ष्मी देवगोजी, डॉ. मनिषा नेसरकर	112-118
२२	संत साहित्यातून परिष्कृत झालेले समाज प्रबोधन प्रा. डॉ. गणपत काशिबा हराळे	119-124
२३	संत तुकारामांचा समाज जागर प्रा. सुहास व्यंकटेश कुलकर्णी	125-129
२४	महात्मा फुले यांनी साहित्याच्या माध्यमातून केलेले समाजप्रबोधन प्रा. डॉ. सुनिल संभाजी साठे	130-132
२५	मराठी संतसाहित्यातील समाजप्रबोधन प्रा. डॉ. आबासाहेब पिरगोंडा नाईक	133-135
२६	साहित्यातून पर्यावरणीय समाजप्रबोधन प्रा. सौ. सुषमा विजय सुर्वे	136-143
२७	संत तुकाराम यांच्या अर्भगातील समाज प्रबोधन प्रा. श्री. प्रदीप सहदेव चोपडे	144-150
२८	साठोत्तरी मराठी प्रादेशिक कादंबरीतून व्यक्त होणारी सामाजिक जाणीव डॉ. लालबा दुमटकर	151-155
२९	संत एकनाथांनी भारुडातून केलेले समाजप्रबोधन प्रा. श्री. विलास सखाराम सुर्वे	156-161

समकालीन सुधारकापेशा त्यांनी जाती समस्येचा वेगळ्या पध्दतीने विचार केला या समस्येचे आकलन परिवर्तनातील तिचा प्राधान्यक्रम उपेक्षित मुभाऱ्णेचा आगखडा आणि परिवर्तन निती या सर्व बाबीत रुढ पध्दतीच्या बाहेर जाऊन फुल्यांनी आपला विचार स्पष्ट केल्याचे दिसते. १९ व्या शतकात फुल्यांच्या आदि आणि त्यांच्या काळात समाज सुधारणेच्या प्रयत्नावर बरेच विचार मंथन झाले होते. परंतु समाज सुधारणेत जाती समस्येला प्रथम प्राधान्य दिले फुल्यांनी उदारमतवादी सुधारकांनी या समस्येचे गांभीर्य ओळखले नव्हते असे म्हणता येणार नाही. परंतु आदिच्या अनुभवातून लोकभावनेवरील श्रद्धेची पकड ओळखून या श्रद्धा न दुखविता हळूहळू सुधारणा करण्याचा निश्चिंत त्यांनी मांडला आणि आपल्या साहित्यातून त्यांना व्याप देण्याचा प्रयत्न केला.

ब्राम्हणांचे कसब आणि गुलामगिरी

१८६६ साली ब्राम्हणांचे कसब आणि १८७३ साली गुलामगिरी या सारखे ग्रंथ किहु फुल्यांनी महाराष्ट्रातील जातीविषयक प्रश्नावर विचार मांडले आणि जाती संस्थेत दलितता होणारे शोषण प्रथमच फुल्यांनी उघडकीस आणले. उच्चवर्णिय लोकांनी आपले राजकीय व अर्थिक हितसंबंध सुरक्षित ठेवण्यासाठी जाती व्यवस्था कशाप्रकारे निर्माण केली हे त्यांनी भारतीय इतिहासाचा अभ्यास करून स्पष्ट केले. तसेच जातीबध्द समाजाचा इतिहास व दलितांच्या शोषणाचा वर्ण व्यवस्था व जाती संस्था या शोषण करणा--या यंत्रणा असून त्या संपूर्ण नष्ट झाल्याशिवाय समताधिष्ठीत समाजाची निर्मिती होणार नाही असे फुल्यांनी स्पष्ट केले. १

सार्वजनिक सत्यधर्म :-

हिंदू धर्मात सुधारणा केल्याशिवाय सामाजिक सुधारणा होणे शक्य नाही हे ओळख त्यांनी जाणीवपूर्वक जनजागरण करण्याचा प्रयत्न केला. परंतु त्याची फारशी कोणी दख घेतली नाही. विशिष्ट धर्म, ग्रंथ विशिष्ट प्रेषित या गोष्टींना प्राधान्य देणे एका अर्थाने मानव संस्कृतिला घातलक आहे. असे टाहो फोडून सांगितले तरीहि त्याचा काही उपयोग झाल्यामुळे अखेर त्यांनी सार्वजनिक सत्य धर्माची स्थापना केली आणि हिंदू धर्मातील अने अंध रुढी, परंपरेवर धर्म ग्रंथावर ते तुटून पडले. आपल्या सार्वजनिक सत्यधर्म या पुस्तका आपले विचार व्यक्त करताना महात्मा फुले म्हणतात अखिल मानव जातीचा शुभारंभ व पुरुष या दोन व्यक्तीपासून झाला त्यामुळे आज समाजात अस्तित्वात असलेल्या सर्वजा मानव निर्मित आहेत. म्हणूनच जाती वेद पाळू नये त्यांचे हे विचार तर्क सुसंगत वाटता महात्मा फुले यांच्यामते सर्व मानव जातीचे स्वातंत्र्य समता व बंधुत्व या पायावरच व

विश्व कृद्व निर्माण करणे हे मनुष्य मात्राचे ध्येय असावे परमेश्वराने सर्व मानवांना स्वातंत्र्य दिले आहे. तेव्हा त्याच्यावर आक्रमण करणे किंवा त्याचा ढळ करणे म्हणजे मोन्याचा द्रोह करणे आहे. माणसाने माणसाशी प्रेमाने व माणुसकीने वागावे हाच सर्वश्रेष्ठ धर्म आहे. परमेश्वराला माणसाच्या स्मृतीची भक्तीची अजिबात गरज नाही. प्रेम आणि त्याग हा सर्व समाजाचा मुलाधार असेल तरच विश्वात सुख शांती लाभेल. २

शेतकऱ्यांचा आसूड :-

भारतातील जवळपास ७० लोक आज शेती व्यवसायावर अवलंबून आहेत. म्हणून शेतीला अनन्य साधारण महत्व प्राप्त झाले आहे. देशाचा सर्वांगीण विकास घडवून आणावयाचा असेल तर भारतीय शेतकरी सक्षम झाला पाहिजे अशी महात्मा फुलेंची भूमीका होती शेतीमुळे लोकांच्या आवश्यक गरजा भागविल्या जातात म्हणून शेतकऱ्यांच्या आर्थिक स्थितीत सुधारणा झाली पाहिजे असे त्यांनी शेतकऱ्यांचा आसूड या ग्रंथात म्हटले आहे. महात्मा फुल्यांनी शेतकऱ्यांचा आसूड या ग्रंथाची काही पाने सयाजीराव गायकवाड महाराज यांना वाचून दाखविली परिणामी महाराजांनी त्यांना आर्थिक सहक्य केले. २८ जुलै १८८३ रोजी तत्कालीन व्हाईसरॉय सर फ्रेडरिक टेम्पल व अल्ड डेफरीन यांनाही या ग्रंथाची हस्तलिखित प्रत पाठविली होती. प्रस्तुत ग्रंथात अविध्येमुळे शेतकरीवर्ग कसा नागवला व लुबाडला जातो याचे विदारक वास्तव जोतीरावांनी मांडले शेतकरी वर्गाची आर्थिक स्थिती सुधारावयाची असेल तर प्रथम त्याला कर्जमुक्त केले पाहिजे वेळप्रसंगी आर्थिक मदत करून शेतसारा कमी करून सोई सवलती द्यायला हाव्यात तरच तो या दुष्टचक्रातून बाहेर येईल जगाचा पोशिंदा अर्थव्यवस्थेचा कणा असेलेल्या शेतकऱ्यांची स्थिती सुधारली पाहिजे असे पोटतिडकीने फुल्यांनी त्याकाळी सांगितले होते. कारण शेतीच्या विकासातून भारतीय अर्थव्यवस्थेला बळकटी येईल व इतरही क्षेत्रांचा विकास होण्यास मदत होईल. असे जोतीरावांचे म्हणणे होते. आर्थिक विकासाचा दर उंचावला तरच शेतकऱ्यांच्या वाटयाला सुखाचे दिवस येतील यासाठी त्यांनी शेतीला कायमस्वरूपी पाणी पुरवठा करणे बांधबंदीस्ती वक्षीस उत्तेजन कृषी रक्षक असे अनेक उपाय सुचविले. ३

समारोप :-

अशा प्रकारे महात्मा फुले यांच्या सामाजिक कार्याचे स्वरूप राहिले असून त्यांनी गुलामगिरी सार्वजनिक सत्यधर्म ब्राम्हणांचे कसब या साहित्याच्या माध्यमातून भारतीय समाजातील शोषित उपेक्षित समाजघटकावर होणाऱ्या अन्याया विरोधात जोरदार लढा दिला विशेषतः भारतीय समाजव्यवस्थेतील महत्वाचा घटक असलेल्या स्त्रीयांवर होणाऱ्या

ISSN-2320-4494
RNI No. MAHAUL03008/13/2012-TC
Impact Factor : 2.7286

POWER OF KNOWLEDGE

An International Multilingual Quarterly Peer Review Refereed Research Journal

**SPECIAL ISSUE : V
FEBRUARY - 2021**

ARTS | COMMERCE
SCIENCE | AGRICULTURE
EDUCATION | MANAGEMENT
MEDICAL | ENGINEERING & IT | LAW
PHARMACY | PHYSICAL EDUCATION
SOCIAL SCIENCE | JOURNALISM
MUSIC | LIBRARY SCIENCE

www.powerofknowledge.co.in

E-mail : powerofknowledge3@gmail.com

Editor
Professor Dr. Sadashiv H. Sarkate

अनुक्रमणिका			
	प्रकरण	संशोधक	पृष्ठ कं.
and register	Creation Of Khalsa : A True Illustration Of Guru Govind Singh's Progressive Spirit	Dr. Aneesa Iqbal Sabir	1-7
ill be publish	Role of NGOs in watershed development in Upper Man River Basin: A case study Of Man Deshi Foundation	Dr.Patil A. S. Shri.Bandgar G. D.	8-13
ish on one si	Women Self-Help-Group And Micro-Entrepreneurship	Asst. Prof. Dr. (Mrs.) Clementine Julius Rebello	14-18
cholars shou	Impacts Of Covid 19 On Various Sectors And Rebooting The Economy Post-Lockdown	Dr. R. S. Salunkhe	19-23
pers should	Literacy Region in Beed District of Maharashtra State	Dr. Jitendra V. Ghodake	24-27
ted copy rig	Kamala Markandaya and Indian Diaspora	Dr. S. S.Sasane	28-31
is undertaki	An Analytical Study of Cropping pattern and Operational Land Holding in Marathwada Region of Maharashtra	Dr.Landge Balwant Bhimrao	32-36
	Social Change And The Vocum In The Production Of Literature	Pawar Sharad Subhashrao Dr. Swapna C. Vyawahare	37-40
	Covid-19 And Current Educational Scenario In India	Smt. Sradhanjali Swain	41-47
	संत तुकारामांच्या अभंगातील समतेचा संदेश	प्रा.डॉ.बी.आर.दहिफळे	48-51
	सुरेश शिंगटे यांच्या कादंब-तील कृषी जाणिव	बनकर माणिक नामदेव	52-56
	प्रभाकर पेंढारकर यांच्या 'सारंगढांग' या कादंबरीतील व्यक्तिचित्रण (भाग दोन)	डॉ.चंद्रकांत रुद्राक्ष	57-62
und referenc	मुक्ता साळवे यांच्या निबंधातील वाङ्मयीन विशेष	डॉ.सुशीलप्रकाश यादवराव चिमोरे	63-68
	सुगावा मासिकाचे कार्य : एक अभ्यास	दीपक हरिदास कांबळे	69-73
	मुक्ता जीवांची कैफियत म्हणजे वृषभसूक्त	प्रा.डॉ.गजानन जाधव	74-76
	१९८० नंतरची आदिवासी कविता	प्रा. के. आर. आढाव	77-81
l by Rescan	लीळाचरित्रातील व्यक्तिचित्रण	नवनाथ किसन गुंड	82-87
mmittees, t	लोकसाहित्य परंपरा एक अभ्यास'	प्रा.डॉ.निवृत्ती विनायक मिसाळ	88-89
	सामाजिक भाषाविज्ञान : संकल्पना व स्वरूप	डॉ.प्रतीक्षा गायकवाड	90-94
red post on	अशोक कोळी यांच्या कादंबरीतील बंडखोर पुरुषपात्र : इसादास	प्रा.डॉ.राजीव वैजनाथराव यशवंते	95-98
ion only.	मध्ययुगीन मराठी साहित्याची विविध प्रसारमाध्यमे	प्रा. डॉ. राकेश दे. कभे	99-102
y. The edito	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरविषयक चरित्रात्मक कादंबऱ्यांचे स्वरूप	संजीव शिवाजी कांबळे	103-107
1. At the san	'आदिवासी वीरनायक तंट्या भिल्ल'	प्रा.डॉ. सुभाष निवृत्ती शोके	108-110
: for their ov	समाजशास्त्र शास्त्रे यांची साहित्य व कलाविषयक नोंदी	प्रा. डॉ. सुनिश संभाजी साठे	111-114
	१९७५ ते १९९० या कालखंडातील ग्रामीण कादंबरी	प्रा.डॉ.राजेंद्र वडमारे	115-121

असलेल्या
मनातील
गला प्रेमाने
मसली तरी
चा महिमा
जातात."४
ते तंत्राला
वैश्वासघात
याच्या या
लोकांमध्ये
गवनेतून ते

दाखविली,
ज. १८८९
तो भारतीय
७ वर्षांच्या
ले आयुष्य
द्भुत असे
इंद्रजाविरुद्ध
होता आणि
शस्वीरीत्या
ज्ञेता. स्त्रिया
ल नेहमीच
ण विश्वास
होता, असे

वर्धा,

गण, पुणे,

१९८६,

१६.

अण्णा भाऊ साठे यांची साहित्य व कलाविषयक भूमिका

प्रा. डॉ. सुनिल संभाजी साठे

श्रीमती विजयादेवी देसाई सिनिअर कॉलेज, दौलतनगर (मरळी),
ता. पाटण जि.सातारा

प्रास्ताविक :-

सामाजिक परिवर्तनाच्या लढयात महात्मा फुले, शाहु महाराज, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या नंतर स्वातंत्र्यपूर्व व स्वातंत्र्योत्तर कालखंडामध्ये लोकशाहीर अण्णा भाऊ साठे यांनी आपल्या शाहीरीच्या, वगनाटयाच्या व साहित्याच्या माध्यमातून समाजपरिवर्तनाचे महान कार्य केले आणि फुले, शाहु, आंबेडकर यांच्या समाजपरिवर्तनाच्या लढयाला व्यापक स्वरूप प्राप्त करून दिले. अशा या महान साहित्यिकाचा जन्म १ ऑगस्ट १९२० रोजी सांगली जिल्हयातील 'वाटेगाव' या गावी मातंग या जातीत झाला. 'तुकाराम' हे अण्णाचे खरे नाव. पण, आयुष्यभर त्यांना 'अण्णा' या नावानेच ओळखले जाते. अण्णा भाऊंना केवळ दीड दिवसच शाळेत जाण्याची संधी मिळाली. तरी, सुद्धा त्यांनी ३० कादंब—या, २२ कथासंग्रह, १४ नाटके व एक प्रवासवर्णन अशी साहित्य निर्मिती केली. त्यांनी पृथ्वीला कवेत घेणा—या व आकाशाला गवसणी घालणा—या प्रतिभेला बाजूला सारून जे डोळ्यांनी पाहिलं व अनुभवलं तेच लिहिलं आणि साहित्याला वासःववादाची जोड दिली. या पार्श्वभूमीवर अण्णा भाऊ यांचे साहित्य कला या माध्यमातून उभे केलेले लढावू नायक आणि समाजपरिवर्तनाचे कार्य साहित्यामागील त्यांची हि भूमिका याचा अभ्यास होणे महत्त्वाचे व गरजेचे आहे. म्हणून त्यांचा थोडक्यात आढावा घेण्याचा प्रयत्न केला आहे.

अण्णा भाऊ यांची साहित्य निर्मिती

अण्णा भाऊ यांनी अनेक कादंब—या, कथा लिहिल्या त्यामधील वैजयंता, आवडी, माकडीचा माळ, चिखलातील कमळ, वारणेचा वाघ, अलगुज, फकीरा, डोळे मोडीत राधा चाले, माझा रशियाचा प्रवास, (प्रवास वर्णन) इत्यादी साहित्य निर्माण केले. डोळे मोडीत राधा चाले व माझा रशियाचा प्रवास हे दोन ग्रंथ सोडले तर, बाकी सर्व कादंब—यावर चित्रपट निघाले. अण्णा भाऊ यांच्या सर्व साहित्याचा केंद्रबिंदू मनुष्य हा आहे. तसेच त्यांच्या साहित्याचा प्रयत्नहा दलित, पददलित व बहुजन समाजातील सामान्य माणसाला 'नायक' बनविण्याचा असून साहित्याच्या माध्यमातून मानवतावादी समाज व्यवस्था निर्माण करणे ही त्यांची भूमिका होती.^१

साहित्याच्या माध्यमातून समाज परिवर्तनाचे कार्य

अण्णा भाऊ साठे यांनी आपल्या लेखनीतून संपूर्ण महाराष्ट्र जागृत केला. 'फकीरा' सारख्या कादंबरीतून अन्याया विरुद्ध अत्याचाराविरुद्ध स्वाभीमानाने लढा कसा दिला जाऊ शकतो हे त्यांनी संपूर्ण महाराष्ट्राला दाखवून दिले. परिवर्तनाच्या परंपरेने डॉ. आंबेडकरांना गुरू मानून त्यांनी साहित्यातून क्रांती केली.^२ आणि शोषितांची दुःख चव्हाटयावर मांडली. अण्णा भाऊ साठे, महात्मा फुले आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचाच समाज परिवर्तनाचा

वारसा चालवित होते. समाजपरिवर्तन हा महात्मा फुले आणि डॉ. आंबेडकर यांच्या प्रमाणेच अण्णा भाऊंचा ध्यास होता. अज्ञान, विषमता, धर्म, अन्याय, दास्य, गुलामगिरी, यांच्या विरोधात महात्मा फुले व डॉ. आंबेडकरांच्या प्रमाणेच अण्णा भाऊंनी लेखनीच्या माध्यमातून लढे दिले. ज्ञान, समता, स्वातंत्र्य या मानवी मुल्यांचे अण्णा भाऊ समर्थक होते.³ अण्णा भाऊ साठे यांचे साहित्य परिवर्तनवादी आहे. उदा. 'स्मशानातील सोन', 'थडग्यातील हाड', 'निळू मांग', 'सावळा मांग' इत्यादी. त्यांनी लिहिलेल्या कथा सामाजिक परिवर्तनवादी आहेत. त्यात स्वाभीमान, परंपरेविरुद्ध बंड, अन्यायाचा प्रतिकार, मानवतावादी दृष्टीकोन दिसून येतो. अण्णा भाऊ साठे हे सामाजिक परिवर्तनवादी होते. हे त्यांनी मांडलेल्या मतावरून सिद्ध होते. त्यांनी मांडलेली मते पुढील प्रमाणे -

अण्णा भाऊंचे परिवर्तनवादी व विज्ञानवादी विचार

१) पृथ्वी ही शोषाच्या मस्कावर तरलेली नसून ती दलितान्या, कष्टक-यांच्या तळहातावर तरलेली आहे.

२) दलिताना माणूस मानतात पण, दलिताना एक वर्ग आहे हि गोष्ट ते मान्य करित नाहीत.

३) तु गुलाम नाहीस तर, वास्तव जगाचा धनी आहेस, जीवनाचा स्वतंत्र निर्माता आहेस. असा साक्षात्कार मानवाला करून देणे हे वाङ्मयाचे खरे वैशिष्ट्य आहे.⁴ त्याचप्रमाणे 'जग बदल घालूनी घाव सांगून गेले मज भिमराव' अशा कवनामधून अण्णा भाऊंनी पुरोगामी शोषना विरुद्ध आणि अस्पृश्यतेवर घाव घालणारे विचार व्यक्त केले. अण्णा भाऊ साठे हे कम्युनिष्ट होते. त्या पक्षाच्या माध्यमातून त्यांनी भांडवलदारांच्या विरुद्ध मुंबई शहरात जोरदार आवाज उठविला. सर्वसामान्य लोकांचे जीवन, बेरोजगारी आणि दलित समाजाच्या वाट्याला येणाऱ्या यातना चव्हाट्यावर आणण्यासाठी त्यांनी मुंबई येथे मोर्चे, आंदोलने करून सामान्यांचे दुःख व प्रश्न सरकारच्या निदर्शनास आणून देण्याचा प्रयत्न केला.⁵

अण्णा भाऊ साठे मिल मध्ये काम करत होते. त्यामुळे त्यांचा संपर्क कामगारांच्या चळवळीशी व संघटनांशी आला. ते त्यांच्या सभा, मिटिंगमध्ये सहभागी होऊ लागले. आपले विचार व्यक्त करू लागले. यातूनच त्यांचा कामगारांच्या 'साम्यवादी' चळवळीशी निकटचा संबंध प्रस्थापित झाला. अण्णा भाऊ साम्यवादी विचाराने प्रभावित झाले. त्यांनी आपल्या शाहीरीच्या माध्यमातून कामगारांची सहानुभूती व विश्वास संपादन केला. त्यातच त्यांचा संपर्क 'श्रीपाद डांगे' या कम्युनिष्ट नेत्या बरोबर आला. त्यामुळे त्यांचे 'कम्युनिष्ट पक्षामध्ये' स्थान पक्के झाले. आणि 'शाहीर अमर शेख' व दत्ता गव्हानकर या शहीरांच्या बरोबर त्यांनी संपूर्ण महाराष्ट्रात आपल्या कलापथकाच्या माध्यमातून 'संयुक्त महाराष्ट्राची चळवळ' गतीमान केली. अण्णा भाऊंचे प्रेरणा व स्फुर्ती स्थान रशियन लेखक 'मॅक्सिम गोर्की आणि 'कार्ल मार्क्स' चे तत्वज्ञान हेच होते. साम्यवादाच्या क्रांतीने ते प्रभावीत झाले होते. त्यांना असे वाटत होते की, या भारतात देखील साम्यवादी लाल क्रांती होईल. या आशावादाने ते झपाटलेले होते. म्हणून त्यांच्या संपूर्ण साहित्यातून सर्व दलित, शोषित, कष्टकरी वर्गांच्या दुःखाचे, शोषनाचे, त्यांच्या संघर्षाचे, त्यागाचे चित्र रेखाटलेले दिसते.⁶

साम्यवादी वि

पुढे १

'लाल बावटा'

लढा तीव्र के

भाऊंना कम्यु

भाऊंनी पोहच

भाऊ साठे या

सरकारने रशि

भाऊंनी मास्को

शोषाच्या मस्त

एकाच वाक्या

कार्ल

होता. परंतु,

कामगार म्हणू

करित नाहीत.

करू शकत न

पातळीवर सव

हे वास्तव अ

आंबेडकरी च

भाऊंच्या बुध्द

विद्रोह त्यांच्या

ज्ञान मिळू दि

केलेले आहे.

पिडित लोकां

समारोप :-

अशाऽ

मानून साहित्य

या समाजघट

साहित्य म्हण

राजकीय, सा

करणारी व ल

अस्पृश्य समा

सामाजिक विष

त्यांना न्याय

या दे

साम्यवादी विचार -

पुढे १९४४ साली अण्णा भाऊंनी गव्हानकर व अमर शेख या शाहिरांना सोबत घेऊन 'लाल बावटा' कलापथकाची निर्मिती केली. आणि त्या माध्यमातून संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचा लढा तीव्र केला. कम्युनिष्ट पक्षामुळे अण्णा भाऊंची कला महाराष्ट्रभर विस्तारली. अण्णा भाऊंना कम्युनिष्ट पक्षाने घडविले तर, तत्कालीन कम्युनिष्ट पक्षाला जनतेनर्यंत अण्णा भाऊ साठे यांची स्वतंत्र ओळख निर्माण झाली. त्यांच्या या कार्याची दखल घेऊन रशियन सरकारने रशियामध्ये अण्णा भाऊंचा भव्य सत्कार केला. या सत्काराला उत्तर देताना अण्णा भाऊंनी मास्को नभोवाणीवर शुध्द मराठी भाषेत भाषण केले. आणि म्हणाले. की, "ही पृथ्वी शेषाच्या मस्तकावर तरलेली नसून ती दलित, श्रमिकांच्या तळहातावर तरलेली आहे." या एकाच वाक्यात अण्णा भाऊंनी साम्यवादाचा अर्थ स्पष्ट केला.

कार्ल मार्क्सच्या 'जगातील कामगार एक' या सिध्दांतावर अण्णा भाऊंचा विश्वास होता. परंतु, कामगाराला सुध्दा इथे 'जात' आहे. त्या जातीचे एक वेगळे विश्वा आहे. कामगार म्हणून एक असणारे वेगवेगळ्या जातीत विभागले जातात. एकमेकांना स्पर्श सुध्दा करीत नाहीत. याची जाणीव अण्णा भाऊंना सतत होत होती. त्याविरुध्द कोणीही काही करू शकत नव्हते. म्हणून 'जगातील कामगार एक' हा कार्ल मार्क्सचा सिध्दांत जातीच्या पातळीवर सर्वांना लागू होत नाही. हे अण्णा भाऊंना अनुभवाने समजले होते. भारतात जात हे वास्तव आहे. ती मोडण्यासाठी अखंड संघर्ष करणे. त्यासाठी एकमेव मार्ग म्हणजे आंबेडकरी चळवळ आहे. कार्ल मार्क्स इथे अपुरा आहे. हे अत्यंत विदारक सत्य अण्णा भाऊंच्या बुध्दीला जाणवत होते. म्हणूनच अण्णा भाऊ साठे यांच्यातला जातीबद्दलचा विद्रोह त्यांच्या सर्व कथा कादंब-यामधून व्यक्त होताना दिसतो. इथल्या व्यवस्थेने ज्यांना ज्ञान मिळू दिले नाही, ज्यांना प्रतिष्ठा मिळू दिली नाही, इथल्या व्यवस्थेने ज्यांना गुलाम केलेलं आहे. या व्यवस्थेने ज्यांना भाकरी मिळू दिली नाही. अशा सर्व शोषित उपेक्षित, पिडित लोकांचा विचार अण्णा भाऊंनी आपल्या साहित्यातून केला होता."

समारोप :-

अशाप्रकारे साहित्यरत्न, लोकशाहीर अण्णा भाऊ साठे यांनी उपेक्षितांना केंद्रस्थानी मानून साहित्य निर्मिती केली. अण्णा भाऊंनी शेतकरी, कष्टकरी, श्रमिक, शेतमजूर, दलित या समाजघटकांमध्ये आपल्या साहित्याच्या माध्यमातून स्वाभीमान जागृत केला. त्यांचे साहित्य म्हणजे एका क्षितिजापासून दुस-या क्षितिजापर्यंत आकाश. अण्णांनी सामाजिक, राजकीय, साहित्य निर्माण केलं. त्यांच्या कथा कादंब-यातील माणसं जगण्यासाठी संघर्ष करणारी व लढणारी आहेत. भारतीय समाज रचनेचा एक महत्त्वपूर्ण घटक असलेल्या अस्पृश्य समाजातील लोकांना माणूस म्हणून जगनेच इथल्या व्यवस्थेने नाकारले होते. या सामाजिक विषमते विरुध्द अण्णांनी आपल्या साहित्यातून जोरदार आवाज उठविला आणि त्यांना न्याय मिळवून देण्याचा प्रयत्न केला.

या देशातील सामाजिक, आर्थिक विषमता नष्ट व्हावी, या देशातील शेतकरी,

कष्टकरी, तळगाळातला माणूस, शोषित, जो पिळला गेला आहे, जो नागवला गेला आहे त्या प्रत्येक माणसाला. माणसा सारखं जगता यावं हिच अण्णा भाऊ यांच्या कला व साहित्याविषयीची भूमिका होती. इथल्या प्रत्येक शोषित माणसानं सवाभीमानानं जगावं, सवाभीमानानं जगून इथली सत्ता, संपत्ती आणि प्रतिष्ठा ज्यांच्या हातामध्ये आहे. त्यांच्या बरोबरीने आणण्याचा प्रयत्न व्हावा असा मौलीक संदेश अण्णा भाऊंच्या साहित्यातून आपणास मिळतो. अण्णा भाऊंना केवळ दीड दिवसाची शाळा मिळाली. त्या दिड दिवसाच्या शाहेमधून त्यांनी एवढी मोठी साहित्यिक चळवळ निर्माण केली. अण्णा भाऊंना पीएच. डी. मिळाली नाही. परंतु, त्यांच्या साहित्यावर पीएच. डी. करणारी माणसं निर्माण झाली. एवढी ताकत त्यांनी आपल्या साहित्यात निर्माण केली. जगामध्ये सात आश्चर्य आहेत, ती आपण प्रसार माध्यमातून पाहतो, ऐकतो. परंतु दिड दिवस शाहेत गेलेला एक सामान्य माणूस आपल्या साहित्याच्या व कलेच्या जोरावर जागतीक, किर्तीचा लेखक होतो हे प्रथम क्रमांकाचं आठवं आश्चर्य आहे. असं म्हटलं तर फारसं चूकीचं होणार नाही.

संदर्भ :-

- १) आवळे सुरेश "साहित्य सम्राट प्रबोधनकार, लोकशाहीर अण्णा भाऊ साठे, मासिक, परिवर्तनाची लढाई, वर्ष २२, अंक-१६, पृ. क्र. ७४
- २) डॉ. मिसाळ हणुमंत 'महाराष्ट्रातील दलित जातीचे अंतरंग', मातंग समाजाचे-समाजशास्त्रीय विश्लेषण, कैलास पब्लिकेशन्स, औरंगाबाद, पृ. क्र. ३४
- ३) सकटे मच्छिंद्र, 'अण्णा भाऊ साठे एक संशोधक' प्रज्ञा प्रकाशन, कोल्हापूर. २००५ पृ.क्र. २२
- ४) प्रा. सोमवंशी बी. सी., 'महाराष्ट्रातील मांग' आनंद प्रकाशन, औरंगाबाद. २००६ पृ. क्र. १०९
- ५) साप्ताहिक 'संघर्षासाठी मुळनिवासी भारत', 'अण्णा भाऊ साठे जयंती विशेषांक, २००७ पृ.क्र. २०
- ६) कांबळे बी.एस. 'कॉ. अण्णा भाऊ साठे सामाजिक जाणिवेच्या वेदनेचा विद्रोही नायक', 'उदयाचा माणूस', वर्ष दुसरे, पृ.क्र. ३४
- ७) पानसरे गोविंद, 'कॉ. अण्णा भाऊ साठे एक कम्युनिष्ट, 'उदयाचा माणूस' वर्ष दुसरे, पृ.क्र. ३०
- ८) कांबळे बी. एस., 'कॉ. अण्णा भाऊ साठे सामाजिक जाणिवेच्या वेदनेचा विद्रोही नायक', 'उदयाचा माणूस', वर्ष दुसरे, पृ.क्र. ३५
- ९) राक्षे रमेश, 'साहित्य शिरोमणी, फुले, शाहू, आंबेडकरी विचारांचा अग्रणी अण्णा भाऊ साठे 'उदयाचा माणूस', पृ. क्र. २६
- १०) साप्ताहिक, 'संघर्षासाठी मुळनिवासी भारत, अण्णा भाऊ साठे जयंती विशेषांक, २००७ पृ.क्र. ३

आसपास
सामाजिक
आकाराल
समाजसंर
केला आ
दिवस'(१

चित्रचित्रि
अनुभवां
यामुळे मि
भावबंधा
वास्तवप

आणि १२

माणसाच
भारतीय
कलात्म
जीवनशी
कलेचा
कलावंत

घेऊनही
समाजा
उभारी
उदासीन
'एकल

मांडते'

MAH/NAN/10936/2015
ISSN : 2454-7905
SJIF 2021 - Impact Factor: 6.91

**Worldwide International
Inter Disciplinary Research Journal**
(A Peer Reviewed)

Year - 6, Vol.I, Special Issue-XXVIII, 14 April 2021

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे विचार
Thoughts of Dr. Babasaheb Ambedkar

Editor : Dr. Rajesh Gangadharrao Umbarkar

Address for Correspondence

Mrs. Pallavi Laxman Shete

Editor in Chief : Worldwide International Inter Disciplinary Research Journal (A Peer Reviewed Referred)
Principal, Sanskriti Public School, Nanded (MH, India) Email : shrishprakashan2009@gmail.com

Dr. Rajesh G. Umbarkar

House No. 624 - Belanagar, Near Maruti Temple, Taroda (Kh.) Nanded - 431605 (India - Maharashtra)
Email - umbarkar.rajesh@yahoo.com, shrishprakashan2009@gmail.com Mob. No. 9623979067

Director : Mr. Tejas Rampurkar (For International Contacts only + 91-8857894082)

(Arts - Humanities - Social Sciences - Sports, Commerce, Science, Education, Agriculture, Management)

17.	सामाजिक आणि आर्थिक विकासात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे जलधोरण	प्रा. डॉ. जे. टी. कांबळे	68
18.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या धार्मिक चळवळी चा मातंग समाजावर झालेला परिणाम	प्रा. डॉ. सुनिल संभाजी साठे	72
19.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे शैक्षणिक कार्य	डॉ. गीता विशे	77
20.	हिंदु कोड बिल व स्त्रीउत्थान	प्रा. डॉ. राजेंद्रप्रसाद टी. पटले	81
21.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे इतिहास विषयक विचार	सौ. रंजलकर विनिता विनोदराव	84
22.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे आर्थिक विचार	डॉ. अशोक भाऊराव माळशिखरे	86
23.	डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या आर्थिक विचारांचा अभ्यास	प्रा. डॉ. मगर डी. के.	91
24.	आधुनिक भारताच्या जडणघडणीतील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे कृषी विषयक विचार	प्रा.वटाणे कल्याण राजेंद्र	94
25.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे पाकिस्तान विषयक विचार	प्रा. साके एल व्ही	98
26.	डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर जीवनमानावर प्रकाश टाकणारी पुस्तकांची सूची	अर्जिक्य दत्तात्रय पाटील	101
27.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे शैक्षणिक विचार	सोनाली मदनराव नखाते	105
28.	संसदीय लोकशाही विषयी डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांचे विचार	प्रा. डॉ. प्रदीप जगताप	109
29.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे आर्थिक विचार	डॉ. उल्हास रामजी राठोड	115
30.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे धार्मिक विचार	प्रा. वैभव नानासाहेब कांबळे	117
31.	बाबासाहेबांच्या समाजकारणाला राजकारणाचा अडसर	डॉ. भास्कर श्रावण गायकवाड	121
32.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे शैक्षणिक विचार	प्रा. डॉ. सतिश गंगाराम ससाणे	125

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या धार्मिक चळवळी चा मातंग समाजावर झालेला परिणाम

प्रा. डॉ. सुनिल संभाजी साठे

श्रीमती विजयादेवी देसाई, सीनियर कॉलेज, (दौलतनगर मरळी) ता. पाटण जि. सातारा

प्रस्तावना -

भारतीय समाज हा वर्ण गुलाम जातिभेद आणि अठरापगड जाती मध्ये विभागला गेला आहे मध्ययुगीन भारतीय समाज चातुर्वर्णीय व्यवस्थेतून निर्माण झालेल्या जातिभेदाच्या उच्च निचतेच्या श्रेणीच्या उतरंडी ने विभागला गेला होता ब्राह्मण क्षत्रिय व वैश्य या तीन वर्णांनाच धर्म व मोक्षाचा अधिकार आहे शूद्रांना मातुत्व नाही तसेच विद्येचा व वेदांचा अभ्यास करण्याचा अधिकारही फक्त ब्राह्मणांनाच आहे असा खोटा समज पसरवून अभिजन व सामान्य जनता अशी दुफळी समाजामध्ये निर्माण झाली होती ज्ञानापासून वंचित असल्यामुळे सर्वसामान्य माणूस विशेषतः दलित समाज अंधश्रद्धेचा बळी ठरवून तो अनेक संधीपासून वंचित होता

भारतीय समाज हे धर्म प्रेरित आणि धर्म नियंत्रित होते मानवी विचार वर्तन आणि एकूणच संपूर्ण आचारावर धर्माचे नियंत्रण होते हिंदू धर्मातील वर्ण व्यवस्थेमुळे समाज कप्पेबंद बदल झालेला होता समाजातील शूद्र वर्णीय गटाचे जीवन आणि जनावरांचे जीवन यामध्ये काही फरक नव्हता शारीरिक मानसिक धार्मिक आणि सामाजिक गुलामगिरीमध्ये शूद्र माणूस जीवन जगत होता त्यांना आपल्या विकासाची कोणतीच साधने तात्काळीन समाजव्यवस्थेने उपलब्ध करून दिली नव्हती अशा या जुलमी व अन्याय रुढी प्रथेतून दलित समाजाची सोडवणूक करण्याची गरज तात्काळीन समाजव्यवस्थेमध्ये निर्माण झाली होती अशा काळामध्ये डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी आपल्या वाली विचार व साहित्याच्या माध्यमातून या अन्याय विरुद्ध जोरदार आवाज उठवला. ज्या धर्मात कुत्रं, उंदीर, मुंगी, तसेच सापासारख्या सफर सरपटणाऱ्या विषारी प्राण्याला सुद्धा देव मानलं, जात त्यांना दूध पाजले जातं, देव म्हणून त्यांच्या त्यांना सन्मान केला होत जातो, परंतु माणसासारखे माणूस असलेल्या दलित अस्पृश्य समाजास साधे माणुसकीचे हक्क दिले जात नाहीत त्यांना शिबून घेतले जात नाही, त्यांना पाण्याला हात लावून दिला जात नाही, त्यांना देव दर्शन घेऊ दिले जात नाही, अशा हिंदू धर्माचा मी निषेध करतो असे म्हणत डॉ. आंबेडकरांनी धर्मातराची घोषणा केली आणि हिंदू धर्माचा त्याग करून विज्ञानावर आधारित असलेल्या बौद्ध धर्माचा स्वीकार केला या पार्श्वभूमीवर डॉ. आंबेडकरांच्या धर्मांतरण चळवळीचे स्वरूप कशाप्रकारे राहिले या चळवळीमध्ये समस्त दलित समाज सहभागी झाला होता का संख्येने मोठा असलेल्या चर्मकार व मातंग समाज धर्मांतरण चळवळीपासून अलिप्त का राहिला या सर्व वाबींचा थोडक्यात आढावा शोधनिबंधामध्ये घेण्याचा प्रयत्न

केला आहे प्रस्तुत डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या धार्मिक चळवळीचा व विचारांचा मातंग समाजावर झालेला परिणाम या शोधनिबंधात पुढील उद्दिष्टे निश्चित करण्यात आलेली आहेत

अभ्यासाची उद्दिष्टे

1. भारतीय हिंदू धर्म परंपरेचा अभ्यास करणे
2. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या धार्मिक चळवळीचा दृष्टिकोन स्पष्ट करणे
3. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या धार्मिक विचारधारेचा अस्पृश्य समाजावर झालेल्या परिणामांचा अभ्यास करणे
4. धार्मिक चळवळी मधील मातंगांच्या सहभागाचा अभ्यास करणे

अभ्यासाची गृहितके

1. हिंदू धर्मांमध्ये अस्पृश्य समाज माणुसकीच्या हक्कापासून वंचित होते
2. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या धार्मिक विचार धारेमुळे व चळवळीमुळे देशातील समस्त अस्पृश्य समाज धार्मिक दृष्ट्या जागृत झाला
3. डॉ. बाबासाहेबांच्या धार्मिक विचार धारेमुळे पूर्व श्रमीकांच्या महार समाजाने हिंदू धर्माचा त्याग करून बौद्ध धर्माचा स्वीकार केला
4. धर्मांतराच्या चळवळीपासून मातंग समाज अलिप्त राहिला

संशोधन पद्धती

संबंधित संशोधन कार्यात तथ्य संकलन करण्यासाठी दुय्यम स्रोत तसेच ऐतिहासिक पद्धतीचा आधार घेण्यात आलेला आहे

दुय्यम स्रोत -

प्रस्तुत अभ्यासाला उपयुक्त ठरेल असे विविध संशोधन साहित्य पाक्षिके मासिके वर्तमानपत्रे संदर्भ ग्रंथ पीएचडीचे शोध प्रबंध विविध तज्ञांचे लेख इंटरनेट यांचा आधार घेऊन संशोधनाची मांडणी केली आहे 1

शोधनिबंधाचे स्पष्टीकरण - डॉ. आंबेडकर यांचे धार्मिक विचार

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर हे विसाव्या शतकातील भारतातील सामाजिक परिवर्तनाच्या क्रांतीचे मुख्य प्रणेते होते हजारो वर्षे येथील दलित समाजाला धर्माच्या नावाने दाबून टाकण्यात आले होते त्या दलित समाजाला बाबासाहेबांनी आपल्या हक्काची जाणीव करून दिली भारतातील जाती शूद्र कोण होते जाती निर्मुलन अस्पृश्यता बुद्ध आणि त्यांचा धम्म इत्यादी साहित्यांच्या माध्यमातून त्यांनी आपले धर्म विषयक विचार मांडले. त्यांच्या मते आर्थिक धार्मिक आणि राजकीय असे समाजरचनेचे तीन प्रकार असतात त्यांच्या परस्पर संबंधातून समाजरचना निर्माण होते धार्मिक रचनेत धर्म ही संस्था व्यक्तीची वर्तणूक व कृती निश्चित करत असते अर्थ घटका एवढाच धर्म हा घटक घटक ही माणसांचे अस्तित्व टिकविण्यासाठी उपयुक्त असतो मानवी अस्तित्व टिकवणे हे धर्माचे मूलतत्त्व आहे जीवनाच्या अस्तित्वासाठी भौतिक उत्पादन आवश्यक असले तरी दुष्काळ रोगराई युद्ध अशा संकटांपासून संरक्षण

करून मानवाचे अस्तित्व टिकवण्यासाठी माणसाने जादू टोना निसर्गपूजा देव पूजा अशा कृती केल्या अशा कृतींचा हेतू अर्थ व धर्म नसतो समाज नियमानुसार मानवाची कृती व आचरण चालू ठेवणे होय. अशाप्रकारे डॉ. बाबासाहेबांनी धर्मविषयक आपले विचार मांडले डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी आपल्या आयुष्यातील अखेरचे पूर्व धर्म चिंतनात घालवले आहे हिंदू धर्मातील जाती आणि अस्पृश्यतेला कंटाळून मी हिंदू म्हणून जन्माला आलो असलो तरी मी हिंदू म्हणून मरणार नाही अशी आंबेडकरांनी घोषणा केली त्यांना स्वातंत्र्य समानता व त्यागाचा पुरस्कार करणारा धर्म हवा होता हिंदू धर्माला त्यांनी विषमतेचे माहेरघर म्हटले आहे अशा या धर्मांमध्ये दलित समाजाला पशूपेक्षाही हीन वागणूक दिली जाते म्हणून त्यांनी हिंदू धर्माचा निषेध करून धर्मांतराची चळवळ गतिमान केली डॉ. आंबेडकरांची धर्मांतराची चळवळ

दलित समाज शोषणमुक्त करून त्यांचा सर्वांगीण विकास घडवून आणण्याच्या उद्देशाने डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी धर्मांतराची घोषणा केली त्याच बरोबर हिंदू धर्मांमध्ये दलितांवर झालेल्या अन्यायाबाबत बोलतात डॉ. बाबासाहेब म्हणतात ज्या धर्मात समानतेचे हक्क मिळत नाहीत ज्या धर्मात समता प्रेम आपुलकीची भावना नाही तो धर्म नसून शिरजोरी ची सजावट आहे तो धर्म नसून रोग आहे ज्या धर्मात असंगळ पशूचा स्पर्श झाला असत चालतो पण माणसाचा स्पर्श चालत नाही तो धर्म नसून वेडगळपणा आहे. जो धर्म एका व्यक्तीने विद्या शिकू न घनसंचय करू नये शस्त्रधारण करू नये, असे सांगतो तो धर्म नसून माणसाच्या जीवनाचे विडंबन हे जो धर्म अशिक्षितांना अशिक्षित रहा निर्धन नाना निर्धन रहा अशी शिकवण देतो तो धर्म नसून ही शिक्षा आहे अशा धर्मा मी धर्म मानण्यास तयार नाही. दोन हजार वर्षांपूर्वी आमचे पूर्वज अज्ञानी होते. त्यांना कोणत्याही प्रकारची विवे संपादन करण्याची परवानगी नव्हती म्हणून त्यांना कोणत्याही प्रकारचे नवीन कार्य करण्याचे धैर्य नव्हते अज्ञान त्यांचे मने दुबळी केली आहेत. चार वर्णांच्या चौकटीत हिंदू धर्माला बंदिस्त करून ठेवले आहे या वर्ण व्यवस्थेमु आम्हाला आमची लायकी ब्राह्मण पेक्षाही श्रेष्ठ असली तरी गुलामगिरीची कामे आमच्याकडे देण्यात आली गुलामगिरीमुळे आमचे पूर्वज स्वतःचा स्वाभिमान साफ विसरून गेली पण आज परिस्थितीत बदल झाला आहे त परिस्थितीनुसार आम्हाला हिंदू धर्माच्या अनुदार पणाच्या चौकटीत राहता येत नाही म्हणून ही धर्मांतरा घोषणा करणे भाग पडले आहे

या घोषणेनंतर 1956 साली विजयादशमीच्या मुहूर्तावर डॉ. आंबेडकरांनी स्वतः नागपूरच्या दीक्षाभूमी आपल्या हजारो अनुयायांसह बौद्ध धर्माचा स्वीकारला. त्यावेळी पूर्वास्पृश्य महार समाजाने लाखोंच्या संख्येने धर्मांतर केले. काही अपवाद वगळता जवळजवळ सर्वच महारांनी बौद्ध धर्माचा स्वीकार केला डॉ. आंबेडकरांनी बौद्ध धर्मांतराचे संपूर्ण जगाचे लक्ष वेधून घेतले मात्र या व्यापक धर्मांतरापासून महाराष्ट्रातील मातंग चर्मकार व या दलित जाती दूर राहिल्या काही अपवाद सोडले तर महाराष्ट्रातील सर्व मातंग समाज बौद्ध धर्मांतरापासून अर्ध राहिला. 3

मातंग समाज यापूर्वी धर्मांतर करून ख्रिश्चन धर्मात गेला. परंतु डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या बौद्ध धर्मांतरास मात्र त्यांनी मोठा विरोध केला त्याची थोडक्यात कारणे स्पष्ट करण्याचा प्रयत्न केला आहे

बौद्ध धर्मास मातंग समाजाचा विरोध व कारणे -

बौद्ध धर्मांतरामुळे महाराष्ट्रातील हिन्दू धर्मातील एक मोठा घटक बौद्ध धर्मात गेला परंतु मातंग समाजाने मात्र या धर्मांतरास विरोध केला कारण धर्मांतर करण्यापूर्वी दोन्ही समाजात (महार- मांग) पुरेसे सामंजस्य निर्माण झाले नाहीत. काही मोजके कार्यकर्ते सोडल्यास आंबेडकरांचे राजकीय नेतृत्व जसे मातंगांनी स्वीकारले नाही. तसेच धार्मिक नेतृत्वही स्वीकारले नाही त्यांचे मूळ दोन्ही समाजाच्या मतभेदात आहे. काही बाबतीत महार समाज मातंगांना कनिष्ठ दर्जाचे मानतो मात्र एकत्र येताना हा भेदभाव टाळणे आवश्यक असते परंतु तसे झाले नाही दुसरे असे की मातंग समाज आजही सुशिक्षित व विचारी झालेला नाही महाराष्ट्रात जसा या समाजाला एक समर्थ नेता मिळाला नाही तसेच एखादी मोठी संघटना ही या समाजात निर्माण झाली नाहीत. त्यामुळे डॉ. आंबेडकरांची धर्मांतरकरण्यापाठीमागील भूमिका त्यांना समजली नाही दुसरे कारण या समाजाची उत्पत्ती हिंदुधर्माच्या मुळापासून झाली आहे. अशा समजुतीमुळे ही जात हिंदू धर्मात राहिली असावी. 4

असे असले काही मातंग लोक धर्मांतराच्या चळवळीमध्ये सामील झाले होते परंतु महार व मांग या दोन जाती एकत्र न येता त्यांच्यात मतभेद बाढावेत म्हणून तत्कालीन हिंदूत्ववाद्यांनी प्रयत्न केले होते तसे ठरावही मातंग समाजाकडून केले होते याविषयी आर के त्रिभुवन म्हणतात की "हिंदुत्ववाद्यांनी" मांगांना धर्मांतरापासून रोखून ठेवले आहे. त्यांनी महाराष्ट्रभर फिरून महार व मांग या समाजामध्ये मतभेद निर्माण करून त्यांना एकत्र येऊ दिले नाही. या हिंदूत्ववाद्यांनी मातंगांना हिंदू धर्मात महत्त्वाचे स्थान असून ही जात शुभ आहे. तर महार ही जात अशुभ आहे असा खोटा प्रचार करून महार व मांग या दोन जातींमध्ये तेढ निर्माण केली. परिणामी मातंग समाजास धर्मांतरापासून रोखण्यात हिंदूत्ववादी यशस्वी झाले. परंतु महार समाजाने मात्र मातंग समाजाची संपर्क साधण्याचा कधीही प्रयत्न केला नाही धर्मांतराचा निर्धार कायम रहावा म्हणून प्रयत्न ही केल्याचे दिसत नाही. उलट मातंग समाज आंबेडकरी चळवळीत आला नाही तरी चालेल अशा बेफिकीरीमध्ये महार समाज वागला व वागत आहे. आजही समाजाबद्दल नव बौद्धांची मते साफ नाहीत. मातंग समाज जय भीम म्हणत नाही, बौद्ध धर्म स्वीकारला नाही, हिंदू धर्माशी चिटकून असून सवर्णांच्या तालावर नसतात. घरात बाबासाहेबांचा, गौतम बुद्धांचा फोटो लावत नाहीत, लढा देण्याची प्रवृत्ती नाही, ते कधीही सुधारणार नाहीत, 5 अशा प्रकारे महार समाजातील अंतर्गत संघर्षामुळे मातंग बौद्ध धर्मात गेला नाही तर ज्या मातंगांनी आंबेडकरांच्या नेतृत्वावर विश्वास ठेवून धर्मांतरण केले त्या मातंगांच्या महार समाजाने कधीही स्वीकार केला नाही. त्यामुळे मातंगांनी धर्मांतर चळवळीस विरोध केला.

समारोप

अशाप्रकारे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या धार्मिक चळवळीचे स्वरूप राहिले असून त्यांनी आपल्या वाणी, विचार व साहित्याच्या माध्यमातून हिंदू धर्माधील दलितांवर होणाऱ्या अन्यायाविरुद्ध जोरदार आवाज उठवला

आणि धार्मिक चळवळीतून दलित समाजास धार्मिक दृष्ट्या जागृत केले. ज्या धर्मात माणुसकीचे साधे हक्क मिळ नाहींत अशा हिंदू धर्माचा त्याग करत धर्मातराची घोषणा केली आणि जो धर्म सदाचार, बंधुभाव आणि कृपाशून्या पातळीवरचे शोषण मान्य नसणाऱ्या बौद्ध धर्माचा त्यांनी स्वीकार केला. परंतु धर्मातराच्या या व्याप चळवळीपासून मातंग समाज अलिप्त राहिला, याची जाणीव आज सुशिक्षित मातंगांना झाली असून आंबेडकर विचारधारा व धर्मातराचे महत्त्व त्यांना पटले आहे आज महाराष्ट्रातील अनेक मातंग कुटुंबे बौद्ध धर्माचा स्वीकार करताना दिसताहेत उशिरा का होईना मातंगांना धर्मातराचे महत्त्व पटले आहे. समस्त मातंग समाज धार्मिकदृष्ट्या जागृत होताना दिसत आहे. हेच आंबेडकरी विचारधारेचे सर्वात मोठे यश आहे.

निष्कर्ष -

1. हिंदू धर्मांमध्ये दलितांना पशूपेक्षाही हीन वागणूक मिळत होती. त्यांना कसल्याही प्रकारचे स्वातंत्र्य नव्हते.
2. डॉ. आंबेडकरांच्या धार्मिक चळवळी मुळे समस्त दलित समाज जागृत झाला.
3. धर्मातराच्या चळवळीपासून मातंग समाज अलिप्त राहिला.
4. बौद्ध धर्माचा स्वीकार केल्यामुळे दलितांची लोप पावलेली अस्मिता जागृत होऊन क्रांतिकारी बदल घडवून आला.
5. आंबेडकरी विचारधारेमुळे जागृत झालेला मातंग समाज अलीकडे बौद्ध धर्माचा स्वीकार करताना दिसत आहे.

संदर्भ ग्रंथ सूची

1. भांडारकर पु. ल. "सामाजिक संशोधन पध्दती", श्रीमंगेश प्रकाशन नागपूर 1978 पृ.क्र. 25
2. डॉ. मांडे प्रभाकर, "मांग आणि त्यांचे मागते", गोदावरी प्रकाशन औरंगाबाद 1999 प्र. क्र. 16
3. Dr. Babasaheb Ambedkar - "Writing and speeches" vol. 18 part -1 education department gov.of maharashtra bombay p.No. 431,476
4. डोलारे करुणेश "महाराष्ट्रातील मातंग समाज", मार्ग प्रतिष्ठान प्रकाशन, पुणे 1991 पृ.क्र. 53
5. गायकवाड शंकर, "मांग, जात उद्वाराच्या शोधात", सोमवंशी बी.सी. 2006 आनंद प्रकाशन औरंगाबाद पृ.क्र. 16.

75
आज़ादी का
अमृत महोत्सव

MAH/NAN/10936/2015
ISSN : 2454-7905
SJIF 2022 - Impact Factor: 7.479

Worldwide International Inter Disciplinary Research Journal (A Peer Reviewed)

Year - 7, Vol.I, Issue-XLVII, 23 January 2022

अभिनव भारत शिक्षण संस्था नांदेड, संचलित
नेताजी सुभाषचंद्र बोस महाविद्यालय, नांदेड (महाराष्ट्र)
Accredited B+ by NAAC
अर्थशास्त्र विभाग

संस्थेच्या आणि महाविद्यालयाच्या सुवर्ण महोत्सवी वर्षानिमित्त विशेषांक

नेताजी सुभाषचंद्र बोसः भारतीय स्वातंत्र्यांचे शिल्पकार, जीवन व कार्य

संपादक

डॉ. राजेश गंगाधरराव उंबरकर

प्रमुख मार्गदर्शक

प्राचार्य डॉ. सुधीर शिवणीकर

मार्गदर्शक

प्रा. के. जे. कांबळे

श्री बालासाहेब पांडे

अध्यक्ष

अभिनव भारत शिक्षण संस्था नांदेड

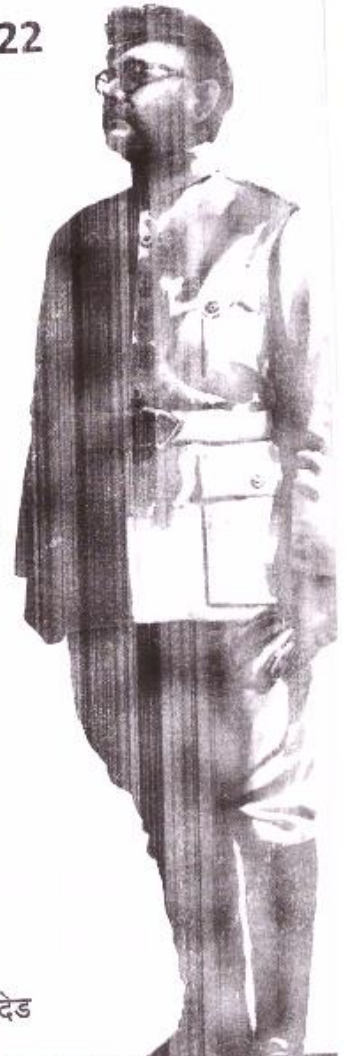
डॉ. कृ. म. जोशी

सचिव

अभिनव भारत शिक्षण संस्था नांदेड

Quarterly Research Journal

(Arts - Humanities - Social Sciences - Sports, Commerce, Science, Education, Agriculture,
Management, Law, Engineering, Medical, Ayurveda, Pharmaceutical, Journalism,
Mass Communication, Library Science Faculty's)

Page No.
01
07
15
18
21
25
27
32
36
39
41
45

13.	नेताजी सुभाषचंद्र बोस यांचे विद्यार्थी जीवनातील राष्ट्रकार्य	डॉ. संतोष सुधाकरराव कोटुरवार	47
14.	सुभाषचंद्र बोस आणि भारतीय स्वातंत्र्य लढा	प्रा. डी. एन. रिठे	50
15.	नेताजी सुभाषचंद्र बोस : एक अविस्मरणीय व्यक्तिमत्व	प्रा. सुमन लक्ष्मनराव केंद्रे	53
16.	लढाऊ राष्ट्रवादाचे अग्रणी: सुभाषचंद्र बोस	डॉ. प्रदिप शा. ढोले	56
17.	महानायक नेताजी सुभाषचंद्र बोस यांच्या मृत्यूचे रहस्य-एक चिकित्सक अभ्यास	प्रा.डॉ. राजेश गोजे	59
18.	“नेताजी सुभाषचंद्र बोस यांचे भारतीय स्वातंत्र्य आंदोलनातील योगदान व भुमिका” एक दृष्टीक्षेप”	डॉ. एन. आर. चिमुकर	63
19.	नेताजी सुभाष चंद्र बोस एक भारतीय स्वातंत्र्य योद्धा	प्रा. डॉ. अजय प्रभाकर कुंटे	66
20.	नेताजी सुभाषचंद्र बोस –स्वातंत्र्य लढयातील एक अग्रेसर नेते	प्रा. पौर्णिमा एच. राहांगडाले	69
21.	नेताजी सुभाषचंद्र बोस स्वातंत्र्य लढयातील अग्रगण्य नेता	डॉ. प्रांजू रा. हिरेखन	72
22.	सुभाषचंद्र बोस व हिटलर भेट : भारतीय स्वातंत्र्य आंदोलन व दिशा	प्रा. डॉ. रामकिशन गुंडीबा चाटे	77
23.	नेताजी सुभाषचंद्र बोस स्वातंत्र्यलढयातील एक अग्रेसर नेतृत्व	डॉ. डी. डी. कोल्हेकर	81
24.	भारतीय स्वातंत्र्याचे शिल्पकार : नेताजी सुभाषचंद्र बोस	प्रा. डॉ. कदम मोतीराम विठ्ठलराव	85
25.	भारतीय स्वातंत्र्यलढयातील महान देशभक्त नेताजी सुभाषचंद्र बोस	Dr. Madhukar Vithoba Jadhav	88
26.	नेताजी सुभाषचंद्र बोस यांचे स्वातंत्र्य लढयातील योगदान	प्रा.डॉ.सुनिल संभाजी साठे	91

नेताजी सुभाषचंद्र बोस : भारतीय स्वातंत्र्याचे शिल्पकार, जीवन व कार्य

एका प्राध्यापकाला जाव विचारला त्या विरुध्द कॉलेजमध्ये मप घडवून आनला आणि इधनुच त्याच्या क्रांतीकारी कार्याची भक्तात झाली त्यानंतर भारतातील शिक्षण पूर्ण करून ते पुढील शिक्षणासाठी इंग्लंडला गवाना झाले. आणि आय सी एस परिक्षा पास करून इंग्रजी नोकरी पत्करली परंतु इंग्रजी नोकरीत त्याचे मन रमले नाही. ती नोकरी सोडून ते पुन्हा मायदेशी परतले. नगर त्यांनी प गांधींच्या विचारांनी प्रेरित होऊन स्वातंत्र्य चळवळीत सक्रीय सहभाग घेतला स्वातंत्र्यासाठी मोठया पदाच्या नोकरीचा गजोनामा देणार ते पहिले भारतीय आय सी एस अधिकारी म्हणून त्यांना ओळखले जाते. देशाच्या स्वातंत्र्य मिळवून देण्यासाठी त्यांनी काँग्रेस बंगोर अनेक चळवळीत भाग घेतला. त्यांच्यावर क्रांतीकारी विचारांचा प्रभाव असल्याने त्यांनी केलेली भाषणे धगधगते निघते होते.

तुरुंगवास

नेताजी म गांधी यांची अमहकार अंदोलनाची चळवळ सोडून काँग्रेस मधल्या जहालमतवादी गटात सामील झाले. त्यामुळे ब्रिटिश सरकारची त्यांच्यावर अन्याय करडी नजर होती. परिणामी त्यांना ब्रिटिशांनी अटक करून किल्येकडा तुरुंगातही टाकले होते. १९०७ मध्ये मडालेच्या तुरुंगात असताना ते आजारी पडले त्यामुळे त्यांना मुक्त करण्यात आले. १९३१ मध्ये देशाच्या स्वातंत्र्य मागणीच्या चळवळीचे नेतृत्व करीत असताना ब्रिटिश पोलिसांनी त्यांच्यावर लाठी हल्ला करून मारझोड करून त्यांना पुन्हा तुरुंगात डांबले. १९४० मध्ये त्यांनी फॉर्गवर्ड ब्लॉकच्या वतीने असहकारची चळवळ चालू केली आणि लगेच सरकारने त्यांना अटक करून तुरुंगात टाकले. तुरुंगात असताना ते मेट्रोल लेजिस्लेटिव्ह असेंब्लीचे मभासद म्हणून निवडून आले. १९४१ मध्ये तुरुंगातून आपली मुक्तता करावी म्हणून त्यांनी उपोषण आरंभ केला. नंतर त्यांना मुक्त करण्यात आले. परंतु त्यांच्यावर ब्रिटिश सरकारने कडक नजर ठेवली अशा परिस्थितीत नेताजी त्यांच्या नजर कोंढेतून सुटका करून घेत ते भारताबाहेर निघून गेले व काबूल मार्गे बार्लिनमध्ये पोहचले. बार्लिनमधून त्यांनी भारतीय जनतेला स्वातंत्र्याची चळवळ चालू ठेवण्याबद्दल आवाहन केले. देशाच्या स्वातंत्र्य मिळवून देण्यासाठी नेताजी २४ तास सतत काम करत होते. बैठका चर्चा, सभा, गुप्त खलबते, प्रचार, टॉरे नभोवाणीवरील भाषणे, सैनिकी प्रशिक्षण, केंद्राची पाहणी इत्यादी विविध कामात त्यांचे २०-२० तास जात असत पूर्व अशियातील दोन वर्षांच्या आवधीत नेताजींनी तीन तासहून अधिक झोप काभीच घेतली नाही. १९४३ मध्ये बंगालमध्येच भयंकर दुष्काळ पडला तेव्हा आपल्या हि स्वा संघाकडून दुष्काळ पिडितांसाठी आपण एक लाख टन तांदूळ पाठवू शकू असे त्यांनी प्रसिध्द केले परंतु ब्रिटिशांनी त्यांची हि मागणी मान्य केली नाही. ४ अंदोलने चळवळी, अर्ज, विनंत्या, करून देशाला स्वातंत्र्य मिळणार नाही तर त्यासाठी हातात शस्त्रच घ्यावे लागेल अशी त्यांची स्वातंत्र्याविषयीची भूमिका होती. या भूमिकेतूनच त्यांनी आझाद हिंद सेनेची स्थापना केली.

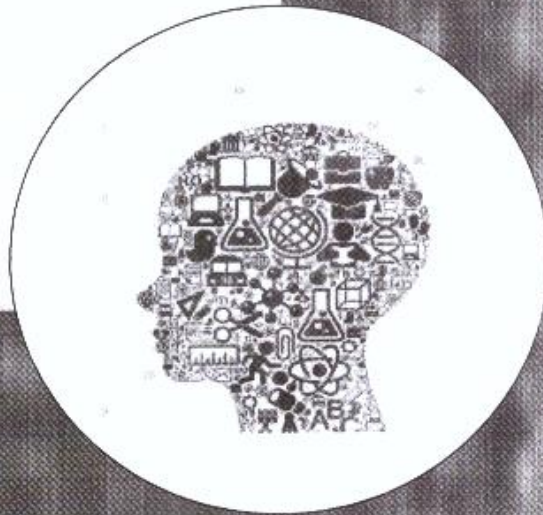
आझाद हिंद सेना

जर्मनीकडून पराभूत झालेल्या ब्रिटिशांच्या फौजेतील भारतीय सैनिकांना भारतीय स्वातंत्र्यासाठी आवाहन करून त्या शिपायांना घेऊन नेताजींनी २६ जानेवारी १९४२ मध्ये जर्मनिमधील ड्रेस्टन येथे आझाद हिंद सेनेची स्थापना केली. या फौजेचे नेतृत्व करण्यासाठी स्वतः नेताजींनी एक वर्षभर लष्करी शिक्षण घेतले त्यांच्या या उदात्त हेतूवर सशय घेणा-यांनी एक गोष्ट लक्षात ठेवावी की स्वतः हिटलरने सुभाषचंद्र बोस यांचा उल्लेख स्वतंत्र हिंदुस्थानचे अध्यक्ष अशा शब्दात केला होता पुढे जपानमध्येच रासबिहारी बोस यांनी आझाद हिंद सेनेची स्थापना केली त्यात प्रामुख्याने जपानला शरण गेलेल्या ब्रिटिशांच्या फौजेतील भारतीय शिपाई होते. नेताजीच आझाद हिंद सेनेला योग्य नेतृत्व देऊ शकतील याची खात्री असल्यानेच रासबिहारी यांनी नेताजींना जपानमध्ये येण्याची विनंती केली नेताजी आझाद हिंद सेनेसमोर दाखल झाले त्यामुळे फौजेत प्रचंड उत्साह निर्माण झाला. आझाद हिंद सेनेच्या जवानांसह सुभाषबाबूंनी ब्रिटिशां विरुध्द जोरदार दिलेला लढा हा अनेक परकमाच्या घटनांनी भरलेला होता. देशभक्तीचा प्रत्यय आजून देणारे असंख्य प्रसंग, निर्धार निष्ठा यांचा साक्षात्कार घडविणारा लढा होता. आपल्या मातृभूमीला परदास्यातून मुक्त करण्यासाठी भारतातील अनेक तरुणांना आझाद हिंद सेना प्रेरणादायी ठरली आणि अनेक तरुण य सेनेमध्ये दाखल झाले.

तुम मुझे खून दो मैं तुम्हे आझादी दुंगा

ISSN No 2347-7079
Impact Factor- 7.328
Volume-4, Issue-26

**INTERNATIONAL
JOURNAL of
ADVANCE and
APPLIED
RESEARCH**

Publisher: P. R. Talekar
Secretary,
Young Researcher Association
Kolhapur(M.S), India

Young Researcher Association

23	Bad Loans: An Empirical Analysis of Nationalized Banks in India Naupada Sunita, Dr. Rabindra Kumar Sahu	107-112
24	A Case Study On New Education Policy 2020 & Library & Information Science Subject Challenges And Opportunities Of Education In Modern India Dr. Savita Malik	113-117
25	Impact of ICT tools in teaching learning and evaluation for 21st Century Dr. Sulakshana Mane	118-121
26	Role of Women in Education, Employment, Defense & Services Pertaining To Science and Technology Asst. Prof. Ms. Neeta Sonkar	122-126
27	Occurrence of Cyanophyceae, Darna River, Nasik (M.S) Dr. Yogita S. Patil, Dr. H.A. Thakur	127-131
28	Financial Engineering Indian Accountancy System. Asst. Prof. Monica Khatri	132-138
29	Fundamental rights of prisoners of speedy trial Varsha Desai	139-145
30	A Case Study on Crypto Currency in India Dr. Vidya M. Jirage	146-148
31	Shopping Perception of College Students towards E-Commerce Platforms with special reference to Thane city Dr. Usha V Bhandare	149-154
32	'बॉलीवुड और हिंदी भाषा' प्रा.सौ. ज्योती रवींद्र गव्हाणे	155-156
33	"लोकसंगीत: आध्यात्मिक आनंद का स्रोत प्रा. दिपक महादेव जामनिक	157-158
34	संस्कृत नाटकातील प्रतिनायक: एक महत्वपूर्ण भूमिका सौ. लीना पांडे, डॉ. शुचिता दलाल	159-163
35	स्काऊट गाईड विषयाचे विद्यार्थी व सामान्य विद्यार्थी यांच्यातील नैतिक मूल्य व समायोजन यातील सहसंबंधाचा तुलनात्मक अभ्यास माधुरी देवीदास पाटील, डॉ. प्रमोद आत्माराम अहिरे	164-167
36	वैदिक देवता अग्नि विशिष्टाध्ययन सौ. वैशाली निशांत गौरशेट्टीवार	168-171
37	रामायण में सामाजिक सन्दर्भ : एक अनुशीलन डॉ. नारायण बागुल	172-174
38	१९६० नंतरच्या मराठीतील स्त्री लेखिकांच्या साहित्यातील स्त्रीवाद प्रा.श्री.व्ही.एन.कांबळे	175-176

१९६० नंतरच्या मराठीतील स्त्री लेखिकांच्या साहित्यातील स्त्रीवाद

प्रा.श्री.व्ही.एन.कांबळे

श्रीमती विजयादेवी देसाई सिनिअर कॉलेज दौलतनगर, ता.पाटण.जि.सातारा

Corresponding Author- प्रा.श्री.व्ही.एन.कांबळे

महाराष्ट्र ही संतांची व विचारवंतांची भूमी आहे. या पुरोगामी महाराष्ट्राला फुले,शाहू, आंबेडकरांच्या विचारांचा वारसा लाभला आहे. पुरातन काळापासून हिंदू संस्कृतीमध्ये स्त्रीला दैवतत्व बहाल केलेले दिसते. परंतु आजच्या धक्काधक्कीच्या जीवनात स्त्री वरील अन्यायाच्या व अत्याचाराच्या घटना आपल्या अवती- भोवती घडताना दिसतात. तिच्यावरील पारंपारिक बंधने व स्त्रीची सदयस्थिती व तिचे सामाजिक जीवन प्रस्तुत शोधनिबंधातून समजावून घेणार आहोत.

संशोधनाची उद्दिष्टे-

- 1) स्त्री वादाचे स्वरूप समजावून घेणे.
- 2) १९६० नंतरच्या कालखंडातील स्त्रियांचे प्रश्न समजावून घेणे.
- 3) स्त्रियांच्या सामाजिक स्थितीचा अभ्यास करणे.
- 4) स्त्री लेखिकांची स्त्रीवादासंबंधीची मनोभूमिका अभ्यासणे.

फ्रेंच राज्यक्रांतीतून मानवी हक्कांचा जाहीरनामा हा स्त्री हक्कासाठी प्रेरक ठरला.स्त्रीला सुद्धा पुरुषाप्रमाणे एक व्यक्ती म्हणून जगण्याचा हक्क मिळाला पाहिजे, या मागणीचा जोर वाढू लागल्याचे दिसते. १९ व्या शतकातील उदारमतवादी विचारांनी स्त्रीवादी विचारांची पायाभरणी करायला सुरुवात केली. प्रबोधनोत्तर युगातील मुक्ती लढे विषमतेच्या विरोधात राहिलेले दिसतात. दलितमुक्ती, श्रमिकमुक्ती व स्त्रीमुक्ती अशा चळवळी निर्माण झालेल्या दिसतात. यातील 'मुक्ती' ही संकल्पना समष्टी वाचक आहे. १ मुक्ती लढा हा केवळ एका वर्गापुरता मर्यादीत न राहता समग्र मानव समाजाच्या 'मुक्ती' या संकल्पनेचा विचार करावा लागतो. मन - १९४९ साली सीमॉन दी बोव्हा यांनी 'दी सेकंड सेक्स'या ग्रंथातून स्त्रीत्वाती वेगळी ओळख स्पष्ट केली. 'स्त्री ही जन्माला येत नाही, ती घडविली जाते.'२ या वस्तुस्थितीमुळे तिचे मागासलेपण, शोषण,अन्याय, अत्याचार,दुय्यम वागणूक या गोष्टींचा विचार करणे गरजेचे ठरते.

मराठी साहित्याचा विचार करता 'स्त्री-पुरुष तुलना'या निबंधातून ताराबाई शिंदे यांनी स्त्रियांच्या

परवशतेला पुरुषनिर्मित मूल्यव्यवस्थाच कशी जबाबदार आहे,याचा उद्‌हापोह केला. स्त्री- पुरुष समानतेची विवेकवादी भूमिका त्या घेतात.ताराबाई शिंदे यांचे विचारसूत्र व भाषिक तंत्र गौरी देशपांडे,मेघना पेठे अशा काही मराठी लेखिकांनी स्वीकारलेले आहे. मराठी भाषेतील स्त्री वादाची वाट ही विद्रोही वळणाची आहे. गौरी देशपांडे यांनी आपल्या साहित्यात पुरुष पात्रांना जाणीवपूर्वक गौणत्व दिले आहे. ३ पुरुषपात्रांना नावे न देता सर्वनामांचा वापर करून त्यांच्या अस्तित्वाचे दुय्यमत्व रेखाटतात. कवयित्री निरजा यांनी पांचालीच्या दुःखातून स्वताच्या शरीरालाच प्रश्नांकित करणारी भाषा वापरतात तर इंदिरा मंत 'तुळस'ही पारंपारिक स्त्री प्रतिमेचा वापर दुःखाच्या अविष्काराकरीता करतात.

अरुणा ढेरे, ज्योती लांजेवार, प्रज्ञा लोखंडे, आसावरी काकडे या कवयित्रींनी पुराण प्रतिमांची स्त्रीकेंद्री जाणीवितून नव्याने विद्रोही मांडणी केली. सुनिता देशपांडे, मल्लिका अमरशेख, शांताबाई कांबळे ल उर्मिला पवार आदि स्त्रियांनी आपल्या आत्मकथनातून पुरुषी दुटप्पीपणा उघड करण्याचा प्रयत्न केला. ४ स्वातंत्र्योत्तर कालखंडात सरकारने केलेले विविध कायदे व शिक्षणाचे सार्वत्रिकरणामुळे स्त्री-पुरुष विषमता संपेल हा विचार फोल ठरला. शिक्षित स्त्रियांच्या पुढे शिक्षण,नोकरीची जबाबदारी,मुलांचे संगोपन,कुटूंबाची अपेक्षांचे ओझे. व्यसनाधीन तबरे, त्यांना होणारा मानसिक व शारीरिक त्रास या सारख्या नव्या समस्या तिच्या समोर उभ्या ठाकल्या. कमावत्या स्त्रियांच्याकडे पाहणा-या पुरुषी दुपीत वृत्तीची जाणीव होते.

प्रेमविवाह झालेल्या नवरा- बायकोच्या संसारातही नवरेपणा कायम राहतो, हे वास्तव विभावरी शिरूरकरांनी शबरीसारख्या कादंबरीतून दाखवून दिले आहे. ५ तर अर्थार्जन करणा-या स्त्रियांच्या मुलांच्या संगोपनावर होणारा विपरीत परिणाम हा विषय उर्मिला पवार, सुधा सोमण यांनी हाताळलेला दिसतो. नव-याला आणि कुटूंबाला पोसण्याची जबाबदारी स्वीकारूनही सर्वांच्या नजरेत स्त्रीच्या दुबळेपणाची प्रतिमा राहाते, याची त्या खंत व्यक्त करतात.

दलित साहित्याचे आदि पुरुष डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांच्या दलितोद्धाराच्या चळवळीने नवशिक्षित दलित स्त्रीया मराठीमध्ये मोठ्या ताकदीने लिहिताना दिसतात. बेबी कांबळे- 'जीण आमूच', शांताबाई कांबळे- 'माझ्या जल्माची चित्तरकथा', उर्मिला पवार- 'आयदान' अशा आत्मकथनातून स्वताला आलेले जातिविषयक अनुभव, संसारिक जीवनात कुटूंबाकडून व पतीकडून मिळणारी उपेक्षेची वागणूक, कुचंबना, मुलांचे संगोपन, चळवळीचे कार्य याविषयी स्त्रीवादी वृत्तीने रेखाटताना दिसतात. याशिवाय बाबूराव बागूल यांच्या कथा व दया पवारांच्या कवितेतून स्त्री दर्शन आपणांस घडते. दलित लेखिकांना प्रमाण भाषेचा त्याग करून बोली भाषेचा वापर केला आहे. ही आत्मकथने वास्तव जीवनाचा आयुष्य पट मांगणारा साहित्य प्रकार निर्माण झाला, मध्यमवर्गीय लेखनाच्या मयदिबाहेरचे, गावकुमाबाहेरचे दुःख, व्याकूळ जीवन साहित्यात आणण्याचा प्रयत्न केला. स्वतंत्र भारतात पोट भरण्यासाठी केला जाणारा संघर्ष व त्यामध्ये होणारा अन्याय साहित्यात आणला गेला.

थोडक्यात १९६० नंतरच्या मराठी साहित्यात लेखिकांनी स्त्रीवादी जाणीवांची अभिव्यक्ती केलेली दिसते. नवे विचार, नवी स्पंदने, जीवनमूल्ये व समाजमूल्ये त्यांच्या साहित्यातून व्यक्त होतात. स्त्रियांची स्थिती व तिचे दाहक प्रश्नांबाबत ती जागरूक बनली. स्त्री मुक्तीची चळवळ व स्त्री विशिष्ट भाषेचा वापर हा स्त्रीवादाचे वरदान म्हणावे लागेल. लैंगिक विषमता दूर झाली पाहिजे, हा विचार स्त्रीवादी लेखनात स्थिर केला. पुरुषसत्ताक जीवन पद्धतीचे भय न वाटता ताराबाई शिंदेंपासून मेघना पेठे पर्यंतच्या स्त्री लेखिकांनी स्त्रीला नवे आत्मभान, आत्मविश्वासाचे बळ व स्वावलंबीत्व प्रदान केले.

संदर्भग्रंथ सूची -

1) कदम चा. प. (1989). शैक्षणिक संख्याशास्त्र, नूतन प्रकाशन, पुणे.

- 2) करंदीकर सुरेश (2009). अध्ययन अध्यापनाचे मानसशास्त्र, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
- 3) दांडेकर वा. ना. (2007). शैक्षणिक मूल्यमापन व संख्याशास्त्र, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
- 4) पंडीत बन्सी बिहारी (2010). शिक्षणातील संशोधन, नित्य नूतन प्रकाशन, पुणे.
- 5) कुलकर्णी, के. वी. (1990) शैक्षणिक मानसशास्त्र, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती
- 6) मंडळासाठी, श्रीविद्या प्रकाशन, शनिवार पेठ, पुणे 30
- 7) स्काऊट चळवळीची मुलतत्वे
- 8) प्रकाशक म. रा. भारत स्काऊटस् आणि गार्डस् राज्यसंस्था, मुंबई - २० (२४) इंटरनेट वेबसाईड
- 9) गावंडे एकनाथ, गावंडे अमित (२००५) 'मूल्याधिष्ठित

IFSIJ IMPACT FACTOR: 6.225

ISSN: 2455-1511

SANSKRUTI

International Multidisciplinary Research Journal

PEER REVIEWED & INDEXED JOURNAL

Special Issue: 011

March - 2022

"Dissemination of Education for Knowledge, Science and Culture."

- Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's

Kakasaheb Chavan College, Talmavale

Tal. Patan, Dist- Satara. 415103 (Maharashtra)

Accredited with 'B' Grade with 2.68

CGPA in cycle-III by NAAC, Bangalore

(Affiliated to Shivaji University, Kolhapur)

One Day Online

NATIONAL MULTIDISCIPLINARY CONFERENCE

On

Women Empowerment and Globalization

Organized by

INTERNAL QUALITY ASSURANCE CELL (IQAC)

On

Sunday, 19th December 2021

Special Issue Editor: Prin. Dr. Arun Gade

Guest Editor: Prof. Dr. Mahendra Kadam-Patil

Editor-in-Chief: Prof. Santosh Bongale

Special Issue Index		
Sr. No.	Title of the Paper & Author's Name	Page No.
1	<i>Micro Finance (Self Help Group) and Socio- Economic Development: A Micro Study</i> Prin. Mrs. Shubhangi Gawade, Dr. Ushadevi Eknath Salunkhe	12-21
2	महिला सबलीकरण व प्रतिनिधीत्व आणि समानतेचा अधिकार प्राचार्य डॉ. अरुण गाडे, प्रा. विशाल कांबळे	22-34
3	<i>Mrs. Warren's Entrepreneurship in Globalizing Scenario</i> Mr. Digambar M. Bhise, Dr. Tanweer K. Shaikh	35-38
4	स्त्री-सबलीकरण आणि धार्मिक अडसर प्रा. अशोक नथुराम डिंगर	39-46
5	महिला सक्षमीकरणाचा सशक्त विचार: 'यंग इंडियाचा युप सेल्फी' प्रा. संदीप परदेशी	47-50
6	मध्ययुगीन संत कवयित्रींचे योगदान प्रा. डॉ. सुनिल संभाजी साठे	51-55
7	वैदिक काल से लेकर वर्तमान तक भारतीय महिलाओं की दशा एवं दिशा डॉ. सिद्धनाथ खजूरिया	56-62
8	महिला सबलीकरण व केतकरांच्या कादंबरीतील स्त्रिया प्रा. डॉ. सौ. यू. आर. पाटील	63-69
9	<i>Impact of Self-help Groups' on Women Empowerment</i> Dr. Amol Gowardhan Sonawale	70-74
10	<i>Women Empowerment in Dina Mehta's Brides are Not for Burning</i> Shaila Nagnath Chobe	75-80
11	<i>Modern Reworking of the Legend of La Llorona in Sandra Cisneros' Woman Hollering Creek</i> Dr. Deepa S Patil	81-84
12	<i>Startup India and Women Entrepreneurship: A New Regime for Economic Development</i> Mr. Yogesh Maruti Kharat	85-91
13	<i>Feministic Ideology and Women Empowerment Through Literature</i> Dr. Anil K. Kate	92-97
14	महिला सबलीकरण: काळाची गरज प्रा. अभिजीत मनोहर शिंगडे	98-105
15	भारतीय स्त्री आणि शिक्षण शुभांगी बबन मेटे	106-112

मध्ययुगीन संत कवियत्रींचे योगदान

प्रा. डॉ. सुनिल संभाजी साठे

श्रीमती विजयादेवी देसाई सिनीयर कॉलेज दौलतनगर मरळी ता. पाटण, जि. सातारा

Email Id :- drsunilsathe1969@gmail.com

प्रस्तावना :

भारतीय समाजातील जीवन हे धर्मप्रेरीत आणि धर्म नियंत्रित असून मानविय विचार, वर्तन आणि एकूणच संपूर्ण आचारावर धर्माचे नियंत्रण होते. मध्ययुगीन कालखंडामध्ये महाराष्ट्रामध्ये हिंदू धर्माचा स्त्रीजीवनावर खोलवर परिणाम होऊन अनिष्ट चालीरितीमुळे हिंदू समाजातील स्त्रियांचा सामाजिक दर्जा खालावला होता. स्त्रियांना शिक्षणाचा हक्क नाकारल्याने त्या अशिक्षित अज्ञानी राहिल्या नुसत आणि मुल एवढ्या पुर्तेंच त्यांचे अस्तित्व राहिले अशावेळी संत कवियत्रींनी संत साहित्य व विद्वत्त भक्तीच्या माध्यमातून स्त्री जीवनाचे वास्तव समाजासमोर मांडले. मध्ययुगीन महाराष्ट्रात होऊन गेलेल्या कवियत्रींनी अनेक अभंग, काव्य, रचना व तत्कालीन स्त्री जीवन भारतीय समाज जीवनामध्ये त्यांना जे जाणवले, डोळ्यांना दिसले, अनुभवले तेच त्यांनी या माध्यमातून चित्रित केले. त्यामध्ये महदंबा, संत जनाबाई, कान्होपात्रा, आणि बहिणाबाई या कवियत्रींनी भारतीय समाज व स्त्रीजीवनाच्या अंगावर प्रकाश टाकण्याचे महत्त्वपूर्ण कार्य केले त्याचा थोडक्यात आढावा शोधनिबंधामध्ये घेण्याचा प्रयत्न केला मध्ययुगीन संत कवियत्रींचे योगदान या शोध निबंधात पुढील उद्दिष्टे निश्चत करण्यात आली आहेत.

❖ अभ्यासाची उद्दिष्टे :-

- १ तत्कालीन भारतीय स्त्री जीवनाचा आढावा घेणे
- २ मध्ययुगीन संत कवियत्रींच्या साहित्याचा अभ्यास करणे
- ३ महदंबा, जनाबाई, कान्होपात्रा, बहिणाबाई यांच्या साहित्याचा स्त्री जीवनावर झालेल्या परिणामांचा अभ्यास करणे

❖ अभ्यासाची गृहितके :-

- १ अनिष्ट चाली-रितीचा भारतीय स्त्रीया बळी ठरल्या असल्याचे दिसते.
- २ संत कवियत्रींच्या साहित्यामुळे भारतीय स्त्रीया जागृत होण्यास मदत झाली.
- ३ महदंबा, जनाबाई, कान्होपात्रा व बहिणाबाई यांनी भारतीय स्त्री जीवनाचे वास्तव आपल्या साहित्यातून निर्भडपणे मांडल्याचे दिसते.

❖ संशोधन पध्दती :-

संबंधित संशोधन कार्यात तथ संकलन करण्यासाठी दुय्यम स्रोत तसेच ऐतिहासिक नमुना निवड पध्दतीचा आधार घेण्यात आला आहे.

❖ दुय्यम स्रोत

प्रस्तुत अभ्यासाला उपयुक्त ठरेल असे विविध संशोधन साहित्य पाश्चिक, मासिके, संदर्भग्रंथ तसेच इंटरनेट याचा आधार घेऊन संशोधनाची मांडणी केली आहे.

❖ शोधनिबंधाचे स्पष्टीकरण :-

१. महदंबा

महदंबा उर्फ रुपाईसा हि मराठी साहित्यातील आद्य कवियत्री म्हणून त्यांच्या नावाचा उल्लेख केला जातो. इ.स. १२३८ मध्ये जन्म झालेल्या महदंबा याचे जीवन अतिशय संघर्षमय होते. चक्रधर स्वामी यांची शिष्य असलेल्या महदंबेने १४९ गिते रचली त्या गितांना धवल असेल म्हणतात. या गितातून त्यांनी स्त्री सुलभ विचार - अविकारांचा अविष्यकारांचा विचार मांडला त्यांना वैध्यत्वय आले त्यावेळी त्यांनी स्वतः ला सावरण्यासाठी अध्यात्माचा मार्ग स्विकारला महदंबेने स्त्री जीवनाविषयी सामान्य स्त्रींच्या उद्धारासाठी मोठे योगदान दिले महानुभव पंथाच्या उदारवादी दृष्टीकोनामुळे हिंदू समाजातील स्त्रीयांना जी संधी मिळाली तीचा लाभ घेऊन स्त्रीयांनी मोक्ष प्राप्ती मिळवण्याचा आदर्श समोर ठेवला विधवा स्त्रीयांनी पतीच्या निधनांतर सती जाण्यापेक्षा मोक्ष प्राप्ती आध्यात्माचा मार्ग स्विकारावा अत्मविश्वासाने चिंतन मनन करून विधवांनी मोक्ष प्राप्तीच्या मार्गाकडे वळावे अशी शिकवण दिली.

महदंबा संतकवियत्रींच्या शुध्दचरणाचा आर्दश व महानुभव पंथाची स्त्रीयांसाठी उध्दार दृष्टी यामुळे हजारो हिंदू स्त्रीया आशावादी जीवन जगावयास शिकल्या हि समाजाला मिळालेली मोठी देणूच आहे.

२. कान्होपात्रा

हि मंगळवेढ्यातील शामा नावाच्या एका नाईकिनीची मुलगी होती. ती विद्वल भक्त होती या भक्तीतुनच तीने ३० अंभंग रचले ते आज हि उपलब्ध आहेत. मज अधिकारी नाहि । भेटी देयी विठायी चरणापाशी । तुझी कान्होपात्रा दासी । जीवाचे जीवलागा माझे कृणायी सावळ डोळसे करुणा युथू देई काही, नको देवराया अंत असा पाहु। प्राण हा असा सवास्व फुटो पाहे । हरिणाचे पाडस व्याघ्रे धरियले । मज लागी झाले नैशी देवा ॥ तुझ विना ठाव न दिसे त्रिभवनी धावे ओ जननी विठायी ॥ भोकळुन आस झाले मी उध्दास घेयी कान्होपात्रा हदयास अशा अनेक कवनामभूत

कान्होपात्राने आपल्या संघर्षाचे चित्रण करून देवासमोर मांडले कान्होपात्रा अनिशय मुंदर होती तिच्या मोहित होऊन विंदरच्या बादशाहाने तिला दरवरात बोलवून घेतले परंतु ती आदेश डावलून तिने भक्ती मार्ग आवलंबवला आणि आपले संपूर्ण आयुष्य विद्वठल भक्तीत घालवले कवियत्री म्हणून कान्होपात्राने रचलेले अभंग तिच्या मनातील दुःख अनुभव व उत्कंट व्यथा याने दर्शन घडविणाऱ्या कान्होपात्राच्या उदाहरणावरून असे म्हणता येईल की भारतीय समाजातील हिन दर्जा असलेल्या व व्यथायाने हि हिन समजल्या गेलेल्या तिच्या कर्तृत्वामुळे व अध्यात्माच्या मार्गाने अत्मोन्नती साधता आली.

३. संत जनाबाई

मराठवाड्यातील गोदातिरी गंगाखेड येथील संत जनाबाईंचा जन्म इ.स. १०६० मध्ये एका मातंग कुटुंबात झाला त्यांच्या वडिलांचे नाव दामाजी व आईचे नाव कुरुडबाई असे होते. जनाबाईंचे वडिल विद्वठल भक्त होते. त्यामुळे त्यांना अध्यात्माची ओढ लागली आणि त्यांनी अध्यात्माचे सर्वोच्च ज्ञान मिळवले. घरात भक्तीचे किर्तनाचे वातावरण असल्यामुळे लहानपणापासून जनाबाईं वर किर्तनाचे संस्कार झाले आईच्या मृत्युनंतर त्या नामदेवाच्या घरी दासी म्हणून राहिल्या संत जनाबाईंनी ३४० अभंग रचिल्याचे सांगितले जात आहे. त्या अभंगातून भागवत सांप्रदायचा समजण्यास मदत होते. जनाबाईं दासी म्हणून जगली हिंदू धर्म शास्त्रकारांनी घालून दिलेल्या नियमानुसार शुद्र अतिशुद्र जातीच्या स्त्रीयांना अतिशय आपमानस्पद वागणुक मिळत होती. त्या विरुध्द त्यांनी आपल्या काव्याच्या किर्तनाच्या माध्यमातून जोरदार आवाज उठवला तिच्या अभंगात तत्कालीन उच्च वर्णिय ब्राम्हण जातीने शुद्रांना दिलेल्या आपमानस्पद दिलेल्या वागणुकी बद्दल टिकेचा सुर पाहवायास मिळतो. म्हणून तिला क्रांतीकारी कवियत्री असे म्हणतात. त्यांनी आपल्या अभंगातून तत्कालीन शुद्र वर्गाला उच्च वर्णिय वर्गाकडून व हिंदू समाजाकडून मिळालेली अन्याची वागणुक त्यांनी शुद्रवर्णातील दासी म्हणून जीवन कठले, आणि अभंगाची रचना केली. तरी हि त्यांच्या कर्तृत्वाची दखल तत्कालीन समाजाने घेतलेली दिसत नाही.^३

स्त्रीवाद हि आधुनिक विचारसरणी १९ व्या व २०व्या शतकात पाश्चात्स देशाकडून कला साहित्य आणि इतर क्षेत्रात आल्याचे दिसून येथे परंतु मध्ययुगीन कालखंडामध्ये सामाजिक, धार्मिक, राजकीय परिस्थीत स्त्रीयांच्या बाजूने नसताना देखील जनाबाईं विद्वठल भक्तीच्य माध्यमातून विद्रोहाची भाषा बोलताना दिसतात.

डोईचा पदर आला खांदयावरी ॥ भरल्या बाजारी जाईन मी । हाती घेऊन टाळ खांदयावरती विना । आता मज मला कोण करी ॥ इतक्या निर्भिड पणे संतजनाबाईं व्यवस्थेने निर्माण केलेल्या चकव्युहाला भेदण्याचा प्रयत्न करतात. मध्ययुगीन कालखंडामध्ये अध्यात्माच्या क्षेत्रात हि इतक्या

वाडवाने व्याप्त लोण्णी भूषा श्रौयाना वळती तरी जनाबाई हि विदोहानी विणगी पेटवतात मध्यमगीत काळखंडातील खी हि पुरुषाची गुलाम म्हणूनच जन्माला येत होती. तिला कोणतेहि सामकित् अधिकार नव्हते. खी ने कधीच स्वतःच्याची मागणी करू नये तसे नेहमी पुरुषाच्या आडनेत राहणे असे मनुष्यताचा कायदा सांगते. त्यामुळे समाजात मनुस्मृती नुसार सामाजिक व धार्मिक वर्तन घडत असते अशा काळात लिखांना खी जन्मामुळे दुःख होत असे. अशा परिस्थितीत हि जनाबाईने आपल्या अभागाच्या पाश्र्चात्तून विद्याच्या अनेक प्रशान्त वाचा फोडली."

४. संत बहिणाबाई चौधरी

बहिणाबाईचा जन्म शिवर येथे इ.स. १६२८ मध्ये झाला. बहिणाबाईने ५०० हून अधिक अक्षर उपलब्ध आहेत. बहिणाबाई संत तुकारामाची शिक्षा होती. त्यांनी काव्याच्या माध्यमातून संस्कृतिक समाज पद्धतीचे तितक्याजाचे तसेच बालविवाह, बालजवट विवाह, विधवा स्त्रियांचे दुःख यामु भारतीय समाज जीवनाच्या विविध पैलूंचे चित्र समाजासमोर मांडले

अरे संसार संसार जसा लक्षा चुल्यावर, आषी हाताला घटके तव्हा मियते भाकर हि कविता जनावर पडली कि बहिणाबाईचे नाव डोळ्यासमोर येते त्यांच्या संपूर्ण काव्यातील हि लोकप्रिय कविता आहे.

भारतामध्ये मराठी साहित्यामध्ये अनेक कवियत्री आणि कवी कवी होऊन गेले त्यामध्ये कविता आशा कवीता आणि रचना लिहिल्या की त्या वाचून मन आगशी समाधानी होऊन जाते. बहिणाबाईंचे जे अतिशय असल्या तरी त्यांनी रचलेल्या कविता आणि काव्य याचा अभ्यास केल्यास असे वाटते कि हे साहित्य कोणत्यातरी अनुभवी व सुशिक्षित व्यक्तीने लिहिलेले असावे त्यांनी रचलेले काव्य आपो कविता या संसार, शेती आणि शेतीची साधने माहेर, सण, काही ओळखीच्या व्यक्ती या सारख्या विषयावर त्यांनी कविता रचल्या आणि आपल्या मराठी साहित्यामध्ये भर टाकली आहे बहिणाबाई चौधरी यांचा मराठी साहित्यातील आजपर्यंत कवी म्हणून ओळखले जाते.

अरे संसार संसार खोरा कधी म्हणू नही, गव्हाच्या कवसाचे लोटा कधी म्हणु नही ॥१॥ अरे असा मोंठा जादुगार माझ्या जीवाला मीतर त्याच्या वरती पदर ॥१॥ अरे संसार भोळा समाजातील अनेक प्रश्नांवर आवाज उठवलेचे दिसून येते.

१. तत्कालीन भारतीय समाजातील हिंदू स्त्रींचा अतिशय चालीरीत्य कवी रचल्या होत्या त्यावर प्रकाश टाकण्याचे कार्य कवियत्रीने केले.

INDEXED, PEER-REVIEWED INTERNATIONAL JOURNAL.
www.sirnrj.org.in Email ID: editor@sirnrj@gmail.com

२. स्त्री महत्त्वा जनाबाई कानवेपयत अणी वारिणाबाई यानी पराडी सारिहयणाला आणी स्त्री जीवनाच्या विकासाला मोठे योगदान दिले.

३. स्त्री कविवरिणी स्वकर्तव्याच्या बळावर आत्मवियोगाच्या मार्ग करून साधना येती व अभ्यासाच्या मागि संसाधन राहून मोठा प्राप्त मिळवून आत्मोन्नी करी साधना येती याची शिकवण स्त्री वर्गाला दिली.

समाप्तेप

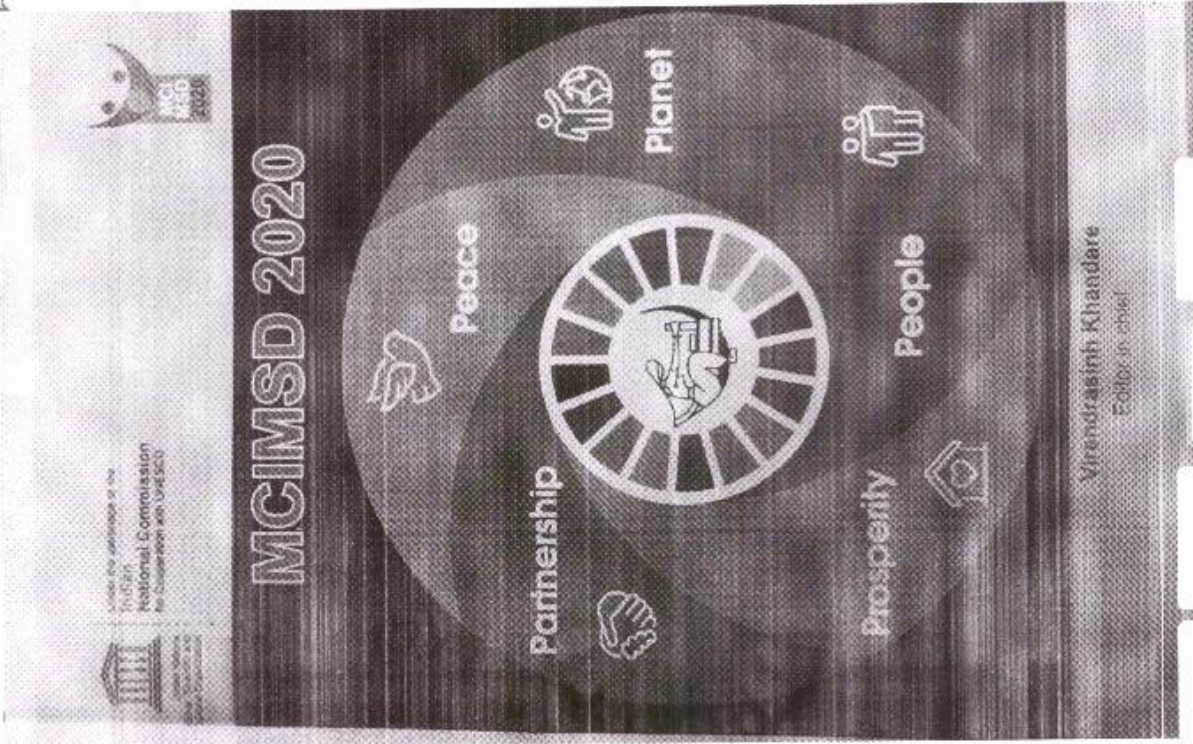
अशा प्रकारे मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील कविवरिणी स्त्री साधना विषयक कार्यांचे स्वरूप साहजिक अस्तुत त्यांनी काळ किरतन व अभंगाच्या माध्यमातून तत्कालीन भारतीय समाजावर होणा-या अन्याया विरोधात लढा दिला. विशेषतः भारतीय समाज व्यवस्थेतील महत्त्वाचे घटक अमनोरेव्या स्वीकार होणा-या हा अमानुष अत्याचारविरोधात आपल्या साहित्याच्या माध्यमातून जागतिक केंद्रे, पुरुढकेने स्वकीमिणी व गर्भकांड ओल्या, इत्यादी साहित्यातून स्त्री जीवन व माणस्य स्त्रीयांच्या उदारवादी कार्य केले जनाबाई स्त्रीयांनी अन्याय सहन करू नये, दडपणाखाली वावरू नये असे साहित्यातून आवाहन केले. काहीपात्रा हि एका तडईकीनीची मुली असताना सुध्दा विदुडल भक्तीतून अस्तोन्नी व अभ्यासाचे प्रत्येक गोष्टीवर मात करता येते हे दाखवून दिले तर वारिणाबाई यानी आपल्या अभंगातून तत्कालीन भारतीय समाज जीवनाच्या विविध पैलूवर प्रकाश टाकून त्यांना न्याय मिळवून दिला.

संदर्भ ग्रंथ सुची

१. पंडारकर पु.ल, "सामाजिक संशोधन पध्दती" श्री मरीश प्रकाश नागपूर, १९७८, पृष्ठ क. २५.
२. www.wikipedia
३. बांबळे जल्लिंदर, "यातंग इतिहास" प्रतिमा प्रकाशन पुणे इ.स.१९४४ पृष्ठ क. ५२
४. Dr. D.R. Kamble Sant Janabaincha Abhangatil Vidroh Janiv Ek Akalan - MCIMSD 2020 Volume II, Virehdruhinh Khandare Page No - 741
५. www.wikipedia

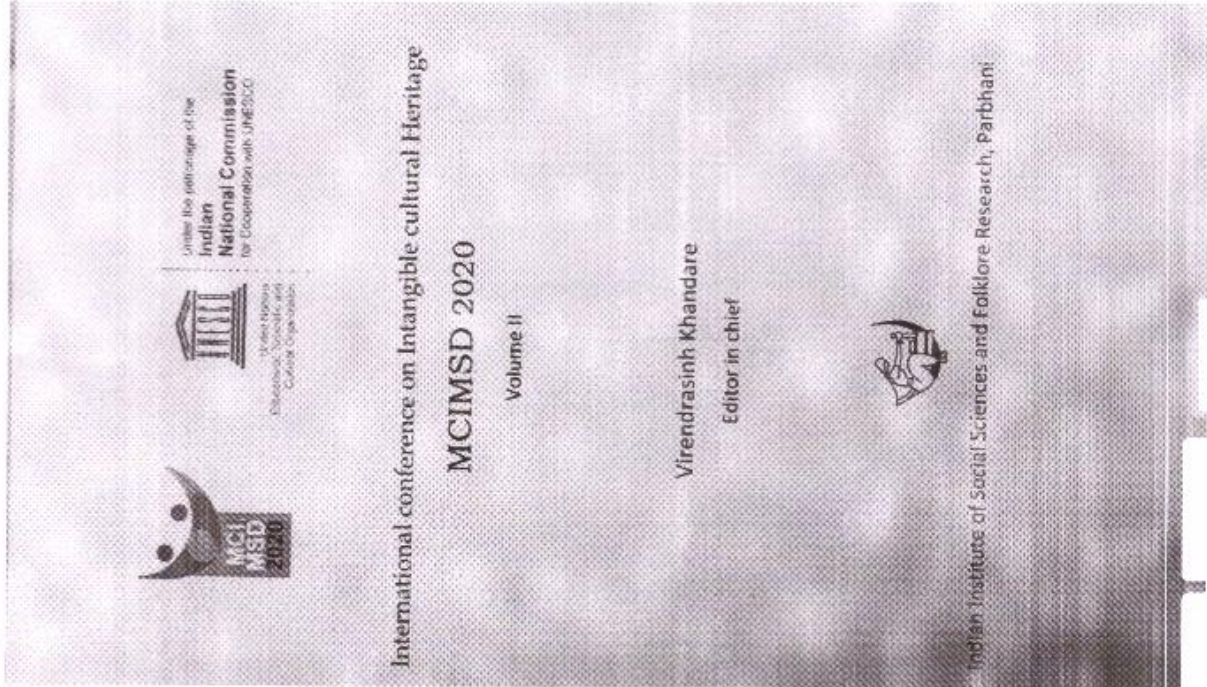
Sathe Sir Pol
today at 12:04 pm

Sathu Sir Pol

today at 12:04 pm

175.	डॉ. रामचंद्र भिसे	पावरा जमातीतील 'वसतिस्थान' (घरे) एक सांस्कृतिक भाग	929
176.	रवीकुमार सकत	महानुभावांच्या इतिहासाची साक्ष देणारा जुना वारसा - श्री दत्त मंदिर पेठपिंपळगाव	934
177.	ऋतुराज गुरव	संत काशिबा गुरव महाराज यांचे कार्य कर्तृत्व	937
178.	सखाराम शिंदे	सीमाभागातील सांस्कृतिक व भाषिक पार्श्वभूमी	942
179.	सी. संपदा गुरव	गुरव जमातीचे जाती वार्तापत्र शैव प्रबोधन एक तपपूर्तीचा प्रवास	950
180.	संदीप आगोणे	घनगरांची उत्पत्ती कथा	957
181.	डॉ. संगीता खुरद	माझे सांस्कृतिक संचित : माझा शाश्वत विकास	961
182.	डॉ. संजीवकुमार पांचाळ	सुताराची परंपरा व संस्कृती	968
183.	संतोष कांबळे	भारतीय लोकांमध्ये नवसाचे महत्व	976
184.	प्रा. संतोष शेळके	घनगर समाजातील पारंपरिक मेंढपाळ कुटुंबाच्या जीवनातील आर्थिक बाबी: एक अभ्यास	982
185.	सारंग पांचाळ	पेंडूचे निवृत्ती महाराज	987
186.	डॉ. सावंत एस. जी.	आधुनिक जीवन प्रणाली आणि प्रदूषण	991
187.	सत्यभामा सूर्यवंशी	मराठा समाजातील लग्नविधी : स्वरूप आणि अमूर्तता	1000
188.	शरदचंद्र पुसदकर	बऱ्हाड प्रांतातील गुरव समाज	1008
189.	प्रा. शारदा कच्छवे	लोकसांस्कृतीच्या उपासकांची गीते	1011
190.	डॉ. शारदा राऊत	ग्रामीण परिसरातील म्हणी	1019
191.	डॉ. शिवाजी परळे	तमाशातील सोंगाड्या अर्थात विनोद	1022
192.	डॉ. शिवाजी सोनटक्के	चांभार समाज परंपरा व सद्यस्थिती : एक सिंहावलोकन	1028
193.	प्रा. शिवदास पावरा	आदिवासी पावरा जमातीतील सण - समारंभ	1036
194.	व्हावळे शिवप्रसाद	ब्र. भु. प. पु. रंगनाथ गुरुजी : परभणीकर	1041
195.	श्वेता राजगुरू	राजगडावरील राजगुरू	1046
196.	श्यामल दुधाटे	संत एकनाथ व भारूड	1052
197.	सोनाली इंगळे	मराठी भाषेचे बदलते स्वरूप	1057
198.	डॉ. सोनाली सिरभाते	प्राकृतिक चिकित्सेचा आधार - आहार विहार व मनोव्यापार	1062
199.	डॉ. साठे सुनील संभाजी	मातंगांची व्यवसाय संस्कृती	1065
200.	सुवर्णा राऊत	शैवसिद्धांत व प्रतीके	1072

मातृगांची व्यवसाय संस्कृती

प्रा. डॉ. साठे सुनिल संभाजी
मु.पो. तांबवे, ता. कराड, जि. सातारा.
drsunilsathe1969@gmail.com

प्रास्ताविक :-

भारतीय समाजाचे 'जातीव्यवस्था' हे एक महत्त्वाचे वैशिष्ट्य आहे. भारतीय समाज हा वर्ग, गुलाम, राजा, चातुर्वर्ण्य, जातीभेद आणि अठरापगड जातीमध्ये विभागला गेला आहे. यामध्ये वरिष्ठ व कनिष्ठ जाती अशी वर्ग विभागणी निर्माण झाली असून वरिष्ठ वर्गीयांनी कनिष्ठ वर्गातील जातीवर आपले प्रभुत्व प्रस्थापित केले आहे. परिणामी समाजातील विकासाची सर्व सत्तास्थाने आपल्या हाती ठेवण्यात वरिष्ठ जाती यशस्वी झाल्या असल्याचे दिसून येते. त्यामुळे भारतीय समाजव्यवस्थेतील संख्येने मोठा असलेला 'बलुतेदार' वर्ग अनेक क्षेत्रात मागास राहिला.

'जाती संस्था' व 'बलुतेदारी' व्यवस्था यांनी अनेक वर्षांपासून 'गावगाडा' सांभाळला होता. तो गावगाडा वरवर बदलेला दिसत असला तरी ज्या प्रमाणात बदल व्हायला पाहिजे होता; त्याप्रमाणात बदल झालेला दिसून येत नाही. आजही काही गावामध्ये 'बलुतेदारी' पध्दत आढळून येते. जाती-जाती मध्ये 'बेटी व्यवहार' होताना दिसत नाही. आजही या जाती रूढी, प्रथा, परंपरेच्या साखळदंडात अडकून पडलेल्या दिसतात. म्हणून गावगाडा त्याचे स्वरूप, त्यामध्ये समाविष्ट असलेल्या जाती, त्यांचे व्यवसाय व त्यांचे गावगाड्यातील स्थान याचा अभ्यास होणे महत्त्वाचे व गरजेचे आहे.

भारतीय जाती संस्था आणि ग्रामीण भारतातील कार्यसंस्कृती यांचे परस्पररंशी नाते आहे. हे नाते बहुजनांवर धर्माच्या नावाखाली जबरदस्तीने लादण्यात आले आहे. ग्रामीण भागातील कृषी अर्थव्यवस्थेशी निगडीत विविध प्रकिया व व्यवसायाशी निगडीत जाती निर्माण करून त्या जातीतील लोकांच्या चरितार्थाची एका बाजूने सोय करण्यात आली होती. तर, दुस-या बाजूने पारंपारिक व्यवसायाची सक्तीही करण्यात आली होती. 'अलुतेदार' आणि 'बलुतेदार' अशा दोन प्रकारामध्ये विभागलेले जाती समुह, ग्रामीण, धार्मिक, सामाजिक व्यवहारांचा अविभाज्य भाग बनले होते.

याशिवाय आणखी एक माणुसकीशून्य श्रेणी अस्तित्वात होती ती म्हणजे अस्पृश्य उरविण्यात आलेल्या जातींचा समुह. 'मांग' जातीचा समावेश या अस्पृश्य समल्या जाणा—या जात समुहामध्ये करण्यात आला आहे.

मातंग जातीचा ऐतिहासिक आढावा :-

“मातंग जातीचा अभ्यास करताना या जातीचे वेगळेपण अभ्यासणे आवश्यक आहे. म्हणून मातंग जातीचा इतिहास जाणून घेण्याचा प्रयत्न केला आहे. महाराष्ट्रात या जातीला 'मांग' किंवा 'मातंग' म्हणतात. म्हैसूर प्रदेशात 'मादिग' म्हणतात. गुजरातमध्ये या जातीस 'मांगेल' किंवा 'मंगेला' म्हणतात. तर, मध्यप्रदेशात मात्र या जातीचा 'मांग' असाच उल्लेख आहे. नाना कटाले यांनी मांग शब्दा ऐवजी 'मातंग' असा शब्द उपयोगात आणला.”^१

मांग एक राज्यकर्ती जमात :-

चंद्रकांत वानखेडे 'मातंग प्राचीनता आणि सामाजिक परिवर्तनाची दिशा' या पुस्तकात असे नमुद करतात की, फार पूर्वी मांग ही राज्यकर्ती जमात होती. महारांच्याही आदिचा मांग हा या भूमीचा पुत्र आहे.^२ वि. रा. शिंदे यांच्या मतानुसार 'मांग', 'मंग', 'मांग' हे शब्द एक सारखेच आहेत. संस्कृत मध्ये मांग शब्दाचा अर्थ हत्ती किंवा सर्प (साप) असा होतो. परंतु, हत्ती किंवा सर्प हे मांगांचे पूर्वज होऊ शकणार नाहीत. 'मंग' या शब्दाचा अर्थ 'वानर' असा होतो. हा द्रविड भाषेतील शब्द आहे. म्हणून मांग हे वानरांचे वंशज असावेत असे मानले जाते. कारण मातंगांची पहिली वसाहत कर्नाटक राज्यात झाली. व 'किष्कींधा' हे त्यांचे राज्य तुंगभद्रेच्या काठावर होते.^३ तर, प्रभाकर मांडे यांच्या 'मांग आणि त्यांचे मागते' या पुस्तकात असे लिहितात. की, मांगांनी प्राचीनकाळी राज्ये स्थापन केल्याचा उल्लेख आहे. कोष देशाचा राजा, 'राजा प्रसेनजित' किंवा पसेनजित मांग या जातीतून उदयास आला असे म्हटले आहे. कर्नाटकात मांग वंशाचे राज्य होते. त्यांचेच आपण वंशज आहोत असे 'मादिग' जातीचे लोक मानतात. इ. स. ५६७-६८ या काळात 'किर्ती वर्मन' पहिला याचा उत्तराधिकारी 'मंगळेशा' याने राज्य केले.^४ मांग ही जात पूर्वी राज्यकर्ती जमात होती. याविषयी 'थर्स्टन आणि रंगाचारी यांचे विवेचन लक्षात घेण्यासारखे आहे. ते म्हणतात. "पूर्वी 'कनारसे' देशात मांगांचे राज्य होते. एकेकाळी मातंग लोक राजवंशीय होते. मातंगांचा उल्लेख 'मंगलेसा' राजासंबंधी येतो. मंगलेसा राजा इ. स. ६१० ते ११ च्या दरम्यान सत्ताभ्रष्ट झाला. या व्यतिरिक्त मांगांचा

उल्लेख इतरत्र आढळून येत नाही. परंतु, मांग म्हणजे एक कनिष्ठ, बहिष्कृत, डोंगरी व रानटी जात म्हणूनच त्यांचा उल्लेख पाहावयास मिळतो.^५ सदरील पुराव्यांचा आधार घेऊन असे अनुमान काढता येते की, मांग ही जात अतिप्राचीन काळात मोठ्या प्रामाणावर नसली तरी किमान शक्तीशाली व राज्यकर्ती आदिवासी जात होती. पुढे काळाच्या ओघात त्यांचे राज्य गेले असावे आणि त्यामुळे आज ते मागास राहिले असावेत.

गावगाड्यातील मातंग जातीचे स्थान :-

ग्रामसंस्था, गावगाडा वसत असताना त्यात प्रथम महार स्थायी रूपाने गावगाड्याबाहेर राहू लागला. आणि महारांच्या मागून मांग गावगाड्याच्या आडोशाला आला. गावगाड्याच्या दृष्टीने विचार करता मांगांना गावगाड्यात कोणतेही नियमित असे काम वाटून देण्यात आले नव्हते. महारांचे वतन होते. बलुते होते. गावकीची कामे होती. परंतु, मांगांना गावकीच्या कामांचे कोणतेच अधिकार नव्हते. महार, चांभार, सुतार हे बलुतेदार होते. परंतु, मांगांना बलंतदारी नव्हती. महार, चांभार गाव कुसाबाहेर राहात होते. परंतु मांग गावकुसाबाहेर चार हात दुर रहात होते. मांगांना गावगाड्यात नियमित काम नसल्याने त्यांचे जीवन खडतर झाले होते. पुढे १८ व्या शतकात मात्र मांगांना बलुदार म्हणून गावगाड्यात स्थान मिळाले.^६

मातंगांची व्यवसाय संस्कृती :-

गावगाड्यात सर्वात शेवटी सामील झालेली जात म्हणून मातंग जातीला ओळखले जाते. त्यामुळे बारा बलुतेदार आणि अठरापगड जातीचे व्यवसाय यापेक्षाही मातंगांचे वेगळेपण दिसून येते. ग्रामसंस्थेत कृषी जीवनाशी निगडित असलेले शेतमजूर म्हणून राबण्याचे, पेरणी, मळणी, सालगडी, पिकांची व घरांची राखण, चोरीचा माग काढणे, शिंदीच्या झाडापासून केरसूनी बनविणे, बसण्याचा बाज (बाजले) विणणे. इत्यादी कामे मातंग समाज गावगाड्यात करताना आढळतो.^७ तसेच बलुतेदार या नात्याने मांगास दोर वळणे, मोट दुरूस्त करणे, बैलासाठी चाबुक तयार करणे, नाडा तयार करणे, गावच्या सार्वजनिक मालमत्तेचा रखवालदार म्हणून काम करणे, जत्रेत हलगी वाजविणे, अशी कामे मातंग समाज करित होता. परंतु, बलुत्याच्या या कारणावरून महार व मांग या जातीत संघर्ष होत असे. इंदापूरच्या परगण्यातील महार, मांग या जातीच्या बलुत्याच्या हक्कावरून जेव्हा संघर्ष झाला. तेव्हा तो वाद निर्णयासाठी पैठणच्या धर्म सभेकडे पाठविण्यात आला. आणि त्या ठिकाणी रूढी,

परंपरा, लक्षात घेऊन मांगांनी केवळ दोरखंड व चामड्याच्या किरकोळ वस्तू बनवाव्यात. आणि त्यांनी महारांच्या हक्कात कोणतीही ढवळा ढवळ करू नये. साथीच्या रोगापासून गावची मुक्तता करण्यासाठी गवताची घागर मांगांनी मिरवित न्यावी. (तिलाच पेढीयाची घागर असे म्हणतात.) असा निर्णय दिला.

त्याचबरोबर मातंग जात पूर्वी लग्न समारंभात व प्रेतयात्रेत बॅन्ड वाजविणे, पोतराज, चो—या दरोडे टाकणे, फासी देणे, फासी देण्यासाठी दोर पुरविणे. इत्यादी कामे करत होती.^१ ब्रिटीश काळात दुष्काळात मातंग जातीने रामोशांना बरोबर घेऊन पश्चिम महाराष्ट्रातील काही इंग्रजी ठाणी व गोदासे लुटली, तर मोठमोठ्या सरजामदार यांच्या घरावर सामुहिक दरोडे घालून अन्न—धान्य मिळविण्याचा प्रयत्न केला. परिणामी ब्रिटीश सरकारने मांगांना दरोडेखोर व गुन्हेगार जात म्हणून घोषित केले.^२ त्यामुळे ही जात सामाजिक दृष्ट्या बदनाम झाली.

मातंगांची व्यवसायीक पारंपारिक अवजारे :-

मातंग समाजाचा पूर्वी ग्रामसंस्थेत वाकापासून दोरखंड बनविणे हा प्रमुख व्यवसाय होता. नाडे, वाले, कासरे, म्होरकी, यसन, शिकी, गोफन इत्यादी वस्तू बनविण्यासाठी त्यांनी अनेक अवजारांची निर्मिती केली होती. त्यामध्ये औत, करांडया, चक्र, पोळी, कलबुत, लांब दांडयाचा कोयता इत्यादींचा समावेश होतो. या अवजारांविषयी थोडक्यात माहिती पुढील प्रमाणे सांगता येईल.

१) औत :- ६ इंच रुंद व ६ फूट लांब जाड लाकडी फळीला सहा भोकं पाडलेले प्रमुख अवजार.

२) करांडी :- बाबळीच्या वाकड्या लाकडापासून तयार केलेले अवजार हे अवजार औताच्या साहाय्याने अनेक दोरींना एकसारखा पिळ देऊन एकच दोरी करण्याचे, आटण्याचे काम करते.

३) पात :- ४ इंच रुंद ६फूट लांब लाकडी फळीला ६ भोकं पाडलेले हे महत्त्वाचे अवजार आहे. औतामध्ये अडकविलेल्या दो—या बांधलेल्या करांडया पात्यात अडकवून ते पात हाताने गोल गोल फिरवून दोरीला पिळ दिला जातो.

४) कलबुत:- कमीत कमी तीन व जास्तीत चार दो—या एकत्र आनुन एकच मोठी दोरी तयार करण्यासाठी याचा उपयोग होतो.

५) पोळी :- एक ते दीड फूट गोलाकार लाकडी फळीला सात मोठी भोक पाडून तयार केलेले महत्त्वपूर्ण अवजार होय. या अवजाराच्या साह्याने सातपदरी वाले व नाडा तयार केला जातो.

६) कोयता :- काटेरी घायपाताचे लांब फडे कापण्यासाठी याचा उपयोग होतो. ते लांब दांडयाचे अवजार असते.

अशा प्रकारे मातंग जातीने शेतीसाठी गरजेच्या वस्तू पुरविण्यासाठी वेगवेगळ्या अवजारांची निर्मिती केली होती. एकेकाळी शेतकऱ्यांची अत्यंत महत्त्वपूर्ण गरज भागविणारी ही पारंपारिक अवजारे आता कालबाह्य झाली असून त्याची जागा यंत्राने घेतली आहे.

उपरोक्त संदर्भाचा अभ्यास करता असे अनुमान काढता येते की, मांग ही जात पूर्वी राज्यकर्ती जमात होती. त्यांचे राज्य गेल्यानंतर गावगाड्यात त्यांचा उशीरा समावेश झाला. परिणामी त्यांना गावगाड्यात कोणतेच हक्काचे काम मिळाले नाही. जे काही काम त्यांच्या वाटयाला आले त्यावर महार जातीने आपला हक्क सांगितला. गावगाड्यात शेतीसाठी आवश्यक अशा अनेक वस्तूंची निर्मिती जर मातंग समाज करित होता. तरी सुध्दा सुरुवातीच्या काळात तेरावा बलुता म्हणून त्याचा समावेश झाला नसल्याचे दिसून येते. त्यामुळे या जातीस अनेक संकटांना सामोरे जावे लागले. गावगाड्यात हक्काचे काम नसल्याने, तसेच स्वतंत्र व नवीन व्यवसाय निवडून पोट भरण्याची मुबा त्या काळात मांगांना या प्रस्थापित व्यवस्थेने नाकारल्यामुळे या जातीस केवळ पोट भरण्यासाठी सणादिवशी सण मागणे, चंद्र, सुर्य ग्रहना दिवशी 'दे दान सुटे गिरान' असे म्हणत गावातून भिक मागणे. बैल पोळ्याच्या, बेंदराच्या सणाला गावातील घरांना आंब्याच्या पानांचे तोरण बांधून वैत (वेर) मागणे, लग्न सराईत घराची राखण करून जेवन मिळविणे. इत्यादी हल्की व टाकावू कामे मातंग जातीस करावी लागत होती.

पुढे औद्योगिक क्रांतीनंतर यंत्राने निर्माण केलेल्या वस्तू बाजारात आल्याने घरी हाताने बनविलेल्या च-हाट, दोरखंड व चामड्यांच्यावस्तूंचे महत्त्व कमी झाले. त्याचा मातंग समाज बळी ठरला. आदीच डबघाईला आलेला दोरखंडाचा व्यवसाय बाजारपेठेतून हद्दपार झाला. बैल आणि बैलगाडीची भूमिका ट्रॅक्टरने घेतल्याने, तर विहिरीवरील मोटेची जागा पाणी उपसा करणा-या इलेक्ट्रीक मोटारीने घेतल्याने मातंगांच्या पारंपारिक व्यवसायाला खीळ बसली आहे. असे जरी असले तरी, मातंग जातीतील लोकांनी आपल्या पारंपारिक व्यवसायाला आधुनिकीकरणाची जोड देऊन

व्यवसायात बदल करावयास हवा होता तो झालेला दिसत नाही. त्यामुळे गावगाड्यातील एक अतिमहत्त्वाचा व्यवसायीक, कारागीर म्हणून ओळखल्या जाणा-या मातंग जातीस विकासाच्या मुख्य प्रवाहापासून दूर रहावे लागत आहे. असे म्हटले तर फारसे चुकीचे ठरणार नाही.

सारांश :- स्वातंत्र्योत्तर काळात भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, लोक शाहीर अण्णा भाऊ साठे यासारख्या महापुरुषांच्या कार्यकर्तृत्वापासून प्रेरणा घेऊन मातंग समाजाने आपले पारंपारिक दास्य झुगारून देऊन संविधानिक अधिकारांच्या लाभासाठी संघर्ष सुरू केला आहे. मातंग समाजातील तरूण शिक्षण घेऊन विविध प्रशासकीय व सार्वजनिक क्षेत्रामध्ये नोक-या करताना काही प्रमाणात दिसू लागले आहेत. परंपरेची गुलामी नाकारण्याच्या भूमीकेतून इतरांच्या लग्न समारंभात हलगी, बॅन्ड वाजविणे, पोतराज बनून भिक मागणे अशी दुय्यम कामे करण्यास ते नकार देत आहेत. ही गोष्ट चांगलीच आहे. पण, आपला पारंपारिक व्यवसाय कौशल्याचा नव्या कालखंडातही स्वाभिमानाने वापर करता येऊ शकतो. याचेही भान त्यांनी ठेवले पाहिजे.

निष्कर्ष :-

- १) गावगाड्यात सर्वात शेवटी सामील झालेल्या मातंग जातीस गावगाड्यात सुरूवातीस कोणतेच नियमित असे काम वाटून देण्यात आले नव्हते.
- २) नंतरच्या कालखंडामध्ये गावकीच्या कामात मांगांना स्थान मिळाले असले तरी, त्यावर महार जात आपला हक्क सांगत होती.
- ३) एकेकाळी मातंग ही जात शूर, धाडसी, पराक्रमी व राज्यकर्ती जमात होती असे दिसून येते.
- ४) औद्योगिक क्रांतीनंतर मातंगांच्या पारंपारिक व्यवसायाला खीळ बसली असल्याचे दिसते.
- ५) मातंग जातीस आपल्या पारंपारिक व्यवसायाला आधुनिकीकरणाची जोड देऊन व्यवसायात बदल करता आला नाही.
- ६) आंबेडकरी विचारधारेचा स्वीकार केल्यामुळे मातंग समाजातील तरूणांचे शिक्षणाचे प्रमाण वाढले. पण, शिक्षणाच्या लाभक्षेत्रा पर्यंत पोहोचण्यामध्ये बहुसंख्य मातंग तरूण अद्यापही यशस्वी झालेला नाही. त्यामुळे प्रशासकीय व सार्वजनिक क्षेत्रातील नोक-यांमध्ये मातंगांचा सहभाग अत्यल्प आहे.

संदर्भ :-

- १) मिसाळ हनुमंत 'महाराष्ट्रातील दलित जातींचे अंतरंग : मातंग समाजाचे समाजशास्त्रीयविश्लेषण', कैलास पब्लिकेशन्स, औरंगाबाद. प्रथम आवृत्ती सप्टेंबर २००६ पृ. क्र. १२०
- २) वानखेडे चंद्रकांत 'मातंग प्राचीनता आणि सामाजिक परिवर्तनाची दिशा', सुगावा प्रकाशन, पुणे. १९९५ पृ. क्र. ४१
- ३) शिंदे वि. रा. 'भारतीय अस्पृश्यतेचा प्रश्न' नवभारत ग्रंथमाला, नागपूर. १९३३ पृ.क्र. १२५
- ४) मांडे प्रभाकर 'मांग आणि त्यांचे मागते' गोदावरी प्रकाशन, औरंगाबाद. १९९९ पृ.क्र. १०७
- ५) Thurston E and Rangachari, 'cast and tribes of southern india, vol, IV, Gov, Press, Madras, 1909, p. No. 317
- ६) अत्रे त्रि. ना. 'गावगाडा' वरदा प्रकाशन, सेनापती बापट मार्ग, पुणे. तिसरी आवृत्ती १९८९ पृ. क्र. ७
- ७) गायकवाड शरद 'मातंग समाज : साहित्य आणि संस्कृती', स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे. प्रथम आवृत्ती २६ जून २०१५ पृ. क्र. ७६,७७
- ८) कुलकर्णी अ. रा. 'मध्ययुगीन महाराष्ट्र', डायमंड पब्लिकेशन्स, पुणे. प्रथम आवृत्ती २००७ पृ. क्र. ५८,५९
- ९) वानखेडे चंद्रकांत 'मातंग समाज आणि आंबेडकरवाद', सुधीर प्रकाशन, वर्धा. २००४ पृ. क्र. ३४
- १०) डोलारे करुणेश 'महाराष्ट्रातील मातंग समाज', मार्गप्रतिष्ठान प्रकाशन, पुणे. १९९१ पृ. क्र. ५९,६०

ISSN-2277-7911

YOUNG RESEARCHER

Inter Disciplinary Research Journal

**Volume II, Number 1.
January-February-March 2013**

Young Researcher Association, Kolhapur

YOUNG RESEARCHER
INTER DISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL

CONTENTS

Sr. No.	Name	Title	Page No.
1	Snehal Lokare Dr. P. B. Patil	A STUDY ON SOCIO-ECONOMIC ANALYSIS OF RANKALA LAKE KOLHAPUR	3 - 12
2	Pralhad Kamble Dadasaheb Sardesai	INDIAN AGRICULTURE: PERFORMANCE AND WAY AHEAD	13 - 20
3	Priya Pillai Dr. R.M Kamble	FORMULATION AND NUTRITIONAL EVALUATION OF KOKAM (GARCINIA INDICA) CANDY	21 - 27
4	Maheshwarappa T.S. Dr. P.B. Patil	FINANCIAL PERFORMANCE OF SUGAR FACTORIES IN DAVANGERE DISTRICT OF KARNATAKASTATE	28 - 38
5	Mahesh D. Chougule Dr. P.B. Patil	RETURNS FROM VARIOUS SCHEMES OF LIC AND PRIVATE INSURANCE COMPANIES	39 - 44
6	Rajendra . P. Joshi Alias Parijat.	MTI- MOTHER TONGUE INFLUENCED CHALLENGES IN PLACEMENT AND RECRUITMENT OF POST GRADUATE MANAGEMENT STUDENTS	45 - 51
7	Mr. V.D. Malage	SOME ASPECTS OF NON BRAHMIN MOVEMENTS IN SOUTHERN INDIA	52 - 58
8	Mr.Mahendrakumar A. Jadhav	FACTORS, CAUSES AND POLICY IMPLICATION OF INDIAN CHILD LABOUR	59 - 66
9	Mr. Arun V.Paudmal	STUDY OF POPULATION AND SOME RESOURCES IN THE DROUGHT PRONE REGION OF MAHARASHTRA	67 - 74
10	Mrs. Sandhya Arun Paudmal	RESENT STATUS AND INNOVATIVE PRACTICES TO ENHANCE PERFORMANCE OF WOMEN ENTREPRENEURS	75 - 82
11	Ms. Nilisha Desai Ms. Anuradha Gaikwad	A STUDY OF PROBLEMS FACED BY WOMEN ENTREPRENEURS WITH SPECIAL REFERENCE TO SELF HELP GROUPS IN THE CITY OF KOLHAPUR	83 - 88
12	Mr. Gajanan Salunkhe Prof. Dr. U. M. Deshmukh	PERCEPTION ANALYSIS OF RURAL FMCG RETAILERS ABOUT FDI IN MULTI-BRAND RETAIL WITH SPECIAL REFERENCE TO RADHANAGARI & KARVEER TALUKA	89 - 93
13	Mr. V. S. Salokhe. Prof. Dr. U. M. Deshmukh	STUDY OF IMPACT OF BRAND ON CONSUMER BUYING BEHAVIOR WITH SMALL SEGMENT CARS IN KOLHAPUR CITY	94 -101
14	Mr. Sarjerao Shamrao Pawar	SERVICE QUALITY OF HOUSING FINANCE: AN EMPIRICAL STUDY OF BANKS IN SATARA DISTRICT	102 - 107
15	Mr. Avinash G. Bhale.	CAUSES OF POVERTY AND SOCIAL INEQUALITIES IN INDIA-HISTORY OF DISCRIMINATION AND CONTINUITY IN CONTEMPORARY EXCLUSION	108 - 112
16	सुनिल संभाजी साठे	मार्तग समाजातील राजकीय अभिजन वर्गाचा दक्षिण महाराष्ट्राच्या राजकारणावर पडलेला प्रभाव १९९० ते २००९	113 - 118

मातंग समाजातील राजकीय अभिजन वर्गाचा दक्षिण महाराष्ट्राच्या राजकारणावर
पडलेला प्रभाव १९९० ते २००९

सुनिल संभाजी साठे
मु.पो. तांबवे ता. कराड. जि. सातारा.

प्रस्तावना :

परिवर्तन हा प्रत्येक समाज व्यवस्थेचा स्थायी गुणधर्म आहे. धर्म व जातीवर आधारित वैशिष्ट्ये लक्षात घेता. एकंदर भारतीय समाज परिवर्तनाचा इतिहास हा मंदगतीचा असाच राहिला आहे. त्यामुळे पुर्वी भारतीय समाजात, फारसे समाज परिवर्तन झाले नाही. परंतु १९ व्या शतकात विशेषतः ब्रिटीश भारतात आल्यापासुन भारतीय समाज व समाज व्यवस्था यांच्यात अमुलाग्र बदल होत गेले. ब्रिटीशांची नवी शिक्षण प्रणाली, तंत्रशिक्षण, उत्पादन पध्दती, न्याय व्यवस्था आणि त्या अनुशंगाने प्रस्थापित झालेली नवी मुल्ये या आणि अशा अनेक कारणांच्या एकत्रित परिणामातुन भारतीय समाजातील वेगवेगळ्या क्षेत्रातील व वेगवेगळ्या जातीमधुन अभिजन वर्गाचा उदय झाला.

अभिजन म्हणजे काय?

समाज कोणत्याही विचाराचा वा स्वरूपाचा असो. त्यामध्ये काही लोकांचे स्थान उच्च व श्रेष्ठ असे मानले जाते अशा लोकांना त्या समाजातील 'अभिजन' किंवा 'श्रेष्ठजन' म्हणून ओळखले जाते. अशा लोकांची संख्या समाजामध्ये अल्प असते. हे श्रेष्ठस्थान त्यांना निरनिराळ्या आधारावर प्राप्त झालेले असते. उदा. उच्च कुळात जन्म, बुध्दीमत्ता, संपत्ती, गुणवत्ता, शारिरीक सामर्थ्य असे हे आधार होत. प्रत्येक समाजाच्या निरनिराळ्या क्षेत्रात अशा अभिजनाचा वर्ग आढळुन येतो. अभिजन सोडून समाजातील इतर लोकांना जनता म्हणून ओळखले जाते.

अभिजन सिध्दांताचा उदय :-

अभिजन ही संकल्पना सर्व प्रथम पॅरेटो, मोस्का या इटालियन समाजशास्त्रज्ञासह लासवेल, सी राईट मिल्स या विचारवंतांनी मांडली पुढे दुसऱ्या महायुध्दांच्या वेळी अभिजन सिध्दांत, समुह सिध्दांत, सत्तासिध्दांत हे तीन सिध्दांत अमेरिकेत फार लोकप्रिय झाले आणि येथूनच त्याचा सर्वत्र प्रसार व प्रचार झाला.

भारतातील अभिजन वर्ग :-

भारतातील 'अभिजन वर्ग' लक्षात घेण्यासारखा आहे. सनातनी धार्मिक असणाऱ्या समाजातील मोठ्या समुहाने जमिनदारी, महसूल विभाग आपल्याकडे ठेवून पारंपारिक अभिजन वर्ग निर्माण केला. त्यानंतर नागरी भागातील व्यावसायिक पार्श्वभुमी असलेला नविन अभिजन वर्ग उदयास आला. पुढे स्वातंत्र्योत्तर कालखंडामध्ये भारताने संसदिय लोकशाहीचा तसेच अनुसुचित जाती जमातींना आरक्षण (राखीव) जागांच्या धोरणाचा स्विकार केला. परिणामी देशातील दलित मागासवर्गीय लोकांना अभिजन वर्गामध्ये खुला प्रवेश मिळू लागला आणि बाबासाहेब आंबेडकरांच्या नेतृत्वाखाली महाराष्ट्रामध्ये

महार (बुद्धिष्ठ)लोकांचा एक अभिजन वर्ग म्हणून उदयास आला. त्यामध्ये मातंग जातीचाही समावेश होतो.

महाराष्ट्रातील मातंग समाजातील अभिजन वर्गाचा उदय :-

राजकीय आरक्षण (राखीव जागा)घोरणाच्या अमलबजावणीमुळे १९६२ ते २००४ या कालखंडामध्ये महाराष्ट्रात अनुसुचित जातीसाठी १८८ विधानसभा मतदारसंघ राखीव ठेवले होते. म्हणजेच अनुसुचित जातीच्या १८८ व त्यामध्ये समाविष्ट असलेल्या मातंग समाजाची ४९ अभिजनांना महाराष्ट्राच्या विधानसभेवर काम करण्याची संधी प्राप्त झाली. या संधीचा फायदा घेऊन या अभिजनांनी मातंग समाजास एकत्रित करून त्यांची राजकीय दृष्ट्या संघटनात्मक बांधणी केली आणि त्यांना राजकीय शिक्षण देऊन त्यांचा राजकीय सहभाग वाढविण्याचा प्रयत्न केला. या पार्श्वभूमीवर दक्षिण महाराष्ट्रातील मातंग समाजातील राजकीय अभिजन वर्गाचे नेतृत्व कशाप्रकारे विकसित होत गेले. व त्यांचा दक्षिण महाराष्ट्रांच्या राजकारणावर कशाप्रकारे प्रभाव निर्माण झाला. याचा थोडक्यात आढावा पुढीलप्रमाणे

दक्षिण महाराष्ट्रातील मातंग समाजाचे राजकीय अभिजन व त्यांचे राजकारण :-

दक्षिण महाराष्ट्र हा महाराष्ट्राच्या राजकारणात प्रभावी असणारा प्रदेश आहे. अनुसुचित जाती गटामध्ये समाविष्ट असलेली मातंग ही जात मोठ्या प्रमाणावर वास्तव्य करते. त्यास वीर लहुजी वस्ताद व लोकशाहीर आण्णा भाऊ साठे यांचा सामाजिक व क्रांतीकारक वारसा लाभलेला असून महाराष्ट्रामध्ये मातंग समाजाच्या राजकीय चळवळीची सुरुवात दक्षिण महाराष्ट्रामधून स्वातंत्र्यपूर्व काळापासून (१९४६) झालेली आहे. परिणामी दक्षिण महाराष्ट्रातील समस्त मातंग समाज राजकीय दृष्ट्या जागृत होऊन संघटित झाला. यातूनच त्यांच्या राजकीय पातळीवर काम करणाऱ्या अनेक संघटना निर्माण झाल्या. त्या माध्यमातून त्यांनी मातंग समाजाचे विविध प्रश्न शासनासमोर मांडून अनेक मोर्चे, आंदोलने करून महाराष्ट्राच्या राजकारणावर प्रभाव पाडण्याचा प्रयत्न केला. या प्रभावी कार्याची दखल घेऊन महाराष्ट्रातील काँग्रेस, राष्ट्रवादी काँग्रेस व शिवसेना या पक्षांनी मातंग समाजातील या अभिजनांना आपल्या पक्षाची अधिकृत उमेदवारी देऊन महाराष्ट्राच्या विधानसभेमध्ये मातंग समाजाचे लोकप्रतिनिधी म्हणून काम करण्याची संधी प्राप्त करून दिली.

दक्षिण महाराष्ट्रातील मातंग समाजातील राजकीय अभिजन वर्गास विधान सभेत मिळालेले

प्रतिनिधित्व १९९० ते २००८

वर्ष	वि.स. एकूण जागा	मातंगास मिळालेल्या जागा
१९९०	१८	२
१९९५	१८	३
१९९९	१८	४
२००४	१८	३
२००९	२९	१

अशाप्रकारे दक्षिण महाराष्ट्रामधील कोल्हापुर जिल्ह्यातील वडगाव, सातारा जिल्ह्यातील माण व सोलापुर जिल्ह्यातील मंगळवेढा, मोहोळ व उ.सोलापुर या राखीव मतदार संघामधुन मातंग समाजास विधानसभेच्या १३ जागा मिळाल्या त्यामध्ये प्रामुख्याने मा. जयवंतराव आवळे, प्रा. लक्ष्मणराव ढोबळे आणि उत्तमप्रकाश खंदारे यांचा प्रथम क्रमांकाचे उल्लेख करावा लागेल कारण या अभिजनांनी या संधीचा फायदा घेऊन आपआपल्या राखीव मतदार संघामध्ये अनेक विकास कामे करून द. महाराष्ट्राच्या राजकारणावर प्रभाव निर्माण केला. दक्षिण महाराष्ट्राच्या राजकारणावर मातंग समाजातील राजकीय अभिजन वर्गाच्या पडलेला प्रभाव १९९० ते २००९.

दक्षिण महाराष्ट्राच्या राजकारणावर मातंग समाजातील आमदारांचा पडलेला प्रभाव १९९० ते २००८:-

१९९० नंतर दक्षिण महाराष्ट्रातील मातंग समाजास एकत्र आणण्याचे प्रयत्न झालेले आहेत. बौध्द, दलितांच्या राजकारणाला आवाहन देण्यासाठी, त्यांच्यामध्ये हिंदु अस्मिता जागृत करून मातंग समाजाचे वेगळेपण दाखविण्यासाठी लहूजी साळवे, मुक्ता साळवे व लोकशाहीर आणणा भाऊ साठे यांचा प्रतिकासारखा उपयोग केला जात आहे. यातूनच दक्षिण महाराष्ट्रातील समस्त मातंग समाजास स्वतंत्र राजकीय अस्मितेची जाणीव झाली. या अस्मितेचा आधार घेऊन मातंग समाजातील अभिजनांनी अनेक संघटना निर्माण केल्या. त्या माध्यमातुन त्यांनी मातंग समाजाचे संघटन केले. व मातंग समाजाच्या विविध प्रश्नावर मोर्चे, आंदोलनाचे आयोजन करून दक्षिण महाराष्ट्राच्या राजकारणावर प्रभाव पाडला. या प्रभावी कार्याची दखल घेऊन महाराष्ट्रातील काँग्रेस, राष्ट्रवादी काँग्रेस, शिवसेना या पक्षांनी आपआपल्या पक्षाची अधिकृत उमेदवारी देऊन विधान सभेमध्ये मातंग समाजाचे प्रतिनिधीत्व करण्याचे संधी या अभिजनांना प्राप्त करून दिली.

दक्षिण महाराष्ट्रामध्ये १९९० ते २००८ या दरम्यान मातंग समाजाच्या सहा अभिजनांना विधान सभेचे प्रतिनिधीत्व करण्याची संधी मिळाली. त्यामध्ये जयवंतराव आवळे, प्रा. लक्ष्मणराव ढोबळे व उत्तमप्रकाश खंदारे यांचा प्रामुख्याने उल्लेख करावा लागेल. या तीन अभिजनानी या संधीचा फायदा घेऊन सर्वसमावेशक धोरणाचा अवलंब करून तसेच मातंग प्रतिनिधीही ओळख न ठेवता आपआपल्या मतदार संघातील मातंग समाजासह अनेक जातीच्या धर्माच्या लोकांना एकत्र केले आणि त्यांच्यामध्ये ऐक्य निर्माण करून त्यांचे संघटन केले. त्याचबरोबर आपल्या मतदार संघामध्ये छोटे-मोठे उद्योग व्यवसाय निर्माण करून मतदार संघातील अनेक लोकांचा रोजगाराचा प्रश्न सोडविला. करोडो रूपयांचा आर्थिक निधी उपलब्ध करून शेतोसाठी सिंचन योजना, छोटे-मोठे बंधारे, पाईप लाईन, कालवा अशा अनेक योजना राबवून मतदार संघातील हजारो एकर जमिन औलिताखाली आणली. व शेतकऱ्यांचे प्रश्न मार्गी लावले. तर पिण्याच्या स्वच्छ पाण्याची सोय, आत्याधुनिक दिवाबत्ती, पक्के रस्ते, गाव तेथे एस.टी. बस, नदीवरील व ओढ्यावरील छोट्या-मोठ्या पुलांची निर्मिती, अनेक बेघर गरीब लोकांना मोफत घरांचा लाभ, अनेक विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षण घेण्याची संधी, हजारो अंगणवाड्यांची आवश्यकतेनुसार निर्मिती अशा अनेक शासकीय योजना मतदार संघामध्ये राबवून या अभिजनांनी मतदार संघाचा सर्वांगीण विकास घडवून आणला. तसेच काँग्रेस, राष्ट्रवादी काँग्रेस, सेना , भाजप या पक्षामधील राजकीय स्पर्धा आणि मातंग समाजामधील स्पर्धेत

राजकीय स्थान टिकवून ठेवण्यासाठी जयवंतराव आवळे यांनी "दलित विकास आघाडी" तर प्राध्यापक लक्ष्मणराव ढोंबळे यांनी "बहुजन रयत परिषद" या राजकीय संघटनांची निर्मिती करून दक्षिण महाराष्ट्रातील मातंग समाजाची संघटनात्मक बांधणी केली. त्यामुळे मातंग समाजासह बहुजन समाजाची संघटीत शक्ती या अभिजनांच्या सतत पाठीशी राहिली यातूनच त्यांनी दक्षिण महाराष्ट्राच्या राजकारणावर वर्चस्व प्रस्थापित केले.

मातंग समाजातील या अभिजनांना आपल्या सोबत घेतल्याशिवाय दक्षिण महाराष्ट्रातील मातंग समाज व बहुजन समाज आपल्या सोबत राहणार नाही. तसेच या अभिजनांच्या विरोधात इतर जातीचा उमेदवार निवडणुकीमध्ये उभा केला तर तो निवडून येणार नाही. यांची जाणीव महाराष्ट्रातील राजकीय पक्षांना झाली. त्यामुळे या पक्षांनी या अभिजनांना विधान सभेच्या प्रत्येक निवडणुकीमध्ये उमेदवारी देऊन विधान सभेमध्ये प्रतिनिधीत्व करण्याची संधी दिली. परिणामी १९८० ते २००४ पर्यंत कोल्हापूर जिल्ह्यातील "वडगाव", १९८० ते १९९९, २००९ पर्यंत सोलापूर जिल्ह्यातील "मंगळवेढा" व "मोहोळ" तर १९८५ ते २००४ पर्यंत "उत्तर सोलापूर" या राखीव मतदार संघावर मातंग समाजातील राजकीय अभिजन वर्गाचे (आमदारांचे) वर्चस्व राहिले आहे. त्यांच्या या प्रभावी कार्यास वरील कालखंडामध्ये त्या-त्या मतदार संघामध्ये आम्हान देऊ शकेल असा एकही राजकीय नेता अनुसूचित जाती गटामधुन निर्माण झाला नाही. अशा प्रकारे दक्षिण महाराष्ट्राच्या राजकारणावर मातंग समाजातील आमदारांचा पडलेला प्रभाव दिसून येतो. यातूनच त्यांचा महाराष्ट्राच्या राजकारणावर प्रभाव निर्माण झाला.

दक्षिण महाराष्ट्रातील आमदारांचा महाराष्ट्राच्या राजकारणावर पडलेला प्रभाव :-

दक्षिण महाराष्ट्रातील कोल्हापूर जिल्ह्यातील वडगाव या राखीव मतदार संघामधून श्री. जयवंतराव आवळे हे सातत्याने निवडून आलेले आहेत. त्यांनी सर्व समावेशक धोरणाचा अवलंब करून मातंग प्रतिनिधी ही ओळख न ठेवता सर्व जातीधर्मांच्या लोकांना सोबत घेऊन त्यांनी आपल्या मतदार संघामध्ये सहकारी व शैक्षणिक संस्थांची निर्मिती करून दलित मागासवर्गीय लोकांचे प्रश्न मार्गी लावले व त्यांना एकत्रित करून त्यांची संघटनात्मक बांधणी केली. परिणामी मतदार संघावर त्यांचे वर्चस्व निर्माण झाले. या प्रभावी कार्याची दखल घेऊन काँग्रेस पक्षाने १९९० ते १९९९ पर्यंत सलग २५ वर्षे विधानसभेमध्ये मातंग समाजाचे प्रतिनिधीत्व करण्याची संधी दिली. तर काँग्रेस, राष्ट्रवादी काँग्रेस या आघाडी सरकारमधुन १९९९ मध्ये त्यांना समाज कल्याण या खात्यावर कॅबिनेट मंत्रीपदी काम करण्याची संधी दिली. तसेच काँग्रेसच्या संघटनात्मक यंत्रणेमध्ये प्रभावी असे महाराष्ट्र प्रदेश काँग्रेस कमिटीचे कार्याध्यक्ष पद दिले. आणि २००९ च्या लोकसभा निवडणुकीमध्ये लातूर राखीव मतदार संघातून उमेदवारी दिली व निवडून आणले.

त्याचप्रमाणे सोलापूर जिल्ह्यातील मंगळवेढा व मोहोळ या राखीव मतदार संघामधून काँग्रेस व राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाच्या उमेदवारीवर प्रा. लक्ष्मणराव ढोंबळे हे २००४ वगळता सातत्याने निवडून आले. त्यांनी मतदार संघामध्ये लोकाभिमुख कार्य करून सहकारी व शैक्षणिक संस्थांची निर्मिती केली व त्यामाध्यमातून त्यांनी बहुजन समाजाचे अनेक प्रश्न मार्गी लावले. यातूनच त्यांचे मतदार संघावर वर्चस्व प्रस्थापित झाले. या प्रभावी कार्याची दखल काँग्रेस व राष्ट्रवादी काँग्रेसला घ्यावी लागली.

परिणामी २५ वर्षे आमदार तसेच १९९९, २००९ ते २०१२ या कालखंडामध्ये महाराष्ट्र राज्य मंत्री मंडळामध्ये कॅबिनेट मंत्री म्हणून काम करण्याची संधी त्यांना प्राप्त झाली. त्याचबरोबर 'बहूजन रयत परिषद' या संघटनेची निर्मिती करून महाराष्ट्रातील मातंग समाजासह बहूजन समाजाची संघटनात्मक बांधणी केली. आणि म्हणून त्यांना समाजातील राजकीय अभिजन म्हणून मान्यता प्राप्त झाली.

तसेच "उत्तर सोलापूर" या राखीव मतदार संघामधून श्री. उत्तमप्रकाश बाबूराव खंदारे हे शिवसेनेसारख्या प्रखा हिंदुत्ववादी पक्षाच्या उमेदवारीवर १९९५ ते २००४ या कालखंडात सातत्याने निवडून आले आहेत. त्यांना आपल्या मतदार संघामध्ये संस्थात्मक आधार निर्माण करता आले नाहीत. मात्र त्यांनी शिवसेना पक्षाच्या जाती विरहीत विचारसरणीचा प्रचार मतदार संघामध्ये करून सवर्ण व दलित समाजास एकत्र केले व त्यांची संघटनात्मक बांधणी केली. परिणामी उत्तर सोलापूर या राखीव मतदार संघावर त्यांचे प्रभावी असे वर्चस्व निर्माण झाले. या प्रभावी कार्याची दखल घेऊन शिवसेना पक्षाने त्यांना सलग १५ वर्षे विधान सभेमध्ये मातंग समाजाचे प्रतिनिधी म्हणून काम करण्याची संधी दिली. तर १९९५-१९९९ च्या सेना-भाजप युती सरकारच्या मंत्रीमंडळामध्ये राज्यमंत्री म्हणून समावेश केला. अशाप्रकारे दक्षिण महाराष्ट्रामध्ये मातंग समाजातील राजकीय अभिजनांनी आपल्या प्रभावी कार्यामुळे महाराष्ट्राच्या राजकारणावर प्रभाव पाडून मातंग समाजातील एक राजकीय अभिजन म्हणून स्वतंत्र ओळख निर्माण केली. या अभिजनांची संख्या जरी अगदीच अल्प प्रमाणात असली तरी दक्षिण महाराष्ट्रातील अनुसुचित जाती समुहातील नवबौध्द व चर्मकार समाजातील अभिजनांपेक्षा निश्चितच प्रभावी असल्याचे दिसून येते. या पार्श्वभूमीवर दक्षिण महाराष्ट्रातील सांगली जिल्ह्यातील मातंग समाजातील राजकीय चळवळीचा अभ्यास केला असता असे दिसून येते कि, १९९० ते २००८ पर्यंत या जातीतील एकाही राजकीय अभिजनास विधान सभेमध्ये प्रतिनिधीत्व करण्याची संधी मिळाली नाही. त्यामुळे सांगली जिल्ह्यामध्ये मातंग समाजाचे राजकीय नेतृत्व खुंटले असल्याचे दिसते. तर सातारा जिल्ह्यामध्ये मातंग जातीस विधानसभेमध्ये १० वर्षे प्रतिनिधीत्व करण्याची संधी प्राप्त झाली असताना सुध्दा या अभिजनांना संस्थात्मक आधार निर्माण करून तसेच मातंग समाजाची संघटना निर्माण करून त्यांची संघटनात्मक बांधणी करता आली नाही. त्यामुळे २७२ सातारा जिल्ह्यातील मातंग जातीचे राजकीय नेतृत्व विकसित झाले नसल्याचे दिसते.

संदर्भ ग्रंथ सुची :-

- १ Parry Gtaint, 'Political Elites,' Gorge Allen and Unwin Limited London 1969 P.13
- २ Varma S.P. 'Modern Political Theory,' Vikas Publishing House, Pvt. Ltd. Delhi 1983 P. 143,144
- ३ प्रा. डॉ. इनामदार ना.र., डॉ.पुराणिक सु.ना, 'राजकीय समाज' कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन नागपुर, प्रथम आवृत्ती १९९९ पु.क्र.१८९
- ४ विधानसभा, व विधानपरिषद सदस्यांचा संक्षिप्त परिचय, महाराष्ट्र विधीमंडळ, सचिवालय मुंबई. १९६२ ते २००४
- ५ सांगलीचे आपलं दैनिक

© Vivekanand College, Kolhapur

Vivek Research Journal

A Biannual Peer Reviewed Journal of
Multi Disciplinary Research Articles
Vol. I, Issue I

About The Journal

Sr.no.	Title of the Article	Author name	Page no.	
1	भारतीय लोकशाही आणि वृत्तपत्रांची बदलती भूमिका	डॉ. धीरज सुरेश शिंदे	1-4	
2	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे लोकशाही संदर्भातील विचार	डॉ. अतुल हणमंत कदम	5-9	
3	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे सामाजिक लोकशाही विचार	डॉ. सुनील संभाजी साठे	10-11	
4	The next possible threat to democracy	Dr. Soma P. Gondane	12-15	
5	पंडीत नेहरुंचे लोकशाही संबंधी विचार	डॉ. सय्यद कुरेशाबी नजीरसाब	16-17	
6	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या दृष्टिकोनातून लोकशाही पुढील आव्हाने	डॉ. माया बापूराम मसराम	18-21	
	पंडित	डॉ. संजय		

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे सामाजिक लोकशाही विचार

धोमसाही

डॉ. सुनील संभाजी साठे,
श्रीमती विजयादेवी देसाई सि. कॉलेज दौलतनगर,
(मरळी) ता. पाटण
Email: drsunilsathe@gmail.com

गोषवारा :

भारतात विविधता आहे. ते एक राष्ट्र व्हायचे असेल तर सर्व घटकांना एकत्र करणारी विचारसरणी फक्त लोकशाहीच्या मागनेच निर्माण होऊ शकते. अशी भूमिका डॉ. आंबेडकरांची होती. स्वातंत्र्य, समता, बंधुता हि मानवाच्या आयुष्यातील महत्वाची तत्वे होय. सामाजिक व राजकीय स्वातंत्र्याबरोबरच समानताही तितकीच महत्वाची आहे आणि यावर आधारित डॉ. आंबेडकरांना समाज निर्माण करावयाचा होता. दारिद्र्य, अज्ञान, विषमता जातीयवाद हा लोकशाहीतील अडथळा आहे. तो दूर होत नाही तोपर्यंत खरी लोकशाही अस्तित्वात येऊ शकत नाही. या संशोधन लेखात लोकशाही शासन पद्धती आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या सामाजिक लोकशाही बाबतीत असणाऱ्या विचारावर अधिक भर दिला आहे. सामाजिक लोकशाहीमध्ये धर्मभेद, जातीभेद, प्रांतभेद, लिंगभेद या पगड्यावरती मात करून भारतीय लोकशाही कशी समृद्ध करता येईल या विषयीचा शोध निबंधात अभ्यास करण्यात आला आहे.

पारिभाषिक शब्द: डॉ. आंबेडकर, लोकशाही, सामाजिक लोकशाही, जातीभेद

प्रस्तावना

ब्रिटिशांनी प्लासीच्या लढाई च्या माध्यमातून भारतातील राजकीय अस्थिरतेचा फायदा घेत भारतातील पंजाब, सिंधप्रांत व दक्षिणेतील राज्ये यांच्यावर नियंत्रण प्रस्थापित करून राजकीय सत्ता हस्तगत केली. इंग्रजी राजवटीमुळे आलेल्या पाश्चात्य शिक्षण व्यवस्थेमुळे प्रस्थापित भ्रम, अज्ञानापासून व सामाजिक विषमतेपासून मानवाची मुक्ती असे अनेक धडे या राजवटीने भारतीयांना दिले तसेच स्वातंत्र्य समता, बंधुता व न्याय मुल्ल्यावर आधारित लोकशाहीची संकल्पनाही सोबत आली. आज जगातील प्रगत राष्ट्रांनी लोकशाही शासनपद्धतीचा स्वीकार केला आहे. तरीसुद्धा भगवान गौतम बुद्धांच्या काळापासून जगातील पहिले लोकशाही राज्य म्हणून जगाच्या लोकशाही इतिहासामध्ये भारताची ओळख आहे. भारतामध्ये वैशालीचे गणराज्य प्राचीन काळातील लोकशाहीचे ते एक आदर्श राज्य मानले गेले होते. 20 व्या शतकामध्ये नव्याने स्वतंत्र झालेल्या अनेक देशांनी लोकशाहीचा स्वीकार केला. स्वातंत्र्य, समता, बंधुता या तत्वावर आधारलेली लोकशाही रुजविण्यासाठी देशातील सामाजिक परिस्थितीही अनुकूल असावी लागते. समाजामध्ये विषमता भेदभाव असेल तर लोकशाहीची तत्वे मुळ धरू शकणार नाहीत. त्यामुळे लोकशाही देशातील समाजव्यवस्था तेथील मुल्ल्ये यांचाही स्वीकार भारतीयांनी केला.

भारतात विविधता आहे. ते एक राष्ट्र व्हायचे असेल तर सर्व घटकांना एकत्र करणारी विचारसरणी फक्त लोकशाहीच्या मागनेच निर्माण होऊ शकते. अशी भूमिका डॉ. आंबेडकरांची होती. स्वातंत्र्य, समता, बंधुता हि मानवाच्या आयुष्यातील महत्वाची तत्वे होय. सामाजिक व राजकीय स्वातंत्र्याबरोबरच समानताही तितकीच महत्वाची आहे आणि यावर आधारित डॉ. आंबेडकरांना समाज निर्माण करावयाचा होता. दारिद्र्य, अज्ञान, विषमता जातीयवाद हा लोकशाहीतील अडथळा आहे. तो दूर होत नाही तोपर्यंत खरी लोकशाही अस्तित्वात येऊ शकत नाही. सत्ताधारीवर्ग, राजकीय घराणी, पारंपारिक समाजरचना यांच्याकडून अल्पसंख्यांकाचे शोषण लोकशाहीत मान्य नाही. समाजातील दलित, मागासवर्ग, अल्पसंख्यांक, अडाणी, विकासापासून वंचित असणारा घटक सत्तेत

भूमिकेचा सदर शोध निबंधात अभ्यास करून त्यांच्या सामाजिक लोकशाही विषयीच्या विचारांचा बौद्धिक आढावा घेण्याचा प्रयत्न केला आहे.

अभ्यासाची उद्दिष्टे

1. लोकशाही शासनपद्धतीचा आढावा घेणे.
2. सामाजिक लोकशाही विषयीची डॉ. आंबेडकरांच्या भूमिकेचा अभ्यास करणे.

012

अभ्यासाची गृहितके

1. भारतीय लोकशाहीमध्ये व्यापक बदल होताना दिसतो आहे.
2. लोकशाहीमुळे लोकांचा राजकीय सहभाग वाढता परंतु सामाजिक लोकशाही मार्गात अडथळे असल्याचे दिसते.
3. संशोधन पद्धती
4. प्रस्तुत शोधनिबंधात क्षेत्रीय व ग्रंथालयीन संशोधन या दोन्ही पद्धतीचा अवलंब करून पाक्षिके, मासिके, वर्तमानपत्र, इंटरनेट व विविध संदर्भ सहित्याचा आधार घेऊन संशोधनाची मांडणी केली आहे.

शोधनिबंधाचे स्पष्टीकरण: डॉ. आंबेडकरांचे सामाजिक लोकशाही विषयीचे विचार

भारतीय समाजव्यवस्थेत असलेली सांस्कृतिक व आर्थिक तफावत लोकशाही समाजव्यवस्था निर्माण करण्याच्या मार्गातील प्रमुख अडचण आहे. लोकशाही हा शासनाचा सर्वोत्तम प्रकार आहे. परंतु हा प्रकार योग्य पद्धतीने भारतात कार्यान्वित करण्यासाठी समाजव्यवस्थेत व्यापक बदलाची आवश्यकता आहे. गुलामगिरी आणि शोषणातून मुक्त करण्यासाठी लोकशाही व्यवस्थेचा हातभार लागला पाहिजे निव्वळ शांततेच्या मार्गाने सत्तांतर व प्रौढमताधिकारावर चालणारी लोकशाही आंबेडकरांना नको होती. सामाजिक जीवनात क्रांतीकारक बदल घडवून आणणारी आणि भारतातील सामाजिक परिवर्तनाला चालणा देणारी लोकशाही हवी होती. लोकशाही वर दृढ विश्वास असला तरी भारतातील लोकशाहीच्या मार्गात काही अडथळे त्यांनी नमुद केले आहेत. भारतीय समाजव्यवस्थेत असलेले विषमतेचे प्राबल्य आणि जातीय व्यवस्थेमुळे भारतात लोकशाही यशस्वी करणे त्यांना अग्नीदिव्य वाटत होते. भारतीयामधील परंपरागत वृत्ती, दारिद्र्य, निरक्षरता, राजकारणावर असलेली वरिष्ठ वर्गाची पकड इत्यादी गोष्टी लोकशाहीच्या मार्गात अडथळे आणतील. भारतीय सामाजिक रचनेत व्यापक बदल घडवून आणण्याशिवाय लोकशाहीची इमारत भक्कम पायावर उभी राहणार नाही. आंबेडकर आपल्या विचारात राजकीय स्वरूपाच्या लोकशाहीवर भर देत नाहीत तर सामाजिक लोकशाहीच्या बाजूवर भर देतात. एक व्यक्ती एक मत हे तत्व सामाजिक लोकशाहीसाठी पुढे नाही तर यामध्ये सहबंधवासासोबत स्नेह, प्रेम, सामाजिक बंधनापासून मुक्तता आणि विशेषाधिकाराचा अभाव समाविष्ट आहे. आंबेडकरांच्या राजकीय चिंतनातील लोकशाही विचार हा केवळ आदर्शांच्या स्वप्नरंजनातून उपजलेला नव्हता तर भोवतालच्या सामाजिक, राजकीय वास्तवाच्या मुशीतून तो तावून सुलाखून निघाला होता. भारतात लोकशाहीची उभारणी करणे एवढ्यापुरतेच त्यांचे राजकीय ध्येय परिमित नव्हते तर जगात जिथे जिथे लोकशाही असेल त्या सर्वच राष्ट्रांशी सहकार्य जुलूम जातीयता व गुलामगिरीतून सामान्य मानसाला मुक्त करणारी शासनव्यवस्था कशी असावी हाच शोध त्यांनी आमरण चालविला होता. या देशातील सामाजिक संबंधाची फेररचना फक्त लोकशाही राजवटच करू शकेल असा त्यांना विश्वास होता.

निष्कर्ष

अशाप्रकारे डॉ. आंबेडकरांच्या सामाजिक लोकशाही विषयाचे स्वरूप राहिले असून त्यांनी सामाजिक लोकशाही विचाराच्या माध्यमातून देशातील सर्व जाती धर्माच्या लोकांमध्ये ऐक्य निर्माण करून त्यांच्या सर्वांगीन विकासाचा मार्ग सांगितला तसेच सामाजिक व राजकीय स्वातंत्र्याबरोबरच समानताही तितकीच महत्वाची आहे. म्हणून समाजातील जातीभेद, लिंगभेद, धर्मभेद, अज्ञान, दारिद्र्य व विषमता हे अडथळे दूर झाल्याशिवाय भारतामध्ये खरी लोकशाही अस्तीत्वात येणार नाही. असे असले तरी भारतीय लोकशाहीत सर्व काही अलबेल आहे. असं धाडसाने म्हणावे लागेल. कारण समाजातील विषमता, भेदभाव, प्रादेशिकवाद, भाषावाद असे अनेक प्रश्न भारतीय लोकशाहीतील प्रमुख अडथळे निर्माण झाले आहेत. भारतीय लोकशाही जगातील सर्वात मोठी लोकशाही व्यवस्था आहे. भारतामध्ये अनेक जाती, धर्म, भाषा, प्रांत व लिंगभेद असे आहेत. या सर्वांना एकत्रित करून त्यांच्यामध्ये समता प्रस्थापित केल्याशिवाय भारतीय लोकशाही भक्कम होणार नाही. त्यासाठी सर्वांनी प्रयत्न करावयास हवेत.

संदर्भ:

1. मोळे भा.ल. आधुनिक भारतातील राजकीय विचार पिंपळपुर डिस्ट्रीब्युटर्स नागपूर, 2016
2. डॉ. शैलेंद्र देवलाणकर, राज्यशास्त्रातील मुलभूत संकल्पना, विद्या बुक्स पब्लिशर्स, औरंगाबाद 2017.
3. देशपांडे निर्मला, दिल्लीहून नियोजन नको, पंचायतराज जिल्हा नियोजन आणि ग्रामीण विकास परिसंवाद, निवडक निबंध सं.प्रा.पी.बी.पाटील 1989.

Vivek Research Journal

A Biannual Peer Reviewed Journal of
Multi Disciplinary Research Articles
Vol.1, Issue I

भारतीय समाजव्यवस्थेतील स्त्रीयांचे स्थान

dsunilshahc@gmail.com

दीलनगर, (महाराष्ट्र) त. पाटण

श्रीमती विद्यादेवी देसाई सि. कॉलेज,

ग्र. डॉ. सुनिल शंभाजी साठे,

गोवर्गा.

प्रत्येक शोधनिबंधामध्ये भारतीय समाज व्यवस्थेमध्ये स्त्रीयांचे स्थान कसे होते. तसेच प्राचीन, मध्ययुगीन व आधुनिक

कालखंडामध्ये भारतीय समाजव्यवस्थेचा अत्यंत महत्त्वाचा व जबाबदार घटक असलेला स्त्री वर्ग, प्रथा, परंपरा

आणि पुरुषी वर्तव्यात्मक कशाप्रकारे आपल्या हक्क, अधिकार आणि मुलभूत स्वातंत्र्यापासून शोषित व उन्हाळित राहिलेला यावर

अधिक भर देऊन त्याच्यावर होणाऱ्या अत्याचार प्रकारा शोधकाच्या माध्यमातून प्रथम केला आहे.

आधुनिक कालखंडामध्ये स्त्रीयांचा पूर्ण आणि मूल याद्वारे पुरुषाच्या खांद्याला खांदी लावून प्रत्येक क्षेत्रात उत्तरेवरील

कार्य करतात. असे असले तरी त्यांच्यावरील अत्याच कमी होण्यावरील त्यामध्ये वाढ होताना दिसत आहे. स्त्री व पुरुष ही स्त्री पूर्ण

संपुष्टात आलेली दिसत नाही. या सर्व बाबींचा अभ्यास या शोधनिबंधात करण्याचा प्रामाणिकपणे प्रयत्न केला आहे.

कळीचे शब्द: प्राचीन, समाजव्यवस्था, प्रथा, पुरुषी वर्तव्य, शोषित व उन्हाळित...

प्रस्तावना:

जेव्हा निर्यात प्रणालीव्यतिरिक्त पर आणि मादी या दोन जाती निर्माण केल्या तेव्हा निर्यात वरिष्ठ व कनिष्ठ असा बंधन

नव्हता. कारण ती विषमता निर्माणित नव्हती तर ती समाजाभिहित नव्हती व आहे. समाजापूर्व प्राथमिक अवस्थेत अशी विषमता

नव्हती. अगदी टोळी अवस्थेत मुळा नव्हती. स्त्रीयाना सामाजिक व कौटुंबिक जीवनात मुलगी, पत्नी, आई, माते, बहिण, सासू,

मावस बहिण, मावशी, आत्या, माती अशा अनेक भूमिका पार पाडल्या जाणात. त्यामुळे कुटुंब व समाज या क्षेत्रात स्त्रींचे

स्थान महत्त्वाचे आहे. परंतु हे स्थान प्राप्त करण्यासाठी स्त्रीला खूप मर्यादित स्वातंत्र्य होते. तिला कसत्याही प्रकारचे आर्थिक

स्वातंत्र्य नव्हते. तत्कालीन कालखंडामध्ये मुलीच्या जन्माच्या जन्मास फार मोठे महत्त्व होते. तत्कालीन भारतीय स्त्री ही

भारतातील अनेक अनिष्ट चालीरीती, कडी, प्रथा, परंपरा यांच्या बळी ठरल्या होत्या. सतीची चाल, विधवा विवाहास बंदी,

बालविवाह, बालविधवा म्हणून जगावे लागणारे जीवन, बाल बरत विवाह, नियोग, जोहर, केश वकन अशा अनेक अनिष्ट

कधीमुळे स्त्रीयांचे जीवन पर्याप्तशीत दिन दिन झाले होते. समाजातील एक भागवस्त म्हणूनच तिच्याकडे पाहिले जात होते. एवढेच

नव्हते तर संसार-प्रचाराचा गाढा, कुटुंबातील धनी, भांडी, उष्टी, केर-कचरा इत्यादी सर्व जबाबदाऱ्या समर्थपणे सांभाळून घ्यावील

वहिल्यांचा व कत्या पुरुष महळींना स्त्रीच्या अवबळ कामातही हातभार लावणारी स्त्री ही जगातील लोकसंख्येच्या प्रमाणात

निम्मी आहे. अशा या समाज जीवनाचे ७०% प्राथमिक चक्र विना तक्रार चालवणारी भारतीय स्त्री समाजव्यवस्थेमध्ये वेदनीच

शोषित उन्हाळित व दुर्लक्षित राहिली आहे. या पाश्चात्त्यीय भारतीय समाज व्यवस्थेमध्ये तीचे स्थान, दर्शा व दिशा याचा अभ्यास

होणे महत्त्वाचे व गरजेचे आहे. म्हणून त्याचा शोधकात आढळा या शोधनिबंधात घेण्याचा प्रयत्न केला आहे. या शोध निबंधात

पुढील उद्देशे निश्चित करण्यात आली आहेत.

अभ्यासाची उद्देशे:

१. भारतीय समाजातील स्त्री जीवनाचा आढळा घेणे.

२. समाजव्यवस्थेतील स्त्रीयांचे स्थान याचा अभ्यास करणे.

३. भारतीय समाजातील स्त्रीयांचा कायद्याने व संविधानाने असावलेल्या

1. प्राचीन व मध्य-पूर्वीय काळखंडात खोशियार समाजात अत्याचार होत होते. या खोशियार समाजात अत्याचार होत होते. या खोशियार समाजात अत्याचार होत होते.
2. आधुनिक काळखंडात अनेक कारणांमुळे खोशियार समाजात अत्याचार होत आहे. या खोशियार समाजात अत्याचार होत आहे.
3. खोशियार समाजात अत्याचार होत आहे. या खोशियार समाजात अत्याचार होत आहे.

निष्कर्ष:
 अत्याचार होताना तिसरा आहे. हेवदारी, बाव्या मुरळी या सारख्या प्रथा देशात आजही पाळतात. या खोशियार समाजात अत्याचार होत आहे. या खोशियार समाजात अत्याचार होत आहे. या खोशियार समाजात अत्याचार होत आहे.

समाप्ती:

अशाप्रकारे भारतीय समाजव्यवस्थेतील खोशियार समाजात अत्याचार होत आहे. या खोशियार समाजात अत्याचार होत आहे. या खोशियार समाजात अत्याचार होत आहे. या खोशियार समाजात अत्याचार होत आहे.

आधुनिक भारतीय समाजातील खोशियार समाजात अत्याचार होत आहे.

अनेक कारणांमुळे खोशियार समाजात अत्याचार होत आहे. या खोशियार समाजात अत्याचार होत आहे. या खोशियार समाजात अत्याचार होत आहे. या खोशियार समाजात अत्याचार होत आहे.

महात्मा फुले - व्यक्ती आणि कार्य

"Caste, Discrimination and Countering the Narratives of Purity and Impurity in the Post Modern Age "

S. R. P. PUBLICATION

ISBN No.: 978-93-91199-09-8

Edited & published by

Editor:

S. R. P. PUBLICATION

E-mail ID: srppublication@gmail.com

Publisher:

Ms. Pramila Thokle

Aarhat Publication & Aarhat Journals

महात्मा फुले - व्यक्ति आणि कार्य

*"Caste, Discrimination and Countering the Narratives of
Purity and Impurity in the Post Modern Age"*

CONTENTS

Sr. No.	Title	Page No.
1	स्त्री मुक्तीचे आध्य प्रवर्तक महात्मा जोतिबा फुले <i>प्रा. डॉ. सुनिल संभाजी साठे</i>	1
2	सत्यबोधक चळवळ आणि महात्मा फुले <i>प्रा. डॉ. संतोष रोहिदास पहारे</i>	6
3	Social Reformer: Mahatma Phule: Empowerment of women and Savtribai Phule <i>Ms. Ulka Kailas Chauhan</i>	12
4	समाजसुधारक महात्मा फुले यांचे शैक्षणिक योगदान <i>डॉ. अजय पेत्रस बोरकर</i>	17
5	समाज सुधारक: महात्मा फुले- शेती आणि शेतकरी <i>प्रा. बनकर माणिक नामदेव</i>	23
6	Mahatma Phule's book <i>Slavery: Road to Emancipation of Marginalized from the Shackles of Oppression</i> <i>Dr. Avinash L. Pandhare</i>	28
7	शैक्षणिक क्रांतीचे जनक : महात्मा ज्योतिराव फुले <i>डॉ. पुनम भिमराव वाघमारे</i>	34
8	Social Reformer: Mahatma Phule Educational Contribution <i>Mehershree Narzary</i>	40
9	जोतिबा फूले यांच्या विचारातून जागतिकीकरण आणि शेतकरी <i>शिवाजी काशीनाथ गायकवाड</i>	46

प्रा. डॉ. सुनिल संभाजी साठे,

महात्मा फुले - व्यक्ती आणि कार्य

स्त्री मुक्तीचे आध्य प्रवर्तक महात्मा जोतिबा फुले

प्रा. डॉ. सुनिल संभाजी साठे

श्रीमती विजयादेवी देसाई सिनिअर,
कॉलेज दौलतनगर मरळी,
ता.पाटण जि.सातारा, पिन 415211.

प्रस्तावना

मराठेशाहीचा पेशवाईचा अस्त करुन ब्रिटिशांनी महाराष्ट्रातील राजकीय सत्ता हस्तगत केली. आणि पाश्चात्य शिक्षण पध्दतीची सुरवात केली. या शिक्षण पध्दतीतून महाराष्ट्रातील एक वर्ग शिक्षित होउन सामाजिक सुधारणेच्या चळवळी उभारणी करु लागला यामध्ये आचार्य बाळकृष्ण जांभेकर, रामशास्त्री भागवत, दादोबा पांडुरंग तर्खडकर, लोकहितवादी, रानडे, विष्णुशास्त्री पंडीत, आगरकर अशा अनेक समाजसुधारकांचा उदय झाला. त्यांनी हिंदू धर्मातील अनिष्ट चालीरीतीविरुध्द आवाज उठवून समाज प्रबोधन करण्याचा प्रयत्न केला. परंतू ज्या प्रमाणात प्रयत्न व्हायला पाहिजे होता त्या प्रमाणात झाला नसल्याचे दिसून येते परंतू त्या काळातही भारतीय समाजातील अस्पृश्य व महिलांच्या सामाजिक, शैक्षणिक, आर्थिक व धार्मिक प्रश्नावर जोरदार आवाज उठवून त्यांच्या प्रश्नांना न्याय देण्याचा ज्यांनी प्रयत्न केला त्यामध्ये महात्मा जोतिबा फुले यांचे नाव अग्र क्रमाने घ्यावे लागेल. महात्मा फुल्यांना एक कृतीशील समाजसुधारक म्हणून ओळखले जाते. त्यांनी बहूजन समाजाच्या आर्थिक व सामाजिक समस्यांना वाचा फोडली. विशेषतः अस्पृश्य जाती व महिला यांची दुरावस्था तसेच इथल्या ब्राम्हणी व्यवस्थेकडून स्त्रीयांचे झालेले शोषण याचे अत्यंत मर्मभेदी विश्लेषण फुले यांच्या लेखनामध्ये दिसून येते. महात्मा फुले यांचे प्रबोधनाच्या चळवळीतील सर्वात महत्वाचे कार्य म्हणजे त्यांनी हिंदू धर्माची केलेली कठोर आणि परखड चिकित्सा अस्पृश्य वर्गाच व स्त्रीयांचे शोषण करण्यासाठी ब्राम्हणी व्यवस्थेने धर्म व देव हि दोन हत्यारे कशी वापरली याचा पर्दाफाश महात्मा फुलेनी केला. या पार्श्वभूमीवर त्यांनी केलेले स्त्री उध्दाराचे कार्य याचा अभ्यास होणे महत्वाचे व गरजेचे आहे. म्हणून त्याचा थोडक्यात आढावा घेण्याचा प्रयत्न केला आहे.

महात्मा जोतिबा फुले

आधुनिक भारतातील प्रबोधनाच्या चळवळीतील एक महान समाजसुधारक म्हणून फुल्यांना ओळखले जाते. विद्रोही विचार मांडणारे आध्य सुधारक अशीही त्यांची ओळख आहे. 1860 पर्यंत त्यांनी प्रामुख्याने शिक्षणविषयक काम केले. सुरुवातीपासूनच त्यांचे लक्षण शुद्र व स्त्रीयांच्या प्रश्नांकडे होते. सर्वस्थरातील

महात्मा फुले - व्यक्ती आणि कार्य

स्त्रीयावर होणा-या अन्यायाची त्यांना जाणीव होती म्हणूनच त्यांनी स्त्रीयांसाठी प्रथम शाळा सुरु करण्याचे ठरविले मुलांवर होणारे संस्कार तिच्याच सानिध्यात जास्त काळ राहिल्याने होतात म्हणून स्त्री हि भविष्यकाळाची भाग्यविधाती आहे. हे लक्षात घेउन त्यांनी स्त्री शिक्षणाचा हिरीरीने पुरस्कार केला.

भारतातील मुलींची पहिली शाळा

महात्मा जोतिबा फुले आणि सावित्रीबाई फुले या दाम्पत्याने पुण्यात बुधवार पेठेतील भिडे वाड्यात जानेवारी 1848 मध्ये मुलींची पहिली शाळा काढली. परंतु हि सर्व जातीय मुलींची शाळा होती. त्यात चार ब्राम्हण एक मराठा एक धनगर अशा दलितेतर मुली शिकत होत्या त्यानंतर त्याच वर्षी पुण्यातील महारवाड्यात सगुनाबाई क्षीरसागर व सावित्रीबाई यांच्या देखरेखिखाली अस्पृश्य मुलामुलींची शाळा त्यांना सुरु करावी लागली. ब्रिटीश वासाहतीक काळात ब्राम्हणीव्यवस्थाक ज्ञानबंदीविरोधात शुद्रातीशुद्र जाती जमाती आणि सर्व जातीय स्त्रीया यांच्यासाठी शिक्षण प्रसाराचे कांतीकारी कार्य करताना फुले दाम्पत्यांनी केवळ शाळा स्थापन करुन त्या चालविल्या नाहीत तर त्याद्वारे कांतीकारी भान असलेले विध्यार्थि ही घडविले. फुले दाम्पत्याने प्रांरभीक काळातील हे शैक्षणिक कार्य जातीव्यवस्था अंताच्या ध्येयवादातूनच गतिमान झाले होते त्यांनी आंरभलेले शिक्षण प्रसाराचे कांतीकारी कार्य मुख्यत; जातीव्यवस्थेतील सर्वहारा जातीस्थारातून म्हणजे दलितजातीस्थारातून तसेच जातीव्यवस्थेतील प्रवेशद्वार असना-या सर्वजातीय स्त्रीघटकाला समोर ठेवूनच गतिमान झाले होते. 1848 पासुन 1855 पर्यंत त्यांनी सुरु केलेल्या महार-मांगाच्या सर्वाधिक शाळा पुण्यातील महारवाड्यामध्ये स्थापित केल्या होत्या त्या काळात नानापेट, भवानीपेट, मंगळवारपेट, वेताळपेट, जुना कसाब्याचा पुर्वभाग बहुसंख्य दलित वस्तीचा परिसर होता. मार्च 1852 मध्ये त्यांनी वेताळपेटेत मुलींची तिसरी शाळा काढली याच शाळेत लहुजी साळवे यांची नात मुक्ता साळवे हि चौदा वर्षीय अस्पृश्य जातीतील मांग या जातीची पहिली विद्यार्थिनी शिकत होती. त्या काळात आपल्या शालेय जीवनात लिहलेल्या आत्मकथनात्मक निबंधात जे जातीव्यवस्थे विरोधी कांतीकारीभान व्यक्त करते. ते अधुनिक भारतीय इतिहासातील जातीव्येवस्थेविरोधी स्त्री मुक्तीचे अध्यपर्व आहे. 1

त्या काळात ब्राम्हणाप्रमाणेच अस्पृश्य जाती आपल्या मुलींना शाळेत पाठवण्यास तयार नव्हते आणि मुलाबरोबर मुलींना वर्गात बसवण्यास नापंसती दर्शवित होते. म्हणून मुली वेगळ्या काढून त्यांची एक नवीन शाळा सुरु करण्यात आली. महार-मांग, चाभार यांच्या मुलामुलींसाठी चालाविलेल्या वेगवेगळ्या शाळांसाठी फुले यांचे दलित सहकार्य लहुजी मांग, रानबा महार, गणु शिव मांग, धुराजी आप्पाजी चाभार आदिनी आपआपल्या जातबांधवांचे प्रबोधन करु. मुलामुलींना शाळेत पाठवण्यास प्रवृत्त केले होते. या शाळेमध्ये गणु शिव मांग आणि धुराजी आप्पाजी चाभार हे दलितामधील पहिले शिक्षक झाले. लहुजी साळवे यांनी आपली नात मुक्ता साळवे हिला 1851-52 च्या दरम्यान शाळेत प्रवेश दिला असावा. या मुलीच्या शाळेत सावित्रीबाई

महात्मा फुले - व्यक्ती आणि कार्य

शिकवत असत त्यांच्या सोबत सगुनाबाई क्षीरसागर, फतिमा शेखही शिकवत असल्याचे प्रतीपादन डॉ. मा. गो. माळी करतात. सावित्रीबाई या आधुनिक भारतातील शिक्षिका तर फतिमा शेख भारतातील पहिल्या मुस्लिम शिक्षिका होत्या. असे ही त्यांनी नोंदविले आहे 2

भारतातील पहिल्या महिला शिक्षिका - सावित्रीबाई फुले

आज जागतिक पातळीवर महिलांनी सामाजिक स्वातंत्र्य आणि शैक्षणिक सामर्थ्याच्या जोरावर वेगवान प्रगती केली आहे. देशाच्या विकासात महिलांच्या योगदानाबद्दल सार्थ अभिमान आहे. असे असले तरी प्रारंभीक स्तितीमध्ये महिलांच्या सर्वांगीन विकासासाठी शैक्षणिक चळवळ निर्माण करण्यासाठी महात्मा फुले आणि सावित्रीबाई फुले यांनी जे प्रयत्न केले त्या प्रत्नांचा आणि त्यासाठी कराव्या लागलेल्या संघर्षांचा इतिहास अभ्यासने महत्वाचे आहे. फुल्यांनी 1848 मध्ये पहिली शाळा स्थापन केली. त्या शाळेमध्ये सावित्रीबाई शिक्षिका म्हणून काम करू लागल्या. म्हणून ब्राम्हणांनी त्यांच्या अंगावर शेणगोळे मारले. चिखल फेकला. दगड मारले. अपशब्द वापरून त्यांचा अनन्वित छळ केला. इतकेच नव्हे तर त्यांना मारण्यासाठी मारेकरीही घातले परंतु त्या आपल्या कार्यापासून तसभरही मागे हटल्या नाहीत 3 अशा या संघर्षमय कार्याची दखल तत्कालीन वर्तमानपत्रानी घेउन त्यांचे कार्य समाजापर्यंत पोहचविले.

सामाजात परिवर्तन करण्यासाठी शिक्षणाशिवाय दुसरा मार्ग नाही. अज्ञानामुळे बहुजनांचा विकास होत नाही. त्यासाठी शिक्षणाची सोय करणे अवश्यक वाटु लागल्याने शिक्षण प्रसारासाठी सावित्रीबाई फुले यांनी फिमेल नेटिव्ह स्कूल्स आणि दि सोसायटी फॉर प्रोमोटिंग, दि एज्युकेशनस ऑफ महारस. मांगज अॅन्ड एक्ट्रॉज अशा दोन शैक्षणिक संस्था सुरु केल्या या शैक्षणिक संस्थांच्या माध्यमातून काम करताना सावित्रीबाईंनी शिक्षिका, मुख्याध्यापिका आणि संस्थाचालक म्हणून काम केले त्यामुळे देशातील पहिल्या महिला शिक्षणतज्ज्ञि होत्या. सामाजातील सर्वांना शिक्षण मिळण्यासाठी प्रथम शिक्षण गळती रोखणे महत्वाचे होते. त्यासाठी गरीब मुलींना पगार देण्याची व्यवस्था केली. सन 1854 मध्ये त्यांनी प्रौढ शिक्षण सुरु केले. व सक्तीचे मोफत शिक्षण असावे असा आग्रह धरणारे आशिया खंडातील पहिले आदर्श दाम्पत्य होते. तसेच सावित्रीबाई फुले शिवाय ताराबाई शिंदे यांनी स्त्रीपुरुष समानता ग्रंथ लिहला. मुक्ता साळवे यांनी निबंधाद्वारे दलित साहित्याचे दालन सुरु केले. तानुबाई बिरजे यांनी या पहिल्या भारतीय महिला संपादक बनल्या. सावित्रीबाई रोडे यांनी पहिल्या दलित महिला चळवळीचे नेतृत्व केले. हेच सर्व फुले दाम्पत्यांच्या कार्यामुळे व प्रेरणेतुन घडून आले 4

अशा प्रकारे सावित्रीबाईंनी अनेक अपमान सहन करत जीवन मरणाचा संघर्ष करत स्त्री उद्धारासाठी हातात घेतलेले शैक्षणिक कार्य सतत सुरु ठेवले परिणामी मुक्ता साळवे, फतिमा शेख, ताराबाई शिंदे, तानुबाई शिंदे, सावित्रीबाई रोडे इत्यादी महिलांमध्ये स्वाभिमान जागृत होउन त्यांना आपल्या आत्मसन्मानाची जाणिव झाली.

महात्मा फुले - व्यक्ती आणि कार्य

आणि त्यांनी वेगवेगळ्या क्षेत्रात आपल्या कार्यकर्तृत्वाचा उसा उमटवित स्त्री जातीच्या इतिहासाच्या आपल्या आणि त्यांनी वेगवेगळ्या क्षेत्रात आपल्या कार्यकर्तृत्वाचा उसा उमटवित स्त्री जातीच्या इतिहासाच्या आपल्या नावाची स्वतंत्र ओळख निर्माण केली. स्त्रीयासाठी फक्त शैक्षणिक कार्य करून फुले थांबले नाहित तर हिंदू धर्म सरस्वतीने स्त्रीयांवर लादलेल्या अनेक अनिष्ट चालीरिती विरुद्ध त्यांनी जोरदार आवाज उठवला व त्यांना न्याय मिळवून देण्याचा प्रयत्न केला.

महात्मा फुल्यांचे स्त्रीसुधारणाविषयक कार्य

भारतीय स्त्रीला पुरुषी गुलामगिरीतून मुक्त करण्यासाठी महात्मा फुले यांनी कांतीकारक कार्य केले. एवढेच नव्हे तर स्त्रीयांवर पुरुषांनी लादलेली गुलामगिरी होती. तर दुसरीकडे धर्मसत्तेने लादलेली गुलामगिरी होती. या सर्वांतून स्त्रीची मुदका रूढी, तिला स्वतंत्र मिळून इच्छेप्रमाणे जीवन जगता यावे, धर्मबंधनातून मुक्त व्हावे म्हणून फुल्यांनी स्त्रियांच्या सर्वांगीन सुधारणेचा विचार मांडला. केशवपण, पुनर्विवाहबंदी, बालविवाह, बालजरदविवाह, आदी प्रथामुळे स्त्रियांना पशुप्रमाणे लाचार जीवन जगावे लागत असे.

बालहत्याप्रतिबंध ग्रह

पुनर्विवाहास बंधी आणि बालजरदविवाह पद्धती ब्राह्मण समाजात मोठ्या प्रमाणावर होत्या सक्तीच्या कैद्यातून त्यांना व्याभिचार करण्यास भाग पाडले जात असे. म्हणून महात्मा फुले यांनी पुढाकार घेऊन 1883 मध्ये पुण्यात बालहत्या प्रतिबंध ग्रह - बालसंशोषण प्रहाद्वारे आशा नाडल्या फसाविल्या गेलेल्या स्त्रीयांच्या बाळतपणाची सोय केली. आशा रितीने जन्मलेल्या मुलांना पितृ-मातृ वास्तव्याने फुले दाम्पत्याने चाढविले यांच्यातीलच एक मुलगा यशवतराव याला या दाम्पत्याने आपला कुलद्विपक म्हणून निवडले. यावरून फुले हे केवळ बोलके समाजसुधारक नव्हते तर ते कर्त समाजसुधारक होते. याची प्रचिती येते 5

म्हात्यांचा संप

विवाहाच्या केशवपणाची प्रथा बंद केली म्हणून म्हात्यांच्या मानवतेला आव्हान करून त्यांना संघटीत केले. त्यांनीही फुल्यांच्या आह्वानाला प्रतिसाद देत, म्हात्यांनी संघटीतपणे केशवपनावर बहिष्कार घातला.

समारोप

आशाप्रकारे महात्मा फुले यांच्या स्त्रीसुधारणाविषयक कार्याचे स्वरूप राहिले असून त्यांनी गुलामगिरी, वृत्तीय रत्न - नाटक - शैवजनिक सत्यधर्म, ब्राह्मणांचे कसब व शेतक-यांचा असूड इत्यादी साहित्याच्या माध्यमातून बहुजन समाजातील शोषित, उपेक्षित समाज घटकंवर होणा-या अन्यायविरोधात लढा दिला. विशेषतः भारतीय समाज व्यवस्थेभोवतील महत्त्वाचा घटक असलेल्या स्त्रीयांवर होण-या अमानुष अत्याचार

महात्मा फुले - व्यक्ती आणि कार्य

विरोधात त्यांना शैक्षणिक चाळवळीसून जागृत केले, खास करून फुले यांनी पुनीविवाहासंबंदी,बालविवाह सतिपद्धती याविरुध्द जोरदार आवाज उठवून स्त्रीयाना न्याय देण्याचा प्रयत्न केला. स्त्रीसुत पुरुष जन्माळा येतो म्हणून स्त्रीही आदरणीय व मुजनीय आहे. मात्र भट्ट्याहिने जाणीव पूर्वक टाळून स्त्रीयांची प्रचंड विडंबना केली. असे फुल्यांचे मत होतं. तसेच भारतीय पुराण्यातील परशुरामाने आपल्या मातोचा कंठेला तब आणि शिशुपालाची नियोजित पत्नी शकुन्ती हिला श्रीकृष्णाने फळवून नेउन तिच्यावरीलर केलेला विवाह या दोन कृत्याचा महात्मा फुले निशेध करतात. हि दोन उदाहरणे म्हणजे स्त्रीयाना असमानतेच्या आणि अमान्यि कृतेच्या गर्तेत ढकलणारे आहे.

अठराव्या शतकागढ्ये महात्मा फुले यांनी अंगिकारलेल्या कित्येक स्त्रीविषयक सुधारणा आज शासनाने स्वीकारल्या आहेत. स्त्रीशिक्षणविषयी आज कोणतेही मतभेद राहिलेले नाहित, पतीत स्त्रीयांचा उद्धार आणि अनाथ अर्भकांचे संवर्धन याविषयी त्यांनी घालून दिलेला आदर्श समाजाने स्वीकारला आहे. सतीचे धाल कायद्याने बंद केली आहे. अनेक विधवा विवाह होउ लागले आहे. उशीरा का होईना पण आज शासन आणि भारतीय समाज जागृत होउन फुल्यांनी सांगितलेल्या समताधिष्ठीत समाज व मानवतावादी मार्गावर चालताना दिस्त आहे. हेच महात्मा फुले यांच्या स्त्रीवादी चळवळीचे सर्वात मोठे यश आहे.

संदर्भग्रंथ सूची

- 1 गरूड सचिन, "मुक्ता साळवे, फतिमा शेख, आणि लहूजी वस्ताद प्रतिके व समकालीन सांस्कृतीक राजकारण", नाग मालंदा प्रकाशन, इस्लामपूर, 2013 पृ. क. 16
- 2 उपरोक्त पृ. क. 17,18
- 3 निरजकर शम्भुदर, "ब्राम्हणी विषयतेच्या विरोधात समतावादी आरक्षण...", नाग मालंदा प्रकाशन, इस्लामपूर, 2003 पृ. क. 16
- 4 प. नरके हरी, "ज्ञानज्योती सावित्रीबाई फुले..... स्त्री हक्काच्या प्रणेत्या - संपादक डॉ. स्नेहल तांदरे, डॉ. शिरीष तांडगे www.Vikypidiya.com
- 5 डॉ. गोळे. भा. ल., "आधुनिक भारतातील राजकीय विचार",पिंपळपुरे बुक डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर 2016 पृ.

ISSN-2277-7911

YOUNG RESEARCHER

Inter Disciplinary Research Journal

**Volume II. Number 2.
April-May-June 2013**

Young Researcher Association, Kolhapur

**YOUNG RESEARCHER
INTER DISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL**

CONTENTS

Sr. No.	Name	Title	Page No.
1	Prithviraj Suryawanshi	Mahatma Gandhi Emancipator of Untouchables	3-10
2	Smt. Mangala Shripati Patil (Badadare)	Secularism-Right To Religion - Use And Misuse	11-17
3	Smt. Meena Balasaheb Kamble	Relevance of Gandhian thoughts on Education in 21 st century	18-22
4	Mr. S.A. Kadam Prof. Dr. U.M. Deshmukh	A Study of Marketing Potential of Specialty Fertilizers In Sangli District With Special References To IFFCO	23-28
5	Prithviraj Suryawanshi	Mahatma Gandhi And Dr Ambedkar	29-30
6	Dr. Manisha Vinayak Shirodker	Social Work Research And Field Practice In Medical Social Work	31-36
7	Dattatray S. Sawant	Indian Agriculture Productivity: Problems And Solutions	47-53
8	Mr. Surwase A. Babaso Dr. T.V.G.Sarma	A Study on Impact of Watershed (Shet Tale) Programme in Atpadi Taluka (Sangli District)	54-59
9	Dr. Mrs. Katti V.P. Miss. Vadrale K.S.	Growth Of Telecom Sector As A Means Of Economic Development In India	60-69
10	Dr. Mane Vijay Jaysing	A Role Of SHGs In Women Empowerment: A Study From Social Work Perspective	70-76
11	Dr. Manisha Vinayak Shirodker	Awareness About Domestic Violence, Act2005 Among Lawyers Of Satara District Court	77-84
12	Mr. B.T.Nikam Dr. B.R. Phule Sou. V.L. Bansode Mr. V.B. Bandgar	Impact of Sugar Factory on the Socio-Economic life of Sugarcane Growers - Shri. Siddheshwar Sahakari Sakhar Karkhana Ltd. Kumathe Solapur	85-93
13	Dr.S. A. Yalamalli	Promotion And Protection Of Human Rights Education	94 - 99
14	Mr. M. D. Waidande Dr. C.S. Dalvi	Market Penetration Of Tata Indicom Cellular Company	100 - 105
15	प्रा.सुवर्णा नरसू कांबळे .	हिंदी नाटक में दलित चेतना	106 - 109
16	सुनिल संभाजी साठे	दक्षिण महाराष्ट्रातील मातंग जातीची राजकीय चळवळ	110 - 115

राज्यशास्त्र
दक्षिण महाराष्ट्रातील मातंग जातीची राजकीय चळवळ
सुनिल संभाजी साठे
प्रस्तावना:-

भारतीय समाज हा अनेक जातीमध्ये विभागला आहे. त्यामध्ये वरिष्ठ व कनिष्ठ जाती अशी वर्ण विभागणी झाली असून वरिष्ठ वर्णियांनी कनिष्ठ वर्गातील अनुसुचित जातीवर आपले वर्चस्व प्रस्थापित केले आहे. परिणामी अनुसुचित जातीचे सतत शोषण झाले आहे.

अनुसुचित जाती या पूर्वी अस्पृश्य मानल्या जात होत्या. त्या राजकीय सत्तेपासून वंचित होत्या. त्यांना राजकीय सत्ता मिळाली तरच त्यांचा सामाजिक व आर्थिक विकास होईल. या उद्देशाने डॉ. आंबेडकरांनी गोलमेज परिषदेमध्ये अनुसुचित जातीसाठी राखीव जागांचा आग्रह धरला त्यामुळे भारतीय राज्यघटनेत राखीव जागांची तरतूद करण्यात आली परिणामी भारतीय समाज परिवर्तनाला एक नवी दिशा मिळाली यातूनच देशातील समस्त दलित समाज सामाजिक व राजकीयदृष्ट्या जागृत होऊन संघटीत झाला आणि त्यांनी अनेक संघटना निर्माण केल्या व आपले हक्क, अधिकार मागणीचा लढा तीव्र केला. त्यापैकीच मातंग समाज हा एक आहे.

महाराष्ट्रातील मातंग समाज :-

अनुसुचित जाती गटामध्ये समाविष्ट असलेल्या मातंग जातीची इतर दलित जातीपेक्षा स्वतंत्र व वेगळी वैशिष्ट्ये आहेत. गावगाड्यातील महार, चांभार, ढोर या जातीपेक्षा हा जातीसमुह ऐतिहासिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक व राजकीयदृष्ट्या वेगळा आहे. या सर्वच दलित जातीचे शोषण व पिळवणूक वरिष्ठ जातीकडून झाली असली तरी त्यामध्ये मातंग जातीचे शोषण सर्वच जाती गटाकडून झालेले दिसून येते. आधुनिक काळामध्येही या जातीच्या सामाजिक परिस्थितीमध्ये फारसा बदल झालेला दिसून येते नाही. भारतीय स्वातंत्र्याच्या ६० वर्षानंतरही या जातीस दारिद्र्याचा प्रश्न मोठ्या प्रमाणावर भेडसावत आहे. या जातीस शिक्षणाच्या अभावामुळे राजकारणात व अर्थकारणात पुरेशी संधी न मिळाल्याने त्याची पदोपदी उपेक्षा झाली आहे. दलितांना दिलेल्या शासनाच्या विविध योजनेपासून हा समाज खूप दूर आहे. त्यामुळे या समाजाची आर्थिक पिळवणूक होत असून त्यांना अनेक संकटांना सामोरे जावे लागत आहे. याची जाणीव या जातीस झाली असून अलिकडे हा समाज एकत्रित व संघटित होऊन आपणास न्यायहक्क मिळण्यासाठी सतत संघर्षशिल असल्याचे दिसून येते. त्यामध्ये दक्षिण महाराष्ट्रातील अनेक सामाजिक शैक्षणिक व राजकीय अभिजन वर्गाचा मोठ्या प्रमाणात सहभाग असल्याचे दिसून येते.

दक्षिण महाराष्ट्रातील मातंग जातीची राजकीय चळवळ व जाती संघटना :-

दक्षिण महाराष्ट्रामध्ये स्वातंत्र्यपूर्व काळापासून मातंग समाजाच्या राजकीय चळवळीस सुरुवात झाली. परंतु ही चळवळ सर्वव्यापी नव्हती. १९९० नंतर मात्र मातंग समाजाची राजकीय चळवळ खऱ्या अर्थाने गतिमान झाल्याचे दिसते. १९९० चे दशक हे मातंग समाजाच्या राजकीय चळवळीचे दशक म्हणून ओळखले जाते. कारण या दशकाने मातंग समाजातून अनेक नेत्यांची निर्मिती केली. त्यामध्ये प्रा. सकटे, प्रा. सुकुमार कांबळे, प्रा. शरद गायकवाड, प्रकाश बायदांडे, अमर गायकवाड, अशोक भोसले, जे.

टी. भिंगारदेवे या सारख्या उदयास आलेल्या नेत्यांनी मातंग समाजाच्या अनेक राजकीय संघटना स्थापन करून मातंग समाजाच्या विविध प्रश्नांवर संघटितरित्या लढे दिले आणि संसदबाह्य राजकारणावर प्रभाव पाडण्याचा प्रयत्न केला या पार्श्वभूमीवर मातंग समाजातील जात संघटनांचा आढावा पुढीलप्रमाणे :-

१) दलित महासंघ :-

पश्चिम महाराष्ट्रामध्ये १९९२ साली 'दलित महासंघ' या संघटनेची स्थापना झाली. प्रा. मच्छिंद्र सकटे यांच्या नेतृत्वाखाली उभे राहिलेले हे 'संघटन' म्हणजे महाराष्ट्रातील मातंग समाजाचे सर्वात मोठे संघटन ठरले. दलितांवरिल अन्याय-अत्याचाराच्या विरोधात 'जशास तसे' आणि 'ठोशास ठोसा' या न्यायाने दलित महासंघाने महाराष्ट्रामध्ये आपला दबदबा निर्माण केला. नामांतराच्या चळवळीत पश्चिम महाराष्ट्रात मातंग समाजाचा सहभाग वाढविण्याचे काम दलित महासंघाने केले आहे. आजवर महाराष्ट्रातील मातंग समाजाचा सहभाग असलेले दलित महासंघ हे सर्वात मोठे जहाल संघटन आहे. जातीयवादी-धर्मांध शक्ती विरुद्ध काढणारी एक क्रांतीकारी संघटना म्हणुनच दलित महासंघाची ओळख आहे. एक चळवळ संघटना म्हणून महाराष्ट्रात आज दलित महासंघ या संघटनेकडे पाहिले जाते. हि संघटना १९९९ पासून राष्ट्रवादी काँग्रेस पार्टीसाठी काम करत असून पार्टीच्या व संघटनेच्या माध्यमातून पश्चिम महाराष्ट्रातील समस्त मातंग समाजात राजकीय वंचितेची जाणीव जागृत करणे स त्यांचा राजकीय सहभाग वाढविणे. या व्यापक भूमिकेतून प्रा. सकटे यांनी या संघटनेची स्थापना केली आहे. परिणामी सकटे यांना आण्णा भाऊ साठे विकास महामंडळाचे अध्यक्षपदी काँग्रेस, राष्ट्रवादी काँग्रेस आघाडी सरकारमध्ये काम करण्याची संधी प्राप्त झाली ते तीन वर्षे या पदावर कार्यरत होते.

२) बहूजन रयत परिषद:-

प्रा. ढोबळे यांनी ३० च्या दशकाच्या शेवटी 'बहूजन रयत परिषद' या संघटनेची स्थापना केली. या संघटनेची भौतिक आधार राजकीय नेते, पक्ष व शाहू शिक्षण संस्था ही आहे. शाहू शिक्षण संस्थेचा पसारा शाळा, कॉलेज व वसतीगृह आहे. या संघटनेचे उपाध्यक्ष मा. आमदार राजीवआवळे आहेत. प्रा. ढोबळे यांच्याकडे उत्कृष्ट वक्तृत्व, कला असल्यामुळे यशवंतराव

चव्हाण व शरद पवार यांच्याशी ते जोडले गेले. त्यांची महाराष्ट्रातील मुख्य प्रतिमा शरद पवार गटाचे अशी सातत्याने राहिली आहे. काँग्रेस व राष्ट्रवादी मध्ये स्पर्धा आणि मातंग समाजामधील स्पर्धेत राजकीय स्थान टिकवून ठेवणे या व्यापक भूमिकेतून ढोबळे यांनी ही संघटना बांधली. या संघटनेच्या माध्यमातून प्रा. ढोबळे यांनी पश्चिम महाराष्ट्रातील समस्त मातंग समाजास राजकीयदृष्ट्या जागृत केले आणि मातंग समाजावर होणाऱ्या अन्याय अत्याचारा विरुद्ध आवाज उठविला तर पश्चिम महाराष्ट्रातील प्रत्येक जिल्ह्याच्या व तालुक्याच्या ठिकाणी मातंग समाजाचे भव्य मेळावे व परिषदा आयोजित करून फुले, शाहू, आंबेडकर व आण्णा भाऊ साठे यांचे विचार समाजातील तरुण कार्यकर्त्या पर्यंत पोहचवून त्यांच्यामध्ये सामाजिक व राजकीय वंचितेची जाणीव निर्माण करून दिली. परिणामी पश्चिम महाराष्ट्रामील तमाम मातंग समाज राजकीयदृष्ट्या जागृत होण्यास मदत झाली.

३) कोल्हापूर जिल्हा मातंग समाज संघटना :- एल. के. अवघडे

कोल्हापूर जिल्ह्यातील नेताजी कवाळे, मोहन कवाळे, व प्रा. सुकुमार कांबळे या कार्यकर्त्यांना सोबत घेऊन श्री.एल. के. अवघडे यांनी 'कोल्हापूर जिल्हा मातंग समाज संघटना' या संघटनेची स्थापना राजारामपुरीतील मातंग वस्तीमध्ये केली. या संघटनेच्या माध्यमातून अवघडे यांनी मातंग समाजाचे अनेक प्रश्न शासनासमोर मांडले व त्यांना न्याय मिळवून देण्याचा प्रयत्न केला. त्यामध्ये कोल्हापूरातील 'कावळा नाका' व 'तावडे हॉटेल' या दरम्यान आण्णा भाऊ साठे यांचा पुतळा उभारावा, शिवाजी विद्यापीठात आण्णा भाऊ साठे यांच्या नावाने स्वतंत्र अभ्यास केंद्र उभारावे, आण्णा भाऊ साठे यांना भारतरत्न पुरस्कार द्यावा, मातंग समाजास स्वतंत्र ८% आरक्षण मिळावे, शासनाच्या गायरान जमिनी भूमिहीन मातंगसाठी कसण्यासाठी मिळाव्यात, विद्यार्थ्यांसाठी स्वतंत्र वसतीगृहे निर्माण करावेत इत्यादी मागण्यासाठी या संघटनेने कोल्हापूर ते मुंबई असा १८ दिवसांचा पायी चालत मोर्चा विधानसभेवर काढला. आणि आपल्या मागण्याचे निवेदन तत्कालीन मुख्यमंत्री शरद पवार यांच्याकडे दिले. यामध्ये त्यांना अपयश आले. असे असले तरी या मोर्चामुळे मातंग समाजामध्ये नवचैतन्य निर्माण होण्यास मदत झाली.

४) दलित विकास आघाडी :- मा. जयवंतराव आवळे

जयवंतराव आवळें समाजकल्याण खात्याचे कॅबिनेट मंत्री असताना 'दलित विकास आघाडी' या संघटनेची स्थापना त्यांनी केली. या संघटनेचे अध्यक्ष स्वतः जयवंतराव आवळे होते ही संघटना काँग्रेस पक्षाशी बांधली गेली असून या संघटनेने काँग्रेस पक्षासाठी मातंग समाजाचे संघटन बांधले आवळे यांनी आण्णा भाऊ साठे विकास महामंडळामार्फत मातंग समाजातील अनेक गरजू लोकांना कर्ज पुरवठा करून त्यांचे प्रश्न सोडविण्याचा प्रयत्न केला. पुढे ही संघटना फार काळ टिकू शकली नाही असे असले तरी या संघटनेच्या माध्यमातून मातंग समाजाचा राजकीय सहभाग वाढविण्यास मोठी मदत झाली.

५) डेमोक्रेटिक पार्टी ऑफ इंडिया :- प्रा. सुकुमार कांबळे

दलितमहासंघ या संघटनेतून बाहेर पडून प्रा. सुकुमार कांबळे यांनी २५ एप्रिल २००२ मध्ये कोल्हापूर येथे ' डेमोक्रेटिक पार्टी ऑफ इंडिया ' या राजकीय पक्षाची स्थापना केली. या पक्षाचा मुख्य आधार मातंग समाज असून दक्षिण महाराष्ट्रातील मातंग समाजास राजकीयदृष्ट्या बंचित असल्याची जाणीव करून देणे, त्यांचा राजकीय सहभाग वाढविणे व त्यांना आपल्या राजकीय हक्कासाठी संघर्ष करण्यास प्रवृत्त करून महाराष्ट्रातील राजकीय सत्तेत वाटा मिळविणे अशा व्यापक भूमिकेतून हा पक्ष दक्षिण महाराष्ट्रामध्ये कार्यरत आहे. सध्या महाराष्ट्रातील २१ जिल्ह्यामध्ये या पक्षाचे कार्य सुरू असले तरी खऱ्या अर्थाने या पक्षाची व्याप्ती दक्षिण महाराष्ट्रापुरतीच मर्यादित असल्याचे दिसून येते. प्रा. कांबळे हे पक्षाच्या माध्यमातून व अनेक कार्यकर्त्यांच्या सहकार्याने या पक्षाची ध्येय धोरण प्रत्येक गावागावातील मातंग समाजामध्ये पोहचविणे. त्यांना राजकीय दृष्ट्या जागृत करण्याचे कार्य करित आहे.

६) मातंग समाज संघटना :- व्हाय. ए. आवळे

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा विचार स्विकारून संघटित झालेल्या महार समाजाने केलेली प्रगती हा आदर्श समोर ठेवून डॉ. व्हाय. ए. आवळे यांनी ४/१/२००० मध्ये 'मातंग समाज संघटनेची' स्थापना करून जिल्ह्यातील मातंग समाजास एकत्रित करून त्यांची संघटनात्मक बांधणी केली. आणि मातंग समाजासमोर आदर्श ठेवून मातंग समाज ही त्यांच्या सारखाच संघटित होऊन सुधारला पाहिजे असा विचार आवळे यांनी समाजास दिला या संघटनेचा माध्यमातून त्यांनी जिल्ह्यातील मेडिकल कॅम्प, वसतिगृहे, बालवाडी, अंगणवाडी अशा अनेक छोट्या मोठ्या संस्था निर्माण करून मातंग समाजाचे अनेक प्रश्न मार्गी लावले. अशाप्रकारे आवळे यांनी सांगली जिल्ह्यामध्ये मातंग समाजाचे अनेक प्रश्न मार्गी लावून, त्यांना एकत्रित करून त्यांची संघटनात्मक बांधणी करण्याचा प्रयत्न केला. या संघटनेस आवळे यांनी राजकीय स्वरूप न देता पुर्णतः सामाजिक प्रश्नापुरतीच मर्यादित ठेवली पुढे प्रा. डॉ. शरद गायकवाड यांना सातारा जिल्ह्यामध्ये 'सत्यशोधक आण्णा भाऊ साठे अकादमी' या संघटनेद्वारे सातारा जिल्ह्यातील मातंग समाजाचे संघटना बांधण्याचा प्रयत्न केला.

७) सत्यशोधक आण्णा भाऊ साठे अकादमी :- डॉ. शरद गायकवाड

डॉ. शरद गायकवाड यांनी ' सत्यशोधक आण्णा भाऊ साठे अकादमी ' या संघटनेची स्थापना १९९० मध्ये अंगापूर जिल्हा सातारा येथे केली. या अकादमीच्या माध्यमातून त्यांनी सातारा जिल्ह्यातील मातंग समाजासह बहुजन समाजामध्ये राष्ट्रीय एकात्मता धर्म, निरपेक्षता, अंधश्रद्धा निमुर्लन व्यसनाविरुद्ध अभियान असे अनेक उपक्रम राबवून मातंग समाजास सामाजिक दृष्ट्या जागृत करून त्यांचे संघटन बांधण्याचा यशस्वी प्रयत्न केला. तसेच फुले, शाहू, आंबेडकर, आण्णा भाऊ साठे या महापुरुषांचा विचारांचा वारसा चालविणारे सामाजिक कार्यकर्ते यांना 'सत्यशोधक आण्णा भाऊ साठे विचारवेध' पुरस्कार उपक्रम सुरू करून बहुजन

समाजातील सामाजिक कार्यकर्त्यांचा गौरव केला. त्याच बरोबर मातंग समाजातील पोतराजांची प्रथा नष्ट करण्यासाठी राज्य स्तरीय परिषदेचे आयोजन करून, मातंग समाजातील भूमिहीन लोकांना शासनाच्या गायरान जमिनी कसण्यासाठी मिळाव्यात या मागण्यासाठी गायकवाड यांनी वेगवेगळ्या आंदोलनांच्या माध्यमातून लढे दिले.

अशाप्रकारे डॉ. गायकवाड यांनी मातंग समाजास सामाजिक वंचितेची जाणीव करून दिली. व समाजातील अंधश्रद्धेवर जोरदार आवाज उठविला.

पारधीमुक्त आंदोलन :-

समाजाच्या मुख्य प्रवाहापासून दूर असलेला पारधी हा समाज सामाजिक आर्थिक दृष्ट्या शोषित व उपेक्षित होता. या समाजास सामाजिक वंचितेची जाणीव जागृत करून त्यांची संघटनात्मक बांधणी करण्याच्या व्यापक भूमिकेतून प्रकाश वायदंडे यांनी २७ मार्च २००३ मध्ये कराड येथे 'पारधी मुक्ती आंदोलन' या संघटनेची स्थापना केली. आणि समाजाबाहेर माणुसकीचे हक्क अन्न, वस्त्र, निवारा या मुलभूत गरजा पासून पारधी समाज कसा उपेक्षित व दुर्लक्षित आहे हे शासनाच्या निर्दशनास वायदंडे यांनी आणून दिले. परिणामी हा समाज संघटित होवून आपले हक्क व अधिकारासाठी संघर्ष करण्यास सज्ज झाला.

प्रकाश वायदंडे यांनी सनातन भोसले या मातंग समाजातील कार्यकर्त्यांस सोबत घेऊन दक्षिण महाराष्ट्रातील समस्थ पारधी समाजाचे संघटन केले. या संघटनेच्या माध्यमातून वायदंडे यांनी पारधी यांच्या विविध प्रश्नावर आवाज उठविला. त्यामध्ये निवाऱ्याचा प्रश्न हातामध्ये घेवून पारधी समाज निवाऱ्यापासून (घर) कसा वंचित आहे. हे शासनाच्या निर्दशनास आणण्यासाठी दक्षिण महाराष्ट्रातील जिल्ह्यातील जिल्हाधिकारी कार्यालयासमोर झोपडी व राहूरी आंदोलने करून पारध्यांच्या प्रश्नांचा लढा तीव्र केला. तसेच पारध्यांच्या सामाजिक गरजांची पूर्तता करण्यासाठी रेशनिंग कार्ड, आंत्योदयी योजनेचा लाभ, मतदार यादेमध्ये समवेश जातीचा दाखला, उत्पन्नाचा दाखला राहण्यासाठी जागा व शासकीय घरकूल योजनेचा लाभ या सर्व योजना पारधी समाजामध्ये राबवून त्यांचा सर्वांगीण विकास घडवून आणण्यासाठी वेळोवेळी आंदोलने केली. व त्यांना न्याय देण्याचा प्रयत्न केला.

परिवर्तनवादी ग्रुप :-

युवराज पवार यांनी सोलापूर जिल्ह्यातील विकास कसबे, नामदेव भिसे, नवनाथ जाधव, केशव लोंढे, अरूण घोडके, संजय जाधव, महेश साठे अशा शकडो मातंग युवकांना संघटित करून फुले, शाहू, आंबेडकर, आण्णा भाऊ साठे यांच्या विचारांची पेरणी मातंग समाजामध्ये करण्याच्या व्यापक भूमिकेतून दि. १ ऑगस्ट २००० रोजी 'परिवर्तनवादी ग्रुप' या संघटनेची स्थापना केली. या संघटनेच्या माध्यमातून दरवर्षी आण्णा भाऊ साठे व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जयंतीचक औचित्य साधून 'जोशाबा' व्याख्यानमालेचे आयोजन युवराज पवार करतात. या व्याख्यानमालेत महाराष्ट्रातील वेगवेगळ्या विषयावर व्याख्यान देणाऱ्या तज्ञ

विचारवंताना बोलावून त्यांच्या विचारांच्या माध्यमातून मातंग समाजामध्ये सामाजिक जागृती घडवून आणण्याचा प्रयत्न करतात. अशा कार्यकर्त्यांच्या आयोजनामुळे सोलापूर शहरातील मातंग समाजामध्ये परिवर्तन व प्रबोधन घडवून येण्यास मदत झाली या संघटनेस पवार यांनी राजकीय स्वरूप न देता केवळ समाज प्रबोधन करणे एवढ्या पुरतीच ही संघटना मर्यादित ठेवली. अशाप्रकारे दक्षिण महाराष्ट्रामध्ये मातंग समाजाच्या राजकीय चळवळीचे स्वरूप राहिल असून ज्याप्रमाणे दलित पॅथर, आर.पी. आय, पक्ष म्हटले की, नवबौध्द अशी नवबौध्द समाजाने महाराष्ट्रामध्ये आपली स्वतंत्र ओळख निर्माण केली आहे. तशाप्रकारचा एखाद्या मोठा राजकीय पक्ष किंवा संघटना निर्माण करून मातंग समाजास महाराष्ट्राच्या राजकारणामध्ये आपली स्वतंत्र ओळख निर्माण करता आली नाही. तसेच सर्व समावेशक एकमुखी राजकीय नेतृत्व या समाजामधून निर्माण झाले नाही. परिणामी हा समाज अनेक पक्ष व संघटनेमध्ये विभागला गेला. त्यांच्या या एकसंघ ताकदीचे विभाजन झाल्यानेच ना त्यांना दलित राजकारणात स्थान मिळाले ना स्वतःची राजकीय चळवळ गतिमान करता आली. असे असले तरी मातंग जाती संघटनांच्या प्रभावी कार्यामुळे महाराष्ट्रातील समस्त मातंग समाजात राजकीय जागृती घडून आली. व त्यांचा राजकीय सहभाग वाढला यातूनच दक्षिण महाराष्ट्रामध्ये मातंग समाजाचे राजकीय नेतृत्व विकसित होत गेले.

संदर्भ ग्रंथ सूची :-

- १) पवार प्रकाश, 'जातसंघटनांच्या दोन अस्मिता: हिंदू दलित व नवबौध्द दलित,' पुरोगामी सत्यशोधक, वर्ष ३८, अंक : १ जानेवारी, फुब्रेवारी, -मार्च २०१२ पृ.क्र. ६२.
- २) प्रा. सकटे मच्छिंद्र, 'नामांतर आणि नंतर,' ज्ञानसुर्य प्रकाशन, कोल्हापूर २००५, पृ. क्र. ६४.
- ३) पवार प्रकाशन, 'समकालीन राजकीय चळवळी, नवहिंदुत्व व जात-संघटना,' डायमंड पब्लिकेशन पुणे, प्रथम आवृत्ती २०११, पृ. १६९.
- ४) उपरोक्त पृ.क्र. २८७, २८८.
- ५) प्रा.सकटे सुभाष यांची घेतलेली प्रत्यक्ष मुलाखत.
- ६) भिसे गणपत, 'मातंग पुढाऱ्यांची अवसान घातकी चळवळ' साद प्रकाशन, औरंगाबाद २०१० पृ.क्र. २८.
- ७) हिवराळे दया 'नामांतर लक्ष्यातील लढवय्ये' कबीर प्रकाशन मुंबई-२००६.पृ.क्र. ८७, ८८फ
- ८) अॅड. आवळे व्हाय.ए. यांची २०/४/२०११ रोजी सांगली येथे घेतलेली प्रत्यक्ष मुलाखत.
- ९) प्रा. डॉ. शरद गायकवाड यांची १४/१०/२०११ रोजी कोल्हापूर येथे घेतलेली प्रत्यक्ष मुलाखत.
- १०) प्रकाश वाघदांडे यांची १४/१०/२०११ रोजी घेतलेली प्रत्यक्ष मुलाखत.
- ११) युवराज पवार यांची १९/०२/२०१२ रोजी सोलापूर येथे घेतलेली प्रत्यक्ष मुलाखत.

ISSN 2277 - 5730
AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY
QUARTERLY RESEARCH JOURNAL

AJANTA

Volume - IX

Issue - I

January - March - 2020

MARATHI PART - II / HINDI

Peer Reviewed Referred
and UGC Listed Journal

Journal No. 40776

ज्ञान-विज्ञान विमुक्तये

IMPACT FACTOR / INDEXING
2019 - 6.399
www.sjifactor.com

❖ EDITOR ❖

Asst. Prof. Vinay Shankarrao Hatole

M.Sc (Maths), M.B.A. (Mktg.), M.B.A. (H.R.),
M.Drama (Acting), M.Drama (Prod. & Dir.), M.Ed.

❖ PUBLISHED BY ❖

Ajanta Prakashan

Aurangabad. (M.S.)

❧ CONTENTS OF MARATHI PART - II ❧

अ. क्र.	लेख आणि लेखकाचे नाव	पृष्ठ क्र.
१३	भारतीय समाज व कुटूंबातील मानवी मूल्ये प्रा. वैभव नानासाहेब कांबळे	७१-७४
१४	मुलगी असावी Prof. (Dr.) A. M. Gurav	७५-७९
१५	मानवी मूल्ये व नीतितत्वे श्री. नोळे बसनदास हिरा	८०-८७

१३. भारतीय समाज व कुटूंबातील मानवी मूल्ये

प्रा. वैभव नानासाहेब कांबळे

श्रीमती विजयादेवी देसाई सिनिअर कॉलेज, दौलतनगर, ता. पाटण, जि. सातारा.

प्रस्तावना

जगातील सर्वात मोठी 'लोकशाही'शासन व्यवस्था म्हणून भारताकडे पाहिले जाते. विविध धर्म, संस्कृती, भाषा, परंपरा व चालीरिती मधील वैविध्य असतानाही एकतेचे दर्शन घडविणारे अनेक प्रसंग नजरेस पडतात. परंतु काही घटनांमुळे भारतीय ऐक्याला बाधा आणण्याचे कार्य घडताना दिसते. जातीयवाद, दहशतवाद, हत्याकांड, बलात्कार या सारख्या कौर्याची कृत्येमुळे शांततेचे वातावरण दुषित करण्याचे काम केले जाते. हिंसाचार वाढीस लागताना दिसतो.खैरलांजी प्रकरण अगर दिल्लीतील निर्भया प्रकरणातून क्रूरतेची परिसीमा गाठलेली दिसते. येथील फक्त प्रादेशिक भिन्नत्वच नव्हे तर सामाजिक, सांस्कृतिक, राजकीय, आर्थिक विषमता ही मोठ्या प्रमाणात दिसते. भारतीय लोकशाही टिकवायची असेल आणि तिची विश्वासार्हता जोपासायची असेल तर भारतीय समाज व्यवस्थेचा व कुटूंब व्यवस्थेबाबतची मानवी मूल्यांचा पुनर्विचार करणे क्रमप्राप्त ठरते.

मूल्य स्वरूप व संकल्पना

'मूल्य'ही संकल्पना तत्वज्ञानशास्त्राचा भाग आहे.संपूर्ण मानवजातीचे मूलभूत प्रश्न अभ्यासण्याचे काम ते करते.मूल्यांच्या विविध परिमितीय आधारावर मानवी वर्तनाबंधाचे नियमन करणारे अनेक पैलू विकसीत झाले आहेत.समाजातील मानवी संबंधांना आकार देणेचे काम ही मूल्ये करतात.

टॉलकॉट- या समाजशास्त्राने मूल्यांविषयी दोन दृष्टीकोन सांगितले आहेत. पहिले म्हणजे त्यांनी त्यांच्या व्यवस्था सिद्धांतात (system Theory) संस्कृती व्यवस्थेचा उल्लेख केला असून व्यक्ती वर्तनात व्यक्तींनी कोणत्या कर्तव्यांचे पालन करावयाचे याचे निर्देश मूल्ये करतात.तर संरचनात्मक कार्यात्मक सिद्धांतात त्यांनी मूल्यांचा समावेश समाजाचा एक संरचनात्मक घटक म्हणून केला आहे.मूल्य म्हणजे आपली उद्दिष्टे, कल्पना,इतर व्यक्तींच्या संदर्भात आपली जबाबदारी किंवा कर्तव्ये पार पाडणारा भावनात्मक घटक होय.

ए.एल.बर्ट्रांड- 'व्यक्तीत कर्तव्याची व जबाबदारीची जाणीव निर्माण करण्याची मूल्यांची भूमिका स्पष्ट केली आहे.'

कायदेविषयक दृष्टीकोनातून मूल्य विचार करताना,कोणत्याही समाजाच्या कायद्याचा मुख्य उद्देश आणि कार्य म्हणजे मानवा-मानवांतील संबंध नियमित करणे आणि समाजातील संघर्षाची तीव्रता कमी

करून समाजात शांतता,सुरक्षितता निर्माण करणे आणि त्याचबरोबर मानवजातीच्या वर्तनात चांगल्या आणि सुव्यवस्थित वर्तनाची स्थापना करून संघर्षरहित समाज निर्माण करणे होय.

थोडक्यात मानवी मूल्यांचा संबंध हा समाजातील व्यक्तीच्या वर्तनात्मक अनुबंध होय.व्यक्ती - व्यक्तीनुसार मूल्यांचे स्वरूप बदलत असले तरी काही समाजाची मूलभूत मूल्ये समानच असतात व ती सर्वांसाठी असतात.चांगली व वाईट मूल्ये ही सापेक्ष आहेत. कारण त्यांचे स्वरूप समाजानुसार बदलताना दिसते.

भारतीय समाज व्यवस्था व कुटूंब व्यवस्था

भारत हा कृषी प्रधान देश आहे. आजही ७०% समाज ग्रामीण भागात वास्तव्य करतो.विविध धर्म,संस्कृती ,परंपरा ,सणवार,रितीरिवाज यातील वैविध्यता आहे.ही वैविध्यता जपण्याचे काम येथील ग्रामीण परंपरा ,सणउत्सवांनी केले आहे. येथील कुटूंबामधून मिळणारे संस्कार,शिकवण प्रत्येक सदस्यांनी मिळते.कुटूंब व्यवस्थेचा विचार अधिक प्रेरक आहे. मार्शल जोन्स- 'कुटूंब ही लैंगिक संबंधावर आधारलेली एक सामाजिक संस्था असून प्रजोत्पादन व अपत्यांचे संगोपन ही कार्ये आहेत.' सामान्यता कुटूंब पद्धतीचे दोन प्रकार दिसतात.१) केंद्र कुटूंब २) संयुक्त कुटूंब

केंद्र कुटूंब- 'पती,पत्नी व त्यांची अविवाहीत मुले मुली एवढेच सदस्य एकत्र राहात असलेल्या कुटूंबास केंद्र कुटूंब म्हणतात.' व यांचे प्रमाण ग्रामीण भागापेक्षा महानगरी,शहरी भागात अधिक असलेचे दिसते.

संयुक्त कुटूंब-'पती -पत्नी ,त्यांची विवाहीत मुले,सुना अविवाहीत मूली,विवाहीत व अविवाहीत नातवंडे यांचे इतर काही निकटवर्ती आप्त एकत्र राहतात त्यास संयुक्त कुटूंब होय.'तर डॉ. इरावती कर्वे यांचे मते,'एकाच निवासस्थानात राहणा-या ,एकाच स्वयंपाकगृहातील अन्नसेवन करणा-या,मालमत्तेत समान मालकी हक्क असणा-या,रक्तासंबंधी असणा-या व्यक्तीचा समूह म्हणजे संयुक्त कुटूंब होय.'

यखेरीज १९८० च्या दशकानंतर 'लिव्ह इन रिलेशनशीप 'चा नव मध्यम वर्ग सर्व जाती -धर्मांमध्ये अस्तित्वात येताना दिसतो. विवाह प्रथेतील अनिष्ट परंपरा व त्यातील क्रूर व्यवहारांमुळे कौटुंबिक जबाबदारीची पासून चे पलायन ही त्याची प्रमुख कारणे होत.विवाहाशिवाय एकत्र राहण्याच्या अस्तित्वामधून एका अर्थी शहरी दिला जात असलेचे दिसते.परंतु कायदेशीर मान्यता नसलेने ग्रामीण भागात या कुटूंब पद्धतीचे प्रमाण नगण्य दिसते.

समाज किंवा धर्म व जात या संकल्पना व्यामीश्र स्वरूपाच्या आहेत.विशिष्ट हेतूने किंवा कर्माने एक असलेल्या मनुष्य समूहास समाज म्हणतात.समाजात विविध कुटूंबाचा समावेश असताना दिसतो.त्याचे स्वरूप व व्याप्ती ही कुटूंबाच्या तुलनेने मोठी आहे.

भारतीय समाज आणि कुटूंब व मानवी मूल्ये यांच्यातील अनुबंध

परंपरागत ग्रामीण समाजात जन्मावरून जात व कामावरून दर्जा ठरविण्याची प्रथा भारतीय समाजात अस्तित्वात होती. आपल्या पेक्षा कनिष्ठ जातीतील व्यक्तीशी शारीरिक व सामाजिक संपर्क करण्यास जाती व्यवस्थेने मनाई केली होती. परंतु फुले शाहू, आंबेडकर यांनी सामाजिक जीवनातील अस्पृश्यता निवारण्याचे व लोकोद्धाराचे अलौकिक कार्यांमुळे व भारतीय राज्यघटनेने धर्म स्वातंत्र्य दिल्याने ही कनिष्ठ वर्गाची होणारी गळचेपी व कुचंबनेचे प्रमाण कमी झालेले दिसते. 'धर्मनिरपेक्षता' हे मानवी मूल्यांची रुजवण झालेली दिसते. सर्वधर्म सहिष्णुता वाढीस लागते. शिक्षणाचा मूलभूत अधिकार सामान्य माणसाला मिळाल्याने तो शिकू लागला, विचार करू लागला. विज्ञानवादी दृष्टीकोन जोपासू लागला. साहजिकच अंधश्रद्धेपासून तो दूर गेला. सहज मोकळेपणाने नोकरी करू लागला. त्यास आर्थिक सुबत्ता आली. त्याचे जीवनमान उंचावले.

पितृसत्ताक कुटूंब पध्दती असलेने कुटूंब प्रमुख देश, देव व धर्म यांचे धडे दिले जातात. राष्ट्रभक्ती व राष्ट्रीय एकात्मकतेच्या विचारांचे संस्कार दिले जातात. व इतर अन्य सदस्यांची आज्ञारपण, अपंगत्व, वार्धक्य अशा हतबल अवस्थेत व्यक्तीची कुटूंब प्रेमाने काळजी घेते, धीर देते, पाठीशी राहते, त्याचे मनोधैर्य वाढीस लागते. कुटूंबातील व्यक्तीला माया, प्रेम, ममता, जिव्हाळा, सहकार्य मिळू लागले.

बहुतेक कुटूंबाचा शेती हाच व्यवसाय असल्याने सर्व सदस्य कष्ट करतात. कुटूंबातील सर्व सदस्यांना मालमत्तेचे समान वाटप केले जाते. त्यामुळे सर्व सदस्यांना उपभोग घेता येतो. सहनशीलता व प्रामाणिकपणा यांचे शिक्षण दिले जाते. त्याच बरोबर कुटूंबातील वृद्ध व्यक्ती व अनुभवी मंडळी लहान मुलांच्यावर आदर्श मूल्ये, रितीरिवाज, आज्ञापालनाची वृत्ती, शिस्त, संस्कार, नीटनेटकेपणा व स्वच्छतेची जाणीव होताना दिसते. याउलट शहरी कुटूंबात माता-पिता नोकरी निमित्ताने व्यस्त असलेने लहानांवर संस्कारक्षम वातावरण दिसत नाही. व्यस्त जीवन पध्दतीमुळे मुलांना पाळणाघरात सोपविले जाते. त्यामुळे त्या मुलांच्या संगोपनात अडचणी निर्माण झालेल्या दिसतात. संयुक्त कुटूंब पध्दतीमध्ये सामाजिक संरक्षण अधिक लाभते.

कौटुंबिक व्यवसायाचे प्रशिक्षण ग्रामीण भागात घरातच मिळते. परंपरागत व्यवसायाचे धडे ग्रामीण भागात बालपणापासून मिळतात. उदा- कुंभार, बुरूड. व्यक्तीच्या अन्न, वस्त्र, निवारा आरोग्य, संरक्षण या गरजांची पूर्तता कुटूंबाकडून होताना दिसते.

समारोप

आजच्या युगात नष्ट होत चाललेली एकत्र कुटूंब पध्दती. त्यामुळे संस्काररूपी मिळणारी मानवी मूल्ये लोप पावतात की काय अशी भिती निर्माण झालेली दिसते. बदलत्या कुटूंब पध्दतीमुळे मानवी मूल्यांचे संवर्धन हे एक मोठे आव्हान निर्माण झालेले आहे. विभक्त कुटूंब पध्दतीमुळे आज कौटुंबिक व

सामाजिक व सांस्कृतिक वातावरण दूषित होत चालले आहे. जातीयवाद, दंगली, जाळपोळ, हिंसाचार, भ्रष्टाचार, एकतर्फी प्रेम प्रकरण, बलात्कार या सारख्या घटनांचे प्रमाण वाढत आहे.

हे वाढते प्रमाण कमी करण्याची जबाबदारी युवा वर्गाची आहे. भावी युवापिढी सुसंस्कारी, मानवी मूल्याची जोपासना करणारी हवी तर मानवी नाते संबंध टिकून राहतील. राष्ट्रभक्ती, सर्वधर्म समभाव, प्रामाणिकपणा, सहनशिलता, क्षमाशीलता, वैज्ञानिक दृष्टीकोन, श्रमप्रतिष्ठा या मानवी मूल्यांची रुजवण करणेची जबाबदारी शाळा, महाविद्यालयांची आहे. फॅशन च्या नावाखाली होणारी मानवी मूल्यांची पायमल्ली थांबविणे काळाची गरज आहे.

संदर्भ

1. समकालीन भारतीय समाज-विद्युत भागवत- डायमंड प्रकाशन
2. मानवी हक्क आणि सामाजिक न्याय-प्रा.पी.के.कुलकर्णी- डायमंड प्रकाशन
3. ग्रामीण समाजशास्त्र- शिवाजी विद्यापीठ,कोल्हापूर
4. जातीअंताचे समाजशास्त्र-प्रा.संजयकुमार कांबळे
5. समाजशास्त्र परिचय- माने माणिक-विद्या प्रकाशन नागपूर
6. भारतीय समाजातील नैतिक मूल्ये-संपा.खैरनार दिलीप- डायमंड प्रकाशन
7. आदिवासींचे समाजशास्त्र- माने माणिक,ए.ए.गढवाल, विद्या प्रकाशन नागपूर

ISSN 2277 - 5730
AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY
QUARTERLY RESEARCH JOURNAL

AJANTA

Volume - IX

Issue - I

January - March - 2020

MARATHI PART - I

Peer Reviewed Referred
and UGC Listed Journal

Journal No. 40776

IMPACT FACTOR / INDEXING
2019 - 6.399
www.sjifactor.com

❖ EDITOR ❖

Asst. Prof. Vinay Shankarrao Hatole

M.Sc (Maths), M.B.A. (Mktg.), M.B.A. (H.R.),
M.Drama (Acting), M.Drama (Prod. & Dir.), M.Ed.

❖ PUBLISHED BY ❖

Ajanta Prakashan

Aurangabad. (M.S.)

❧ CONTENTS OF MARATHI PART - I ❧

अ. क्र.	लेख आणि लेखकाचे नाव	पृष्ठ क्र.
१	स्त्रियांवरील लैंगिक अत्याचार : एक ज्वलंत सामाजिक समस्या डॉ. कन्नाडे ममता कार्तिक	१-५
२	२२ व्या शतकात गौदाळ गणेश आगरकरांच्या शैक्षणिक विचारांची प्रस्तुती प्रा. सुरेश नामदेव दांडगे	६-१०
३	बी.एड. छात्राध्यापिकांची स्त्रियांच्या लैंगिक छळाबाबतची जाणीव जागृती एक अभ्यास डॉ. नवनाथ ज्ञानदेव इंदलकर	११-१६
४	Information Technology and Teaching Learning Process (Education) डॉ. मर्जेराव पांडुरंग चव्हाण	१७-२२
५	नवीन सामाजिक समस्या तागतगाव सहा. प्रा. किरण अशोक आवनावे डॉ. आर. बी. व्हनवट्टे	२३-२६
६	भारतीय शेती समीचीन आव्हाने व उपाययोजना एक अभ्यास डॉ. अ. जी. मगदूम	२७-३४
७	आर्थिक विकासात माहिती तंत्रज्ञान उद्योगांचे योगदान प्रा. डॉ. के. डी. पाटील	३५-३८
८	शिक्षक उत्तरदायित्व : पार्थभूर्म, संकल्पना व वैशिष्ट्ये डॉ. शिंदे भागवत असाराम	३९-४२
९	महाराष्ट्रातील आधुनिक विवाह पध्दतीतून वाढते घटस्फोट : एक सामाजिक समस्या डॉ. शैलजा का. माने	४३-४८
१०	लोकशाही संस्थांची विश्वसनियता प्रा. डॉ. सुनिल संभाजी साठे प्रा. रुपेश रमेश जाधव	४९-५२
११	भारतातील उच्च शिक्षणातील समस्या व आव्हाने प्रा. बी. आर. नदाफ	५३-५६
१२	भारतातील विद्यार्थ्यांची स्थिती आणि उच्च शिक्षणातील समस्या प्रा. किशोर सुतार प्रा. डॉ. अनिलकुमार वावरे	५७-६६

१०. लोकशाही संस्थांची विश्वसनियता

प्रा. डॉ. सुनिल संभाजी साठे

श्रीमती. विजयादेवी देसाई महाविद्यालय, वॉलतनगर (मरळी).

प्रा. रूपेश रमेश जाधव

स्वप्न गाडगे महाराज कॉलेज कराड.

प्रस्तावना

ईस्ट इंडिया कंपनीच्या माध्यमातून ब्रिटिशांचे भारतात आगमन झाले आणि भारतातील राजकीय अस्थिरतेचा फायदा घेत हिंदुस्थानातील पंजाब, सिंध मध्यप्रांत व दक्षिणेतील राज्ये यांच्यावर नियंत्रण प्रस्थापित करून ब्रिटिशांनी राजकीय सत्ता हस्तगत केली. पारश्वात्य शिक्षण व विद्यारामधून प्रस्थापित अन्न, अज्ञानापासून व सामाजिक विषमतेपासून मानवाची मुक्ती करण्याचे प्रयत्न असले. अनेक धडे या राजवटीने भारतीयाना दिले. तसेच स्वातंत्र्य, समता, वसुधा व न्याय या मुल्यांवर आधारित लोकशाहीची संकल्पनाही या संवेत आली.

26 जानेवारी 1950 रोजी भारतीय गणराज्याचे संविधान अमलात आले. त्या दिवशी छान्या अर्थाने आपल्या प्रदिर्घ ऐतिहासिक काळखंडात पहिल्यांदा भारताने आधुनिक संस्थात्मक चौकट असलेल्या संसदीय लोकशाहीचा स्वीकार केला¹. या पार्वभूमीवर भारतातील लोकशाहीतील संस्था, त्याचे स्वरूप व त्याचे कामकाज आणि त्याची विश्वासार्हता याचा अभ्यास होणे महत्त्वाचे व गरजेचे आहे. त्याचा थोडक्यात आढावा घेण्याचा प्रयत्न केला आहे.

न्यायपालिका

भारतीय लोकशाहीमध्ये अत्यंत महत्त्वाची संस्था म्हणून न्याय पालिकेकडे पाहिले जाते. आधुनिक लोकशाही राज्यांसाठी न्यायव्यवस्था अनरिहाय्ये झाले असून कायद्याचा अर्थ लावून विवाद मिटविणे, व्यक्तींचे हक्क अबाधित ठेवणे अशा महत्त्वाच्या कामाकरिता न्यायव्यवस्था असावीच लागते म्हणून अशी ही महत्त्वपूर्ण संस्था शासनाच्या इतर बाबी अनाच्या नियंत्रणापासून, हस्तक्षेपापासून व वर्दस्वापासून मुक्त असावी². तसेच बहुमतानेच जोरावर केलेला कायदा घटनेशी सुसंगत आहे की विरुद्ध हे तपासण्यासाठी न्याय पालिकेला न्यायालयीन पुर्नविलोकनाचा अधिकार घटनेने दिला आहे.

त्यामुळे आपण आपणाला न्याय मिळेल या अपेक्षेत असतो परंतु केंद्र सरकारने न्याय पालिकेत हस्तक्षेप केल्याने सर्व सामान्य जनतेच्या अपेक्षाना तडा गेला तो दिनांक 12 जानेवारी 2018 रोजी त्या दिवशी भारताच्या इतिहासात अशी एक घटना घडली की त्यामुळे सारा देशसच हादरला. त्या घट्ट्यातून देश अदयापही सावरलेला नाही. त्या दिवशी असे घडले की, दुपारी 12 वाजून 15 मिनिटांनी सर्वोच्च न्यायालयातील चार न्यायमूर्ती जे वेलमेश्वर, न्या. रंजन गोगाई, न्या. नरदन लोकुर व कुरीयन जोसेफ यानी सर्वोच्च न्यायालयाच्या आचारातच पत्रकार नरिषद घेतली व पत्रकारांसमोर आपल्या मनातील वेदना त्यांनी मांडल्या. आपले म्हणणे संपूर्ण देशामुळे जावे म्हणून त्यांनी हा मार्ग रवीकारला या पूर्वी असे कधीही घडले नव्हते. या चार न्यायमूर्तींची आजवरची कारकिर्द ही अतिशय

दैविग्यान आहे त्यांच्या कारकिर्दीवर कोणोही शका घेतली नाही. या वारही न्यायाधीशानी निष्पक्षतापणे न्यायनिवाडा केला आहे. या चार न्यायाधीशानी पत्रकारांसारंगे काय म्हटले ते अत्यंत महत्वाचे आहे. ते म्हणतात की, 1) देशातील लोकशाही धोक्यात आली आहे. 2) प्रश्न सोडविण्याचा आमचे म्हणणे पटवून देण्याचा आम्ही खूप प्रयत्न करून पाहिला पण जेव्हा वरिष्ठांकडून म्हणजे सरन्यायाधीशांकडून कोणताच प्रतिसाद आन्हास मिळला नाही. तेव्हा सेवटचा उपाय म्हणून आम्ही जनतेपुढे यण्चे ठरविले. 3) सर्वोच्च न्यायालयाचा कारभार योग्य ष्धतीने चाललेला नाही. 4) आम्ही जग आज निमुटवणे गण्य राहिले तर युज्यी पीटी आगहास माफ करणार नाही असे याटल्याने आम्ही आमचे म्हणणे पत्रकारांपुढे मांडत आहोत.³ अशा प्रकारे या चार न्यायमुर्तीनी अशी चिंता व्यक्त केली आहे. लोकशाही धोक्यात आली असून सर्वोच्च न्यायालयाच्या संपूर्ण व्यवहारावर कोणी तरी बाहेरून हस्तक्षेप करत आहे असे हांणे म्हणजे न्याय व्यवस्था कमजोर करण्यासारखे आहे अशा प्रकारामुळे जनतेचा न्यायालयावरील विश्वास लमी होऊन लोक न्याय मागण्यासाठी न्यायालयात न जाता ते इतर कोणती तरी व्यवस्था शोधतील.

निर्वाचन आयोग

निवडणूका निर्णयपणे पार पाडण्यासाठी घटनेच्या 324 व्या कलमानुसार निवडणूक आयोगाची तरतूद करण्यात आली आहे. निर्वाचन आयोग हा प्रत्यक्षात कसा क्रियान्वित होतो, किती कार्यक्षमपणे व निष्पक्षतापणे काम करतो आणि राजकीय पूर्वग्रहांपासून व दडपणापासून मुक्त असतो यावर देशाच्या लोकशाहीने भवितव्य अवलंबून असते.

निवडणूक प्रक्रियेवरचा लोकांचा विश्वास टिकून रहावा व वाढावा यासाठी पक्षीय सरकारच्या हस्तक्षेपापासून व निवडणूकापासून मुक्त असलेल्या यंत्रणेकडे ते संपविलेले असणे गरजेचे ठरते. भारतीय संविधानकर्त्यांना याची जाणीव होती. त्यांनी निवडणूकांची कार्यवाही पार पाडण्यासाठी अशा स्वतंत्र यंत्रणेची निर्मिती केली. सर्व स्तरावरील लोकप्रतिनिधींची निवड न्याय व मुक्त निवडणूकांच्याद्वारे होईल याची इमी निर्वाचन आयोग देतो.⁴ यासाठी निवडणूक आयोगाने निवडणूकांच्या काळात कडक आचारसंहिता सुरू केली परंतु अलिकडे आचारसंहितेचे नियम पाळताना सत्ताधारी राजकीय पक्ष दिसत नाही. त्याकडे जाणीवपूर्वक दुर्लक्ष केले जाते. याचे उत्तम उदाहरण म्हणून 2019 व्या झालेल्या लोकसभा निवडणूकांचे देता येईल.

लोकसभा निवडणूकीतील प्रचारात आरोप-प्रत्यारोप होत असताना सत्ताधारी-विरोधकांनी परस्पर विरोधात आचारसंहिता मंगाच्या तक्रारी दाखल केल्या होत्या. यामध्ये पंतप्रधान नरेंद्र मोदी, वाजप आय्यदा अभित शहा यांच्या मागणीतील भक्तव्य विरोधातही तक्रारी दाखल करण्यात आल्या होत्या. मात्र निवडणूक आयोगाने पंतप्रधान नरेंद्र मोदी, अभित शहा यांना विलंबीट देण्यात आली होती तर, विरोधकांना मोदीसा वाटविण्यात आल्या होत्या. त्यामुळे निवडणूक आयोग निष्पक्षतापणे वागत असल्याचा आरोप करण्यात आला होता. निवडणूक आयुक्त अशोक लवासा यांनी वलीन चीटवर आक्षेप घेतला आहेत. वलीन चीट देण्याच्या निर्णयाबाबत आयोगातील आयुक्तामध्य असलेली मतमिन्नस्य रेकॉर्डवर घेण्याची मागणी अशोक लवासा यांनी मुख्य निवडणूक आयुक्ताकडे केली आहे. सुप्रिम कोर्टाच्या खटपीटाच्या निर्णय प्रक्रियेसारखी निर्णय प्रक्रिया असावी अशी मागणी लवासा यांनी केली आहे. त्यामुळे अलपमतातील मुद्दे रेकॉर्डवर येतील असे त्यांनी मत्रात नमुद केले आहे. लवासा यांच्या पत्रानुळे निवडणूक आयोगात सर्व काही अलपल नसल्याची गर्ना सुरू झाली आहे. तरीच निवडणूक आयोग हे पंतप्रधान नरेंद्र मोदीच्या हातातील खेळणे झाले.

भारताने अशाक तवासा यांच्या पत्रावरून स्पष्ट होत असल्याचे गोंयस प्रकल्प रणदीप सुरजेवाल यांनी सांगितले आहे.⁵

भारतीय रिझर्व्ह बँक

भारतीय लोकशाहीमधील तिसरी महत्वाची संस्था म्हणजे भारतीय रिझर्व्ह बँक होय. भारतीय रिझर्व्ह बँक ही भारत सरकारने स्थापन केली आहे. 1928 च्या बंग हिटलर आयोगाच्या सिफारशीवरून तसेच गोलमेज परिषदेच्या कार्यवाही भारतासाठी एक मध्यवर्ती बँक स्थापन करण्याचा निर्णय घेण्यात आला. यासाठी सप्टेंबर 6 मार्च 1934 ला अर्थदीर्घ कायदा लागू करण्यात आला आणि 1 एप्रिल 1935 ला रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया ची स्थापना करण्यात आली. या बँकेच्या स्थापनेत डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे महत्त्वपूर्ण योगदान आहे.

राजकारणातील मतभेद आणि भिन्न विचारधारेमुळे तसेच सरकारच्या हस्तक्षेपामुळे देशाची मुख्य अर्थव्यवस्था अस्तित्वात या अतिमहत्वाच्या संस्थामध्ये अनेक घोटाले झाल्याचे आपणास दिसून येते. देशात वर्षभरात 71 हजार 543 कोटीचे बँक घोटाले झाले आहेत.

बँकामध्ये होणाऱ्या आर्थिक घोटाल्यांचे प्रमाण कमी होणे अपेक्षित असतानाच गेल्या आर्थिक वर्षामध्ये बँक गैरव्यवहारांमध्ये वार्षिक निकषाच्या अधारे तब्बल 15% ची वाढ झाल्याचे स्पष्ट झाले आहे. रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाने 2018-19 या आर्थिक वर्षाकरिता आपला अहवाल प्रसिध्द केला गेल्या आर्थिक वर्षात बँकामध्ये एकूण 6,801 आर्थिक घोटाले झाले व त्यांची एकूण व्याप्ती 71,542.33 कोटी होती असे रिझर्व्ह बँकेने म्हटले आहे. यामध्ये 100 कोटी रुपयांहून अधिक रकमेच्या घोटाल्यांचा आकडा सर्वाधिक म्हणजे 52,200 कोटी रुपयांचा आहे. या घोटाल्यांमध्ये सरकारी बँका आघाडीवर असून त्यानंतर खाजगी व विदेशी बँकांचा क्रमिक लागतो. या कालावधीमध्ये सरकारी बँकांमध्ये आर्थिक घोटाल्यांची 3,768 प्रकरणे घडली व त्यातून 64,509 कोटी रुपयांचा गैरव्यवहार झाला असे या अहवालात नमूद करण्यात आले आहे.

यातील धक्कादायक बाब म्हणजे हे आर्थिक घोटाले उघडकीस येण्यास कालावधी दिलेले झाल्याचे दिसते. घोटाल्यांचा दिनांक बँकांच्या लक्षात येण्याच्या कालावधीत सरासरी 22 महिन्यांचे अंतर आहे. शहर कोटी रुपयांहून अधिक रकमेच्या घोटाल्यांच्या प्रकरणी तर हा कालावधी 55 महिन्यांचा आहे. हे घोटाले प्रामुख्याने कर्जाविषयक असून त्यानंतर दनावट कामगदपत्रांच्या साहयाने झालेले गैरव्यवहार, कार्ड/इंटरनेट संबंधी फसवणूक आदींचा क्रमिक लागतो.⁶

समाखेप

अशाप्रकारे भारतीय लोकशाही संस्थांच्या कार्याचे स्वरूप राहिले असून या देशातील सरकार व संस्था जनतेच्या पैशांचे कष्टाचेर, मर्यादांचे व मान्यतेचेर प्रस्थापित झालेल्या आहेत. जनतेचे हित, संरक्षण सुरक्षितता व समान न्याय या प्रमुख मूल्ये अस्तित्वात संस्थेचेर एकाधिकारशाहीचा हस्तक्षेप व सर्वस्व निर्माण झाले असल्याने त्या निष्काळीणपणे कार्य करू शकत नाहीत. या देशात राजकारणात सत्ताकारणाची आणि लोकशाहीला हुकूमशाहीची राधा झाल्याने या संविधानिक संस्था सत्ताधारी पक्षाच्या हत्तातील खेळणे बनल्या आहेत.

ज्या देशाची लोकशाही ज्या संस्थावर अवलंबून आहे, त्या संस्थेवर सत्ताधारी पक्षांने आपले वर्चस्व प्रस्थापित केले आहे. त्यामुळे 'लोकाची सत्ता म्हणजे लोकशाही' ही व्याख्या खोटी ठरते आहे. देशातील शोषित, अपेक्षित, स्त्रिया, दलित, अल्पसंख्याक लोकांना राजकारणात, अर्थकारणात व समाजकारणात अर्जाविस्वासाने ठेवणे करण्याचे महत्त्वपूर्ण कार्य या संस्थाकडे मोठ्या विस्वासाने सोपविले आहे परंतु या देशातील जातीयवादी, धर्मांध विचार सत्ताधारी लोकांच्याकडे सत्तेची सर्व सुत्रे भेल्याने या संस्था घेवयात आल्या आहेत. या देशाचे आगमन विस्वस्त आहेत मात्र लोक नाही या संकल्पनेचे मान व ज्ञान सत्ताधारींना राहिले नाही असेच म्हणावे लागेल.

संदर्भ ग्रंथ सूची

1. केशव सुभाष शी, अनुवादक - न. व पाटील, आपली संसद, नॅशनल बुक ट्रस्ट इंडिया प्रकाशन 2006 पृ. क्र. 1
2. डॉ. मोळे मा. ल. भारतीय गणराज्याचे शासन आणि राजकारण, पिपळापुरे अँड कंपनी, पब्लिशर्स, नागपूर, 2003, पृ. क्र. 229
3. प्रा. मंगेश आनंद 'सर्वोच्च न्यायालयातील न्यायदान व्यवस्थेवरचे प्रश्नचिन्ह', प्रबोधन प्रकाशन ज्योती, वर्ध, 29 अंक 363 फेब्रुवारी 2019 पृ. क्र. 44
4. डॉ. मोळे मा. ल. भारतीय गणराज्याचे शासन आणि राजकारण, पिपळापुरे अँड कंपनी, पब्लिशर्स, नागपूर, 2003 पृ. क्र. 373
5. Lokmat.Com
6. महाराष्ट्र टाइम्स कॉम - 33/1/2019

ISSN 2277 - 5730
AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY
QUARTERLY RESEARCH JOURNAL

AJANTA

Volume - X

Issue - I

January - March - 2021

ENGLISH / MARATHI PART - III / HINDI

Peer Reviewed Refereed
and UGC Listed Journal

Journal No. 40776

ज्ञान-विज्ञान विमुक्तये

IMPACT FACTOR / INDEXING
2019 - 6.399
www.sjifactor.com

❖ EDITOR ❖

Asst. Prof. Vinay Shankarrao Hatole
M.Sc (Maths), M.B.A. (Mktg.), M.B.A. (H.R.),
M.Drama (Acting), M.Drama (Prod. & Dir.), M.Ed.

❖ PUBLISHED BY ❖

Ajanta Prakashan
Aurangabad. (M.S.)

CONTENTS OF MARATHI PART - III

क्र.सं.	लेख आणि लेखकाचे नाव	पृष्ठ क्र.
१	संत तुकारामांच्या अभंगातील 'पक्ती' मूल्य डॉ. अशोक भानुदासराव केंद्रे	१-५
२	संत साहित्यातील लोकशिक्षण डॉ. ममता फुके	६-१०
३	संत ज्ञानेश्वरांच्या हरिपाठातील नाममत्ती प्रा. डॉ. ढिगोळे बालाजी विठ्ठलराव	११-१५
४	संत निळोबांच्या अभंगातील 'एकदासा माझा भाव' प्रा. डॉ. कल्याण गोपनर	१६-१८
५	संत साहित्यातील समता विचार डॉ. लोकचंद राणे	१९-२३
६	कलियुगातील महान संत जनसेवानंद श्री सिद्ध सुभाष बाप्या महाराज डॉ. घ. ना. पांचाळ	२४-२६
७	संत कान्होपात्रांच्या अभंगातील करुणा भाव डॉ. सुशील प्रकाश चिमोरे	२७-३१
८	संत तुकारामांच्या अभंगाची भाषा जयश्री सुरेश बाबर	३२-३६
९	संत चोखामेळा यांच्या साहित्यातील समतेचे विचार प्रा. वैभव नानासाहेब कांबळे	३७-३९
१०	तुकारामांच्या अभंगातील निसर्ग आणि शेती विचार प्रा. डॉ. चंद्रकांत शेरखाने	४०-४३
११	सतराव्या शतकात वैज्ञानिक विचारांना जोपासणारा संत - तुकाराम अंबिले प्रा. विजय डी. झुंजारराव	४४-४८
१२	संत तुकाराम महाराज यांच्या साहित्यातील वैज्ञानिक दृष्टिकोन प्रा. डॉ. दीपक सूर्यवंशी	४९-५५
१३	वैश्विक तत्वज्ञानातील अष्टावरण संकल्पना डॉ. सी. कुलकर्णी एस. एन.	५६-५९

१. संत चोखामेळा यांच्या साहित्यातील समतेचे विचार

प्र. वैभव कान्हासहेब कांबळे

श्रीमती किशोरीदेवी देसाई विनिश्चय कॉलेज, वीरपनगर, ता. पाटण, जि. सातारा.

महाराष्ट्र ही संतांची भूमी आहे. साहित्यिक संतांच्या कर्त्याचा विचारांचे अधिष्ठान असलेले महाराष्ट्र हे संत ज्ञानेश्वरी या अग्रिजात साहित्यकृतीची तराट्या शतकात निर्मिली झाली. मानवत धर्माचा स्वतःचे तत्वज्ञान प्राप्त करून दिले. याच काळात अनेक संत मंडळी उदयास आली. नामदेव, मोरा कुंभार, विठ्ठल वेंबर, सावता माळी, नरहरी सोनार, सेना न्हावी, जनाबाई अशा विविध धर्मातील व जातीतील संतांचा समावेश आहे. सदर शोध निबंधामध्ये संत चोखामेळा यांच्या कर्त्याचा सामाजिक विचार आहे.

संत चोखामेळा यांचा जीवन परिचय

संत चोखामेळा यांचे नाव चोखोबा महार असून त्यांचे जन्म वर्ष नेमके सांगता येत नाही पण त्यांचा मृत्यू इ.स. १३३८ साली झाला. चोखोबांच्या जन्मस्थानाविषयी मतभेद असल्याचे दिसते. विदर्भातील बुलढाणा जिल्हातील देऊळगाव राजा तामुक्यातील मेहुणा किंवा मेहुणपूरी या गावी झाला. तर संत महिपती यांचे मतानुसार त्यांचे जन्मस्थान पंढरपूर असे सांगितले जाते. त्यांची पत्नी सोयरा, बहीण निर्मळा, मेहुणा बंका व मुलगा कर्ममेळा हे सर्व प्रपंचासाठी काबाडकष्ट करित असताना निरर्थकतेने व शक्तिभावने पांडुरंगाचे नामस्मरण क गुणसंकीर्तन करित. त्यांचा मृत्यू गावकुसाच्या काळात माळीचा वीमाडाली सापडून झाला. सामाजिक विषमतेमुळे शुद्ध अतिशुद्ध, गावमाझ, समाज जीवन, भौतिक व्यवहार, उच्चनीचता, वर्णव्यवस्था यांचे चोखोबांच्या काट्यात दर्शन घडते.

संत चोखोबांचे वाङ्मय संपदा

'सकलसंतगार्थ' त चोखोबांच्या नावावर ३४९ अभंगाची नोंद आहे. याशिवाय 'विवेकदर्पण' हे प्रकरण त्यांच्या नावावर सापडते. त्यांचे अभंग वारकरी पंथात लोकप्रिय आहेत.

वारकरी संप्रदायात विविध जाती धर्माच्या संतांचा समावेश:

१३ वे शतक महाराष्ट्रात अनेक अर्थांनी वैशिष्ट्यपूर्ण आहे. या काळात यादवांची सरता होती. राजदर्यांनी 'ज्ञानेश्वरी' हा ग्रंथ सिद्ध केला आणि मानवत धर्माचा स्वतःचे तत्वज्ञान प्राप्त करून दिले. ही बाब लक्षणीय म्हणावी लागेल. संत नामदेव, मोरा कुंभार, सावता माळी, नरहरी सोनार, सेना न्हावी, चोखा महार, जनाबाई इ. अनेक संत समाजातील विविध धरातून आले होते. संत चोखोबांनी अनुभवलेली अस्पृश्यतेचे, विषमतेचे, मानहानीचे प्रसंग अभंगातून व्यक्त होताना दिसते. त्यांच्या शब्दांशब्दातून जे दुःख फिरपते ते अंतःकरणाचा आवून मिळते. ही त्यांची युगायुगाची विवेचना अभंगातून व्यक्त होते.

सामाजिक दुःखाची वेदना ही दलितांच्या वेदनेचे आदिरूपः

संत चोखामेळा यांच्या साहित्यातील वेदना ही वैयक्तिक स्वरूपाची नव्हती तर ती सामाजिक स्वरूपाची होती. ते आपल्या जमातीचे दुःख तीव्रतेने, उत्कटतेने व्यक्त करतात.

'उस डोंगा परि रस नोहे डोंगा

चोखा डोंगा परि भाव नोहे डोंगा'

असा आर्त स्वर त्यांच्या कवितेत उमटतो. ज्ञानदेवांचे विचार हेच त्यांचे बळ होते.^१ वर्णव्यवस्थेमुळे व जाती व्यवस्थेमुळे जी दुःखे चोखोबांच्या वाटयाला आली त्या दुःखांवर उपाय नव्हता. पूर्वजन्मीच्या पापामुळे माणूस दुःख भोगतो असे म्हणणे म्हणजे शुद्ध वेडगळपणा होता. पण त्या काळात अशा भोळ्या भाबड्या समजुतींना कवटाकून बसण्याची समाजाची प्रवृत्ती दिसते. या प्रवृत्तीचे दयोतक असणारे चोखोबा म्हणतात,

'आमुचे संचित जैसे जैसे आहे । तेथे तो उपाय नचले काही

कर्माचे संचित प्रारब्धाचे भोग । न सुटे भागा भाग निढळीचा'

सर्व माणसे ही परमेश्वराची लेकरे आहेत. परमेश्वराची भक्ती करण्यास जातिभेद अडसर होत नाही. आपल्या 'हीनत्वाची' वेदना चोखोबांच्या अभंगातून जाणविते. त्यांच्या गळ्यात पांडुरंगाचा हार दिसला म्हणून सवर्णांनी अनन्वीत छळ केला.

'घाई घाई विठु चालू नको मंद । मज मारिती बडवे काहीतरी अपराध

विठोबा हार तुझ्या कंठी कैसा आला। शिच्या देऊनी मारा म्हणती देव का बाटविला'

या चोखोबांच्या फिर्यादीची कोणीही दखल घेत नाही. कारण तत्कालीन हिंदू समाज अस्पृश्यांना हीन वृत्तीने वागवित होता.

सामाजिक प्रथा, परंपरा व अन्यायी वृत्तीचा अभंगातून परखड समाचारः

'हीन याती माझी देवा । कैसे घडी तुझी सेवा

मज दूर दूर हो म्हणती । तुज भेटू कवण्या रीती'

समाजात हीन यातीमुळे मिळणारी अवमानकारक वागणूकीची व्यथा ते अभंगातून व्यक्त करतात. त्यांच्या अन्यायाविरुद्ध बंड करण्याची शक्ती नव्हती.^२ वर्षानुवर्षे सामाजिक, आर्थिक गुलामगिरी सहन करणा-या समाजात विद्रोहाची ठिणगी पडण्याचा काळ दूर होता. अस्पृश्यांना मिळणारी समाजातील वागणूक, चालीरिती, प्रथा, परंपरा यांचा मागोवा घेण्याचा प्रयत्न चोखोबांनी केला. सामाजिक, आर्थिक, पिळवणूकयुक्त समाजाला संतांनी भक्तिमार्ग दाखविला. समाजातील दुष्ट प्रवृत्तींचा, डोंगांचे वाभाडे काढण्याचे काम चोखोबादी संतांनी केले.

'विटाळ' सारख्या खुळचट कल्पनेचा चोखोबांनी परखडपणे समाचार घेतला आहे. अस्पृश्यांचा स्पर्श वाईट असतो. त्याने माणूस भ्रष्ट होतो. अशा परंपरेचा काव्यातून समाचार घेताना म्हणतात,

‘विटाळ विटाळ घवदाही भुवनी । स्थावर जंगम ठ्यापुनी

दुःखाशी विटाळ, सुखाशी विटाळ । विटाळी विटाळ वाढयावे

विटाळाचे अंगी विटाळांचे फळ । घोष्या लो निर्मळ नाम गाय’

श्री. म. माटे यांनी मात्र ‘महार संतांचे सामाजिक दुखणे’ या लेखात स्पष्ट केले आहे की, घोखोबांच्या मनाचे सामाजिक दुःख व्यक्त करणारे बरेचसे अभंग आहेत व हे अभंग घोखोबाने अतिशय तळमळीने आणि कष्टी मनाने गाईलेले आहेत. घोखोबा व अन्य समकालीन संत हे अन्यायाविरुद्ध वा छळाविरुद्ध वंड धोपटून उभे राहिले नाहीत. त्यांनी दंभावर, ठोंगावर वाणीचे कोरडे ओढले पण अपमानात जीणे विसरण्यासाठी ते विड्वलाच्या दरबारी आले.

म्हणून न्या.रानडे म्हणतात, ‘जातिजन्य श्रेष्ठत्वाच्या वेडगळ कल्पनेचा जोर कमी झाला आणि शूद्र वर्गाला पारमार्थिक शिक्षण देऊन त्यांचे समाजामध्ये ब्राम्हणाचे तोडीस आणून बसविले’ थोडक्यात वारकरी संप्रदायाने साधे आचरण, निर्मळ अंतःकरण व निष्ठायुक्त भक्ती या तत्त्वांच्या आधारे समाज प्रबोधनाचे कार्य केले.

सामाजिक पुनरुत्थानाची मुहूर्त मेढ रोवली गेली.सामाजिक वेदना काढ्यातून व्यक्त करून सामाजिक विषमतेचे स्वरूप व परिणामाविषयी लोकजागृती केली, यामध्ये घोखोबांचे कार्य आदर्शवत असेच आहे.

संदर्भ:

1. दलित साहित्य वेदना व विद्रोह, भालचंद्र फडके, श्रीविद्या प्रकाशन
2. जातिअंताचे समाजशास्त्र, प्रा.संजयकुमार कांबळे, डायमंड पब्लीकेशन
3. दलित चळवळ आणि साहित्य, डॉ. कृष्णा किरवले, प्रतिमा प्रकाशन

Balasaheb Desai Foundation's ,

Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Notice

Date: 1/2/2020

All the student of B.Sc.III., are hereby informed that our college will be conducting 'Slow Learner Program' of Physical Chemistry subject from 10th feb 2020 to 28th Feb,2020. Those who are interested should submit their names to Asst. Prof. Shejwal P. K. upto 5th feb ,2020.

Course Time : 3:30pm to 4:20pm

Course Subject : Physical Chemistry

Shejwal P.K

Assit.Prof. Shejwal P. K.

Principal

Principal (V.D.C.)
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's ,
Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar
Slow Learner Students List 2019- 2020

Sr. No.	Course Roll No.	Name of student
1	Phy 1	Shinde Pooja Vilas
2	Phy 2	Deshmukh Komal Niwas
3	Phy 3	Kumbhar Sushama Ananda
4	Phy 4	Jadhav Raju Vinavak
5	Phy 5	Shinde Akshay Vijay
6	Phy 6	Khairmode Aditya Vishwanath

Shejwal - P.K

Asst .Prof. Shejwal P. K.

(Co -ordinator)

Principal - V.D.C.

Principal (V.D.C.)

I/C Principāi

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's,
Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Slow Learner Students Presenty Report

Date 10 th feb 2020 to 28th Feb,2020	Student Course roll					
	Phy 1	Phy 2	Phy 3	Phy4	Phy5	Phy 6
Date	Phy 1	Phy 2	Phy 3	Phy4	Phy5	Phy 6
10/02/20	P	A	P	A	P	P
11/02/20	P	P	P	P	P	A
12/02/20	A	P	A	P	A	P
13/02/20	P	P	P	P	P	P
14/02/20	P	P	P	A	P	P
15/02/20	P	A	P	P	P	P
17/02/20	P	P	A	P	A	P
18/02/20	P	P	P	P	P	P
19/02/20	A	P	P	P	P	A
20/02/20	P	P	P	A	P	P
21/02/20	P	P	P	P	P	P
22/02/20	P	P	A	P	P	P
24/02/20	P	P	P	P	P	P
25/02/20	P	P	P	A	P	A
26/02/20	P	P	P	P	P	P
27/02/20	A	P	P	P	P	P
28/02/20	P	A	P	P	P	P

Shejwal P.K

Assit.Prof.. Shejwal P. K

V.D.C.
Principal (V.D.C.)
V/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's ,
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College ,Daulatnagar
Department of English Academic Year 2019-20

Target Group : Students of B.Sc.III

Subject : Physical Chemistry

Coordinators name : Asst Shejwal P. K

List of Slow Learner

1	Shinde Pooja Vilas
2	Deshmukh Komal Niwas
3	Kumbhar Sushama Ananda
4	Jadhav Raju Vinavak
5	Shinde Akshay Vijay
6	Khairmode Aditya Vishwanath

Steps taken for Slow Learner

- 1.Extra lectures
- 2.Personal guidance

Coordinator

Assit.Prof.. Shejwal P. K

Head of Dept.
I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's ,

Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Syllbus for slow learner students

Module number	Topic	Sub Topic
1.	Phase equilibria	1.1 Indroduction 1.2 Gibbs phase rule 1.3phase diagram 1.4one component system(i) water system (ii)sulphur system 1.5 two component system 1.6 three component solid-liquid system
2.	Thermodynamics	1.7 Indrotuction 2.2 Free energy 1.8 Relation between G and H: Gibbs helmntoz equation 1.9 Phase equilibria 1.10 Thermodynamic derivation of law of mass action ,vant -Hoff isotherm and isochore 1.11 Fugacity and activity concepts 1.12 Partial
3.	The solid state	3.1 laws of crystallography 3.2 Weiss indices and Miller indices 3.3cubic lattice and type 3.5 diffraction of x-ray 3.6 determination of crystal structure by braggs process 3.7 determination of crystal structure by nacl and kcl
4.	Chemical kinetics	4.1 simultaneous reactions i) opposing reaction ii) side reation iii)consecutive reactions iv)chain reaction v) explosive reaction
5.	Distribution law	5.1 Nernst distribution law and its limitations 5.2 modification of distributation law with respect to change in molecule state. 5.3 applications of the distri bution law 5.4 distribution indicators

Principal (V.D.C.)

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2019-20 / 2712344

Statement of Marks for B.Sc.(Sem.-6) Part No.-3 Examination: March 2020

Branch Name : Chemistry / (EXM.GRP. : 040506)

PRN : 2016052131

Name : Shri. JADHAV RAJU VINAYAK

Mother Name : KAMAL

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 44930

Paper Code	Paper Name	AC	UA			AC	CA			Total			
			Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	
B.Sc Sem 5													
65872	English (Compulsory)	TH	40	14	P14	TW	10	4	P7	50	-	P21	
65823	Chemistry Paper IX	TH	40	14	19	TW	10	4	P6	50	-	25	
65824	Chemistry Paper X	TH	40	14	P15	TW	10	4	P6	50	-	P21	
65825	Chemistry Paper XI	TH	40	14	P17	TW	10	4	P8	50	-	P25	
65826	Chemistry Paper XII	TH	40	14	P15	TW	10	4	P7	50	-	P22	
B.Sc. Sem 6													
65832	Chemistry Paper XV	TH	40	14	22	TW	10	4	7	50	-	29	
65833	Chemistry Paper XVI	TH	40	14	27	TW	10	4	7	50	-	34	
65831	Chemistry Paper XIV	TH	40	14	21	TW	10	4	7	50	-	28	
65830	Chemistry Paper XIII	TH	40	14	16	TW	10	4	7	50	-	23	
54896	Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	170	200	-	170	
65806	English (Compulsory)	TH	40	14	34	TW	10	4	9	50	-	43	
B.Sc. Part No - 1(Semester.1)							(EXCLUDING ENGLISH)		PASS	\$0.96	400	-	162
B.Sc. Part No - 1 (Semester-2)							(EXCLUDING ENGLISH)		PASS	\$PE	600	-	319+3
B.Sc.(Sem.-3) Part No - 2									PASS		300	-	114
B.Sc.(Sem.-4) Part No - 2									PASS		600	-	330
B.Sc.(Sem.-5) part No-3							(EXCLUDING ENGLISH)		PASS		200	-	93
B.Sc.(Sem.-6) Part No.-3							(EXCLUDING ENGLISH)		PASS		400	-	284
Grand Total (Out Of 2500) : 1305													
One Thousand Three Hundred and Five Out Of Two Thousand Five Hundred													
Result : SECOND CLASS											Percentage : 52.2 %		
<small>Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA Not Applied, D.E.G.G: Democracy Elections & Good Governance</small>													

Kolhapur Date : 05-02-2021

(Signature)
Director

Board of Examinations and Evaluation

Director
Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2019-20 / 2712346

Statement of Marks for B.Sc.(Sem.-6) Part No.-3 Examination: March 2020

Branch Name : Chemistry / (EXM.GRP. : 040506)

PRN : 2017084621

Name : Smt. KUMBHAR SUSHAMA ANANDA

Mother Name : VANDANA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 44931

Paper Code	Paper Name	AC	UA			AC	CA			Total					
			Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt			
B.Sc Sem 5															
65872	English (Compulsory)	TH	40	14	P14	TW	10	4	P10	50	-	P24			
65823	Chemistry Paper IX	TH	40	14	21	TW	10	4	P10	50	-	31			
65824	Chemistry Paper X	TH	40	14	P18	TW	10	4	P10	50	-	P28			
65825	Chemistry Paper XI	TH	40	14	P14	TW	10	4	P9	50	-	P23			
65826	Chemistry Paper XII	TH	40	14	P17	TW	10	4	P10	50	-	P27			
B.Sc. Sem 6															
65830	Chemistry Paper XIII	TH	40	14	*6	TW	10	4	10	50	-	*16			
65832	Chemistry Paper XV	TH	40	14	22	TW	10	4	10	50	-	32			
65831	Chemistry Paper XIV	TH	40	14	22	TW	10	4	10	50	-	32			
65833	Chemistry Paper XVI	TH	40	14	22	TW	10	4	10	50	-	32			
54896	Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	190	200	-	190			
65806	English (Compulsory)	TH	40	14	37	TW	10	4	9	50	-	46			
B.Sc. Part No - 1(Semester.1)							(EXCLUDING ENGLISH)			PASS \$0.96			400	-	139
B.Sc. Part No - 1 (Semester-2)							(EXCLUDING ENGLISH)			PASS			600	-	321
B.Sc.(Sem.-3) Part No - 2							PASS						300	-	119
B.Sc.(Sem.-4) Part No - 2							PASS						600	-	413
B.Sc.(Sem.-5) part No-3							(EXCLUDING ENGLISH)			PASS			200	-	109
B.Sc.(Sem.-6) Part No.-3							(EXCLUDING ENGLISH)			FAIL			400	-	302

Grand Total (Out Of 2500) : 1403

One Thousand Four Hundred and Three Out Of Two Thousand Five Hundred

Result : FAIL

Percentage : 56.12 %

Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, \$: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA: Not Applied, D.E.G.G: Democracy Elections & Good Governance

Kolhapur Date : 05-02-2021

(Signature)

Director
Board of Examinations and Evaluation

Director
Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2019-20 / 2712364

Statement of Marks for B.Sc.(Sem.-6) Part No.-3 Examination: March 2020

Branch Name : Chemistry / (EXM.GRP. : 0406)

PRN : 2016032740

Name : Smt. DESHMUKH KOMAL NIWAS

Mother Name : NANDA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 44940

Paper Code	Paper Name	AC	UA			AC	CA			Total			
			Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	
B.Sc Sem 5													
65872	English (Compulsory)	TH	40	14	P23	TW	10	4	P9	50	-	P32	
65823	Chemistry Paper IX	TH	40	14	P14	TW	10	4	P7	50	-	P21	
65824	Chemistry Paper X	TH	40	14	P16	TW	10	4	P7	50	-	P23	
65825	Chemistry Paper XI	TH	40	14	P14	TW	10	4	P7	50	-	P21	
65826	Chemistry Paper XII	TH	40	14	P15	TW	10	4	P8	50	-	P23	
B.Sc. Sem 6													
65831	Chemistry Paper XIV	TH	40	14	22	TW	10	4	P9	50	-	31	
65833	Chemistry Paper XVI	TH	40	14	22	TW	10	4	P9	50	-	31	
65832	Chemistry Paper XV	TH	40	14	19	TW	10	4	P8	50	-	27	
65830	Chemistry Paper XIII	TH	40	14	\$11	TW	10	4	P8	50	-	19	
54896	Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	P169	200	-	P169	
65806	English (Compulsory)	TH	40	14	P20	TW	10	4	P9	50	-	P29	
B.Sc. Part No - 1(Semester.1)		(EXCLUDING ENGLISH)						PASS			400	-	160
B.Sc. Part No - 1 (Semester-2)		(EXCLUDING ENGLISH)						PASS			600	-	326
B.Sc.(Sem.-3) Part No - 2								PASS \$0.94			300	-	112+2
B.Sc.(Sem.-4) Part No - 2								PASS			600	-	382
B.Sc.(Sem.-5) part No-3		(EXCLUDING ENGLISH)						PASS			200	-	88
B.Sc.(Sem.-6) Part No.-3		(EXCLUDING ENGLISH)						PASS \$0.96			400	-	277
Grand Total (Out Of 2500) : 1347													
One Thousand Three Hundred and Forty Seven Out Of Two Thousand Five Hundred													
Result : SECOND CLASS \$0.96										Percentage : 53.88 %			
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, \$: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA: Not Applied, D.E.G.G: Democracy Elections & Good Governance													

Kolhapur Date : 05-02-2021

(Signature)
Director

Board of Examinations and Evaluation

Director

Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2019-20 / 2712322

Statement of Marks for B.Sc.(Sem.-6) Part No.-3 Examination: March 2020

Branch Name : Chemistry / (EXM.GRP. : 03040506)

PRN : 2017099941

Name : Smt. SHINDE POOJA VILAS

Mother Name : SANGITA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 44919

Paper Code	Paper Name	AC	UA			AC	CA			Total				
			Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt		
B.Sc Sem 5														
65872	English (Compulsory)	TH	40	14	P14	TW	10	4	P9	50	-	P23		
65823	Chemistry Paper IX	TH	40	14	19	TW	10	4	P9	50	-	28		
65824	Chemistry Paper X	TH	40	14	16	TW	10	4	P9	50	-	25		
65825	Chemistry Paper XI	TH	40	14	21	TW	10	4	P8	50	-	29		
65826	Chemistry Paper XII	TH	40	14	22	TW	10	4	P9	50	-	31		
B.Sc. Sem 6														
65832	Chemistry Paper XV	TH	40	14	22	TW	10	4	8	50	-	30		
65831	Chemistry Paper XIV	TH	40	14	14	TW	10	4	8	50	-	22		
65833	Chemistry Paper XVI	TH	40	14	14	TW	10	4	9	50	-	23		
65830	Chemistry Paper XIII	TH	40	14	\$11	TW	10	4	10	50	-	21		
54896	Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	175	200	-	175		
65806	English (Compulsory)	TH	40	14	22	TW	10	4	10	50	-	32		
B.Sc. Part No - 1(Semester.1)		(EXCLUDING ENGLISH)						PASS			400	-	164	
B.Sc. Part No - 1 (Semester-2)		(EXCLUDING ENGLISH)						PASS			\$PE	600	-	322+3
B.Sc.(Sem.-3) Part No - 2								PASS			300	-	130	
B.Sc.(Sem.-4) Part No - 2								PASS			600	-	339	
B.Sc.(Sem.-5) part No-3		(EXCLUDING ENGLISH)						PASS			200	-	113	
B.Sc.(Sem.-6) Part No.-3		(EXCLUDING ENGLISH)						PASS			\$O.96	400	-	271

Grand Total (Out Of 2500) : 1342

One Thousand Three Hundred and Forty Two Out Of Two Thousand Five Hundred

Result : **SECOND CLASS \$O.96**

Percentage : **53.68 %**

Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, \$: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA: Not Applied, D.E.G.G: Democracy Elections & Good Governance

Kolhapur Date : 05-02-2021

Eppalash

Director

Board of Examinations and Evaluation

**Director
Board of Examinations and Evaluation**

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2019-20 / 2712326

Statement of Marks for B.Sc.(Sem.-6) Part No.-3 Examination: March 2020

Branch Name : Chemistry / (EXM.GRP. : 030506)

PRN : 2016068077

Name : Shri. SHINDE AKSHAY VIJAY

Mother Name : NIRMALA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 44921

Paper Code	Paper Name	AC	UA			AC	CA			Total			
			Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	
B.Sc Sem 5													
65872	English (Compulsory)	TH	40	14	P22	TW	10	4	P9	50	-	P31	
65823	Chemistry Paper IX	TH	40	14	21	TW	10	4	P7	50	-	28	
65824	Chemistry Paper X	TH	40	14	19	TW	10	4	P7	50	-	26	
65825	Chemistry Paper XI	TH	40	14	18	TW	10	4	P7	50	-	25	
65826	Chemistry Paper XII	TH	40	14	P14	TW	10	4	P7	50	-	P21	
B.Sc. Sem 6													
65833	Chemistry Paper XVI	TH	40	14	24	TW	10	4	7	50	-	31	
65832	Chemistry Paper XV	TH	40	14	22	TW	10	4	6	50	-	28	
65831	Chemistry Paper XIV	TH	40	14	22	TW	10	4	7	50	-	29	
65830	Chemistry Paper XIII	TH	40	14	18	TW	10	4	6	50	-	24	
54896	Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	170	200	-	170	
65806	English (Compulsory)	TH	40	14	37	TW	10	4	9	50	-	46	
B.Sc. Part No - 1(Semester.1)		(EXCLUDING ENGLISH)							PASS		400	-	145
B.Sc. Part No - 1 (Semester-2)		(EXCLUDING ENGLISH)							PASS		600	-	320
B.Sc.(Sem.-3) Part No - 2									PASS		300	-	144
B.Sc.(Sem.-4) Part No - 2									PASS \$0.94		600	-	343+3
B.Sc.(Sem.-5) part No-3		(EXCLUDING ENGLISH)							PASS		200	-	100
B.Sc.(Sem.-6) Part No.-3		(EXCLUDING ENGLISH)							PASS		400	-	282
Grand Total (Out Of 2500) : 1337													
One Thousand Three Hundred and Thirty Seven Out Of Two Thousand Five Hundred													
Result : SECOND CLASS										Percentage : 53.48 %			
<small>Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, \$: Ordinance, CC: Copy Case, ATKF: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA: Not Applied, D.E.G.G: Democracy Elections & Good Governance</small>													

Kolhapur Date : 05-02-2021

(Signature)

Director
Board of Examinations and Evaluation

Director
Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2019-20 / 2712316

Statement of Marks for B.Sc.(Sem.-6) Part No.-3 Examination: March 2020

Branch Name : Chemistry / (EXM.GRP. : 03040506)

PRN : 2017084707

Name : Shri. KHAIRMODE ADITYA VISHWANATH

Mother Name : JAYSHRI

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 44916

Paper Code	Paper Name	AC	UA			AC	CA			Total				
			Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt		
B.Sc Sem 5														
65872	English (Compulsory)	TH	40	14	P18	TW	10	4	P9	50	-	P27		
65823	Chemistry Paper IX	TH	40	14	26	TW	10	4	P6	50	-	32		
65824	Chemistry Paper X	TH	40	14	24	TW	10	4	P6	50	-	30		
65825	Chemistry Paper XI	TH	40	14	P15	TW	10	4	P8	50	-	P23		
65826	Chemistry Paper XII	TH	40	14	24	TW	10	4	P6	50	-	30		
B.Sc. Sem 6														
65831	Chemistry Paper XIV	TH	40	14	26	TW	10	4	6	50	-	32		
65833	Chemistry Paper XVI	TH	40	14	29	TW	10	4	6	50	-	35		
65830	Chemistry Paper XIII	TH	40	14	22	TW	10	4	6	50	-	28		
65832	Chemistry Paper XV	TH	40	14	29	TW	10	4	6	50	-	35		
54896	Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	170	200	-	170		
65806	English (Compulsory)	TH	40	14	38	TW	10	4	9	50	-	47		
B.Sc. Part No - 1(Semester.1)		(EXCLUDING ENGLISH)							PASS		400		-	174
B.Sc. Part No - 1 (Semester-2)		(EXCLUDING ENGLISH)							PASS		600		-	301
B.Sc.(Sem.-3) Part No - 2									PASS		300		-	152
B.Sc.(Sem.-4) Part No - 2									PASS		600		-	394
B.Sc.(Sem.-5) part No-3		(EXCLUDING ENGLISH)							PASS		200		-	115
B.Sc.(Sem.-6) Part No.-3		(EXCLUDING ENGLISH)							PASS		400		-	300
Grand Total (Out Of 2500) : 1436														
One Thousand Four Hundred and Thirty Six Out Of Two Thousand Five Hundred														
Result : SECOND CLASS							Percentage : 57.44 %							
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG:Term Not Grant, NA: Not Applied, D.E.G.G: Democracy Elections & Good Governance														

Kolhapur Date : 05-02-2021

(Signature)

Director
Board of Examinations and Evaluation

Director
Board of Examinations and Evaluation

Balasaheb Desai Foundation's ,
Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Notice

Date: 1/2/2021

All the student of B.Sc.III., are hereby informed that our college will be conducting 'Slow Learner Program' of Physical Chemistry subject from 09th feb 2021 to 26th Feb,2021. Those who are interested should submit their names to Asst. Prof. Shejwal P. K. upto 8th feb ,2020.

Course Time : 3:30pm to 4:20pm

Course Subject : Physical Chemistry

ASSIT.Prof. Shejwal P. K.

Principal
I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal.Patan, Dist.Satara

Balasaheb Desai Foundation's ,
Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Slow Learner Students List 2020- 2021

Sr. No.	Course Roll No.	Name of student
1	Phy 1	Kadam Shubham Krushnath
2	Phy 2	Patil Saurabh Sharad
3	Phy 3	Jadhav Amruta Ashok
4	Phy 4	Dange Arbaj Anwar

Shejwal P.K.

Asst .Prof. Shejwal P. K.

(Cooddinator)

[Signature]
Principal (V.D.C.)

[Stamp]
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Solapur

Balasaheb Desai Foundation's ,

Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Slow Learner Students Presenty Report

Date 09 th feb 2021 to 26th Feb,2021	Student Course roll					
	Phy 1	Phy 2	Phy 3	Phy4	Phy5	Phy 6
9/02/21	P	P	A	P	A	P
10/02/21	P	P	A	P	A	P
11/02/21	A	P	P	P	P	P
12/02/21	P	A	P	P	P	A
13/02/21	P	P	P	P	P	P
15/02/21	P	P	P	P	P	P
16/02/21	P	P	P	A	P	P
17/02/21	P	P	P	P	A	P
18/02/21	P	A	P	P	P	A
19/02/21	A	A	P	P	P	P
20/02/21	P	P	P	P	P	P
22/02/21	P	P	P	A	P	P
23/02/21	P	P	A	P	P	P
24/02/21	P	P	A	P	P	P
25/02/21	A	P	P	P	A	P
26/02/21	P	P	P	P	P	P

Shejwal. PK

Assit.Prof.. Shejwal P. K

Principal

Principal (V.D.C.)
I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's ,
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College ,Daulatnagar

Department of English Academic Year 2019-20

Target Group : Students of B.Sc.III

Subject : Physical Chemistry

Coordinators name : Asst Shejwal P. K

List of Slow Learner

1	Kadam Shubham Krushnath
2	Patil Saurabh Sharad
3	Jadhav Amruta Ashok
4	Dange Arbaj Anwar

Steps taken for Slow Learner

1.Extra lectures

2.Personal guidance

Coordinator
Assit.Prof.. Shejwal P. K

Head of Dept
VC Principal
(Smt. Shirke R.M.)
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's ,
Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Syllbus for slow learner students

Module number	Topic	Sub Topic
1.	Phase equilibria	1.1 Indroduction 1.2 Gibbs phase rule 1.3phase diagram 1.4one component system(i) water system (ii)sulphur system 1.5 two component system 1.6 three component solid-liquid system
2.	Thermodynamics	1.13 Indrotuction 2.2 Free energy 1.14 Relation between G and H: Gibbs helmntoz equation 1.15 Phase equilibria 1.16 Thermodynamic derivation of law of mass action ,vant –Hoff isotherm and isochore 1.17 Fugacity and activity concepts 1.18 Partial
3.	The solid state	3.1 laws of crystallography 3.2 Weiss indices and Miller indices 3.3cubic lattice and type 3.5 diffraction of x-ray 3.6 determination of crystal structure by braggs process 3.7 determination of crystal structure by nacl and kcl
4.	Chemical kinetics	4.1 simultaneous reactions i) opposing reaction ii) side reation iii)consecutive reactions iv)chain reaction v) explosive reaction
5.	Distribution law	5.1 Nernst distribution law and its limitations 5.2 modification of distributation law with respect to change in molecule state. 5.3 applications of the distri bution law 5.4 distribution indicators

Principal (V.D.C.)

[Signature]
I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2020-21 / 3231598

Statement of Marks for B.Sc CBCS Semester VI Examination: March-2021

Branch Name : Chemistry / (EXM.GRP. : 0406)

PRN : 2018085251

Name : Shri. KADAM SHUBHAM KRUSHNATH

Mother Name : REKHA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 37835

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade					
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min	Cr	Obt Cr		
B.Sc CBCS Sem.3																	
73300 - Maths Paper V & VI	TH	100	35	P\$35	-	-	-	100	-	P35	5.00	4	20				
73301 - Physics Paper V & VI	TH	100	35	P80	-	-	-	100	-	P80	9.00	4	36				
73302 - Chemistry Paper V & VI	TH	100	35	P52	-	-	-	100	-	P52	6.00	4	24				
B.Sc.CBCS Sem.4																	
78907 - Maths Paper VII & VIII	TH	100	35	P52	PR	100	35	69	200	-	121	7.00	8	56			
78908 - Physics Paper VII & VIII	TH	100	35	P74	PR	100	35	P84	200	-	P158	9.00	8	72			
78909 - Chemistry Paper VII & VIII	TH	100	35	74	PR	100	35	P80	200	-	154	9.00	8	72			
B.Sc. CBCS Semester III					SGPA : 6.67		PASS		\$0.94		300 -		167+1		20.00	12	80
B.Sc.CBCS Semester IV					SGPA : 8.33		PASS		600 -		433		25.00		24	200	
Grand Total (Out Of 900) : 600 FGPA / CGPA : 6.55																	
Six Hundred Out Of Nine Hundred																	
Result : PASS																	
Env. Studies : Has Passed in 'C' Grade																	
DEGG - PASS PD Skill - PASS																	
Percentage : 66.67 %																	
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, \$: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, DEGG: DEGG, PD Skill: Personality Development Skill																	

Kolhapur Date : 24-01-2022

[Signature]
Director

Board of Examinations and Evaluation

Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2020-21 / 3231599

Statement of Marks for B.Sc CBCS Semester VI Examination: March-2021

Branch Name : Chemistry / (EXM.GRP. : 0406)

PRN : 2018085251

Name : Shri. KADAM SHUBHAM KRUSHNATH

Mother Name : REKHA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 37835

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade					
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min	Cr	Obt	Cr	
B.Sc. CBCS SemV																	
79671 - English (Compulsory)	TH	40	14	P37	TW	10	4	P8	50	-	P45	10.00	0	0			
79682 - Chemistry Paper IX	TH	40	14	P38	TW	10	4	P8	50	-	P46	10.00	2	20			
79683 - Chemistry Paper X	TH	40	14	P22	TW	10	4	P7	50	-	P29	7.00	2	14			
79684 - Chemistry Paper XI	TH	40	14	P29	TW	10	4	P8	50	-	P37	8.00	2	16			
79685 - Chemistry Paper XII	TH	40	14	P40	TW	10	4	P9	50	-	P49	10.00	2	20			
B.Sc CBCS Sem 6																	
81667 - English (Compulsory)	TH	40	14	38	TW	10	4	9	50	-	47	10.00	0	0			
81674 - Chemistry Paper XIII	TH	40	14	35	TW	10	4	8	50	-	43	10.00	2	20			
81675 - Chemistry Paper XIV	TH	40	14	32	TW	10	4	9	50	-	41	9.00	2	18			
81676 - Chemistry Paper XV	TH	40	14	32	TW	10	4	9	50	-	41	9.00	2	18			
81677 - Chemistry Paper XVI	TH	40	14	32	TW	10	4	7	50	-	39	9.00	2	18			
81678 - Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	168	200	-	168	9.00	8	72			
B.Sc. CBCS Semester V						SGPA : 8.75			PASS			200 - 161			35.00 8 70		
B.Sc CBCS Semester VI						SGPA : 9.13			PASS			400 - 332			46.00 16 146		
Grand Total (Out Of 2500) : 1527 FGPA / CGPA : 7.14																	
One Thousand Five Hundred and Twenty Seven Out Of Two Thousand Five Hundred																	
Result : B+																	
Env. Studies : Has Passed in 'C' Grade																	
DEGG - PASS PD Skill - PASS IIC - PASS IPPS Skill - PASS Percentage : 61.08 %																	
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, \$: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, DEGG: DEGG, PD Skill: Personality Development Skill, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPPS Skill: Interview & Personal Presentation Skill																	

Kolhapur Date : 24-01-2022

[Signature]
Director

Board of Examinations and Evaluation

Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2020-21 / 3231440

Statement of Marks for B.Sc CBCS Semester VI Examination: March-2021

Branch Name : Chemistry / (EXM.GRP. : 06)

PRN : 2018037152

Name : Shri. DANGE ARBAJ ANWAR

Mother Name : Shama

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 37840

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Sc. CBCS Semester V														
79671 - English (Compulsory)	TH	40	14	P35	TW	10	4	P10	50	-	P45	10	0	0
79682 - Chemistry Paper IX	TH	40	14	P35	TW	10	4	P9	50	-	P44	10	2	20
79683 - Chemistry Paper X	TH	40	14	P35	TW	10	4	P9	50	-	P44	10	2	20
79684 - Chemistry Paper XI	TH	40	14	P29	TW	10	4	P8	50	-	P37	8	2	16
79685 - Chemistry Paper XII	TH	40	14	P37	TW	10	4	P9	50	-	P46	10	2	20
B.Sc CBCS Semester VI														
81667 - English (Compulsory)	TH	40	14	37	TW	10	4	10	50	-	47	10	0	0
81674 - Chemistry Paper XIII	TH	40	14	38	TW	10	4	9	50	-	47	10	2	20
81675 - Chemistry Paper XIV	TH	40	14	34	TW	10	4	10	50	-	44	10	2	20
81676 - Chemistry Paper XV	TH	40	14	35	TW	10	4	10	50	-	45	10	2	20
81677 - Chemistry Paper XVI	TH	40	14	35	TW	10	4	9	50	-	44	10	2	20
81678 - Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	187	200	-	187	10	8	80
B.Sc. CBCS Semester I	(EXCLUDING ENGLISH)			SGPA : 5.5	PASS	400 -			183	22.00	16	88		
B.Sc. CBCS Semester II	(EXCLUDING ENGLISH)			SGPA : 6	PASS	600 -			294+6	24.00	24	144		
B.Sc. CBCS Semester III				SGPA : 7.67	PASS	300 -			205	23.00	12	92		
B.Sc. CBCS Semester IV				SGPA : 9	PASS	600 -			480	27.00	24	216		
B.Sc. CBCS Semester V	(EXCLUDING ENGLISH)			SGPA : 9.5	PASS	200 -			171	38.00	8	76		
B.Sc. CBCS Semester VI	(EXCLUDING ENGLISH)			SGPA : 10	PASS	400 -			367	50.00	16	160		
Grand Total (Out Of 2500) : 1706 + 10 (NSS Bal.)						FGPA / CGPA : 7.76								
One Thousand Seven Hundred and Sixteen Out Of Two Thousand Five Hundred														
Result : A						DEGG - PASS PD Skill - PASS IIC - PASS IPSS Skill - PASS								
 Env. Studies : Has Passed in 'O' Grade						Percentage : 68.64 %								
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, PD Skill: Personality Development Skill, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPSS Skill: Interview & Personal Presentation Skill														

Kolhapur Date : 24-01-2022

[Signature]
Director

Board of Examinations and Evaluation

Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2020-21 / 3231456

Statement of Marks for B.Sc CBCS Semester VI Examination: March-2021

Branch Name : Chemistry / (EXM.GRP. : 06)

PRN : 2018037336

Name : Shri. PATIL SAURABH SHARAD

Mother Name : SEEMA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 37856

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Sc. CBCS Semester V														
79671 - English (Compulsory)	TH	40	14	P34	TW	10	4	P8	50	-	P42	9	0	0
79682 - Chemistry Paper IX	TH	40	14	P30	TW	10	4	P8	50	-	P38	9	2	18
79683 - Chemistry Paper X	TH	40	14	P26	TW	10	4	P8	50	-	P34	8	2	16
79684 - Chemistry Paper XI	TH	40	14	P18	TW	10	4	P9	50	-	P27	6	2	12
79685 - Chemistry Paper XII	TH	40	14	P18	TW	10	4	P8	50	-	P26	6	2	12
B.Sc CBCS Semester VI														
81667 - English (Compulsory)	TH	40	14	38	TW	10	4	9	50	-	47	10	0	0
81674 - Chemistry Paper XIII	TH	40	14	37	TW	10	4	8	50	-	45	10	2	20
81675 - Chemistry Paper XIV	TH	40	14	35	TW	10	4	10	50	-	45	10	2	20
81676 - Chemistry Paper XV	TH	40	14	34	TW	10	4	9	50	-	43	10	2	20
81677 - Chemistry Paper XVI	TH	40	14	34	TW	10	4	8	50	-	42	9	2	18
81678 - Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	180	200	-	180	10	8	80
B.Sc. CBCS Semester I	(EXCLUDING ENGLISH)			SGPA : 5.5	PASS	400 -		183	22.00	16	88			
B.Sc. CBCS Semester II	(EXCLUDING ENGLISH)			SGPA : 6.75	PASS	600 -		336	27.00	24	162			
B.Sc. CBCS Semester III				SGPA : 7.67	PASS	300 -		197	23.00	12	92			
B.Sc. CBCS Semester IV				SGPA : 8	PASS	600 -		408	24.00	24	192			
B.Sc. CBCS Semester V	(EXCLUDING ENGLISH)			SGPA : 7.25	PASS	200 -		125	29.00	8	58			
B.Sc CBCS Semester VI	(EXCLUDING ENGLISH)			SGPA : 9.88	PASS	400 -		355	49.00	16	158			
Grand Total (Out Of 2500) : 1604 + 10 (NSS Bal.)						FGPA / CGPA : 7.5								
One Thousand Six Hundred and Fourteen Out Of Two Thousand Five Hundred														
Result : A						DEGG - PASS PD Skill - PASS IIC - PASS IPPS Skill - PASS								
 Env. Studies : Has Passed in 'A' Grade						Percentage : 64.56 %								
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, PD Skill: Personality Development Skill, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPPS Skill: Interview & Personal Presentation Skill														

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: **2019-20 / 2877002**

Statement of Marks for B.Sc.CBCS Semester IV Examination: March 2020

Branch Name : / (EXM.GRP. : 010304)

PRN : 2018037336

Name : **Shri. PATIL SAURABH SHARAD**

Mother Name : **SEEMA**

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 26952

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Sc. CBCS Sem1														
71602 - English Paper 1 (AECC-A)	TH	50	18	P21	-	-	-	50	-	P21	5.00	2	10	
71604 - Physics Paper I & II (DSC- A1 & A2)	TH	100	35	44	-	-	-	100	-	44	5.00	4	20	
71605 - Chemistry Paper I & II (DSC -A3 & A4)	TH	100	35	58	-	-	-	100	-	58	7.00	4	28	
71606 - Botany Paper I & II (DSC- A13 & A14)	TH	100	35	P39	-	-	-	100	-	P39	5.00	4	20	
71607 - Zoology Paper I & II (DSC A15 & A16)	TH	100	35	P42	-	-	-	100	-	P42	5.00	4	20	
B.Sc.CBCS SEM.2														
72840 - English Paper -II	TH	50	18	P21	-	-	-	50	-	P21	5.00	2	10	
72843 - Physics Paper III&IV	TH	100	35	P38	PR	50	18	P38	150	-	P76	6.00	6	36
72844 - Chemistry Paper III&IV	TH	100	35	P52	PR	50	18	P39	150	-	P91	7.00	6	42
72845 - Botany Paper III&IV	TH	100	35	P47	PR	50	18	P37	150	-	P84	7.00	6	42
72846 - Zoology Paper III&IV	TH	100	35	P36	PR	50	18	P49	150	-	P85	7.00	6	42
B.Sc. CBCS Semester I				SGPA : 5.44		PASS		450 -		204		27.00	18	98
B.Sc. CBCS Semester II				SGPA : 6.62		PASS		650 -		357		32.00	26	172
Grand Total (Out Of 1100) : 561 FGPA / CGPA : 6.14														
Five Hundred and Sixty One Out Of One Thousand One Hundred												DEGG - PASS		
Result : PASS												Percentage : 51 %		
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, \$: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, D.E.G.G: Democracy Elections & Good Governance														

Kolhapur Date : 17-Jul-21

(Signature)

Director
Board of Examinations and Evaluation

Director
Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2019-20 / 2877003

Statement of Marks for B.Sc.CBCS Semester IV Examination: March 2020

Branch Name : / (EXM.GRP. : 010304)

PRN : 2018037336

Name : Shri. PATIL SAURABH SHARAD

Mother Name : SEEMA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 26952

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Sc CBCS Sem.3														
73302 - Chemistry Paper V & VI	TH	100	35	P41		-	-	-	100	-	P41	5.00	4	20
73303 - Botany Paper V & VI	TH	100	35	*0		-	-	-	100	-	*0	.00	4	0
73304 - Zoology Paper V & VI	TH	100	35	90		-	-	-	100	-	90	10.00	4	40
B.Sc.CBCS Sem.4														
78909 - Chemistry Paper VII & VIII	TH	100	35	44	PR	100	35	92	200	-	136	8.00	8	64
78910 - Botany Paper VII & VIII	TH	100	35	44	PR	100	35	92	200	-	136	8.00	8	64
78911 - Zoology Paper VII & VIII	TH	100	35	44	PR	100	35	92	200	-	136	8.00	8	64
B.Sc. CBCS Semester III				SGPA : 5		FAIL		300 -		131		15.00	12	60
B.Sc.CBCS Semester IV				SGPA : 8		PASS		600 -		408		24.00	24	192
Grand Total (Out Of 900) : 539 FGPA / CGPA : 6.53														
Five Hundred and Thirty Nine Out Of Nine Hundred												DEGG - PASS		
Result : FAIL ATKT												Percentage : 59.89 %		
ENVIRONMENTAL STUDIES : Has Passed in 'A' Grade														
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, D.E.G.G: Democracy Elections & Good Governance														

Kolhapur Date : 17-Jul-21

(Signature)
Director

Board of Examinations and Evaluation

Director
Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: **2019-20 / 2391277**

Statement of Marks for B.Sc. CBCS Semester III Examination: Oct-2019

Branch Name : / (EXM.GRP. : 010203)

PRN : 2018037336

Name : **Shri. PATIL SAURABH SHARAD**

Mother Name : **SEEMA**

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : **29057**

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Sc. CBCS Sem1														
71602 - English Paper 1 (AECC-A)	TH	50	18	P21	-	-	-	50	-	P21	5.00	2	10	
71604 - Physics Paper I & II (DSC- A1 & A2)	TH	100	35	*23	-	-	-	100	-	*23	.00	4	0	
71605 - Chemistry Paper I & II (DSC -A3 & A4)	TH	100	35	*32	-	-	-	100	-	*32	.00	4	0	
71606 - Botany Paper I & II (DSC- A13 & A14)	TH	100	35	P39	-	-	-	100	-	P39	5.00	4	20	
71607 - Zoology Paper I & II (DSC A15 & A16)	TH	100	35	P42	-	-	-	100	-	P42	5.00	4	20	
B.Sc. CBCS SEM.2														
72840 - English Paper -II	TH	50	18	P21	-	-	-	50	-	P21	5.00	2	10	
72843 - Physics Paper III&IV	TH	100	35	38	PR	50	18	P38	150	-	76	6.00	6	36
72844 - Chemistry Paper III&IV	TH	100	35	52	PR	50	18	P39	150	-	91	7.00	6	42
72845 - Botany Paper III&IV	TH	100	35	P47	PR	50	18	P37	150	-	P84	7.00	6	42
72846 - Zoology Paper III&IV	TH	100	35	P36	PR	50	18	P49	150	-	P85	7.00	6	42
B.Sc. CBCS Semester I				SGPA : 2.78		FAIL		450 -		157		15.00	18	50
B.Sc. CBCS Semester II				SGPA : 6.62		PASS		650 -		357		32.00	26	172
Grand Total (Out Of 1100) : 514 FGPA / CGPA : 5.05														
Five Hundred and Fourteen Out Of One Thousand One Hundred														
Result : FAIL ATKT														
D.E.G.G - Pass														
Percentage : 46.73 %														
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, \$: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, D.E.G.G: Democracy Elections & Good Governance														

Kolhapur Date : 09-May-20

[Signature]
Director

Board of Examinations and Evaluation

2019-20 / 2391278

Statement of Marks for B.Sc. CBCS SemesterIII Examination: Oct-2019

PRN :2018037336

Branch Name : / (EXM.GRP. : 010203)

Mother Name : SEEMA

Name : Shri. PATIL SAURABH SHARAD
College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 29057

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Sc CBCS Sem.3				41				-	100	-	41	5.00	4	20
73302 - Chemistry Paper V & VI	TH	100	35	*27				-	100	-	*27	.00	4	0
73303 - Botany Paper V & VI	TH	100	35	*24				-	100	-	*24	.00	4	0
73304 - Zoology Paper V & VI	TH	100	35	*24				-	100	-	*24	.00	4	0
B.Sc. CBCS SemesterIII									300	-	92	5.00	12	20

SGPA : 1.67

FAIL

Grand Total (Out Of 300) : 92 FGPA / CGPA : 4.32

D.E.G.G - Pass

Percentage : 30.67 %

Ninety Two Out Of Three Hundred

Result : FAIL

Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, D.E.G.G: Democracy Elections & Good Governance

Kolhapur Date : 09-May-20

Epalok
V. Director
Board of Examinations and Evaluation

Director
Board of Examinations and Evaluation

Epalok

Sr. No.: 2019-20 / 2196727

Statement of Marks for B.Sc. CBCS Semester I Examination: Oct-2018

PRN : 2018037336

Branch Name : / (EXM.GRP. : 01)

Mother Name : SEEMA

Seat Number : 18268

Name : Shri. PATIL SAURABH SHARAD

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Sc. CBCS Semester I														
71602 - English Paper I (AECC-A)	TH	50	18	21	-	-	-	-	50	-	21	5	2	10
71604 - Physics Paper I & II (DSC- A1 & A2)	TH	100	35	*24	-	-	-	-	100	-	*24	0	4	0
71605 - Chemistry Paper I & II (DSC -A3 & A4)	TH	100	35	*11	-	-	-	-	100	-	*11	0	4	0
71606 - Botany Paper I & II (DSC- A13 & A14)	TH	100	35	*28	-	-	-	-	100	-	*28	0	4	0
71607 - Zoology Paper I & II (DSC A15 & A16)	TH	100	35	42	-	-	-	-	100	-	42	5	4	20
B.Sc. CBCS Semester I														
SGPA : 1.67														
FAIL														
450 -														
126														
FGPA / CGPA : 1.67														
D.E.G.G - Pass														
Percentage : 28 %														

Grand Total (Out Of 450) : 126

One Hundred and Twenty Six Out Of Four Hundred and Fifty

Result : FAIL

Abbreviations: CA- College Assessment, UA- University Assessment, AC- Assessment Category, P- Previous Pass, * Fail, ABS- Absent, EX- Exempted, S- Ordinance, CC- Copy Case, ATKT- Allowed To Keep Term, TH- Theory, TW- Term Work, EXT- External, PR- Practical/Oral, TNG- Term Not Grant, NA- Not Applied, D.E.G.G- Democracy Elections & Good Governance

Kolhapur Date : 14-Oct-19

[Signature]
Director

Board of Examinations and Evaluation

Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2019-20 / 2213121

Statement of Marks for B.Sc. CBCS Semester II Examination: March 2019

Branch Name : / (EXM.GRP. : 0102)

PRN : 2018037336

Name : Shri. PATIL SAURABH SHARAD

Mother Name : SEEMA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 16193

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Sc. CBCS Semester I														
71602 - English Paper 1 (AECC-A)	TH	50	18	P21		-	-	-	50	-	P21	5	2	10
71604 - Physics Paper I & II (DSC - A1 & A2)	TH	100	35	*9		-	-	-	100	-	*9	0	4	0
71605 - Chemistry Paper I & II (DSC -A3 & A4)	TH	100	35	*29		-	-	-	100	-	*29	0	4	0
71606 - Botany Paper I & II (DSC -A13 & A14)	TH	100	35	39		-	-	-	100	-	39	5	4	20
71607 - Zoology Paper I & II (DSC A15 & A16)	TH	100	35	P42		-	-	-	100	-	P42	5	4	20
B.Sc. CBCS Semester II														
72840 - English Paper -II	TH	50	18	21		-	-	-	50	-	21	5	2	10
72843 - Physics Paper III&IV	TH	100	35	*16	PR	50	18	38	150	-	*54	5	6	30
72844 - Chemistry Paper III&IV	TH	100	35	*12	PR	50	18	39	150	-	*51	0	6	0
72845 - Botany Paper III&IV	TH	100	35	47	PR	50	18	37	150	-	84	7	6	42
72846 - Zoology Paper III&IV	TH	100	35	36	PR	50	18	49	150	-	85	7	6	42
B.Sc. CBCS Semester I					SGPA : 2.78		FAIL		450 -		140		15.00 18 50	
B.Sc. CBCS Semester II					SGPA : 4.77		FAIL		650 -		295		24.00 26 124	
Grand Total (Out Of 1100) : 435									FGPA / CGPA : 3.95					
Four Hundred and Thirty Five Out Of One Thousand One Hundred									D.E.G.G - Pass					
Result : FAIL ATKT									Percentage : 39.55 %					
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, \$: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA: Not Applied, D.E.G.G: Democracy Elections & Good Governance														

Kolhapur Date : 14-Oct-19

Signature
Director

Board of Examinations and Evaluation
Director

Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2020-21 / 3198750

Statement of Marks for B.Sc.(Sem.-6) Part No.-3 Examination: March-2021

Branch Name : **Chemistry / (EXM.GRP. : 0406)**

PRN : **2017098535**

Name : **Smt. JADHAV AMRUTA ASHOK**

Mother Name : **JAYASHREE**

College : **(490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)**

Seat Number : **42877**

Paper Code	Paper Name	AC	UA			AC	CA			Total		
			Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt
B.Sc.Sem 3												
77704	Chemistry Paper V & VI	TH	100	35	P68		-	-	-	100	-	P68
77705	Botany Paper V & VI	TH	100	35	P53		-	-	-	100	-	P53
77706	Zoology Paper V & VI	TH	100	35	P44		-	-	-	100	-	P44
B.Sc.(Sem.4)												
78958	Chemistry Paper VII & VIII	TH	100	35	42	PR	100	35	P90	200	-	132
78959	Botany Paper VII & VIII	TH	100	35	P78	PR	100	35	P88	200	-	P166
78960	Zoology Paper VII & VIII	TH	100	35	P76	PR	100	35	P80	200	-	P156
B.Sc. Part No - 1(Semester.1)		(EXCLUDING ENGLISH)							PASS \$PE		400 - 158+8	
B.Sc. Part No - 1 (Semester-2)		(EXCLUDING ENGLISH)							PASS		600 - 351	
B.Sc.(Sem.-3) Part No - 2									PASS		300 - 165	
B.Sc.(Sem.-4) Part No - 2									PASS		600 - 454	
Six Hundred and Nineteen Out Of Nine Hundred										Grand Total (Out Of 900) : 619		
Result : PASS										DEGG - PASS		
Env. Studies : Has Passed in 'C' Grade										Percentage : 68.78 %		
<small>Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, * : Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA: Not Applied, D.E.G.G: Democracy Elections & Good Governance, ECCA: Extra Co-Curricular Activities, IIC:Introduction to Indian Constitution</small>												

Kolhapur Date : 05-Jan-22

(Signature)
Director

Board of Examinations and Evaluation

Director
Board of Examinations and Evaluation

No.: 2020-21 / 3198751

Statement of Marks for B.Sc.(Sem.-6) Part No.-3 Examination: March-2021

Branch Name :Chemistry / (EXM.GRP. : 0406)

PRN :2017098535

Name :Smt. JADHAV AMRUTA ASHOK

Mother Name :JAYASHREE

College :(490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number :42877

Paper Code	Paper Name	AC	UA			AC	CA			Total				
			Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt		
B.Sc Sem 5														
79929	Chemistry Paper IX	TH	40	14	P37	TW	10	4	P8	50	-	P45		
79930	Chemistry Paper X	TH	40	14	P32	TW	10	4	P7	50	-	P39		
79931	Chemistry Paper XI	TH	40	14	P30	TW	10	4	P9	50	-	P39		
79932	Chemistry Paper XII	TH	40	14	P30	TW	10	4	P8	50	-	P38		
79918	English (Compulsory)	TH	40	14	P30	TW	10	4	P8	50	-	P38		
B.Sc. Sem 6														
81880	Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	175	200	-	175		
81876	Chemistry Paper XIII	TH	40	14	*ABS	TW	10	4	9	50	-	*9		
81877	Chemistry Paper XIV	TH	40	14	37	TW	10	4	8	50	-	45		
81878	Chemistry Paper XV	TH	40	14	32	TW	10	4	9	50	-	41		
81879	Chemistry Paper XVI	TH	40	14	29	TW	10	4	8	50	-	37		
81863	English (Compulsory)	TH	40	14	37	TW	10	4	9	50	-	46		
B.Sc. Part No - 1(Semester.1)							(EXCLUDING ENGLISH)			PASS	\$PE	400	-	158+8
B.Sc. Part No - 1 (Semester-2)							(EXCLUDING ENGLISH)			PASS		600	-	351
B.Sc.(Sem.-3) Part No - 2										PASS		300	-	165
B.Sc.(Sem.-4) Part No - 2										PASS		600	-	454
B.Sc.(Sem.-5) part No-3							(EXCLUDING ENGLISH)			PASS		200	-	161
B.Sc.(Sem.-6) Part No.-3							(EXCLUDING ENGLISH)			FAIL		400	-	307
										Grand Total (Out Of 2500) : 1604				
One Thousand Six Hundred and Four Out Of Two Thousand Five Hundred										DEGG - PASS IIC - PASS IPPS Skill - PASS				
Result : FAIL										Percentage : 64.16 %				
Env. Studies : Has Passed in 'C' Grade														
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, \$: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA: Not Applied, D.E.G.G: Democracy Elections & Good Governance, ECCA: Extra Co-Curricular Activities, IIC: Introduction to Indian Constitution														

Kolhapur Date : 05-Jan-22

 Director
 Board of Examinations and Evaluation

 Director
 Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

No.: 2020-21 / 3178666

Statement of Marks for B.Sc.(Sem.-5) part No-3 Examination: Oct-2020

Branch Name : Chemistry / (EXM.GRP. : 030405)

PRN : 2017098535

Name : Smt. JADHAV AMRUTA ASHOK

Mother Name : JAYASHREE

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 43619

Paper Code	Paper Name	AC	UA			AC	CA			Total				
			Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt		
B.Sc.Sem 3														
77704	Chemistry Paper V & VI	TH	100	35	68		-	-	-	100	-	68		
77705	Botany Paper V & VI	TH	100	35	P53		-	-	-	100	-	P53		
77706	Zoology Paper V & VI	TH	100	35	P44		-	-	-	100	-	P44		
B.Sc.(Sem.4)														
78958	Chemistry Paper VII & VIII	TH	100	35	*28	PR	100	35	P90	200	-	*118		
78959	Botany Paper VII & VIII	TH	100	35	78	PR	100	35	P88	200	-	166		
78960	Zoology Paper VII & VIII	TH	100	35	76	PR	100	35	P80	200	-	156		
B.Sc.(Sem.-3) Part No - 2									PASS			300	-	165
B.Sc.(Sem.-4) Part No - 2									FAIL			600	-	440
Six Hundred and Five Out Of Nine Hundred										Grand Total (Out Of 900) : 605				
Result : FAIL ATKT										DEGG - PASS IIC - PASS				
Env. Studies : Has Passed in 'C' Grade										Percentage : 67.22 %				
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG: Term Not Grant, NA: Not Applied, D.E.G.G: Democracy Elections & Good Governance, ECCA: Extra Co-Curricular Activities, IIC: Introduction to Indian Constitution														

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

2020-21 / 3178667

Statement of Marks for B.Sc.(Sem.-5) part No-3 Examination: Oct-2020

Branch Name :Chemistry / (EXM.GRP. : 030405)

PRN :2017098535

Name :Smt. JADHAV AMRUTA ASHOK

Mother Name :JAYASHREE

College :(490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number :43619

Paper Code	Paper Name	AC	UA			AC	CA			Total			
			Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	
B.Sc Sem 5													
79929	Chemistry Paper IX	TH	40	14	37	TW	10	4	8	50	-	45	
79930	Chemistry Paper X	TH	40	14	32	TW	10	4	7	50	-	39	
79931	Chemistry Paper XI	TH	40	14	30	TW	10	4	9	50	-	39	
79932	Chemistry Paper XII	TH	40	14	30	TW	10	4	8	50	-	38	
79918	English (Compulsory)	TH	40	14	30	TW	10	4	8	50	-	38	
B.Sc.(Sem.-5) part No-3		(EXCLUDING ENGLISH)						PASS			200	-	161
One Hundred and Sixty One Out Of Two Hundred		(EXCLUDING ENGLISH)						Grand Total (Out Of 200) : 161					
Result : FAIL								DEGG - PASS IIC - PASS					
Env. Studies : Has Passed in 'C' Grade								Percentage : 80.5 %					
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG: Term Not Grant, NA: Not Applied, D.E.G.G: Democracy Elections & Good Governance, ECCA: Extra Co-Curricular Activities, IIC:Introduction to Indian Constitution													

Kolhapur Date : 30-Dec-21

[Signature]

I/c Director
Board of Examinations and Evaluation

Director
Board of Examinations and Evaluation

Balasaheb Desai Foundation's ,
Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Notice

Date: 2/5/2022

All the student of B.Sc.III., are hereby informed that our college will be conducting 'Slow Learner Program' of Physical Chemistry subject from 9th May 2022 to 27th May,2022. Those who are interested should submit their names to Asst.Prof. Dige J.S upto 7th May ,2022.

Course Time : 3:30pm to 4:20pm

Course Subject : Physical Chemistry

Assit.Prof. Dige J.S.

Principal (V.D.C.)
i/c Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's ,
Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar
Slow Learner Students List 2021-22

Sr. No.	Course Roll No.	Name of student
1	Phy 1	Tikudave Swapnil Eknath
2	Phy 2	Patil Pramil Tanaji
3	Phy 3	Varpe yogesh Sunil
4	Phy 4	Jamdar Rajashri Yashwant
5	Phy 5	Jadhav Shivaji Shripati
6	Phy 6	Aatar Aashraf Ajj

Asst.Prof. Dige J.S.
(Cooddinator)

Principal (V.D.C.)
i/c Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's ,

Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Slow Learner Students Presenty Report

Date 9 th May to 27 th May ,2022	Student Course roll					
	Date	Phy 1	Phy 2	Phy 3	Phy4	Phy5
9/5/22	A	P	P	A	P	P
10/5/22	P	A	P	P	P	P
11/5/22	P	A	P	P	P	P
12/5/22	P	P	A	P	A	P
13/5/22	P	P	P	P	P	P
14/5/22	P	P	P	P	P	P
17/5/22	P	P	P	P	P	A
18/5/22	P	P	P	A	P	A
19/5/22	P	P	P	P	P	P
20/5/22	A	P	P	P	P	P
21/5/22	P	A	P	P	P	P
23/5/22	P	P	P	P	A	P
24/5/22	P	P	A	P	P	P
25/5/22	P	P	P	P	P	P
26/5/22	P	P	P	P	P	P
27/5/22	P	P	P	P	P	P

Assit.Prof. Dige J.S.

Principal (V.D.C.)

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's ,

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College ,Daulatnagar

Department of English Academic Year 2021-22

Target Group : Students of B.Sc.III

Subject : Physical Chemistry

Coordinators name : Asst.Dige J.S.

List of Slow Learner

1. Tikudave Swapnil Eknath
2. Patil Pramil Tanaji
3. Varpe yogesh Sunil
4. Jamdar Rajashri Yashwant
5. Jadhav Shivaji Shripati
6. Aatar Aashraf Ajj

Steps taken for Slow Learner

1. Extra lectures
2. Personal guidance

Coordinator

(Asst. Prof.Dige J.S.)

Head of Dept.

I/C Principa:

Smt. (Sujay Shirke R.M.) College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's ,

Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Syllbus for slow learner students

Module number	Topic	Sub Topic
1.	Phase equilibria	1.1 Introduction 1.2 Gibbs phase rule 1.3 phase diagram 1.4 one component system (i) water system (ii) sulphur system 1.5 two component system 1.6 three component solid-liquid system
2.	Thermodynamics	1.1 Introduction 2.2 Free energy 1.2 Relation between G and H: Gibbs Helmholtz equation 1.3 Phase equilibria 1.4 Thermodynamic derivation of law of mass action, van't Hoff isotherm and isochore 1.5 Fugacity and activity concepts 1.6 Partial
3.	The solid state	3.1 laws of crystallography 3.2 Weiss indices and Miller indices 3.3 cubic lattice and type 3.5 diffraction of x-ray 3.6 determination of crystal structure by Bragg's process 3.7 determination of crystal structure by NaCl and KCl
4.	Chemical kinetics	4.1 simultaneous reactions i) opposing reaction ii) side reaction iii) consecutive reactions iv) chain reaction v) explosive reaction
5.	Distribution law	5.1 Nernst distribution law and its limitations 5.2 modification of distribution law with respect to change in molecule state. 5.3 applications of the distribution law 5.4 distribution indicators

Principal (V.D.C.)

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. D. N. Dist. Satara

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

2021-22 / 3740508

Statement of Marks for B.Sc CBCS Semester VI Examination: March-2022

Branch Name : **Chemistry / (EXM.GRP. : 06)**

PRN : **2019051705**

Name : **Shri. PATIL PRAMIL TANAJI**

Mother Name : **SWATI**

College : **(490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)**

Seat Number : **34246**

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Sc. CBCS Semester V														
79671 - English (Compulsory)	TH	40	14	P18	TW	10	4	P7	50	-	P25	6	0	0
79682 - Chemistry Paper IX	TH	40	14	P16	TW	10	4	P4	50	-	P20	5	2	10
79683 - Chemistry Paper X	TH	40	14	P19	TW	10	4	P7	50	-	P26	6	2	12
79684 - Chemistry Paper XI	TH	40	14	P21	TW	10	4	P4	50	-	P25	6	2	12
79685 - Chemistry Paper XII	TH	40	14	P26	TW	10	4	P6	50	-	P32	7	2	14
B.Sc CBCS Semester VI														
81667 - English (Compulsory)	TH	40	14	22	TW	10	4	9	50	-	31	7	0	0
81674 - Chemistry Paper XIII	TH	40	14	16	TW	10	4	7	50	-	23	6	2	12
81675 - Chemistry Paper XIV	TH	40	14	18	TW	10	4	7	50	-	25	6	2	12
81676 - Chemistry Paper XV	TH	40	14	26	TW	10	4	7	50	-	33	8	2	16
81677 - Chemistry Paper XVI	TH	40	14	35	TW	10	4	7	50	-	42	9	2	18
81678 - Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	82	200	-	82	5	8	40
B.Sc. CBCS Semester I				(EXCLUDING ENGLISH)	SGPA : 7			PASS 400 -			244	28.00	16	112
B.Sc. CBCS Semester II				(EXCLUDING ENGLISH)	SGPA : 8			PASS 600 -			412	32.00	24	192
B.Sc. CBCS Semester III					SGPA : 8			PASS 300 -			208	24.00	12	96
B.Sc. CBCS Semester IV					SGPA : 8.67			PASS 600 -			457	26.00	24	208
B.Sc. CBCS Semester V				(EXCLUDING ENGLISH)	SGPA : 6			PASS 200 -			103	24.00	8	48
B.Sc. CBCS Semester VI				(EXCLUDING ENGLISH)	SGPA : 6.13			PASS 400 -			205	34.00	16	98
Grand Total (Out Of 2500) : 1629										FGPA / CGPA : 7.54				
One Thousand Six Hundred and Twenty Nine Out. Of Two Thousand Five Hundred														
Result : A														
Env. Studies : Has Passed in 'O' Grade														
DEGG - PASS IIC - PASS IPSS Skill - PASS														
Percentage : 65.16 %														
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, * : Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPSS Skill: Interview & Personal Presentation Skill														

[Signature]

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Kolhapur Date : 04-Nov-22

[Signature]

Director
Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2021-22 / 3740530

Statement of Marks for B.Sc CBCS Semester VI Examination: March-2022

Branch Name : Chemistry / (EXM.GRP. : 06)

PRN : 2019051822

Name : Shri. VARPE YOGESH SUNIL

Mother Name : SANGITA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 34268

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Sc. CBCS Semester V														
79671 - English (Compulsory)	TH	40	14	P19	TW	10	4	P9	50	-	P28	7	0	0
79682 - Chemistry Paper IX	TH	40	14	P16	TW	10	4	P7	50	-	P23	6	2	12
79683 - Chemistry Paper X	TH	40	14	P27	TW	10	4	P9	50	-	P36	8	2	16
79684 - Chemistry Paper XI	TH	40	14	P16	TW	10	4	P7	50	-	P23	6	2	12
79685 - Chemistry Paper XII	TH	40	14	P24	TW	10	4	P8	50	-	P32	7	2	14
B.Sc CBCS Semester VI														
81667 - English (Compulsory)	TH	40	14	24	TW	10	4	9	50	-	33	8	0	0
81674 - Chemistry Paper XIII	TH	40	14	21	TW	10	4	8	50	-	29	7	2	14
81675 - Chemistry Paper XIV	TH	40	14	26	TW	10	4	8	50	-	34	8	2	16
81676 - Chemistry Paper XV	TH	40	14	29	TW	10	4	8	50	-	37	8	2	16
81677 - Chemistry Paper XVI	TH	40	14	32	TW	10	4	8	50	-	40	9	2	18
81678 - Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	82	200	-	82	5	8	40
B.Sc. CBCS Semester I	(EXCLUDING ENGLISH)				SGPA : 6.25	PASS	400	-	206	25.00	16	100		
B.Sc. CBCS Semester II	(EXCLUDING ENGLISH)				SGPA : 7	PASS	600	-	377	28.00	24	168		
B.Sc. CBCS Semester III					SGPA : 7.67	PASS	300	-	202	23.00	12	92		
B.Sc. CBCS Semester IV					SGPA : 9	PASS	600	-	481	27.00	24	216		
B.Sc. CBCS Semester V	(EXCLUDING ENGLISH)				SGPA : 6.75	PASS	200	-	114	27.00	8	54		
B.Sc. CBCS Semester VI	(EXCLUDING ENGLISH)				SGPA : 6.5	PASS	400	-	222	37.00	16	104		
Grand Total (Out Of 2500) : 1602 + 10 (NSS Bal.)								FGPA / CGPA : 7.34						
One Thousand Six Hundred and Twelve Out Of Two Thousand Five Hundred														
Result : B+														
Env. Studies : Has Passed in 'O' Grade										DEGG - PASS IIC - PASS IPSS Skill - PASS				
Percentage : 64.48 %														
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, * : Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG: Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPSS Skill: Interview & Personal Presentation Skill														

VY - bs

I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Kolhapur Date : 04-Nov-22

A. S. ...

Director
Board of Examinations and Evaluation

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2021-22 / 3740485

Statement of Marks for B.Sc CBCS Semester VI Examination: March-2022

Branch Name : Chemistry / (EXM.GRP. : 06)

PRN : 2019042405

Name : Smt. JAMDAR RAJSHRI YASHVANT

Mother Name : MANGAL

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 34223

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Sc. CBCS Semester V														
79671 - English (Compulsory)	TH	40	14	P24	TW	10	4	P10	50	-	P34	8	0	0
79682 - Chemistry Paper IX	TH	40	14	P21	TW	10	4	P10	50	-	P31	7	2	14
79683 - Chemistry Paper X	TH	40	14	P19	TW	10	4	P9	50	-	P28	7	2	14
79684 - Chemistry Paper XI	TH	40	14	P22	TW	10	4	P10	50	-	P32	7	2	14
79685 - Chemistry Paper XII	TH	40	14	P24	TW	10	4	P9	50	-	P33	8	2	16
B.Sc CBCS Semester VI														
81667 - English (Compulsory)	TH	40	14	\$14	TW	10	4	9	50	-	23	6	0	0
81674 - Chemistry Paper XIII	TH	40	14	21	TW	10	4	10	50	-	31	7	2	14
81675 - Chemistry Paper XIV	TH	40	14	19	TW	10	4	10	50	-	29	7	2	14
81676 - Chemistry Paper XV	TH	40	14	24	TW	10	4	10	50	-	34	8	2	16
81677 - Chemistry Paper XVI	TH	40	14	29	TW	10	4	10	50	-	39	9	2	18
81678 - Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	154	200	-	154	9	8	72
B.Sc. CBCS Semester I				(EXCLUDING ENGLISH)	SGPA : 5.5			PASS	400	-	177	22.00	16	88
B.Sc. CBCS Semester II				(EXCLUDING ENGLISH)	SGPA : 6.75			PASS	600	-	347	27.00	24	162
B.Sc. CBCS Semester III					SGPA : 7.33			PASS	300	-	192	22.00	12	88
B.Sc. CBCS Semester IV					SGPA : 8.67			PASS	600	-	461	26.00	24	208
B.Sc. CBCS Semester V				(EXCLUDING ENGLISH)	SGPA : 7.25			PASS	200	-	124	29.00	8	58
B.Sc CBCS Semester VI				(EXCLUDING ENGLISH)	SGPA : 8.38			PASS	400	-	286+	40.00	16	134
									\$0.94			1		
Grand Total (Out Of 2500) : 1588									FGPA / CGPA : 7.38					
One Thousand Five Hundred and Eighty Eight Out Of Two Thousand Five Hundred														
Result : B+ \$0.94														
DEGG - PASS IIC - PASS IPSS Skill - PASS														
Env. Studies : Has Passed in 'A' Grade														
Percentage : 63.52 %														
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, \$: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPSS Skill: Interview & Personal Presentation Skill														

I/C Principal
 Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
 Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Kolhapur

Kolhapur Date : 04-Nov-22

Signature

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2021-22 / 3740482

Statement of Marks for B.Sc CBCS Semester VI Examination: March-2022

Branch Name : Chemistry / (EXM.GRP. : 06)

PRN : 2019042417

Name : Shri. JADHAV SHIVAJI SHRIPATI

Mother Name : LAXMI

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 34220

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade			
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr	
B.Sc. CBCS Semester V															
79671 - English (Compulsory)	TH	40	14	P26	TW	10	4	P7	50	-	P33	8	0	0	
79682 - Chemistry Paper IX	TH	40	14	P22	TW	10	4	P4	50	-	P26	6	2	12	
79683 - Chemistry Paper X	TH	40	14	P24	TW	10	4	P6	50	-	P30	7	2	14	
79684 - Chemistry Paper XI	TH	40	14	P16	TW	10	4	P4	50	-	P20	5	2	10	
79685 - Chemistry Paper XII	TH	40	14	P16	TW	10	4	P6	50	-	P22	5	2	10	
B.Sc CBCS Semester VI															
81667 - English (Compulsory)	TH	40	14	27	TW	10	4	7	50	-	34	8	0	0	
81674 - Chemistry Paper XIII	TH	40	14	21	TW	10	4	9	50	-	30	7	2	14	
81675 - Chemistry Paper XIV	TH	40	14	32	TW	10	4	9	50	-	41	9	2	18	
81676 - Chemistry Paper XV	TH	40	14	19	TW	10	4	9	50	-	28	7	2	14	
81677 - Chemistry Paper XVI	TH	40	14	34	TW	10	4	9	50	-	43	10	2	20	
81678 - Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	92	200	-	92	6	8	48	
B.Sc. CBCS Semester I				(EXCLUDING ENGLISH)	SGPA : 6.5		PASS	400 -		206		26.00		16 104	
B.Sc. CBCS Semester II				(EXCLUDING ENGLISH)	SGPA : 7		PASS	600 -		363		28.00		24 168	
B.Sc. CBCS Semester III					SGPA : 9		PASS	300 -		246		27.00		12 108	
B.Sc. CBCS Semester IV					SGPA : 8		PASS	600 -		416		24.00		24 192	
B.Sc. CBCS Semester V				(EXCLUDING ENGLISH)	SGPA : 5.75		PASS	200 -		98		23.00		8 46	
B.Sc CBCS Semester VI				(EXCLUDING ENGLISH)	SGPA : 7.13		PASS	400 -		234		39.00		16 114	
Grand Total (Out Of 2500) : 1563								FGPA / CGPA : 7.32							
One Thousand Five Hundred and Sixty Three Out Of Two Thousand Five Hundred															
Result : B+															
Env. Studies : Has Passed in 'O' Grade															
										DEGG - PASS IIC - PASS IPSS Skill - PASS					
										Percentage : 62.52 %					
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKF: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG: Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPSS Skill: Interview & Personal Presentation Skill															

IIC Principal
 Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
 Doulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Kolhapur Date : 04-Nov-22

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2021-22 / 3740460

Statement of Marks for B.Sc CBCS Semester VI Examination: March-2022

Branch Name : **Chemistry / (EXM.GRP. : 06)**

PRN : 2019042364

Name : **Shri. ATTAR AASHRAF AJJI**

Mother Name : **PRAVIN**

College : **(490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)**

Seat Number : **34198**

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Sc. CBCS Semester V														
79671 - English (Compulsory)	TH	40	14	P24	TW	10	4	P7	50	-	P31	7	0	0
79682 - Chemistry Paper IX	TH	40	14	P21	TW	10	4	P5	50	-	P26	6	2	12
79683 - Chemistry Paper X	TH	40	14	P26	TW	10	4	P7	50	-	P33	8	2	16
79684 - Chemistry Paper XI	TH	40	14	P14	TW	10	4	P4	50	-	P18	5	2	10
79685 - Chemistry Paper XII	TH	40	14	P\$11	TW	10	4	P7	50	-	P18	5	2	10
B.Sc CBCS Semester VI														
81667 - English (Compulsory)	TH	40	14	24	TW	10	4	8	50	-	32	7	0	0
81674 - Chemistry Paper XIII	TH	40	14	22	TW	10	4	8	50	-	30	7	2	14
81675 - Chemistry Paper XIV	TH	40	14	19	TW	10	4	8	50	-	27	6	2	12
81676 - Chemistry Paper XV	TH	40	14	22	TW	10	4	8	50	-	30	7	2	14
81677 - Chemistry Paper XVI	TH	40	14	35	TW	10	4	8	50	-	43	10	2	20
81678 - Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	86	200	-	86	5	8	40
B.Sc. CBCS Semester I	(EXCLUDING ENGLISH)					SGPA : 7	PASS	400	-	239	28.00	16	112	
B.Sc. CBCS Semester II	(EXCLUDING ENGLISH)					SGPA : 5.5	PASS	600	-	277	22.00	24	132	
B.Sc. CBCS Semester III						SGPA : 8	PASS	300	-	204+	-24.00	12	96	
							\$0.94			3				
B.Sc. CBCS Semester IV						SGPA : 8.67	PASS	600	-	438	26.00	24	208	
B.Sc. CBCS Semester V	(EXCLUDING ENGLISH)					SGPA : 6	PASS	200	-	95	24.00	8	48	
							\$0.96							
B.Sc CBCS Semester VI	(EXCLUDING ENGLISH)					SGPA : 6.25	PASS	400	-	216	35.00	16	100	
Grand Total (Out Of 2500) : 1472						FGPA / CGPA : 6.96								
One Thousand Four Hundred and Seventy Two Out Of Two Thousand Five Hundred														
Result : B+						DEGG - PASS IIC - PASS IPPS Skill - PASS								
 Env. Studies : Has Passed in 'A' Grade						Percentage : 58.88 %								
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, F: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG: Term Not Grant, N/A: Not Applied, DEGG: DEGG, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPPS Skill: Interview & Personal Presentation Skill														

(Signature)

I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

(Signature)

Kolhapur Date : 04-Nov-22

Director
Board of Examinations and Evaluation

3740529

Statement of Marks for B.Sc CBCS Semester VI Examination: March-2022

Branch Name : Chemistry / (EXM.GRP. : 06)

PRN : 2019051793

Name : Shri. TIKUDAVE SWAPNIL EKNATH

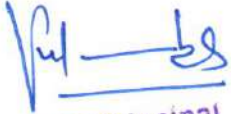
Mother Name : SANGITA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 34267

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Sc. CBCS Semester V														
79671 - English (Compulsory)	TH	40	14	P30	TW	10	4	P9	50	-	P39	9	0	0
79682 - Chemistry Paper IX	TH	40	14	P30	TW	10	4	P4	50	-	P34	8	2	16
79683 - Chemistry Paper X	TH	40	14	P35	TW	10	4	P7	50	-	P42	9	2	18
79684 - Chemistry Paper XI	TH	40	14	P16	TW	10	4	P5	50	-	P21	5	2	10
79685 - Chemistry Paper XII	TH	40	14	P27	TW	10	4	P6	50	-	P33	8	2	16
B.Sc CBCS Semester VI														
81667 - English (Compulsory)	TH	40	14	21	TW	10	4	9	50	-	30	7	0	0
81674 - Chemistry Paper XIII	TH	40	14	19	TW	10	4	7	50	-	26	6	2	12
81675 - Chemistry Paper XIV	TH	40	14	26	TW	10	4	7	50	-	33	8	2	16
81676 - Chemistry Paper XV	TH	40	14	22	TW	10	4	7	50	-	29	7	2	14
81677 - Chemistry Paper XVI	TH	40	14	35	TW	10	4	7	50	-	42	9	2	18
81678 - Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	100	200	-	100	6	8	48
B.Sc. CBCS Semester I				(EXCLUDING ENGLISH)		SGPA : 6.25	PASS	400	-	214	25.00	16	100	
B.Sc. CBCS Semester II				(EXCLUDING ENGLISH)		SGPA : 8	PASS	600	-	403	32.00	24	192	
B.Sc. CBCS Semester III						SGPA : 8.67	PASS	300	-	226	26.00	12	104	
B.Sc. CBCS Semester IV						SGPA : 8.67	PASS	600	-	457	26.00	24	208	
B.Sc. CBCS Semester V				(EXCLUDING ENGLISH)		SGPA : 7.5	PASS	200	-	130	30.00	8	60	
B.Sc CBCS Semester VI				(EXCLUDING ENGLISH)		SGPA : 6.75	PASS	400	-	230	36.00	16	108	
Grand Total (Out Of 2500) : 1660 + 8 (NSS Bal.)						FGPA / CGPA : 7.72								
One Thousand Six Hundred and Sixty Eight Out Of Two Thousand Five Hundred														
Result : A														
Env. Studies : Has Passed in 'O' Grade														
DEGG - PASS IIC - PASS IPPS Skill - PASS														
Percentage : 66.72 %														
Abbreviations CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, * Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG: Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPPS Skill: Interview & Personal Presentation Skill														

V/C Principal
 Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
 Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Kolhapur Date : 04-Nov-22

Director

Head of Examinations and Evaluation

3740529

Statement of Marks for B.Sc CBCS Semester VI Examination: March-2022

Branch Name : Chemistry / (EXM.GRP. : 06)

PRN : 2019051793

Name : Shri. TIKUDAVE SWAPNIL EKNATH

Mother Name : SANGITA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 34267

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Sc. CBCS Semester V														
79671 - English (Compulsory)	TH	40	14	P30	TW	10	4	P9	50	-	P39	9	0	0
79682 - Chemistry Paper IX	TH	40	14	P30	TW	10	4	P4	50	-	P34	8	2	16
79683 - Chemistry Paper X	TH	40	14	P35	TW	10	4	P7	50	-	P42	9	2	18
79684 - Chemistry Paper XI	TH	40	14	P16	TW	10	4	P5	50	-	P21	5	2	10
79685 - Chemistry Paper XII	TH	40	14	P27	TW	10	4	P6	50	-	P33	8	2	16
B.Sc CBCS Semester VI														
81667 - English (Compulsory)	TH	40	14	21	TW	10	4	9	50	-	30	7	0	0
81674 - Chemistry Paper XIII	TH	40	14	19	TW	10	4	7	50	-	26	6	2	12
81675 - Chemistry Paper XIV	TH	40	14	26	TW	10	4	7	50	-	33	8	2	16
81676 - Chemistry Paper XV	TH	40	14	22	TW	10	4	7	50	-	29	7	2	14
81677 - Chemistry Paper XVI	TH	40	14	35	TW	10	4	7	50	-	42	9	2	18
81678 - Chemistry Practical		-	-	-	PR	200	70	100	200	-	100	6	8	48
B.Sc. CBCS Semester I				(EXCLUDING ENGLISH)	SGPA : 6.25	PASS	400	-	214	25.00	16	100		
B.Sc. CBCS Semester II				(EXCLUDING ENGLISH)	SGPA : 8	PASS	600	-	403	32.00	24	192		
B.Sc. CBCS Semester III					SGPA : 8.67	PASS	300	-	226	26.00	12	104		
B.Sc. CBCS Semester IV					SGPA : 8.67	PASS	600	-	457	26.00	24	208		
B.Sc. CBCS Semester V				(EXCLUDING ENGLISH)	SGPA : 7.5	PASS	200	-	130	30.00	8	60		
B.Sc. CBCS Semester VI				(EXCLUDING ENGLISH)	SGPA : 6.75	PASS	400	-	230	36.00	16	108		
Grand Total (Out Of 2500) : 1660 + 8 (NSS Bal.)										FGPA / CGPA : 7.72				
One Thousand Six Hundred and Sixty Eight Out Of Two Thousand Five Hundred														
Result : A														
Env. Studies : Has Passed in 'O' Grade														
										DEGG - PASS IIC - PASS IPPS Skill - PASS				
										Percentage : 66.72 %				
Abbreviations: CA - College Assessment, UA - University Assessment, AC - Assessment Category, P - Previous Pass, * - Fail, ABS - Absent, EX - Exempted, S - Ordinance, CC - Copy Case, ATKT - Allowed To Keep Term, TH - Theory, TW - Term Work, EXT - External, PR - Practical/Oral, TNG - Term Not Grant, N/A - Not Applied, DEGG - DEGG, IIC - Introduction to Indian Constitution, IPPS Skill - Interview & Personal Presentation Skill														

V/C Principal
 Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
 Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Kolhapur Date : 04-Nov-22

Director

(Non -granted) **Balasaheb Desai Foundation's**

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar,

Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068

E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Slow Learner Program B.A.I
Academic Year : 2022-23

Balasaheb Desai Foundation's ,

Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Notice

Date: 1/3/2023

All the student of B.A. I, are hereby informed that our college will be conducting 'Slow Learner Program' of English subject from 6th March 2023 to 29th March 2023. Those who are interested should submit their names to Assit.Prof. Shinde S.A. upto 4th March,2023.

Course Time : 3:30pm to 4:20pm

Course Subject : English for Communication

Principal (V.D.C.)

(Signature)
VC Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

(Signature)
Assit.Prof. Shinde S.A

Balasaheb Desai Foundation's,

Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Syllbus for slow learner students

B.A.I Sem I

Sr.No.	Names of the Topic
Module 1	A) Developing Vocabulary B) On Saying Please – an essay by A.G.Gardinaer
Module 2	A) Narration B)In Passions Shadow- by Mohan Rakesh
Module 3	A) English for general purpose B) The Solitary Reaper – a poem by William Wordsworth
Module 4	A) My School- by Ravidranath Togore B) All the World is Stage- a poem by Shakespeare C) The Secret –a poem by Kusumagraj

B.A.I Sem II

Module 5	A) Making Enquiries B) The Lost Child – a short story by Mulk Raj Anand
Module 6	A) Telephonic communication B) To my Countrymen –an essay by Abdul Kalam
Module 7	A) Description B) A Village Girl a poem by Mohan Singh
Module 8	A) My Elder Brother –a short story by Munshi Premchand B)The Tiger –a poem by William Blake C) A poet- a poem Chandrakant Patil

Assit.Prof. Shinde S.A

Principal (V.D.C.)
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's ,

Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Slow Learner Students List 2022-23

Sr. No.	Course Roll No.	Name of student
1	Eng 1	Chavan Pratiksha Ananda
2	Eng 2	More Nikita Dipak
3	Eng 1	Shirke Aniket Shankar
4	Eng 1	Shirke Tejal Sambhaji
5	Eng 1	Sathe Sayali Shankar

Assit.Prof. Shinde S.A

Shri Kambale V.S.

I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's ,

Balasaheb Desai Foundation's ,

Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Slow Learner Students Presenty Report

Date 6 th March to 29 th March ,2023	Student Course roll				
Date	Eng 1	Eng 2	Eng 3	Eng 4	Eng 5
6/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
8/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
9/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
10/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
11/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
13/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
14/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
15/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
16/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
17/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
18/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
20/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
21/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
23/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
25/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
27/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
28/1/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
29/3/23	P.A.chavan	<u>more</u>	<u>Ass</u>	<u>Elizke</u>	<u>Seethess.</u>
	P				

Assit.Prof. Shinde S.A

Principal (V.D.C.)
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Baten, Dist. Satara

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

No.: 2022-23 / 4201655

Statement of Marks for B.A.(C.B.C.S)PART1 SEM2 (NEP2020) Examination: March-2023

Branch Name : / (EXM.GRP. : 0102) PRN : 2022059407
 Name : Smt. SHIRKE TEJAL SAMBHAJI Mother Name : SUNITA
 College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC) Seat Number : 14275

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade						
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr				
B.A.(C.B.C.S) PART1 SEM1 (NEP2020)																		
75205 - English Compulsory - AECC1	TH	40	14		P14	TW	10	4		P4	50	-	P18	5	4	20		
75208 - Marathi CGE-1	TH	40	14		19	TW	10	4		P8	50	-	27	6	4	24		
75216 - Marathi-I DSC-A1	TH	40	14		18	TW	10	4		P8	50	-	26	6	4	24		
75228 - History - I DSC-B1	TH	40	14		P21	TW	10	4		P9	50	-	P30	7	4	28		
75230 - Economics -I DSC-B3	TH	40	14		P24	TW	10	4		P8	50	-	P32	7	4	28		
75231 - Political Science - I DSC-B4	TH	40	14		P16	TW	10	4		P9	50	-	P25	6	4	24		
75245 - Democracy Elections & Good Governance-(D.E.G.G.)	TH	50	18		P26		-	-		-	50	-	P26	6	2	12		
B.A.(C.B.C.S)PART1 SEM2 (NEP2020)																		
88357 - ENGLISH COMPULSORY AECC-2	TH	40	14		16	TW	10	4		7	50	-	23	6	4	24		
88360 - MARATHI CGE-2	TH	40	14		16	TW	10	4		7	50	-	23	6	4	24		
88368 - MARATHI - II DSC-A13	TH	40	14		17	TW	10	4		9	50	-	26	6	4	24		
88380 - HISTORY II DSC-B15	TH	40	14		27	TW	10	4		9	50	-	36	8	4	32		
88382 - ECONOMICS II DSC-B17	TH	40	14		27	TW	10	4		10	50	-	37	8	4	32		
88383 - POLITICAL SCIENCE II DSC-B18	TH	40	14		29	TW	10	4		8	50	-	37	8	4	32		
89349 - Constitution of India and Local self Government	TH	50	18		36		-	-		-	50	-	36	8	2	16		
										SGPA : 6.15			PASS 350 - 184			43.00 26 160		
										SGPA : 7.08			PASS 350 - 218			50.00 26 184		
										FGPA / CGPA : 6.62								

Grand Total (Out Of 700) : 402
Four Hundred and Two Out Of Seven Hundred
Result : PASS

(PHYSICAL EDUCATION=7/10)

Percentage : 57.43 %

Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, N Not Applied,

VOID

Kolhapur Date : 15-09-2023

A. J. ...

Director
Board of Examinations and

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J.

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Slow Learner programme

2019-20

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Notice

Date: 25/6/2020

All the student of B.com III, are hereby informed that our college will be conducting 'Slow Learner Program' of Advanced Accountancy Paper –I (Taxation) subject from 10st july to 31 july 2020 . Those who are interested should submit their names to Assit. Prof. Patil. T.A . upto 3 July ,2020.

Course Time : 12:00 pm to 1:00 pm

Course Subject : Advanced Accountancy Paper –II (taxation)

Assit.Prof. Patil. T.A .

(Course Coordinator)

Kamble.V.N

Principal (V.D.C.)

I/C Principal

**Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara**

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Department of Commerce Academic Year 2019-20.

Target Group : Students of B.Com III

Subject : Advanced Accountancy –II (Taxation)

Coordinators Name : Patil. T.A.

List of Slow Learner

1. Shejwal Sonali Shamrao
2. Mane Madhuri Arvind
3. Shejwal Sushma Ananda

Steps taken for Slow Learner

1. Extra lectures
2. Personal guidance

(Patil. T. A)

Course Coordinator

Kamble. N. N

Principal

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Slow Learner Students List 2019-20

Sr. No.	Course Roll No.	Name of student
1	A/C 1	Shejwal Sonali Shamrao
2	A/C 2	Mane Madhuri Arvind
3	A/C 3	Shejwal Sushma Ananda

Asst.Prof. Patil. T.A .

(Coordinator)

Kamble V.N

Principal (V.D.C.)

UC Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's ,

Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Syllbus for slow learner students

B.com.III Sem V

Module Number	Module Name	Subject Topic
1	Bank Final Accounts	Vertical Format Only
2	A. Farm Accounting B. Hire purchase system	1. Crop Account ,Poultry Account Dairy Account 2. Excluding Hire purchase Trading Account
3	Insurance Claim	1. Loss of Stock 2. Loss of Profit
4	GST Accounting with practical using Tally Part -I	1. Introduction to GST On Goods 2. Introduction Indirect Taxation prior 3. GST Implementation in India 4.Understanding GST Taxation system

B.com.III Sem VI

Module Number	Module Name	Subject Topic
1	Elements of Cost	1. Material , Labour & Overheads 2.Preparation of Cost Sheet Quotations
2	Financial Statement Analysis	1. Meaning , Types, Limitations and Need Techniques, Financial Statement 2.Ratio Analysis-Meaning, Advantages Disadvantages, classification of ratio
3	Cash Flow Analysis	1.Meaning , classification of cash flow 2. Cash and Cash Equivalents, Extra ordinary items 3. preparation of Cash Flow statement
4	GST Accounting with practical using Tally part -II	1. Introduction to GST on services, Existing Registration 2. Supply on Goods and Services- Scope, Place, Time, Value of supply 3.Accounting of Return of Goods

Assit.Prof. Patil.T.A

Principal (V.D.C.)

Principal

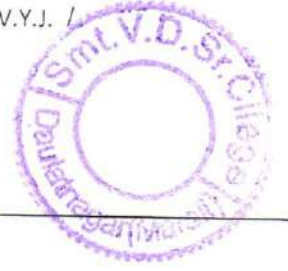
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Slow Learner Students Presenty Report

Date 10july to 31st July ,2020	Student Course roll		
	A/C 1	A/C 2	A/C 3
10/7/2020	P	P	P
11/7/2020	P	P	P
13/7/2020	AB	P	P
14/7/2020	P	P	P
15/7/2020	P	P	AB
16/7/2020	P	P	P
17/7/2020	P	AB	P
18/7/2020	P	P	P
20/7/2020	P	P	P
21/7/2020	P	P	AB
22/7/2020	P	P	P
23/7/2020	P	AB	P
24/7/2020	P	P	P
25/7/2020	AB	P	AB
27/7/2020	P	P	P
28/7/2020	P	P	P
29/7/2020	P	P	P
30/7/2020	P	AB	P
31/7/2020	P	P	P

APHJ

Assit.Prof. Panikar

Principal (V.D.C.)

Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

2741641

Statement of Marks for B.Com. Part No - 3 (Sem VI) Examination: March 2020

Branch Name : / (EXM.GRP. : 030506)

PRN : 2017084455

Name : Smt. SHEJAWAL SONALI SHAMRAO

Mother Name : SUREKHA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 68214

Paper Code	Paper Name	AC	UA			AC	CA			Total				
			Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt		
Semester V														
51430	Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper I	TH	40	14	P14	TW	10	4	79	50	-	129		
51431	Business Regulatory Framework Paper I	TH	40	14	21	TW	10	4	35	50	-	85		
51432	Modern Management Practices Paper I	TH	40	14	P16	TW	10	4	P9	50	-	P25		
51433	Co-operative Development Paper I	TH	40	14	P19	TW	10	4	P10	50	-	P27		
51434	Advanced Accountancy - Paper I	TH	40	14	P15	TW	10	4	P9	50	-	P24		
51435	Advanced Accountancy - Paper II	TH	40	14	P17	TW	10	4	P9	50	-	P26		
Semester VI														
51464	Advanced Accountancy Paper III	TH	40	14	24	TW	10	4	8	50	-	32		
51465	Advanced Accountancy Paper IV (Taxation)	TH	40	14	16	TW	10	4	10	50	-	26		
51460	Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper II	TH	40	14	30	TW	10	4	9	50	-	39		
51461	Business Regulatory Framework Paper II	TH	40	14	21	TW	10	4	9	50	-	30		
51462	Modern Management Practices Paper II	TH	40	14	29	TW	10	4	10	50	-	39		
51463	Co-operative Development Paper II	TH	40	14	24	TW	10	4	10	50	-	34		
B.Com. Part No - 1 (Sem-I)									PASS		300		144	
B.Com. Part No - 1 (Sem-II)									PASS		300		162	
B.Com. Part No - 2 (Sem III)									PASS		300		135	
B.Com. Part No - 2 (Sem IV)									PASS		300		125	
B.Com. Part No - 3 (Sem V)									PASS		300		158	
B.Com. Part No - 3 (Sem VI)									PASS		300		200	
Nine Hundred and Fourteen Out Of One Thousand Eight Hundred									Grand Total (Out Of 1800)		914			
Result : SECOND CLASS									Percentage : 50.78 %					
Abbreviations: CA - College Assessment, UA - University Assessment, AC - Assessment Category, P - Previous Pass, * - Fail, ABS - Absent, EN - Exempted, S - Ordinance, CC - Copy Case, ATKT - Allowed To Keep Term, TH - Theory, TW - Term Work, EXT - External, PR - Practical, Oral, TNC - Term Not Grant, NA - Not Applied, D.E.G.G. - Democracy Elections & Good Governance														

I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Kolhapur Date : 11/02/2021

Examinator

Head of Examinations

2741639

Statement of Marks for B.Com. Part No - 3 (Sem VI) Examination: March 2020

Branch Name : / (EXM.GRP. : 030506)

PEN : 2017084404

Name : Smt. MANE MADHURI ARVIND

Mother Name : SHOBHA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 68213

Paper Code	Paper Name	AC	UA			AC	CA			Total				
			Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt		
Semester V														
51430	Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper I	TH	40	14	P19	TW	10	4	P8	50	-	P27		
51431	Business Regulatory Framework Paper I	TH	40	14	21	TW	10	4	P8	50	-	29		
51432	Modern Management Practices Paper I	TH	40	14	P14	TW	10	4	P9	50	-	P23		
51433	Co-operative Development Paper I	TH	40	14	P23	TW	10	4	P8	50	-	P31		
51434	Advanced Accountancy - Paper I	TH	40	14	P14	TW	10	4	P9	50	-	P23		
51435	Advanced Accountancy - Paper II	TH	40	14	P15	TW	10	4	P9	50	-	P24		
Semester VI														
51464	Advanced Accountancy Paper III	TH	40	14	26	TW	10	4	9	50	-	35		
51465	Advanced Accountancy Paper IV (Taxation)	TH	40	14	14	TW	10	4	21	50	-	25		
51460	Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper II	TH	40	14	30	TW	10	4	9	50	-	39		
51461	Business Regulatory Framework Paper II	TH	40	14	16	TW	10	4	10	50	-	26		
51462	Modern Management Practices Paper II	TH	40	14	26	TW	10	4	10	50	-	36		
51463	Co-operative Development Paper II	TH	40	14	16	TW	10	4	10	50	-	26		
B.Com. Part No - 1 (Sem-I)									PASS		300		128	
B.Com. Part No - 1 (Sem-II)									PASS		300		132	
B.Com. Part No - 2 (Sem III)									PASS		300		128	
B.Com. Part No - 2 (Sem IV)									PASS		300		130	
B.Com. Part No - 3 (Sem V)									PASS		300		157	
B.Com. Part No - 3 (Sem VI)									PASS		300		186	
									Grand Total (Out Of 1800) : 861					
Eight Hundred and Sixty One Out Of One Thousand Eight Hundred														
Result : SECOND CLASS									Percentage : 47.83 %					
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Paper, P: Pass, AB: Absent, E: Exempt, O: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, ENG: Term Not Grant, NA: Not Applied, D.F.G.G: Democracy Elections & Good Governance														

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Director

Board of Examiners, Maharashtra

Kolhapur Date : 11/02/2021

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Slow Learner programme

2020-2021

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Notice

Date: 23/2/2021

All the student of B.com III, are hereby informed that our college will be conducting 'Slow Learner Program' of Advanced Accountancy Paper –I subject from 1st March to 25 March 2021. Those who are interested should submit their names to Assit. Prof. Patil. T.A . upto 26 Feb ,2021.

Course Time : 3:00 pm to 4:00 pm

Course Subject : Advanced Accountancy Paper –I

Assit.Prof. Patil. T.A .

Principal (V.D.C.)

(Coordinator)

Kamble V.N

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal.Patan, Dist.Satara

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Department of Commerce Academic Year 2020-21

Target Group : Students of B.Com III

Subject : Advanced Accountancy –II (Taxation)

Coordinators Name : Patil. T.A.

List of Slow Learner

1. Surywanshi Shivani Vilas
2. Patil Rutukesh Vivekumar
3. Kolekar Akshay Vijay
4. Kadam Pratidnya Vilas
5. Bhakare Akshay Pandharinath

Steps taken for Slow Learner

- 1.Extra lectures
- 2.Personal guidancCoordinator

(Patil. T. A)

I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal.Patan, Dist.Satara

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Slow Learner Students List 2020-21

Sr. No.	Course Roll No.	Name of student
1	A/C 1	Surywanshi Shivani Vilas
2	A/C 2	Patil Rutukesh Vivekumar
3	A/C 3	Kolekar Akshay Vijay
4	A/C 4	Kadam Pratidnya Vilas
5	A/C 5	Bhakare Akshay Pandharinath

Asst.Prof. Patil. T.A .

(Coordinator)

Kamble.V.N

Principal (V.D.C.)

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal.Patan, Dist.Satara

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E-mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Syllabus for slow learner students

B.com.III Sem V

Module Number	Module Name	Subject Topic
1	Bank Final Accounts	Vertical Format Only
2	A. Farm Accounting B. Hire purchase system	1. Crop Account ,Poultry Account Dairy Account 2. Excluding Hire purchase Trading Account
3	Insurance Claim	1. Loss of Stock 2. Loss of Profit
4	GST Accounting with practical using Tally Part -I	1. Introduction to GST On Goods 2. Introduction Indirect Taxation prior 3. GST Implementation in India 4. Understanding GST Taxation system

B.Com III Sem – VI

Module Number	Module Name	Subject Topic
1	Elements of Cost	1. Material , Labour & Overheads 2. Preparation of Cost Sheet Quotations
2	Financial Statement Analysis	1. Meaning , Types, Limitations and Need Techniques, Financial Statement 2. Ratio Analysis-Meaning, Advantages Disadvantages, classification of ratio
3	Cash Flow Analysis	1. Meaning , classification of cash flow 2. Cash and Cash Equivalents, Extra ordinary items 3. preparation of Cash Flow statement
4	GST Accounting with practical using Tally part -II	1. Introduction to GST on services, Existing Registration 2. Supply on Goods and Services- Scope, Place, Time, Value of supply 3. Accounting of Return of Goods

Assit.Prof. patil.T.A

Principal (V.D.C.)
I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's,
Smt. Vijayadevi Desai Sr. college, Daulatnagar

Slow Learner Students Presenty Report

Date 1 st March to 25 st March ,2021	Student Course roll				
	A/C 1	A/C 2	A/C 3	A/C 4	A/C 5
1/3/2021	P	P	P	P	P
2/3/2021	P	P	P	P	P
3/3/2021	P	P	AB	P	P
4/3/2021	AB	P	P	P	AB
5/3/2021	P	P	P	P	P
6/3/2021	P	P	P	AB	P
8/3/2021	P	P	P	P	P
9/3/2021	P	P	P	P	P
10/3/2021	P	AB	P	P	AB
11/3/2021	P	P	P	P	P
12/3/2021	P	P	P	P	P
13/3/2021	P	P	P	AB	P
15/3/2021	P	P	P	P	P
16/3/2021	P	AB	P	P	P
17/3/2021	P	P	P	P	P
18/3/2021	P	P	P	P	P
19/3/2021	AB	P	P	P	P
20/3/2021	P	P	AB	P	AB
22/3/2021	P	P	P	P	P
23/3/2021	AB	P	P	P	P
24/3/2021	P	P	P	P	P
25/3/2021	P	P	P	P	P

APJ

Assit.Prof. Patil.T.A

Principal

Principal (V.D.C.)

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

3253700

Statement of Marks for B.Com (CBCS) 3 Sem VI Examination: March-2021

Branch Name : / (EXM.GRP. : 06)

PRN : 2018032939

Name : Smt. SURYAWANSHI SHIVANI VILAS

Mother Name : NANDA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Daulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 47573

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade			
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr	
B.Com (CBCS) 3 Sem V															
80240 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper I	TH	40	14		P34	TW	10	4	P10	50		P44	10	2	20
80241 - Business Regulatory Framework Paper I	TH	40	14		P27	TW	10	4	P10	50		P37	8	2	16
80242 - Modern Management Practices Paper I	TH	40	14		P27	TW	10	4	P9	50		P36	8	2	16
80243 - Co-operative Development Paper I	TH	40	14		P26	TW	10	4	P10	50		P36	8	2	16
80244 - Advanced Accountancy - Paper I	TH	40	14		P32	TW	10	4	P8	50		P40	9	2	18
80245 - Advanced Accountancy - Paper II	TH	40	14		P19	TW	10	4	P5	50		P24	6	2	12
B.Com (CBCS) 3 Sem VI															
80274 - Advanced Accountancy Paper III	TH	40	14		26	TW	10	4	6	50		32	7	2	14
80275 - Advanced Accountancy Paper IV (Taxation)	TH	40	14		29	TW	10	4	7	50		36	8	2	16
80270 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper II	TH	40	14		27	TW	10	4	8	50		35	8	2	16
80271 - Business Regulatory Framework Paper II	TH	40	14		29	TW	10	4	10	50		39	9	2	18
80272 - Modern Management Practices Paper II	TH	40	14		27	TW	10	4	10	50		37	8	2	16
80273 - Co-operative Development Paper II	TH	40	14		27	TW	10	4	10	50		37	8	2	16
B.COM (CBCS) Sem I					SGPA : 6	PASS		300	149	49.00	12	27			
B.COM (CBCS) Sem II					SGPA : 6.33	PASS \$PE		300	157+4	38.00	12	26			
B.COM (CBCS) Sem III					SGPA : 6.33	PASS		300	159	38.00	12	26			
B.COM (CBCS) Sem IV					SGPA : 6.5	PASS		300	173	39.00	12	28			
B.Com (CBCS) 3 Sem V					SGPA : 8.17	PASS		300	217	49.00	12	29			
B.Com (CBCS) 3 Sem VI					SGPA : 8	PASS		300	216	48.00	12	26			
Grand Total (Out Of 1800) : 1075 + 10 (NSS Bal.)								FGPA / CGPA : 6.89							
One Thousand and Eighty Five Out Of One Thousand Eight Hundred															
Result : B+															
Env. Studies : Has Passed in 'A' Grade															
DEGG - PASS PD Skill - PASS IIC - PASS IPPS Skill - PASS															
Percentage : 60.28 %															
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, F: Fail, MS: Merit, EX: Exempted, O: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical Oral, TNG: Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, PD Skill: Personality Development Skill, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPPS Skill: Interview & Personal Presentation Skill															

 I/C Principal
 Smt. Vijayadevi Desai Senior College
 Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

2020-21 / 3253693

Statement of Marks for B.Com (CBCS) 3 Sem VI Examination: March-2021

Branch Name : / (EXM.GRP. : 06)

Roll No : 2018032883

Name : Shri. PATIL RUTUKESH VIVEKKUMAR

Mother Name : BHARATI

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 47566

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade			
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr	
B.Com (CBCS) 3 Sem V															
80240 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper I	TH	40	14	P30	TW	10	4	P7	50	-	P32	8	2	16	
80241 - Business Regulatory Framework Paper I	TH	40	14	P24	TW	10	4	P7	50	-	P31	7	2	14	
80242 - Modern Management Practices Paper I	TH	40	14	P22	TW	10	4	P9	50	-	P31	7	2	14	
80243 - Co-operative Development Paper I	TH	40	14	P32	TW	10	4	P7	50	-	P39	9	2	18	
80244 - Advanced Accountancy - Paper I	TH	40	14	P35	TW	10	4	P9	50	-	P44	10	2	20	
80245 - Advanced Accountancy - Paper II	TH	40	14	P18	TW	10	4	P4	50	-	P22	5	2	10	
B.Com (CBCS) 3 Sem VI															
80274 - Advanced Accountancy Paper III	TH	40	14	30	TW	10	4	8	50	-	38	8	2	16	
80275 - Advanced Accountancy Paper IV (Taxation)	TH	40	14	27	TW	10	4	7	50	-	34	8	2	16	
80270 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper II	TH	40	14	30	TW	10	4	7	50	-	37	8	2	16	
80271 - Business Regulatory Framework Paper II	TH	40	14	29	TW	10	4	8	50	-	37	8	2	16	
80272 - Modern Management Practices Paper II	TH	40	14	27	TW	10	4	9	50	-	36	8	2	16	
80273 - Co-operative Development Paper II	TH	40	14	24	TW	10	4	8	50	-	32	7	2	14	
B.COM (CBCS) Sem I				SGPA : 5.17			PASS			300 - 121			31.00 -12 62		
B.COM (CBCS) Sem II				SGPA : 5.17			PASS			300 - 123			31.00 12 62		
B.COM (CBCS) Sem III				SGPA : 6.17			PASS			300 - 158			37.00 12 74		
B.COM (CBCS) Sem IV				SGPA : 6.33			PASS			300 - 166			38.00 12 76		
B.Com (CBCS) 3 Sem V				SGPA : 7.67			PASS			300 - 204			46.00 12 92		
B.Com (CBCS) 3 Sem VI				SGPA : 8			PASS			300 - 214			48.00 12 96		
Grand Total (Out Of 1800) : 986 + 10 (NSS Bal.)									CGPA : 6.42						
Nine Hundred and Ninety Six Out Of One Thousand Eight Hundred															
Result : B															
Env. Studies : Has Passed in 'A' Grade															
DEGG - PASS PD Skill - PASS IC - PASS IPPS Skill - PASS															
Percentage : 55.33 %															
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, * - Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, N: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EX: External, PK: Practical/Oral, EN: Term Not Given, SA: Not Applied, DEGG: DEGG, PD Skill: Personality Development Skill, IC: Introduction to Indian Constitution, IPPS Skill: Interview & Personal Presentation Skill															

[Signature]
VC Principal
 Smt. Vijayadevi Desai Sr College
 Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Kolhapur Date : 25-01-2022

Board of Examinations and Evaluation

2020-21 / 3253684

Statement of Marks for B.Com (CBCS) 3 Sem VI Examination: March-2021

Branch Name : / (EXM.GRP. : 06)

PRN : 2018032974

Name : Shri. KOLEKAR AKSHAY VIJAY

Mother Name : SUNITA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 47557

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Com (CBCS) 3 Sem V														
80240 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper I	TH	40	14	P514	TW	10	4	P10	50	-	P24	6	2	14
80241 - Business Regulatory Framework Paper I	TH	40	14	P26	TW	10	4	P8	50	-	P34	8	2	16
80242 - Modern Management Practices Paper I	TH	40	14	P24	TW	10	4	P8	50	-	P32	7	2	14
80243 - Co-operative Development Paper I	TH	40	14	P26	TW	10	4	P8	50	-	P34	8	2	16
80244 - Advanced Accountancy Paper I	TH	40	14	P26	TW	10	4	P6	50	-	P32	7	2	14
80245 - Advanced Accountancy - Paper II	TH	40	14	P21	TW	10	4	P5	50	-	P26	6	2	12
B.Com (CBCS) 3 Sem VI														
80274 - Advanced Accountancy Paper III	TH	40	14	22	TW	10	4	6	50	-	28	7	2	14
80275 - Advanced Accountancy Paper IV (Taxation)	TH	40	14	27	TW	10	4	7	50	-	34	8	2	16
80270 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper II	TH	40	14	14	TW	10	4	7	50	-	21	5	2	10
80271 - Business Regulatory Framework Paper II	TH	40	14	16	TW	10	4	10	50	-	26	6	2	12
80272 - Modern Management Practices Paper II	TH	40	14	22	TW	10	4	8	50	-	30	7	2	14
80273 - Co-operative Development Paper II	TH	40	14	26	TW	10	4	9	50	-	35	8	2	16
B.COM (CBCS) Sem I				SGPA : 5.17	PASS			300	117	41.00	12	62		
B.COM (CBCS) Sem II				SGPA : 5.33	PASS SPE			300	117+9	32.00	12	64		
B.COM (CBCS) Sem III				SGPA : 5.83	PASS			300	144	35.00	12	70		
B.COM (CBCS) Sem IV				SGPA : 6.17	PASS			300	152	37.00	12	74		
B.Com (CBCS) 3 Sem V				SGPA : 7	PASS SO.94			300	181+1	42.00	12	84		
B.Com (CBCS) 3 Sem VI				SGPA : 6.83	PASS			300	174	41.00	12	82		
Grand Total (Out Of 1800) : 895 + 10 (NSS Bal.)							FGPA / CGPA : 6.06							
Nine Hundred and Five Out Of One Thousand Eight Hundred														
Result : B														
 Env. Studies : Has Passed in 'A' Grade														
DEGG - PASS PD Skill - PASS IIC - PASS IPPS Skill - PASS														
Percentage : 50.28 %														
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *): Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical Oral, TNG: Term Not Grant, N/A: Not Applied, DEGG: DEGG, PD Skill: Personality Development Skill, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPPS Skill: Interview & Personal Presentation Skill														

[Signature]
I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

[Signature]
Director

Board of Examinations and Fisheries

20-21/3253683

Statement of Marks for B.Com (CBCS) 3 Sem VI Examination: March-2021

Branch Name : / (EXM.GRP. : 06)

PRN : 2018016670

Name : Smt. KADAM PRATIDNYA VILAS

Mother Name : SAVITA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 47551

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Com (CBCS) 3 Sem V														
80240 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper I	TH	40	14	P22	TW	10	4	P6	50	-	P28	7	2	14
80241 - Business Regulatory Framework Paper I	TH	40	14	P24	TW	10	4	P8	50	-	P32	7	2	14
80242 - Modern Management Practices Paper I	TH	40	14	P18	TW	10	4	P8	50	-	P26	6	2	12
80243 - Co-operative Development Paper I	TH	40	14	P24	TW	10	4	P8	50	-	P32	7	2	14
80244 - Advanced Accountancy - Paper I	TH	40	14	P32	TW	10	4	P8	50	-	P40	9	2	18
80245 - Advanced Accountancy - Paper II	TH	40	14	P18	TW	10	4	P4	50	-	P22	6	2	10
B.Com (CBCS) 3 Sem VI														
80274 - Advanced Accountancy Paper III	TH	40	14	29	TW	10	4	7	50	-	36	8	2	16
80275 - Advanced Accountancy Paper IV (Taxation)	TH	40	14	30	TW	10	4	8	50	-	38	9	2	18
80270 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper II	TH	40	14	22	TW	10	4	7	50	-	29	7	2	14
80271 - Business Regulatory Framework Paper II	TH	40	14	19	TW	10	4	10	50	-	29	7	2	14
80272 - Modern Management Practices Paper II	TH	40	14	26	TW	10	4	9	50	-	35	8	2	16
80273 - Co-operative Development Paper II	TH	40	14	24	TW	10	4	10	50	-	34	8	2	16
B.COM (CBCS) Sem I	SGPA : 5.67			PASS			300 - 147			34.00 12 68				
B.COM (CBCS) Sem II	SGPA : 7			PASS			300 - 183			42.00 12 84				
B.COM (CBCS) Sem III	SGPA : 7			PASS			300 - 178			42.00 12 84				
B.COM (CBCS) Sem IV	SGPA : 7.33			PASS			300 - 190			44.00 12 88				
B.Com (CBCS) 3 Sem V	SGPA : 6.83			PASS			300 - 180			41.00 12 84				
B.Com (CBCS) 3 Sem VI	SGPA : 7.83			PASS			300 - 201			47.00 12 94				
Grand Total (Out Of 1800) : 1079 + 10 (NSS Bal.)							FGPA / CGPA : 6.94							
One Thousand and Eighty Nine Out Of One Thousand Eight Hundred														
Result : B+														
 Env. Studies : Has Passed in 'A' Grade														
Percentage : 60.5 %														
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, * : Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical Oral, TNG: Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, PD Skill: Personality Development Skill, IIC: Introduction to Indian Constitution, IIPS Skill: Interview & Personal Presentation Skill														

I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Senior College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Director
Board of Examinations and Evaluation

3253674

Statement of Marks for B.Com (CBCS) 3 Sem VI Examination: March-2021
 Branch Name : / (EXM.GRP. : 06)

Name : **Shri. BHAKARE AKSHAY PANDHRINATH**

PRN : 20180945

Mother Name : **VIMAL**

College : **(490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)**

Seat Number : 47547

	AC			UA			AC			CA			Total			Grade			
	TH	Max	Min	Obt	TH	Max	Min	Obt	TH	Max	Min	Obt	TH	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Com (CBCS) 3 Sem V																			
80240 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper I	TH	40	14	P27	TW	10	4	P6	50	-	P33	8	2	14					
80241 - Business Regulatory Framework Paper I	TH	40	14	P29	TW	10	4	P5	50	-	P34	8	2	14					
80242 - Modern Management Practices Paper I	TH	40	14	P19	TW	10	4	P5	50	-	P34	8	2	14					
80243 - Co-operative Development Paper I	TH	40	14	P22	TW	10	4	P6	50	-	P33	8	2	14					
80244 - Advanced Accountancy - Paper I	TH	40	14	P19	TW	10	4	P5	50	-	P28	7	2	14					
80245 - Advanced Accountancy - Paper II	TH	40	14	P18	TW	10	4	P4	50	-	P24	6	2	12					
B.Com (CBCS) 3 Sem VI																			
80274 - Advanced Accountancy Paper III	TH	40	14	21	TW	10	4	5	50	-	26	6	2	12					
80275 - Advanced Accountancy Paper IV (Taxation)	TH	40	14	30	TW	10	4	8	50	-	38	9	2	18					
80270 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper II	TH	40	14	21	TW	10	4	6	50	-	27	6	2	12					
80271 - Business Regulatory Framework Paper II	TH	40	14	19	TW	10	4	8	50	-	27	6	2	12					
80272 - Modern Management Practices Paper II	TH	40	14	26	TW	10	4	8	50	-	34	8	2	16					
80273 - Co-operative Development Paper II	TH	40	14	26	TW	10	4	7	50	-	33	8	2	16					
B.COM (CBCS) Sem I																			
SGPA : 5.83 PASS SPE 300 - 146.00 48.67 16																			
B.COM (CBCS) Sem II																			
SGPA : 6 PASS 300 - 149 49.67 16 72																			
B.COM (CBCS) Sem III																			
SGPA : 5.67 PASS 300 - 142 47.00 15 68																			
B.COM (CBCS) Sem IV																			
SGPA : 6.33 PASS 300 - 154 51.33 17 76																			
B.Com (CBCS) 3 Sem V																			
SGPA : 6.67 PASS 300 - 165 55.00 18 80																			
B.Com (CBCS) 3 Sem VI																			
SGPA : 7.17 PASS 300 - 185 61.67 20 86																			
Grand Total (Out Of 1800) : 934																			
Nine Hundred and Thirty Four Out Of One Thousand Eight Hundred																			
Result : B																			
Env. Studies : Has Passed in 'B' Grade																			
FGPA / CGPA : 6.28																			
DEGG - PASS PD Skill - PASS IIC - PASS IPPS Skill - PASS																			
Percentage : 51.89 %																			

Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, * - Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical, Oral, TNG: Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, PD Skill: Personality Development Skill, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPPS Skill: Interview & Personal Presentation Skill

[Signature]
 H.O. Principal

Kolhapur Date : 25-01-2022

Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

[Signature]
 Head of Examinations and Evaluation

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar, Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Slow Learner programme

2021-2022

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar, Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Notice

Date: 24/2/2022

All the student of B.com III, are hereby informed that our college will be conducting 'Slow Learner Program' of Advanced Accountancy Paper –II (Taxation) subject from 10st March to 31 March 2022. Those who are interested should submit their names to Assit. Prof. Patil. T.A . upto 2st March ,2022.

Course Time : 3:00 pm to 4:00 pm

Course Subject : Advanced Accountancy Paper –II (Taxation)

Assit.Prof. Patil. T.A .

(Coordinator)

Principal (V.D.C.)

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar, Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Slow Learner Students List 2021-2022

Sr. No.	Course Roll No.	Name of student
1	A/C 1	Jadhav Ankiet Sanjay
2	A/C 2	Chavan Shweta Hariba
3	A/C 3	Kadam Akash Satish

Asst.Prof. Patil. T.A .

(Coordinator)

Kamble .V.N

Principal (V.D.C.)

I/C Principal

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal.Patan, Dist.Satara

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaj

Syllabus for slow learner students

B.com.III Sem V

Module Number	Module Name	Subject Topic
1	Bank Final Accounts	Vertical Format Only
2	A. Farm Accounting B. Hire purchase system	1. Crop Account ,Poultry Account Dairy Account 2. Excluding Hire purchase Trading Account
3	Insurance Claim	1. Loss of Stock 2. Loss of Profit
4	GST Accounting with practical using Tally Part -I	1. Introduction to GST On Goods 2. Introduction Indirect Taxation prior 3. GST Implementation in India 4.Understanding GST Taxation system

B.Com III Sem – VI

Module Number	Module Name	Subject Topic
1	Elements of Cost	1. Material , Labour & Overheads 2.Preparation of Cost Sheet Quotations
2	Financial Statement Analysis	1. Meaning , Types, Limitations and Need Techniques, Financial Statement 2.Ratio Analysis-Meaning, Advantages Disadvantages, classification of ratio
3	Cash Flow Analysis	1.Meaning , classification of cash flow 2. Cash and Cash Equivalents, Extra ordinary items 3. preparation of Cash Flow statement
4	GST Accounting with practical using Tally part -II	1. Introduction to GST on services, Existing Registration 2. Supply on Goods and Services- Scope, Place, Time, Value of supply 3.Accounting of Return of Goods

Assit.Prof. Patil, I.A.

Principal (V.D.C.)

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Department of Commerce Academic Year 2021-22

Target Group : Students of B.Com III

Subject : Advanced Accountancy –II (Taxation)

Coordinators Name : Patil.T.A.

List of Slow Learner

1. Jadhav Aniket Sanjay
2. Chavan Shweta Hariba
3. Kadam Akash Satish

Steps taken for Slow Learner

- 1.Extra lectures
- 2.Personal guidance

Coordinator

(Patil. T. A)

Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal.Patan, Dist.Satara

Balasaheb Desai Foundation's ,

Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Slow Learner Students Presenty Report

Date 10 st March to 31st March,2022	Student Course roll		
	A/C 1	A/C 2	A/C 3
10/3/2022	P	P	P
11/3/2022	AB	P	P
12/3/2022	P	P	P
14/3/2022	P	P	P
15/3/2022	P	P	AB
16/3/2022	P	P	P
17/3/2022	P	P	P
18/3/2022	P	P	P
19/3/2022	P	AB	P
21/3/2022	P	P	P
22/3/2022	P	AB	P'
23/3/2022	P	P	P
24/3/2022	P	P	P
25/3/2022	P	P	AB
26/3/2022	P	P	P
28/3/2022	AB	P	P
29/3/2022	P	P	AB
30/3/2022	P	AB	P
31/3/2022	P	P	P

APJil

Assit.Prof. Patil.T.A

[Signature]
Principal (V.D.C.)

I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

2021-22 / 3702156

Statement of Marks for B.Com (CBCS) 3 Sem VI Examination: March-2022

Branch Name : / (EXM.GRP. : 06)

PRN : 2019045596

Name : Shri. JADHAV ANIKET SANJAY

Mother Name : SONALI

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 50323

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Com (CBCS) 3 Sem V														
80240 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper I	TH	40	14	P27	TW	10	4	P8	50	-	P35	8	2	16
80241 - Business Regulatory Framework Paper I	TH	40	14	P22	TW	10	4	P6	50	-	P28	7	2	14
80242 - Modern Management Practices Paper I	TH	40	14	P21	TW	10	4	P7	50	-	P28	7	2	14
80243 - Co-operative Development Paper I	TH	40	14	P29	TW	10	4	P5	50	-	P34	8	2	16
80244 - Advanced Accountancy - Paper I	TH	40	14	P24	TW	10	4	P6	50	-	P30	7	2	14
80245 - Advanced Accountancy - Paper II	TH	40	14	P24	TW	10	4	P6	50	-	P30	7	2	14
B.Com (CBCS) 3 Sem VI														
80274 - Advanced Accountancy Paper III	TH	40	14	24	TW	10	4	8	50	-	32	7	2	14
80275 - Advanced Accountancy Paper IV (Taxation)	TH	40	14	27	TW	10	4	7	50	-	34	8	2	16
80270 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper II	TH	40	14	29	TW	10	4	5	50	-	34	8	2	16
80271 - Business Regulatory Framework Paper II	TH	40	14	18	TW	10	4	5	50	-	23	6	2	12
80272 - Modern Management Practices Paper II	TH	40	14	27	TW	10	4	8	50	-	35	8	2	16
80273 - Co-operative Development Paper II	TH	40	14	29	TW	10	4	8	50	-	37	8	2	16
B.COM (CBCS) Sem I	SGPA : 5.67 PASS 300 - 136 34.00 12 68													
B.COM (CBCS) Sem II	SGPA : 5 PASS 300 - 120 30.00 12 60													
B.COM (CBCS) Sem III	SGPA : 7 PASS 300 - 182 42.00 12 84													
B.COM (CBCS) Sem IV	SGPA : 6.83 PASS 300 - 180 41.00 12 82													
B.Com (CBCS) 3 Sem V	SGPA : 7.33 PASS 300 - 185 44.00 12 88													
B.Com (CBCS) 3 Sem VI	SGPA : 7.5 PASS 300 - 195 45.00 12 90													
Grand Total (Out Of 1800) : 998														
Nine Hundred and Ninety Eight Out Of One Thousand Eight Hundred														
Result : B+														
Env. Studies : Has Passed in 'A' Grade														
FGPA / CGPA : 6.56														
DEGG - PASS PD Skill - PASS IIC - PASS IPPS Skill - PASS														
Percentage : 55.44 %														
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, \$: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG: Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, PD Skill: Personality Development Skill, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPPS Skill: Interview & Personal Presentation Skill														

[Signature]
I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

[Signature]

3702149

Statement of Marks for B.Com (CBCS) 3 Sem VI Examination: March-2022

Branch Name : / (EXM.GRP. : 06)

PRN : 2019045690

Name : Smt. CHAVAN SHWETA HARIBA

Mother Name : SUREKHA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 50316

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade					
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr			
B.Com (CBCS) 3 Sem V																	
80240 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper I	TH	40	14	P24	TW	10	4	P9	50	-	P33	8	2	16			
80241 - Business Regulatory Framework Paper I	TH	40	14	P21	TW	10	4	P9	50	-	P30	7	2	14			
80242 - Modern Management Practices Paper I	TH	40	14	P26	TW	10	4	P8	50	-	P34	8	2	16			
80243 - Co-operative Development Paper I	TH	40	14	P30	TW	10	4	P10	50	-	P40	9	2	18			
80244 - Advanced Accountancy - Paper I	TH	40	14	P26	TW	10	4	P6	50	-	P32	7	2	14			
80245 - Advanced Accountancy - Paper II	TH	40	14	P27	TW	10	4	P7	50	-	P34	8	2	16			
B.Com (CBCS) 3 Sem VI																	
80274 - Advanced Accountancy Paper III	TH	40	14	27	TW	10	4	9	50	-	36	8	2	16			
80275 - Advanced Accountancy Paper IV (Taxation)	TH	40	14	26	TW	10	4	10	50	-	36	8	2	16			
80270 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper II	TH	40	14	34	TW	10	4	10	50	-	44	10	2	20			
80271 - Business Regulatory Framework Paper II	TH	40	14	29	TW	10	4	10	50	-	39	9	2	18			
80272 - Modern Management Practices Paper II	TH	40	14	29	TW	10	4	10	50	-	39	9	2	18			
80273 - Co-operative Development Paper II	TH	40	14	32	TW	10	4	9	50	-	41	9	2	18			
B.COM (CBCS) Sem I						SGPA : 6.5			PASS			300 - 157			39.00 12 78		
B.COM (CBCS) Sem II						SGPA : 6			PASS			300 - 156			36.00 12 72		
B.COM (CBCS) Sem III						SGPA : 8.67			PASS			300 - 234			52.00 12 104		
B.COM (CBCS) Sem IV						SGPA : 7.67			PASS			300 - 192			46.00 12 92		
B.Com (CBCS) 3 Sem V						SGPA : 7.83			PASS			300 - 203			47.00 12 94		
B.Com (CBCS) 3 Sem VI						SGPA : 8.83			PASS			300 - 235			53.00 12 106		
Grand Total (Out Of 1800) : 1177 + 10 (NSS Bal.)						FGPA / CGPA : 7.58											
One Thousand One Hundred and Eighty Seven Out Of One Thousand Eight Hundred																	
Result : A																	
Env. Studies : Has Passed in 'A' Grade																	
DEGG - PASS PD Skill - PASS IIC - PASS IPPS Skill - PASS																	
Percentage : 65.94 %																	
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, ENG: Term Not Grant, N/A: Not Applied, DEGG: DEGG, PD Skill: Personality Development Skill, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPPS Skill: Interview & Personal Presentation Skill																	

I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

3702158

Statement of Marks for B.Com (CBCS) 3 Sem VI Examination: March-2022

Branch Name : / (EXM.GRP. : 06)

PRN : 2019045624

Name : Shri. KADAM AKASH SATISH

Mother Name : SHITAL

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 50325

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Com (CBCS) 3 Sem V														
80240 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper I	TH	40	14	P29	TW	10	4	P9	50	-	P38	9	2	18
80241 - Business Regulatory Framework Paper I	TH	40	14	P26	TW	10	4	P9	50	-	P35	8	2	16
80242 - Modern Management Practices Paper I	TH	40	14	P30	TW	10	4	P8	50	-	P38	9	2	18
80243 - Co-operative Development Paper I	TH	40	14	P27	TW	10	4	P9	50	-	P36	8	2	16
80244 - Advanced Accountancy - Paper I	TH	40	14	P26	TW	10	4	P6	50	-	P32	7	2	14
80245 - Advanced Accountancy - Paper II	TH	40	14	P22	TW	10	4	P6	50	-	P28	7	2	14
B.Com (CBCS) 3 Sem VI														
80274 - Advanced Accountancy Paper III	TH	40	14	24	TW	10	4	9	50	-	33	8	2	16
80275 - Advanced Accountancy Paper IV (Taxation)	TH	40	14	27	TW	10	4	10	50	-	37	8	2	16
80270 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper II	TH	40	14	27	TW	10	4	10	50	-	37	8	2	16
80271 - Business Regulatory Framework Paper II	TH	40	14	21	TW	10	4	10	50	-	31	7	2	14
80272 - Modern Management Practices Paper II	TH	40	14	29	TW	10	4	10	50	-	39	9	2	18
80273 - Co-operative Development Paper II	TH	40	14	32	TW	10	4	9	50	-	41	9	2	18
B.COM (CBCS) Sem I	SGPA : 5.83 PASS 300 - 145 35.00 12 70													
B.COM (CBCS) Sem II	SGPA : 6 PASS 300 - 144 36.00 12 72													
B.COM (CBCS) Sem III	SGPA : 5.67 PASS 300 - 144 34.00 12 68													
B.COM (CBCS) Sem IV	SGPA : 8 PASS 300 - 208 48.00 12 96													
B.Com (CBCS) 3 Sem V	SGPA : 8 PASS 300 - 207 48.00 12 96													
B.Com (CBCS) 3 Sem VI	SGPA : 8.17 PASS 300 - 218 49.00 12 98													
Grand Total (Out Of 1800) : 1066														
One Thousand and Sixty Six Out Of One Thousand Eight Hundred														
Result : B+														
Env. Studies : Has Passed in 'O' Grade														
FGPA / CGPA : 6.94														
DEGG - PASS PD Skill - PASS IIC - PASS IPPS Skill - PASS														
Percentage : 59.22 %														
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, * Fail, ABS: Absent, EX: Exempted & Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, ING: Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, PD Skill: Personality Development Skill, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPPS Skill: Interview & Personal Presentation Skill														

(Signature)

Smt. Vijayadevi Desai Senior College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Kolhapur Date : 12-10-2022

(Signature)

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar, Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Balasaheb Desai Foundation's ,

Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Slow Learner programme

2022-2023

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar, Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Notice

Date: 25/3/2023

All the student of B.com III, are hereby informed that our college will be conducting 'Slow Learner Program' of Advanced Accountancy Paper –II (Taxation) subject from 1st April to 30 April 2023. Those who are interested should submit their names to Assit. Prof. Patil. T.A . upto 29st March ,2023.

Course Time : 3:00 pm to 4:00 pm

Course Subject : Advanced Accountancy Paper –II(Taxation)

Assit.Prof. Patil. T.A .

(Coordinator)

I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal.Patan, Dist.Satara

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar, Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Department of Commerce Academic Year 2022-23

Target Group : Students of B.Com III

Subject : Advanced Accountancy –II (Taxation)

Coordinators Name : Patil.T.A.

List of Slow Learner

1. Patil Swati Subhash
2. Bondre Suraj Anil
3. Salunkhe Prajka Machhindanath

Steps taken for Slow Learner

- 1.Extra lectures
- 2.Personal guidance

Coordinator

(Patil. T. A)

V/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal.Patan, Dist.Satara

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar, Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Slow Learner Students List 2022-23

Sr. No.	Course Roll No.	Name of student
1	A/C 1	Bondre Suraj Anil
2	A/C 2	Patil Swati Subhash
3	A/C 3	Salunkhe Prajkta Machhindanath

APH

Asst.Prof. Patil. T.A .

(Coordinator)

Kamble V.N

[Signature]
Principal (V.D.C.)

V/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's

Shivaji University affiliated / T2/ New Senior College / 2013-14 Primary affiliation / V.Y.J. /

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College Daulatnagar Tal-Patan Dist- Satara

Ph.No. : 02372-268068E- mail : vddc490.cl@unishivaji.ac.in

Syllbus for slow learner students

B.com.III Sem V

Module Number	Module Name	Subject Topic
1	Bank Final Accounts	Vertical Format Only
2	A. Farm Accounting B. Hire purchase system	1. Crop Account ,Poultry Account Dairy Account 2. Excluding Hire purchase Trading Account
3	Insurance Claim	1. Loss of Stock 2. Loss of Profit
4	GST Accounting with practical using Tally Part -I	1. Introduction to GST On Goods 2. Introduction Indirect Taxation prior 3. GST Implementation in India 4.Understanding GST Taxation system

Module Number	Module Name	Subject Topic
1	Elements of Cost	1. Material , Labour & Overheads 2.Preparation of Cost Sheet Quotations
2	Financial Statement Analysis	1. Meaning , Types, Limitations and Need Techniques, Financial Statement 2.Ratio Analysis-Meaning, Advantages Disadvantages, classification of ratio
3	Cash Flow Analysis	1.Meaning , classification of cash flow 2. Cash and Cash Equivalent, Extra ordinary items 3. preparation of Cash Flow statement
4	GST Accounting with practical using Tally part -II	1. Introduction to GST on services, Existing Registration 2. Supply on Goods and Services- Scope, Place, Time, Value of supply 3.Accounting of Return of Goods

B.Com III Sem – VI

Assit.Prof.patil. T.A

Principal (V.D.C.)

Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Balasaheb Desai Foundation's ,
Smt. Vijayadevi Desai Sr. college ,Daulatnagar

Slow Learner Students Presenty Report

Date 1 st April to 30 st April ,2023	Student Course roll		
	A/C 1	A/C 2	A/C 3
1/4/2023	P	P	P
3/4/2023	P	P	P
5/4/2023	P	AB	P
6/4/2023	P	P	P
8/4/2023	P	P	AB
10/4/2023	AB	P	P
11/4/2023	P	P	P
12/4/2023	P	P	P
13/4/2023	P	P	AB
15/4/2023	P	P	P
17/4/23	P	P	P
18/4/23	P	P	P
19/4/23	P	P	P
20/4/23	P	AB	P
21/4/23	P	P	P
23/4/23	P	P	P
24/4/23	P	P	P
25/4/23	AB	P	P
26/4/23	P	P	P
27/4/23	P	AB	AB
28/4/23	P	P	P
29/4/23	P	P	P

APAI
Assit.Prof. Patil.T.A

[Signature]
Principal (V.D.C.)

I/C Principal
Smt. Vijayadevi Desai Sr. Colleg
Daulatnagar,Tal.Patan,Dist.Satar

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Sr. No.: 2022-23 / 4024864

Statement of Marks for B.Com (CBCS) 3 Sem VI Examination: March-2023

Branch Name : / (EXM.GRP. : 06)

PRN : 2020057218

Name : Smt. SALUNKHE PRAJAKTA MACHHINDRANATH

Mother Name : MINA

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 50226

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade			
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr	
B.Com (CBCS) 3 Sem V															
80240 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper I	TH	40	14	P20	TW	10	4	P9	50	-	P29	7	2	14	
80241 - Business Regulatory Framework Paper I	TH	40	14	P18	TW	10	4	P7	50	-	P25	6	2	12	
80242 - Modern Management Practices Paper I	TH	40	14	P29	TW	10	4	P9	50	-	P38	9	2	18	
80243 - Co-operative Development Paper I	TH	40	14	P27	TW	10	4	P9	50	-	P36	8	2	16	
80244 - Advanced Accountancy - Paper I	TH	40	14	P14	TW	10	4	P8	50	-	P22	5	2	10	
80245 - Advanced Accountancy - Paper II	TH	40	14	P14	TW	10	4	P8	50	-	P22	5	2	10	
B.Com (CBCS) 3 Sem VI															
80270 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper II	TH	40	14	20	TW	10	4	7	50	-	27	6	2	12	
80271 - Business Regulatory Framework Paper II	TH	40	14	23	TW	10	4	10	50	-	33	8	2	16	
80272 - Modern Management Practices Paper II	TH	40	14	27	TW	10	4	8	50	-	35	8	2	16	
80273 - Co-operative Development Paper II	TH	40	14	26	TW	10	4	9	50	-	35	8	2	16	
80274 - Advanced Accountancy Paper III	TH	40	14	17	TW	10	4	9	50	-	26	6	2	12	
80275 - Advanced Accountancy Paper IV (Taxation)	TH	40	14	18	TW	10	4	9	50	-	27	6	2	12	
B.COM (CBCS) Sem I				SGPA : 8.67			PASS			300 - 236			52.00 12 104		
B.COM (CBCS) Sem II				SGPA : 9.33			PASS			300 - 258			56.00 12 112		
B.COM (CBCS) Sem III				SGPA : 7.83			PASS			300 - 198+			47.00 12 94		
B.COM (CBCS) Sem IV				SGPA : 8			PASS			300 - 213			48.00 12 96		
B.Com (CBCS) 3 Sem V				SGPA : 6.67			PASS			300 - 172			40.00 12 80		
B.Com (CBCS) 3 Sem VI				SGPA : 7			PASS			300 - 183			42.00 12 84		
Grand Total (Out Of 1800) : 1262 + 9 (NSS Bal.)										FGPA / CGPA : 7.92					
One Thousand Two Hundred and Seventy One Out Of One Thousand Eight Hundred															
Result : A															
 Env. Studies : Has Passed in 'A' Grade															
										DEGG - PASS PD Skill - PASS IIC - PASS IPSS Skill - PASS					
										Percentage : 70.61 %					
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG-Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, PD Skill: Personality Development Skill, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPSS Skill: Interview & Personal Presentation Skill															

W.C. Principal
 Smt. Vijayadevi Desai Sr. College
 Doulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Kolhapur Date : 03-07-2023

Director

Board of Examinations and Evaluation

022-23 / 4024863

Statement of Marks for B.Com (CBCS) 3 Sem VI Examination: March-2023

PRN : 2020057109

Branch Name : / (EXM.GRP. : 06)

Mother Name : Kavita

Name : Smt. PATIL SWATI SUBHASH

Seat Number : 50225

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade			
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr	
B.Com (CBCS) 3 Sem V															
80240 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper I	TH	40	14	P14	TW	10	4	P4	50	-	P18	5	2	10	
80241 - Business Regulatory Framework Paper I	TH	40	14	P18	TW	10	4	P54	50	-	P22	5	2	10	
80242 - Modern Management Practices Paper I	TH	40	14	P15	TW	10	4	P4	50	-	P19	5	2	10	
80243 - Co-operative Development Paper I	TH	40	14	P20	TW	10	4	P4	50	-	P24	6	2	12	
80244 - Advanced Accountancy - Paper I	TH	40	14	P14	TW	10	4	P4	50	-	P18	5	2	10	
80245 - Advanced Accountancy - Paper II	TH	40	14	P15	TW	10	4	P4	50	-	P19	5	2	10	
B.Com (CBCS) 3 Sem VI															
80270 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper II	TH	40	14	19	TW	10	4	7	50	-	26	6	2	12	
80271 - Business Regulatory Framework Paper II	TH	40	14	21	TW	10	4	7	50	-	28	7	2	14	
80272 - Modern Management Practices Paper II	TH	40	14	21	TW	10	4	7	50	-	28	7	2	14	
80273 - Co-operative Development Paper II	TH	40	14	24	TW	10	4	7	50	-	31	7	2	14	
80274 - Advanced Accountancy Paper III	TH	40	14	14	TW	10	4	7	50	-	21	5	2	10	
80275 - Advanced Accountancy Paper IV (Taxation)	TH	40	14	14	TW	10	4	8	50	-	22	5	2	10	
B.COM (CBCS) Sem I	SGPA : 9.17								PASS	300	-	252	55.00	12	110
B.COM (CBCS) Sem II	SGPA : 9.83								PASS	300	-	270	59.00	12	118
B.COM (CBCS) Sem III	SGPA : 7.67								PASS	300	-	200	46.00	12	92
B.COM (CBCS) Sem IV	SGPA : 7.5								PASS	300	-	191	45.00	12	90
B.Com (CBCS) 3 Sem V	SGPA : 5.17								PASS	300	-	118+	31.00	12	62
									\$0.94			2			
B.Com (CBCS) 3 Sem VI	SGPA : 6.17								PASS	300	-	156	37.00	12	74
Grand Total (Out Of 1800) : 1189 + 9 (NSS Bal.)										FGPA / CGPA : 7.58					
One Thousand One Hundred and Ninety Eight Out Of One Thousand Eight Hundred															
Result : A															
Env. Studies : Has Passed in 'A' Grade															
DEGG - PASS PD Skill - PASS IIC - PASS IPSS Skill - PASS															
Percentage : 66.56 %															
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG: Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, PD Skill: Personality Development Skill, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPSS Skill: Interview & Personal Presentation Skill															

[Signature]
Smt. Vijayadevi Desai
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Solapur

[Signature]

Kolhapur Date : 03-07-2023

Director
Board of Examinations and Evaluation

022-23 / 4024855

Statement of Marks for B.Com (CBCS) 3 Sem VI Examination: March-2023

Branch Name : / (EXM.GRP. : 06)

PRN : 2020057072

Name : Shri. BONDRE SURAJ ANIL

Mother Name : Anita

College : (490) Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Doulat Nagar (VDDC)

Seat Number : 50217

	AC	UA			AC	CA			Total			Grade		
		Max	Min	Obt		Max	Min	Obt	Max	Min	Obt	Grd Pt	Min Cr	Obt Cr
B.Com (CBCS) 3 Sem V														
80240 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper I	TH	40	14	P16	TW	10	4	P9	50	-	P25	6	2	12
80241 - Business Regulatory Framework Paper I	TH	40	14	P20	TW	10	4	P5	50	-	P25	6	2	12
80242 - Modern Management Practices Paper I	TH	40	14	P18	TW	10	4	P9	50	-	P27	6	2	12
80243 - Co-operative Development Paper I	TH	40	14	P18	TW	10	4	P8	50	-	P26	6	2	12
80244 - Advanced Accountancy - Paper I	TH	40	14	P14	TW	10	4	P8	50	-	P22	5	2	10
80245 - Advanced Accountancy - Paper II	TH	40	14	P\$11	TW	10	4	P9	50	-	P20	6	2	12
B.Com (CBCS) 3 Sem VI														
80270 - Business Environment (Indian Eco.Env.) Paper II	TH	40	14	19	TW	10	4	7	50	-	-26	6	2	12
80271 - Business Regulatory Framework Paper II	TH	40	14	21	TW	10	4	10	50	-	31	7	2	14
80272 - Modern Management Practices Paper II	TH	40	14	15	TW	10	4	8	50	-	23	6	2	12
80273 - Co-operative Development Paper II	TH	40	14	27	TW	10	4	9	50	-	36	8	2	16
80274 - Advanced Accountancy Paper III	TH	40	14	14	TW	10	4	8	50	-	22	5	2	10
80275 - Advanced Accountancy Paper IV (Taxation)	TH	40	14	15	TW	10	4	9	50	-	24	6	2	12
B.COM (CBCS) Sem I				SGPA : 7.5	PASS	300	-	202	45.00	12	90			
B.COM (CBCS) Sem II				SGPA : 8.33	PASS	300	-	210+	50.00	12	100			
B.COM (CBCS) Sem III				SGPA : 7.33	PASS	300	-	190	44.00	12	88			
B.COM (CBCS) Sem IV				SGPA : 7	PASS	300	-	180	42.00	12	84			
B.Com (CBCS) 3 Sem V				SGPA : 5.83	PASS	300	-	145	35.00	12	70			
B.Com (CBCS) 3 Sem VI				SGPA : 6.33	PASS	300	-	162	38.00	12	76			
Grand Total (Out Of 1800) : 1097				FGPA / CGPA : 7.06										
One Thousand and Ninety Seven Out Of One Thousand Eight Hundred				DEGG - PASS PD Skill - PASS IIC - PASS IPSS Skill - PASS										
Result : B+				Percentage : 60.94 %										
 Env. Studies : Has Passed in 'O' Grade														
Abbreviations: CA: College Assessment, UA: University Assessment, AC: Assessment Category, P: Previous Pass, *: Fail, ABS: Absent, EX: Exempted, S: Ordinance, CC: Copy Case, ATKT: Allowed To Keep Term, TH: Theory, TW: Term Work, EXT: External, PR: Practical/Oral, TNG: Term Not Grant, NA: Not Applied, DEGG: DEGG, PD Skill: Personality Development Skill, IIC: Introduction to Indian Constitution, IPSS Skill: Interview & Personal Presentation Skill														

Smt. Vijayadevi Desai Sr College
Daulatnagar, Tal. Patan, Dist. Satara

Director

Board of Examinations and Evaluation

Kolhapur Date : 03-07-2023

Vision

Overall development of the students through quality education in the context of global knowledge society. The vision of the College is in tune with the parent institute Balasaheb Desai Foundation which provides value based quality education and taps latent potentials lying in the rural areas to generate skill based human resource for the nation building. The very motto of our management is "Education to all". An integrated all round development of students' personality is our main objective. IQAC functions as a catalyst for many activities in the College for quality sustenance and enhancement. The College has established its image as an institution working for the deprived section of society in the hilly area of Patan and Karad Talukas which is the region of valleys having heavy rainfall. Consequently, students are from poor economic background. The College recognizes the importance of environmental awareness and has taken green initiatives in its premises.

Mission

To encourage and insist on 'Excellence' and 'Commitment' on developing initiative, creativity, planning and scientific attitude and act with wisdom, information, concern for duty, love for learning and an urge to make Smt. Vijayadevi Desai Senior College, Daultnagar, a centre with difference and to be an Indian 'with a difference'.

Objectives:

1. To generate employment opportunities for the youth by fostering global competencies among them.
2. To help the students to develop their overall personality by organising various activities.
3. To prepare the students academically sound and help them to face examination for vertical progression.
4. To inculcate values like non-violence, truth, tolerance, secularism, environmental awareness and scientific temperament.
5. To provide a better teaching-learning environment.